

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curții Europene a Drepturilor Omului
în cauzele moldovenești

Volumul V

1 ianuarie 2007 – 31 iunie 2007

CZU 341.64(4)(094):342.72/.73(478)

C 95

Editura GUNIVAS

str. Ion Creangă 62/4, Chișinău MD-2064,

Republica Moldova

Tel.: (+373 22) 92 71 78, 92 71 80

Tel./Fax (+373 22) 59 39 32

E-mail: gunivas@gmail.com

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești

Ediția II

Ediție apărută cu sprijinul Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei.

Finanțatorii nu poartă răspundere de informația conținută în această carte.

© Asociația obștească “Juriștii pentru drepturile omului” pentru copertă.

Prepress: **Editura GUNIVAS**

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești / Curtea Europeană a Drepturilor Omului ; resp. de ed.: Vladislav Gribincea. – Ed. a 2-a. – Ch. : Gunivas, 2009 (Tipogr. Balacron). –

ISBN 978-9975-908-90-0.

Vol. 5: 1 ianuarie. 2007 – 30 iun. 2007. – 2009. – 412 p. – Apare cu sprijinul financ. al Com. Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei. – 50 ex. – ISBN 978-9975-908-95-5.

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	5
--------------	---

HOTĂRÂRI

1. Kommersant Moldovy c. Moldovei (09/01/2007).....	9
2. Mihalachi c. Moldovei (09/01/2007).....	23
3. Bujnița c. Moldovei (16/01/2007).....	33
4. Pruneanu c. Moldovei (16/01/2007).....	45
5. Avramenko c. Moldovei (06/02/2007).....	77
6. Venera-Nord-Vest Borta A.G. c. Moldovei (13/02/2007).....	87
7. Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova c. Moldovei (27/02/2007).....	99
8. Moldovahidromaș c. Moldovei (27/02/2007).....	113
9. Castraveț c. Moldovei (13/03/2007).....	131
10. Istratii și Alții c. Moldovei (27/03/2007).....	147
11. Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei c. Moldovei (03/04/2007).....	175
12. Ovciarov c. Moldovei (12/04/2007).....	187
13. ASITO c. Moldovei (satisfacție echitabilă) (24/04/2007).....	195
14. Mazepa c. Moldovei (10/05/2007).....	199
15. Modârcă c. Moldovei (10/05/2007).....	215
16. Guțu c. Moldovei (07/06/2007).....	239
17. Malahov c. Moldovei (07/06/2007).....	257
18. Flux (nr. 3) c. Moldovei (12/06/2007).....	269
19. Botnari c. Moldovei (19/06/2007).....	279
20. Ciorap c. Moldovei (19/06/2007).....	287
21. Tocono și Profesorii Prometeiști c. Moldovei (26/06/2007).....	319

DECIZII

1. Unistar Ventures Gmbh c. Moldovei (20/02/2007).....	333
2. Ceban c. Moldovei (13/03/2007).....	349
3. Grosu și Alții c. Moldovei (13/03/2007).....	355
4. Hristov c. Moldovei (13/03/2007).....	359
5. Ropotan c. Moldovei (13/03/2007).....	363
6. Cumatrenco și Alții c. Moldovei (20/03/2007).....	367

7. Guranda c. Moldovei (20/03/2007).....	371
8. Nestor c. Moldovei (27/03/2007).....	375
9. Volghin c. Moldovei (27/03/2007)	379
10. Boxan c. Moldovei (10/05/2007)	383
11. Podgorodețchi c. Moldovei (29/05/2007).....	387
12. S.C. Cartea și Alții c. Moldovei (29/05/2007)	389
13. Samotiuc c. Moldovei (05/06/2007).....	393
14. Soskiev c. Moldovei (05/06/2007)	397
15. Creciun c. Moldovei (12/06/2007)	401
16. Mardeasov c. Moldovei (19/06/2007)	405

PREFAȚĂ

Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, la care Republica Moldova este parte din 12 septembrie 1997, este, cu certitudine, principalul instrument elaborat în cadrul Consiliului Europei după constituirea sa. Deși nu conține prevederi foarte precise, această Convenție garantează prin sine drepturi și libertăți, care trebuie recunoscute și garantate de către fiecare stat membru.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului cere statelor membre ca autoritățile lor să nu o încalce și să întreprindă măsuri rezonabile, ca drepturile și libertățile garantate de Convenție să nu fie încălcate de altcineva decât exponenții statului. Pe de altă parte, spiritul Convenției impune statelor obligația să întreprindă măsuri pentru a nu admite pe viitor încălcări care au dus deja la încălcarea acesteia. Aceste cerințe, care urmează a fi interpretate prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, impune, *inter alia*, obligația de a asigura o protecție judiciară adecvată.

Asigurarea unei astfel de protecții judiciare este îngreunată de termenii generali în care este formulată Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, de limbajul specific folosit de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului la interpretarea acesteia, de eventualele bariere lingvistice și de accesul insuficient la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această lucrare are scopul de a înlătura eventualele bariere lingvistice apărute la aplicarea Convenției și de a asigura un mai bun acces al specialiștilor la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Ea reprezintă o traducere fidelă și completă a tuturor hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele îndreptate împotriva Republicii Moldova.

În anul 2007, au fost publicate primele patru volume ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 12 septembrie 1997 și 31 decembrie 2006, în anul 2008, au fost traduse și publicate volumele cinci, șase și șapte ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008, iar în anul 2009 sunt publicate volumele opt și nouă ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 iulie 2008 și 30 iunie 2009. În anul 2009 au fost, de asemenea, republicate, într-un număr limitat, primele șapte volume. Varianta electronică a acestor traduceri, care au fost efectuate de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”, este, de asemenea, disponibilă pe pagina web www.lhr.md.

Apariția periodică a lucrării și reeditarea ei a fost posibilă datorită suportului financiar al Comitetului Helsinki Suedez pentru Drepturile Omului, Consiliului Europei și Guvernului Germaniei. Aceasta se distribuie gratuit.

Apariția lucrării ar fi fost îngreunată, dacă nu chiar imposibilă, fără ajutorul Sorinei MACRINICI și a lui Victor BRAGOI, precum și fără susținerea soției mele.

Vladislav GRIBINCEA
Chișinău, 7 octombrie 2009

HOTĂRÂRI

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA KOMMERSANT MOLDOVY c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 41827/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 ianuarie 2007

DEFINITIVĂ

09/04/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Kommersant Moldovy c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl G. BONELLO,
Dl M. PELLONPÄÄ,
Dl K. TRAJA,
Dl S. PAVLOVSKI,
Dl J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dna F. ELENIS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 5 decembrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 41827/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către o întreprindere înregistrată în Republica Moldova, Kommersant Moldovy („reclamantul”), la 17 octombrie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Nagacevschi și dl P. Mirigan, avocați din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că încetarea activității ziarului său cu același nume a constituit o violare a articolului 10 al Convenției și că, drept urmare, dreptul său la protecția proprietății sale a fost încălcat, contrar articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 13 iunie 2005, Președintele Secțiunii a decis să comunice Guvernului cererea. În temeiul prevederilor articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. În perioada iunie-septembrie 2001, reclamantul a publicat o serie de articole în care autoritățile Republicii Moldova au fost criticate pentru acțiunile

lor în privința regiunii separatiste a Republicii Moldova („Republica Moldovenească Nistreană” sau „RMN”, a se vedea *Ilașcu and Others v. Moldova and Russia* [GC], nr. 48787/99, ECHR 2004-...) și în care au fost reproduse critici dure ale unor lideri ai RMN și ai Federației Ruse la adresa Guvernului Republicii Moldova.

6. Reclamantul a publicat articolele sub următoarele titluri:

„Duma de Stat a Federației Ruse a anexat Moldova și [RMN] la Uniunea Rusia-Belarus”, „Nu va mai avea loc nicio întâlnire...”, „Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse a recunoscut că retragerea trupelor ruse din [RMN] poate afecta stabilitatea în regiune”, „Iată de ce NATO este ceea ce este, deoarece un loc sfânt nu este niciodată gol”, „Lista neagră”, „Premiul Nobel pentru conducător”, „Dacă dispăre persoana, dispăre problema?”, „Totuși, este vorba de o blocadă sau de condițiile OMC?”, „Nimeni nu-și alege vecinii”, „[RMN] este mult mai aproape de condițiile OMC decât Republica Moldova” și „Misiunea imposibilă”.

7. În aceste articole, reclamantul a reprodus, literal sau sub formă de rezumat, ori a comentat declarațiile autorităților moldovenești, ale Federației Ruse și ale RMN cu privire la procesul de negocieri între Republica Moldova și RMN, precum și la chestiuni economice, (geo-) politice, sociale și altele. În unele din aceste articole, acțiunile și declarațiile persoanelor cu înalte funcții de răspundere din Republica Moldova au fost aspru criticate. Totuși, reclamantul a subliniat că el nu îndeamnă la acțiuni violente sau ilegale și că în articolele respective el, în mod expres, a calificat astfel de expresii precum „a anihila” („*убрав*”) ca semnificând „anihilarea politică [a liderului RMN]”.

8. La 5 noiembrie 2001, Procurorul General al Republicii Moldova a intentat o acțiune împotriva reclamantului la Judecătoria Economică a Republicii Moldova. Reclamantul a fost învinuit de „periclitarea, prin publicațiile sale, a securității naționale și a integrității teritoriale, precum și a siguranței și ordinii publice în Republica Moldova”, prin „acordarea sprijinului deschis regimului neconstituțional al autoproclamatei [RMN], promovarea ideilor separatiste exprimate de liderii acesteia și descrierea eronată a esenței acțiunilor legale ale autorităților moldovenești și ale organizațiilor internaționale pentru soluționarea problemelor din regiunile de Est ale Nistrului”. Procurorul General și-a însoțit cererea cu două exemple de fraze din articolele contestate, și anume:

„Lipsa unui echilibru legal între [RMN] și Republica Moldova, ca stat recunoscut, permite acestuia din urmă să adopte în procesul negocierilor o poziție de superioritate și dictatură, ceea ce constituie principalul motiv al procesului lent de negociere”; „În condițiile unei continue blocate politice, diplomatice și economice a RMN de către Republica Moldova, noi considerăm ca fiind imposibilă o întâlnire dintre președintele RMN și al Republicii Moldova”.

Deoarece articolele reclamantului, deși prezentate formal ca o exercitare a dreptului de a informa publicul, erau contrare articolului 32 al Constituției și

articolului 4 al Legii presei (a se vedea mai jos), iar reclamantul a fost avertizat cu privire la încălcarea continuă a legislației, instanței de judecată i s-a cerut să dispună încetarea activității ziarului.

9. La 30 noiembrie 2001, Judecătoria Economică a Republicii Moldova a admis pretențiile Procurorului General și a dispus încetarea activității ziarului. Instanța de judecată a reprodus declarațiile părților și a citat legislația națională aplicabilă. În hotărârea sa, ea s-a referit la titlurile enumerate în paragraful 7 de mai sus și a declarat că ea consideră că articolele:

„au depășit limitările de publicitate prevăzute în articolul 4 al Legii presei, au periclilit integritatea teritorială a Republicii Moldova, securitatea națională și siguranța publică și au creat pericol pentru dezordine și comitere a crimelor, încălcând articolul 32 al Constituției.”

De asemenea, instanța de judecată a declarat că încălcarea sistematică a Legii presei poate fi sancționată cu încetarea activității unui ziar, după cum prevede articolul 7 al aceleiași Legi (a se vedea mai jos).

10. Ca răspuns la argumentele reclamantului, instanța de judecată a constatat că:

„Articolul 10 al Convenției garantează libertatea de exprimare ... (§1), însă exercitarea acestei libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege (§2).”

11. Instanța de judecată nu a specificat care expresie sau frază a constituit o amenințare și nici nu a dat detalii suplimentare. Ea a adăugat că articolele nu au reprezentat un rezumat adecvat al discursurilor publice ale autorităților publice și, astfel, nu puteau fi exonerate de răspundere în temeiul articolului 27 al Legii presei (a se vedea paragraful 17 de mai jos). Instanța de judecată a constatat că Procurorul General l-a contactat pe editor înainte de intentarea acțiunii în judecată, după cum prevede legislația. Reclamantul a fost obligat să plătească taxa de stat în mărime de 180 de lei moldovenești.

12. Reclamantul a depus apel, susținând că el doar a informat publicul despre evenimentele curente și despre atitudinea și acțiunile Guvernului față de autoritățile RMN. El s-a bazat pe articolul 32 al Constituției, articolul 4 al Legii presei și pe articolul 10 al Convenției.

13. La 5 februarie 2002, Colegiul de Apel al Judecătoriei Economice a Republicii Moldova a menținut acea hotărâre judecătorească, repetând argumentele instanței de judecată inferioare. Instanța de judecată a constatat *inter alia* că:

„instanța de judecată inferioară a dat o apreciere corectă faptelor și a respins obiecțiile [reclamantului]. ... S-a hotărât corect că nu a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției, deoarece deși acest articol garantează libertatea de exprimare, această libertate ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege.”

Instanța de judecată a respins declarațiile reclamantului precum că instanțele judecătorești economice nu sunt competente să examineze o cauză cu privire la libertatea de exprimare, deoarece reclamantul a fost înregistrat ca societate pe acțiuni. De asemenea, ea a respins declarația precum că Procurorul General nu a respectat procedura prejudiciară corespunzătoare și nu a fost competent să inițieze procedurile relevante.

14. La 29 mai 2002, Curtea Supremă de Justiție a menținut cele două hotărâri judecătorești. De asemenea, ea a repetat în esență motivarea Judecătoriei Economice a Republicii Moldova și a constatat că reclamantul:

„a depășit limitele restrângerilor libertății de exprimare stabilite în articolul 4 al Legii presei, prin unele din publicațiile anexate la dosar, care subminează securitatea națională, integritatea teritorială și siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea crimei”.

15. Ziarul a fost re-înregistrat ulterior sub numele de „Kommersant-Plus”.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

16. Articolul 32 al Constituției prevede următoarele:

Articolul 32 Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a popoului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

17. Prevederile relevante ale Legii presei din 26 octombrie 1994 (Legea nr. 243-XIII) sunt următoarele:

Articolul 4

„Publicațiile periodice ... publică, potrivit aprecierilor proprii, orice fel de materiale și informații, ținînd cont de faptul că exercițiul acestor libertăți ce comportă datorii și responsabilități este supus unor formalități, condiții, restrîngeri și unor sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea crimei, ocrotirea sănătății, protecția moralei, protecția reputației sau apărarea drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea unor informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare.”

Articolul 7

„... (4) Hotărîrea instanței de judecată privind încetarea activității publicației periodice sau a agenției de presă se ia în cazul încălcării sistematice a prezentei legi.”

Articolul 27

„Fondatorii, redactorii, jurnaliștii nu sînt responsabili pentru difuzarea informației, dacă aceasta:

- a) este cuprinsă în documentele și comunicatele oficiale ale autorităților publice;
- b) reproduce textual discursurile publice sau rezumatul lor adecvat.”

ÎN DREPT

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

18. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 10 al Convenției și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, de încetarea activității ziarului său.

19. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 10 al Convenției și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de drept, care sunt de o astfel de complexitate încât determinarea lor depinde de examinarea fondului și niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

20. Reclamantul pretinde că prin dispunerea încetării activității ziarului ca urmare a articolelor sale, fără a aduce motive suficiente, instanțele de judecată naționale i-au încălcat dreptul său la libertatea de exprimare.

El s-a bazat pe articolul 10 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor,

protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Argumentele părților

1. Guvernul

21. Guvernul a acceptat că încetarea activității ziarului a constituit o ingerință în libertatea de exprimare a reclamantului, însă a declarat că ea a fost „prevăzută de lege”, a urmărit un scop legitim prevăzut de articolul 10 § 2 și a fost „necesară într-o societate democratică”.

22. Guvernul a identificat în articolele contestate aceleași fraze ca și cele menționate în paragraful 8 de mai sus, care, în opinia sa, dovedesc necesitatea de sancționare a ziarului. De asemenea, el s-a referit la următoarele fraze adiționale:

„... însă iată-l pe Voronin folosind cuvântul [națiune], pretinzând că reprezintă opinia acesteia, fără să-i pese, în același timp, de această națiune”; „Se poate clar observa dorința lui Vladimir Voronin de a soluționa soarta [RMN] fără participarea reprezentanților acesteia” și „Voronin are psihologia unui părinte de partid (*партийный бонз*)”.

23. În special, el a declarat că interzicerea incitării la separatism teritorial și a manifestărilor ce atentează la regimul constituțional a fost, în mod expres, inclusă în articolul 32 al Constituției și articolul 4 al Legii presei (a se vedea paragrafele 12 și 13 de mai sus). Sancțiunea aplicată reclamantului a urmărit scopul legitim de protecție a securității naționale și integrității teritoriale ale Republicii Moldova și de protecție a reputației Președintelui Republicii Moldova și a întregii țări împotriva defăimării.

24. Ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”, deoarece a existat o „necesitate socială imperioasă” de a proteja integritatea teritorială a statului și securitatea națională, precum și din cauză că instanțele de judecată au adus „motive relevante și suficiente” în hotărârile lor, având în vedere relația dificilă între autoritățile moldovenești și cele ale RMN. Frazele identificate de Guvern (a se vedea paragraful 22 de mai sus) au constituit, în opinia acestuia, o amenințare pentru securitatea națională și ordinea publică. El a îndemnat Curtea să nu fie influențată de lipsa unor acțiuni violente sau a altor acțiuni ilegale din partea vreunei persoane ca urmare a publicării articolelor.

25. Trebuie acordată o atenție corespunzătoare îndatoririlor și responsabilităților speciale ale media, care includ investigații de bună-credință și evitarea senzaționalului. În această privință, el a atras atenția asupra atacurilor personale la adresa Președintelui Voronin, care au apărut în unele din articolele reclamantului.

2. Reclamantul

26. Reclamantul a fost de acord cu Guvernul că ingerința în drepturile sale a fost „prevăzută de lege”, însă a considerat că ea nu a fost „necesară într-o societate democratică”.

27. În special, reclamantul a susținut că instanțele de judecată nu au prezentat motive detaliate pentru aplicarea sancțiunii și nici măcar nu au identificat care părți din fiecare articol au creat pericol pentru siguranța publică sau pentru integritatea teritorială a Republicii Moldova. Doar în observațiile Guvernului s-a făcut o încercare de a aduce motive pentru ingerință.

28. Reclamantul a declarat că, chiar și în lumina motivelor adiționale invocate de Guvern, Curtea ar trebui să constate sancțiunea aplicată ca nefiind necesară și disproporțională. În special, în timp ce critica aspră a reprezentat o caracteristică a articolelor relevante, acele articole s-au referit la chestiuni politice cu privire la politica externă și internă a Republicii Moldova, chestiuni cărora trebuie să li se acorde o protecție specială în temeiul articolului 10. Mai mult, nu ține de Guvern sau de instanțele de judecată „să substituie propriile lor opinii cu cele ale presei în ceea ce privește tehnica de raportare care ar trebui folosită de jurnaliști” (*Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 31).

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

29. Curtea reamintește că libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, iar protecția care trebuie acordată presei este de o importanță deosebită. Chiar dacă presa nu trebuie să depășească limitele stabilite *inter alia* în scopul „protecției reputației sau drepturilor altor persoane”, este, totuși, sarcina ei să comunice informații și idei de interes public. Presa are nu doar sarcina de a comunica astfel de informații și idei: publicul, de asemenea, are dreptul de a le primi. Altfel, presa nu ar putea să joace rolul său vital de „câine de pază public” (a se vedea, spre exemplu, *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, hotărâre din 26 noiembrie 1991, Seria A nr. 216, § 59; *Busuioc v. Moldova*, nr. 61513/00, § 56, 21 decembrie 2004).

30. Cea mai atentă cercetare din partea Curții este cerută atunci când măsurile luate sau sancțiunile impuse de autoritățile naționale sunt capabile să descurajeze participarea presei la dezbateri asupra chestiunilor de interes public legitim (a se vedea, spre exemplu, *Lingens v. Austria*, hotărâre din 8 iulie 1986, Seria A nr. 103, § 44, *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway* [GC], nr. 21980/93, § 64, ECHR 1999-III, *Thorgerir Thorgerirson v. Iceland*, hotărâre din 25 iunie 1992, Seria A nr. 239, § 68).

31. Dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai „informației” sau „ideilor” care sunt primite favorabil sau sunt privite ca inofensive sau ca o chestiune de indiferență, dar și celor care ofensează, șochează sau deranjează Statul sau orice parte a comunității. În plus, libertatea jurnalistică acoperă, de asemenea, posibile recurgeri la un anumit grad de exagerare sau chiar provocare (a se vedea *De Haes and Gijssels v. Belgium*, hotărâre din 24 februarie 1997, *Reports* 1997-I, § 47).

32. Articolul 10 al Convenției nu garantează o libertate de exprimare nelimitată chiar și în ceea ce privește relatările presei cu privire la chestiuni de interes public deosebit. Conform termenilor din paragraful 2 al articolului, exercitarea acestei libertăți presupune „obligații și responsabilități” care, de asemenea, se aplică presei. Aceste „obligații și responsabilități” pot avea însemnătate atunci când, la fel ca și în această cauză, există o întrebare cu privire la periclitarea securității naționale și a integrității teritoriale ale unui stat (*Han v. Turkey*, nr. 50997/99, §§ 30 et seq., 13 septembrie 2005). Datorită „obligațiilor și responsabilităților” inerente exercitării libertății de exprimare, protecția acordată de articolul 10 jurnaliștilor în ceea ce privește relatarea cu privire la chestiunile de interes general este supusă condiției ca ei să acționeze cu bună-credință pentru a oferi informații corecte și credibile în conformitate cu etica jurnalistică (a se vedea *Goodwin v. the United Kingdom*, hotărâre din 27 martie 1996, *Reports* 1996-II, § 39 și *Fressoz and Roire v. France* [GC], nr. 29183/95, § 54, ECHR 1999-I).

33. Evaluarea necesității într-o societate democratică cere Curții să determine dacă „ingerința” în cauză a corespuns unei „necesități sociale imperioase”, dacă ea a fost proporțională în raport cu scopul legitim urmărit și dacă motivele invocate de către autoritățile naționale pentru a o justifica sunt relevante și suficiente (a se vedea *Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, hotărâre din 26 aprilie 1979, Seria A nr. 30, § 62).

2. Aplicarea principiilor de mai sus în această cauză

a. „Prevăzută de lege”

34. Curtea este de acord cu părțile că încetarea activității ziarului în această cauză a constituit o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și că ingerința a fost „prevăzută de lege” (a se vedea paragrafele 16 și 17 de mai sus).

b. Scopul legitim

35. Ingerința ar putea fi considerată ca urmărind scopurile legitime de protecție a securității naționale și a integrității teritoriale ale Republicii Moldova, având în vedere tematica sensibilă descrisă în articolele contestate și limbajul aspru folosit uneori.

c. „Necesară într-o societate democratică”

36. Curtea consideră că instanțele de judecată naționale nu au prezentat motive relevante și suficiente pentru a justifica ingerința, limitându-se în esență la repetarea prevederilor legale aplicabile. În special, instanțele de judecată nu au specificat care elemente din articolele reclamantului au fost problematice și în ce mod au periclitat ele securitatea națională și integritatea teritorială ale statului sau au defăimat Președintele și statul.

37. De fapt, instanțele de judecată au evitat orice discuție cu privire la necesitatea ingerinței. Singura analiză care a fost făcută s-a limitat la chestiunea dacă articolele ar putea fi considerate drept reproduceri cu bună-credință a discursurilor publice, pentru care reclamantul nu ar fi putut purta răspundere în conformitate cu legislația națională.

38. În lumina lipsei motivelor aduse de instanțele de judecată naționale, Curtea nu este convinsă că ele „au aplicat standarde care sunt conforme cu principiile consfințite de articolul 10” sau că ele „s-au bazat pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante” (a se vedea *Jersild v. Denmark*, citată mai sus, § 31).

39. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

40. De asemenea, reclamantul a pretins că încetarea activității ziarului i-a încălcat dreptul la protecția proprietății sale garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

41. Guvernul a declarat că reclamantul, *de facto*, și-a continuat activitățile sale după încetarea activității ziarului său prin publicarea unui nou ziar cu un nume puțin diferit, în același timp, păstrând un număr de elemente din vechea publicație. În special, el a continuat să folosească vechea șampilă, titlul ziarului pe pagina sa de internet alterna la fiecare 2 secunde cu titlul vechi, iar unii dintre fondatori au continuat să lucreze la noul ziar. Astfel, nu a existat nicio probă cu privire la vreun prejudiciu material suferit de ziar sau cu privire la vreo lipsire de proprietatea sa.

42. Curtea consideră că consecințele economice ale hotărârii judecătorești de încetare a activității reclamantului nu ridică o chestiune separată de cea exa-

minată mai sus în temeiul articolului 10. Ele vor fi luate în considerație la examinarea pretenției reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

43. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

44. Reclamantul a pretins 32,773 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material cauzat ca rezultat al încetării activității ziarului său. El și-a bazat estimările veniturilor ratate pe venitul său din ultimul an de activitate până la încetarea activității sale. Potrivit declarației sale fiscale pentru anul 2001, întreprinderea a avut un profit de 94,280 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a EUR 5,893 în acea perioadă), pe care reclamantul l-a înmulțit astfel încât să ia în considerație cei patru ani pe parcursul cărora el a fost împiedicat să activeze. Suma solicitată a inclus, de asemenea, datoriile acumulate de reclamant față de terțe persoane ca urmare a incapacității sale de a le plăti. Deși ulterior a fost editat un nou ziar, acesta nu era editat de reclamant.

45. Guvernul a contestat mărimea compensațiilor pretinse de reclamant. El a notat că datoriile acumulate față de persoane terțe în virtutea contractelor încheiate înainte de încetarea activității ar fi existat în orice caz și că ar fi fost plătite din profiturile pretinse în fața Curții. În ceea ce privește calcularea acelor profituri, Guvernul a declarat că performanța economică a reclamantului s-ar fi putut înrăutăți odată cu trecerea anilor și că declarația fiscală a luat în considerație profiturile înregistrate din toate aspectele activității reclamantului, și nu doar din publicație.

In fine, Guvernul a susținut că reclamantul, *de facto*, a continuat să obțină profit din editarea ziarului său, pe care l-a înregistrat sub un nume puțin diferit.

46. Curtea este de acord cu Guvernul că datoriile acumulate în virtutea contractelor semnate până la hotărârea judecătorească de încetare a activității ziarului ar fi existat indiferent de acea hotărâre judecătorească. Astfel, ea respinge această parte a cererii reclamantului.

47. Curtea consideră, în mod clar, că reclamantul trebuia să fi suferit prejudicii materiale ca urmare a încetării activității ziarului său. Ea constată că o anumită parte a veniturilor ratate a fost confirmată prin declarația fiscală a reclamantului pentru anul imediat anterior încetării activității ziarului.

Totuși, ea consideră că probele prezentate nu pot servi pentru o cuantificare precisă a veniturilor ratate, deoarece performanța economică a reclamantului ar fi putut fluctua pe parcursul celor patru ani în cauză.

48. În ceea ce privește argumentul Guvernului că declarația a inclus profituri din diverse activități prevăzute în actele constitutive ale reclamantului, nu a fost prezentată nicio probă care să contrazică declarația reclamantului că el nu s-a angajat în nicio altă activitate decât cea de editare a ziarului. Totuși, Curtea observă că ziarul reclamantului, *de facto*, a continuat să fie editat sub un nume puțin diferit după ceea ce pare a fi fost doar o pauză scurtă necesară pentru înregistrarea noii publicații. Prin urmare, Curtea poate să accepte doar parțial pretenția cu privire la prejudiciul material cauzat în primul rând în timpul tranziției la noul ziar.

49. Făcând o apreciere generală pe o bază echitabilă și luând în considerație pretențiile reclamantului legate într-un fel de pretențiile sale cu privire la prejudiciul moral (a se vedea paragrafele 50-52 de mai jos), Curtea acordă reclamantului EUR 8,000.

B. Prejudiciul moral

50. Reclamantul a pretins EUR 20,000 cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încetarea activității ziarului său. El a declarat că, ca rezultat al încetării activității, reputația sa a fost afectată serios prin imposibilitatea de a-și onora obligațiile sale contractuale, concedierea tuturor angajaților săi și prin imposibilitatea de a-și planifica sau continua activitatea. Mai mult, administrația reclamantului a fost șocată de hotărârea judecătorească de încetare a activității ziarului.

51. Guvernul nu a fost de acord cu această pretenție și a declarat că orice prejudiciu cauzat reclamantului a fost rezultatul propriului său comportament lipsit de etică, neprofesionist și abuziv, care a insultat grav statul. Reclamantul a fost sancționat după ce instanțele de judecată au apreciat adecvat interesele în cauză, inclusiv rolul deosebit pe care dreptul la libertatea de exprimare îl joacă într-o societate democratică. Mai mult, administrația reclamantului ar fi putut fi șocată cu greu de sancțiune, deoarece ea a fost avertizată să sisteze publicarea materialelor relevante, iar legislația, în mod clar, a inclus posibilitatea unei hotărâri judecătorești de încetare a activității unui ziar. Mai mult, reclamantul nu a dovedit faptul că neîndeplinirea obligațiilor sale contractuale i-a afectat în vreun fel reputația. *In fine*, Guvernul a declarat că într-un număr de cauze anterioare în care a fost constatată o violare a articolului 10, Curtea a respins orice pretenție cu privire la satisfacția echitabilă, declarând că o constatare a unei violări constituie o satisfacție echitabilă suficientă.

52. Curtea consideră că diferitele argumente în baza cărora reclamantul a pretins compensații pentru prejudiciul moral sunt reflectate în calcu-

lul compensației acordate de Curte cu titlu de prejudiciu material. Din acest motiv, nu este necesar de a acorda compensații separate cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

53. Reclamantul a pretins EUR 2,666 cu titlu de costuri și cheltuieli, dintre care EUR 2,625 au fost costuri de reprezentare, iar EUR 41 au fost cheltuieli de traducere. El s-a bazat pe un contract încheiat cu reprezentanții săi și pe o listă a orelor lucrate de acești reprezentanți asupra cauzei sale. Onorariul pretins pentru o oră de lucru a fost de EUR 75.

54. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse. El a notat mai întâi că reprezentantul reclamantului nu a prezentat lista orelor lucrate asupra cauzei la care el s-a referit în pretențiile sale cu privire la satisfacția echitabilă. Ulterior, el a cerut Curții să respingă prezentarea întârziată de către reclamant a listei orelor lucrate de către reprezentantul său asupra cauzei.

De asemenea, Guvernul a considerat că suma pretinsă de reclamant pentru reprezentare a fost prea mare în raport cu salariul mediu lunar în Republica Moldova și taxele oficiale plătite de stat avocaților din oficiu.

55. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

56. În această cauză, hotărând în bază echitabilă, Curtea acordă EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută.

D. Dobânda de întârziere

57. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției;
3. *Hotărăște* că nu există o chestiune separată care să fie examinată în temeiul articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;

4. *Hotărâște*

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume:

- (i) EUR 8,000 (opt mii euro) cu titlu de prejudiciu material;
- (ii) EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
- (iii) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 9 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

F. ELENIS-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MIHALACHI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 37511/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 ianuarie 2007

DEFINITIVĂ

09/04/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Mihalachi c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dna F. ELEN-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 5 decembrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 37511/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Nicolae Mihalachi („reclamantul”), la 26 septembrie 2002.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că drepturile sale la un proces echitabil și la protecția proprietății au fost încălcate în urma casării unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea lui.

4. La 15 iunie 2005, în temeiul articolului 54 § 2 (b) al Regulamentului Curții, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea. În temeiul prevederilor articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații scrise (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

6. Reclamantul s-a născut în 1962 și locuiește în Chișinău.

7. Reclamantul a lucrat în calitate de procuror. La 15 ianuarie 1998, el a fost învinuit de luare de mită și, la 14 mai 1999, Curtea de Apel l-a găsit vinovat

și l-a condamnat la cinci ani privațiune de libertate. Printr-o sentință irevocabilă din 3 august 1999, Curtea Supremă de Justiție l-a achitat și a dispus eliberarea lui imediată: el susține că a fost eliberat două zile mai târziu. Perioada totală a detenției sale a fost de 567 zile.

8. Reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor și a angajatorului său și a cerut compensații pentru prejudiciul material și moral cauzat de detenția și urmărirea sa penală ilegale.

9. La 25 iulie 2001, Judecătoria sectorului Rîșcani a decis în favoarea lui și a constatat că a avut loc o încălcare a dreptului său la libertate. Instanța i-a acordat 78,055 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 6,945 euro (EUR) la acea dată) cu titlu de prejudiciu material și MDL 500,000 (EUR 44,490 la acea dată) cu titlu de prejudiciu moral. Pârâții au contestat hotărârea cu apel.

10. La 6 februarie 2002, Tribunalul Chișinău a admis în parte apelul, a redus suma compensației pentru prejudiciul material la MDL 27,354.77 (EUR 2,401 la acea dată) și a acordat alte 87,000 ruble rusești (RUR) (echivalentul a EUR 3,251.92 la acea dată) și 230 dolari americani (USD) cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în cadrul procesului. Tribunalul a menținut suma compensației acordate cu titlu de prejudiciu moral. Pârâții au contestat decizia cu recurs.

11. Printr-o decizie irevocabilă din 26 martie 2002, Curtea de Apel a admis în parte recursul și a redus suma compensației acordate cu titlu de prejudiciu moral la MDL 75,000 (EUR 6,341 la acea dată).

12. La 25 decembrie 2002, Procurorul General a depus la Curtea Supremă de Justiție un recurs în anulare la deciziile sus-menționate, solicitând micșorarea compensațiilor.

13. La 5 februarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat hotărârile sus-menționate. Curtea Supremă a adoptat o nouă hotărâre prin care a redus suma compensației pentru prejudiciul moral la MDL 50,000 (EUR 3,261 la acea dată). De asemenea, ea a dispus redeschiderea procedurilor în privința sumei compensației cu titlu de prejudiciu material. La 19 februarie 2003, reclamantul a primit MDL 50,000.

14. Ca urmare a redeschiderii procedurilor, la 24 iunie 2003, Judecătoria Rîșcani a decis în favoarea reclamantului și i-a acordat MDL 27,446.09 (EUR 1,679.69 la acea dată) cu titlu de prejudiciu material. Restul hotărârii prevedea același lucru ca și decizia Tribunalului Chișinău din 6 februarie 2002. La 22 iulie 2003, hotărârea a fost executată.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

15. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 16, 22 martie 2005.

ÎN DREPT

16. Reclamantul pretinde că detenția sa între 15 ianuarie 1998 și 3 august 1999 a fost ilegală. El a invocat articolul 5 § 1 al Convenției, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

b) dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;

c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; (...)

17. El a susținut că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, în special, din cauza aplicării incorecte a legii de către instanțele judecătorești. De asemenea, reclamantul s-a plâns de casarea, la 5 februarie 2003, a unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea sa de către Curtea Supremă de Justiție.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public ... a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

18. În continuare, el s-a plâns că decizia Curții Supreme de Justiție din 5 februarie 2003 a avut ca efect încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

19. Reclamantul pretinde că a fost discriminat de către superiorii săi, fără însă a prezenta detalii cu privire la această pretenție. El a invocat articolul 14 al Convenției, care prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretenția reclamantului în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției

20. Reclamantul s-a plâns că detenția sa între 15 ianuarie 1998 și 3 august 1999 a fost ilegală.

21. Curtea notează că detenția reclamantului a luat sfârșit la 3 august 1999, când el a fost achitat. Totuși, pretenția sa a fost depusă la 26 septembrie 2002, cu mai mult de șase luni după eliberarea sa din detenție. Prin urmare, această pretenție a fost depusă cu depășirea termenului și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

B. Pretenția reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției cu privire la aplicarea incorectă a legii de către instanțele judecătorești

22. Reclamantul s-a plâns că, în cadrul procesului penal și al procedurilor cu privire la compensații, instanțele judecătorești au aplicat incorect legea.

23. Guvernul a susținut că reclamantul a dispus de toate garanțiile procedurale necesare pentru a-și prezenta cauza în mod echitabil în fața instanțelor judecătorești naționale.

24. Curtea a examinat pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 cu privire la interpretarea incorectă a legii de către instanțele judecătorești. Totuși, din materialele aflate în posesia sa, ea constată că ele nu dezvăluie nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție și Protocoalele sale. De asemenea, Curtea notează că pretenția cu privire la inechitatea procesului penal, care s-a încheiat la 3 august 1999, a fost depusă cu depășirea termenului. Prin urmare, această parte a cererii urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 1, 3 și 4 al Convenției.

C. Casarea hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea reclamantului

25. În scrisoarea sa din 17 iulie 2003, reclamantul s-a plâns că, la 5 februarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat hotărârea irevocabilă în favoarea sa.

26. Guvernul s-a opus faptului că Curtea a examinat din proprie inițiativă chestiunea cu privire la casarea deciziei în favoarea reclamantului de către Curtea Supremă de Justiție la 5 februarie 2003. El a solicitat Curții să nu examineze această chestiune.

27. Curtea notează că, în scrisoarea sa din 17 iulie 2003, reclamantul s-a plâns în mod expres de casarea de către Curtea Supremă de Justiție a unei ho-

tărâri judecătorești irevocabile în favoarea sa în urma procedurii de recurs în anulare. Prin urmare, Curtea respinge obiecția Guvernului cu privire la examinarea acestei pretenții prin prisma articolului 6 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1.

D. Pretenția formulată în temeiul articolului 14

28. Guvernul consideră că reclamantul nu și-a argumentat pretenția formulată în temeiul articolului 14 al Convenției și nu a prezentat probe cu privire la vreo discriminare.

29. Curtea notează că reclamantul nu și-a argumentat pretenția formulată în temeiul acestui articol. În ceea ce privește pretenția cu privire la discriminarea sa de către superiorii săi, faptele și probele prezentate de reclamant nu dezvăluie niciun tratament discriminatoriu în această privință.

30. Prin urmare, această pretenție este vădit nefondată și urmează a fi respinsă, în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

E. Pretinsul abuz de dreptul de a sesiza Curtea

31. În scrisoarea sa din 1 iulie 2005, reclamantul a declarat că, în aprilie și iunie 2005, angajatorul l-a sancționat și a redus salariul său lunar. De asemenea, el a declarat că a avut motive să considere aplicarea acestor sancțiuni ca presiune asupra sa de a demisiona; totuși, el nu a formulat o pretenție în temeiul articolului 34 al Convenției.

32. Guvernul a negat că a avut loc o violare a articolului 34 al Convenției, calificând declarațiile reclamantului „eronate și neadevărate”. El a declarat că reclamantul a fost sancționat pentru îndeplinirea neadecvată a atribuțiilor sale de serviciu și că sancțiunile au fost aplicate înainte de comunicarea cauzei de către Curte. El a susținut că Curtea trebuie să declare această cerere inadmisibilă ca fiind abuzivă, calificând-o „ofensatoare” sau „defăimătoare”.

33. Curtea notează că reclamantul nu a formulat nicio pretenție în temeiul articolului 34 al Convenție, precum că el ar fi fost împiedicat să-și prezinte cererea, și nu există niciun motiv de a examina această chestiune din inițiativă proprie.

34. În ceea ce privește declarația Guvernului cu privire la pretinsul abuz, Curtea consideră că o cerere, în mod normal, nu urmează a fi respinsă ca fiind abuzivă în conformitate cu articolul 35 § 3 al Convenției în baza faptului că ea a fost „ofensatoare” sau „defăimătoare”, decât dacă a fost, în mod intenționat, bazată pe fapte neadevărate (a se vedea *Varbanov v. Bulgaria*, nr. 31365/96, § 36, ECHR 2000-X sau *Rehak v. the Czech Republic*, (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004). Totuși, din materialele aflate în posesia sa, Curtea nu poate să conchidă

că reclamantul și-a bazat învinuirile sale pe informații despre care el știa că nu sunt adevărate. Prin urmare, această obiecție este respinsă.

F. Concluzia cu privire la admisibilitate

35. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, cu privire la casarea deciziei judecătorești irevocabile în favoarea sa, ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

36. Reclamantul s-a plâns, în substanță, în temeiul articolului 6 § 1 și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, că, prin decizia sa din 5 februarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a casat o decizie irevocabilă în favoarea sa și a redus suma compensației acordate cu titlu de prejudiciu moral.

37. Guvernul a respins pretențiile reclamantului și a declarat că, în urma redeschiderii procedurilor, părțile s-au bucurat de aceleași drepturi procedurale și că redeschiderea a fost justificată.

38. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și ale articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze care vizau chestiuni similare celor din această cauză (a se vedea, printre altele, *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, §§ 61 și 74, ECHR 1999-VII și *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, §§ 29 și 32).

39. În urma examinării materialelor ce i-au fost prezentate, Curtea notează că Guvernul nu a prezentat nicio faptă sau argument, care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

40. Având în vedere jurisprudența sa cu privire la această chestiune, Curtea constată că, prin casarea deciziei irevocabile în favoarea reclamantului, Curtea Supremă de Justiție a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției și dreptul acestuia la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

41. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în privința reclamantului.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

42. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

43. Reclamantul a pretins MDL 450,000 (EUR 9,180) cu titlu de prejudiciu material, care reprezintă diferența între suma de MDL 500,000, acordată de către Judecătoria sectorului Rîșcani la 25 iulie 2001 cu titlu de prejudiciu moral pentru detenția sa ilegală, și MDL 50,000, acordată de către Curtea Supremă de Justiție la 5 februarie 2003. Reclamantul a solicitat compensații doar în ceea ce privește suma acordată de către instanțele judecătorești naționale.

44. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant și a declarat că el nu avea dreptul la nicio compensație, deoarece el a primit MDL 50,000, în conformitate cu decizia Curții Supreme de Justiție din 5 februarie 2003, și MDL 63,357, în conformitate cu hotărârea Judecătoriei Rîșcani din 24 iunie 2003.

45. Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu material în urma casării deciziei irevocabile din 26 martie 2002. Suma pretinsă este, însă, excesivă. Curtea acordă reclamantului diferența dintre suma acordată prin decizia irevocabilă din 26 martie 2002 (EUR 6,341 la acea dată) și suma primită de el după casarea acesteia (EUR 3,261 la acea dată), ceea ce constituie EUR 3,080.

B. Prejudiciul moral

46. Reclamantul a pretins compensații pentru prejudiciul moral suferit în urma încălcării drepturilor sale, însă fără a specifica suma compensației. El a solicitat Curții să facă o evaluare în conformitate cu jurisprudența sa pe marginea chestiunilor similare.

47. Guvernul a susținut că reclamantul nu a prezentat nicio probă care ar confirma că a suferit stres și îngrijorare.

48. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare în urma casării deciziei irevocabile din 26 martie 2002, care nu poate fi compensat prin simpla constatare a violării. Făcând o evaluare în mod echitabil și luând în considerație sumele acordate de Curte în cauze similare (a

se vedea, spre exemplu, hotărârea *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 41, 22 martie 2005), precum și faptul că reclamantului i-au fost plătite sumele acordate în scurt timp după adoptarea hotărârilor, ea acordă reclamantului EUR 1,800 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

49. Reclamantul nu a pretins nimic cu titlu de costuri și cheltuieli pentru procedurile demarate în baza Convenției.

D. Dobânda de întârziere

50. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibile pretențiile formulate în temeiul articolului 6 § 1 și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție cu privire la casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile în cauza reclamantului, iar restul cererii admisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 3,080 (trei mii optzeci euro) cu titlu de prejudiciu material și EUR 1,800 (o mie opt sute euro) cu titlu de prejudiciu moral, care vor fi convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 9 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

F. ELEN-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BUJNIȚA c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 36492/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 ianuarie 2007

DEFINITIVĂ

16/04/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Bujnița c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 12 decembrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 36492/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dl Artur Bujnița („reclamantul”), la 30 iulie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat în fața Curții de către dl Vitalie Iordachi, de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că dreptul său la un proces echitabil a fost încălcat în urma casării sentinței de achitare a sa în comiterea unui viol.

4. La 22 martie 2005, în temeiul articolului 54 § 2 (b) al Regulamentului Curții, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea. În temeiul prevederilor articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea, fondul cererii și satisfacția echitabilă pretinsă în temeiul articolului 41 al Convenției.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în anul 1973 și locuiește în Chișinău.

7. La 26 iunie 2001, reclamantul a fost achitat de comiterea unui viol de către Judecătoria sectorului Rîșcani. Judecătoria de sector a examinat declarațiile părților, martorilor și rapoartele medicale. Ea a constatat, în special, că reclamantul nu a avut raporturi sexuale cu victima fără acordul ultimei, deoarece victima a avut posibilitate de mai multe ori să refuze raporturile sexuale cu reclamantul și putea alerta o patrulă de poliție, care i-a oprit în drum spre apartamentul reclamantului. De asemenea, victima putea alerta persoanele care locuiau în același apartament cu reclamantul, care se aflau în apartament în timpul pretinsului viol, precum și alte persoane. De asemenea, judecătoria de sector a constatat că rapoartele medicale nu conțineau un răspuns clar la întrebarea dacă reclamantul a avut raporturi sexuale cu victima.

8. Procurorul și victima au depus apel. În apelurile lor se declara doar că sentința Judecătoriei sectorului Rîșcani era ilegală și nemotivată.

9. La 14 august 2001, Tribunalul Chișinău a admis apelul lor, a casat sentința Judecătoriei sectorului Rîșcani și l-a găsit pe reclamant vinovat de comiterea violului. Tribunalul a constatat că declarațiile victimei, ale martorului și rapoartele medicale indicau că au avut loc raporturi sexuale prin constrângere cu victima. El a constatat că victima a fost în depresie și a fost adusă cu forța în apartamentul reclamantului. Instanța l-a condamnat la cinci ani privațiune de libertate. Totuși, Tribunalul Chișinău a aplicat Legea amnistiei care a intrat în vigoare la 10 august 2001 și l-a absolvit pe reclamant de obligația de a executa pedeapsa. Reclamantul a depus recurs.

10. Printr-o decizie irevocabilă din 30 octombrie 2001 și bazându-se pe articolul 335/5 alin. 2 al Codului de procedură penală (CPP) în vigoare la acea dată (a se vedea paragraful 13 de mai jos), Curtea de Apel a admis recursul reclamantului și a casat decizia Tribunalului Chișinău. Curtea de Apel a constatat că Tribunalul nu a evaluat obiectiv probele și a luat în considerație doar declarațiile victimei, care păreau să fie contradictorii și în contradicție cu alte probe și circumstanțe ale cauzei. De asemenea, ea a conchis că declarațiile victimei, potrivit cărora ea a fost adusă cu forța în apartamentul reclamantului, erau în contradicție cu declarațiile martorilor. Curtea de Apel a conchis că Judecătoria sectorului Rîșcani a evaluat obiectiv probele și a ajuns la concluzia că reclamantul era nevinovat. De asemenea, ea a declarat că orice dubiu trebuie interpretat în favoarea acuzatului. Curtea de Apel a menținut sentința Judecătoriei sectorului Rîșcani din 26 iunie 2001.

11. La 20 decembrie 2001, adjunctul Procurorului General a depus la Curtea Supremă de Justiție un recurs în anulare la sentința Judecătoriei sectorului

Rîșcani și decizia Curții de Apel. El a susținut că Judecătoria sectorului Rîșcani și Curtea de Apel au apreciat ilegal probele și a solicitat Curții Supreme de Justiție să mențină decizia Tribunalului Chișinău din 14 august 2001.

12. La 26 februarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare depus de adjunctul Procurorului General, a casat hotărârile de mai sus și a menținut decizia Tribunalului Chișinău din 14 august 2001. Curtea Supremă și-a întemeiat decizia privind vinovăția reclamantului în comiterea violului pe motivele invocate de Tribunalul Chișinău în decizia din 14 august 2001.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

13. Următoarele prevederi reprezintă extrasele relevante din Codul de procedură penală din 1961, abrogat la 12 iunie 2003:

Articolul 335/5. Decizia instanței de recurs

„Judecînd recursul, instanța de recurs adoptă una din următoarele decizii:

...

- 2) admite recursul, casînd hotărîrea atacată, și:
  - a) menține hotărîrea primei instanțe, cînd apelul a fost greșit admis; ...”

Articolul 369/1. Recursul în anulare

„Procurorul General și adjuncții lui, din oficiu sau la cererea părților, pot ataca cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție orice hotărîre rămasă definitivă după epuizarea căilor ordinare de atac.”

Articolul 369/2. Cazurile în care se poate face recurs în anulare

„Hotărîrile definitive în cauzele penale pot fi atacate cu recurs în anulare în următoarele cazuri:

1. Cazurile în care recursul are efect cu privire la situația părților din proces:
  - ...
  - i) cînd o instanță internațională, prin hotărîrea sa, a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, care poate fi reparată la o rejudicare.
2. Cazurile în care recursul poate fi declarat numai în favoarea condamnatului:
  - a) nu au fost respectate dispozițiile privind competența după materie sau după calitatea persoanei;
  - b) completul de judecată nu a fost compus potrivit legii ori s-au încălcat prevederile articolelor 19, 20 și 22 din prezentul Cod;
  - c) ședința de judecată nu a fost publică, în afară de cazurile cînd legea prevede altfel;

- d) judecarea cauzei a avut loc fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului și interpretului, când aceasta era obligatorie potrivit legii;
- e) judecarea cauzei a avut loc fără citarea legală a părților;
- f) când nu a fost efectuată expertiza judiciar-psihiatrică a inculpatului în cazurile prevăzute în articolul 66 punctul 3) din prezentul Cod;
- g) instanța a admis o cale de atac neprevăzută de lege sau introdusă tardiv.

Alte hotăriri definitive pot fi atacate cu recurs în anulare numai dacă sînt contrare legii.”

Articolul 369/3. Termenul de declarare a recursului în anulare

„Recursul în anulare în favoarea celui condamnat sau a persoanei față de care s-a încetat procesul penal poate fi declarat oricînd, chiar și după moartea acestora, cu privire la latura penală, iar cu privire la latura civilă, numai dacă soluționarea acesteia se răsfrînge asupra laturii penale.

În celelalte cazuri, recursul în anulare poate fi declarat numai în termen de un an de la data cînd hotărîrea a rămas definitivă, dacă un viciu fundamental în procedura precedentă a afectat hotărîrea atacată.

...”

Articolul 369/4. Declararea și retragerea recursului în anulare

„Recursul în anulare se declară în scris, cu indicarea motivelor de anulare, și se depune la instanță, anexîndu-se atîtea copii cîtî participanți pe dosar sînt.

Procurorul General poate retrage recursul în anulare pînă la începerea dezbaterilor, indicînd motivele retragerii.”

Articolul 369/5. Judecarea și soluționarea recursului în anulare

„Recursurile în anulare declarate împotriva deciziilor Colegiului penal și Colegiului lărgit al Curții Supreme de Justiție sunt judecate de către Plenul Curții Supreme de Justiție, iar împotriva altor hotărîri judecătorești recursul în anulare este judecat de către Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție.

Judecarea și soluționarea recursului în anulare se efectuează potrivit dispozițiilor capitolului al treizecelea din prezentul Cod, care se aplică în mod corespunzător, și se completează cu dispozițiile prezentului capitol.

Recursul în anulare declarat în defavoarea celui condamnat, achitat sau persoanei în privința căreia s-a încetat procesul se judecă cu citarea părților. Dacă recursul este declarat în favoarea celui condamnat, părțile se citează cînd Curtea Supremă de Justiție consideră necesar.

Cînd condamnatul execută pedeapsa, Curtea Supremă de Justiție, admițînd recursul în anulare și pronunțînd casarea hotărîrii cu trimitere la rejudecare, dispune și asupra măsurii preventive față de el.

...”

14. Următoarele prevederi reprezintă extrasele relevante din Codul de procedură penală din 12 iunie 2003.

Articolul 452. Recursul în anulare

„Procurorul General, adjuncții lui și persoanele menționate în art. 401 pct. 2)-4) pot ataca cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție orice hotărâre judecătorească irevocabilă după epuizarea căilor ordinare de atac. ...”

Articolul 453. Temeiurile pentru recurs în anulare

„Hotărârile irevocabile de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal pot fi atacate cu recurs în anulare (...) în cazurile în care:

...

d) când instanța de judecată internațională, prin hotărârea sa, a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților omului, care poate fi reparată la o nouă judecare;

...”

ÎN DREPT

I. ADMISIBILITATEA CERERII

15. Reclamantul pretinde că procedurile în recurs în anulare desfășurate după achitarea sa printr-o hotărâre irevocabilă au constituit o încălcare a dreptului său la un proces echitabil. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 al Convenției care, în partea sa relevantă, prevede:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță independentă și imparțială... care va hotărî ... asupra ... oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. ...”

16. Guvernul a susținut că casarea deciziei irevocabile a avut scopul remedierii unei aprecieri greșite a probelor de către instanțele judecătorești ierarhic inferioare și asigurării garanțiilor unui proces echitabil pentru victimă.

17. Curtea reiterează că un recurs în anulare a unei hotărâri irevocabile într-o cauză penală este un recurs extraordinar, deoarece el nu este direct accesibil acuzatului și aplicarea lui depinde de discreția funcționarilor autorizați. Curtea nu a acceptat, spre exemplu, că un recurs extraordinar este un recurs intern efectiv nici în context civil, nici penal și a constatat că casarea unei hotărâri irevocabile prin recurs în supraveghere poate crea probleme în ceea ce privește securitatea raporturilor juridice acordată acelei hotărâri (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nikitin v. Russia*, nr. 50178/99, § 39, ECHR 2004-VIII). Prin

urmare, Curtea consideră că pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Din acest motiv, Curtea conchide că ea nu este vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

18. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de casarea de către Curtea Supremă de Justiție a deciziei irevocabile a Curții de Apel din 30 octombrie 2001 în urma recursului în anulare depus de către Procuratura Generală.

19. Guvernul a declarat că recursul în anulare în prezenta cauză a fost depus în conformitate cu procedura stabilită de lege. În continuare, el a susținut că reclamantul a beneficiat de garanții procedurale necesare în timpul procedurilor de recurs în anulare. Prin urmare, în opinia Guvernului, nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

20. Curtea reiterează că dreptul la o instanță, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, presupune respectarea principiului preeminenței dreptului. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere ca, atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. România*, [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII). Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii, doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară, datorită unor circumstanțe esențiale și convingătoare (a se vedea *Ryabykh v. Russia*, nr. 52854/99, § 52, ECHR 2003-IX).

21. Totuși, deși o simplă posibilitate de a redeschide o procedură penală este *prima facie* compatibilă cu Convenția, inclusiv cu garanțiile articolului 6, unele circumstanțe speciale pot releva că modul concret în care a fost folosită o astfel de revizuire a subminat însăși esența dreptului la un proces echitabil. În special, Curtea trebuie să aprecieze dacă în cauza examinată competența de a iniția și menține procedurile de recurs în anulare a fost exercitată de către autorități pentru a asigura, pe cât este posibil, un echilibru just între interesele

persoanei și necesitatea de a asigura eficiența sistemului de justiție penală (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nikitin*, citată mai sus, §§ 54-57).

22. În această cauză, recursul în anulare a fost inițiat de către adjunctul Procurorului General. În opinia Procurorului General, prima instanță și instanța de recurs nu au respectat prevederile CPP și au apreciat greșit probele și, astfel, au ajuns la concluzia că reclamantul nu a întreținut un raport sexual prin constrângere cu victima.

23. Curtea notează că temeiurile pentru redeschiderea procedurilor nu s-au bazat nici pe fapte noi, nici pe carențe serioase de procedură, dar, mai degrabă, pe dezacordul adjunctului Procurorului General cu aprecierea faptelor și calificarea acțiunilor reclamantului date de către instanțele ierarhic inferioare. Curtea observă că acestea din urmă au examinat toate declarațiile părților și probele și că concluziile lor inițiale nu par a fi vădit iraționale. În opinia Curții, temeiurile pentru declararea recursului în anulare prezentate de către adjunctul Procurorului General în această cauză au fost insuficiente pentru a justifica contestarea finalității deciziei și folosirea acestei căi extraordinare de atac în acest scop. Din aceste motive, Curtea consideră, după cum a constatat deja în circumstanțe similare (a se vedea, spre exemplu, *Savinskiy v. Ukraine*, nr. 6965/02, § 25-27, 28 februarie 2006), că autoritățile de stat nu au respectat un echilibru just între interesele reclamantului și necesitatea de a asigura eficiența sistemului de justiție penală.

24. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

25. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

26. Reclamantul a pretins 10,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral. El a pretins că procedurile de recurs în anulare și casarea ulterioară a sentinței prin care a fost achitat i-au cauzat stres și frustrare severe. El a pretins că, în urma faptului că el a fost găsit vinovat de comiterea unei infracțiuni sexuale, el a fost exclus din cercurile sociale. Mai mult, din cauza că avea antecedente penale, el nu s-a putut angaja.

27. Guvernul a considerat că nu exista nicio legătură causală între pretinsa violare și sumele solicitate de reclamant. În continuare, el a susținut că pretențiile reclamantului erau excesive și nesusținute și că, prin urmare, urmează a fi respinse.

28. Curtea reamintește că violarea Convenției constatată în această cauză a fost cauzată de casarea sentinței de achitare a reclamantului. În ciuda caracterului irevocabil al sentinței prin care el a fost achitat, el a fost condamnat cu încălcarea principiului securității raporturilor juridice. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării deciziei din 30 octombrie 2001. Suma concretă pretinsă este, însă, excesivă. Făcând o evaluare în mod echitabil, ea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

29. Totuși, Curtea notează, de asemenea, că reclamantul continuă să suporte consecințele casării deciziei din 30 octombrie 2001. Ea consideră că cea mai potrivită formă de redresare a situației sale continue ar fi ca achitarea irevocabilă a reclamantului din 30 octombrie 2001 să fie confirmată de către autorități și ca condamnarea sa contrară Convenției să fie radiată cu efect de la acea dată.

B. Costuri și cheltuieli

30. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții, pretinzând că avocatul său a lucrat la această cauză treizeci și șase de ore. El a prezentat o listă detaliată a timpului lucrat asupra cauzei și un contract potrivit căruia tariful perceput de avocat pentru o oră de lucru era de EUR 60. De asemenea, el a pretins EUR 50 pentru cheltuieli de secretariat.

31. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că reclamantul nu a probat cheltuielile de reprezentare pretinse. Potrivit lui, suma pretinsă de reclamant era prea mare în lumina salariului mediu lunar în Republica Moldova. De asemenea, Guvernul a contestat numărul de ore petrecute de reprezentantul reclamantului asupra acestei cauze, în general, și asupra cercetării jurisprudenței Curții, în special.

32. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

33. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 1,250 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

34. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară*, în unanimitate, cererea admisibilă;
2. *Hotărăște*, în unanimitate, că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*, cu șase voturi pro și unul împotriva,
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,250 (o mie două sute cincizeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge*, în unanimitate, restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial disidentă a dlui Pavlovski este anexată la această hotărâre.

N.B.
T.L.E.

OPINIA PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

Ca și colegii mei judecători, eu am votat în prezenta cauză pentru constatarea unei violări a articolului 6 § 1.

Într-adevăr, casarea sentinței irevocabile de achitare a reclamantului reprezentantă – dacă aș putea spune astfel – o încălcare „clasică” a principiului securității raporturilor juridice, care poate fi considerat unul din elementele cele mai importante ale conceptului de proces echitabil.

În același timp, în această cauză am decis să votez împotriva acordării compensațiilor cu titlu de prejudiciu moral și, acum, pentru a evita orice interpretare greșită a poziției mele, aș dori să explic motivele mele pentru această decizie.

Conform opiniei bine stabilite a Curții, cea mai bună redresare ar putea fi considerată „*restitutio in integrum*” și, dacă acest mijloc de redresare nu este posibil dintr-un motiv sau altul, Curtea ar urma să acorde compensații.

Prezenta cauză ridică următoarea întrebare – ce fel de redresare poate fi considerată „*restitutio in integrum*”? În opinia mea, o asemenea redresare ar putea consta în înlăturarea totală a consecințelor casării hotărârii judecătorești din 30 octombrie 2001. În acest sens, sunt pe deplin satisfăcut de formula folosită de Curte în paragraful 29, și anume că „... cea mai potrivită formă de redresare ... ar fi ca achitarea irevocabilă a reclamantului din 30 octombrie 2001 să fie confirmată de către autorități și ca condamnarea sa contrară Convenției să fie radiată cu efect de la acea dată”. Nu aș putea decât să nu fiu de acord că, în cazul reclamantului, o asemenea acțiune ar reprezenta un adevărat „*restitutio in integrum*” și, în așa fel, nu a fost nevoie de a acorda suplimentar EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

Desigur, ar fi fost chiar mai bine de a dispune, în dispozitivul hotărârii, înlăturarea tuturor consecințelor negative ale condamnării ilegale a reclamantului, însă, deoarece reclamantul nu a solicitat Curții să se pronunțe asupra acestei chestiuni, ar fi fost contrar jurisprudenței Curții de a face aceasta „*proprio motu*”.

În orice caz, conform legislației Republicii Moldova (Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998), după ce va fi achitat, reclamantul va avea dreptul să solicite compensații pentru prejudiciul material și moral și înlăturarea altor consecințe negative ale condamnării sale ilegale.

Conform articolului 41 al Convenției, Curtea este împuternicită să acorde o „satisfacție echitabilă” doar atunci când „dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări”.

În această cauză, nici reclamantul și nici Curtea nu au pretins sau sugerat că legislația națională a Republicii Moldova a permis doar o „înlăturare incompletă a consecințelor violării”.

Cu adevărat, Legea nr. 1545 prevede compensarea deplină pentru condamnarea ilegală. Pentru a ilustra aceasta, aș dori să menționez, printr-un exemplu, cauza *Duca v. Moldova*,¹ în care reclamantului, după achitarea sa, instanțele judecătorești din Republica Moldova i-au acordat suma de MDL 150,000 (echivalentul a EUR 10,289 la acea dată). După cum a arătat în mod clar acea cauză, legislația Republicii Moldova nu poate fi considerată ca permițând doar „o înlăturare incompletă a consecințelor violării”. Dacă acesta este cazul, Curtea și-a depășit în mod vădit competența sa stipulată de articolul 41 al Convenției.

Mai mult, în teorie, acordarea în folosul reclamantului a unei compensații cu titlu de prejudiciu moral ar putea să-l împiedice să formuleze pretenții cu privire la același prejudiciu moral autorităților naționale, deoarece aceasta ar putea permite instanțelor judecătorești naționale să respingă pretențiile reclamantului (dacă vor fi depuse) pe motiv că o compensație pentru prejudiciul moral a fost deja acordată de această Curte. Mă refer aici la cauza *Baybaşım*, în care Curtea a decis că „... odată ce au fost luate măsuri generale și individuale necesare pentru a pune capăt violării constatate și a acorda o redresare pentru efectele ei – orice compensații suplimentare care depășesc și completează compensațiile acordate de Curte sunt la discreția autorităților naționale competente ...” (*Baybaşım v. the Netherlands*, nr. 13600/02, § 76, 6 iulie 2006). Această situație, în opinia mea, ar putea prejudicia interesele reclamantului, deoarece, în principiu, el ar fi putut primi de la autoritățile moldovenești o sumă mai mare cu titlu de prejudiciu moral decât cea acordată de această Curte.

Pentru a concluziona, în opinia mea, atât din punct de vedere al competenței Curții, stipulată în articolul 41, cât și din punct de vedere al intereselor reclamantului, acordarea unei sume cu titlu de prejudiciu moral în prezenta cauză a reprezentat un pas greșit.

---

¹ A se vedea *Duca v. Moldova* (nr. 1579/02), decizie parțială cu privire la admisibilitate, 11 aprilie 2006

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA PRUNEANU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 6888/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 ianuarie 2007

DEFINITIVĂ

23/05/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Pruneanu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 12 decembrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 6888/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Ion Pruneanu („reclamantul”), la 24 decembrie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vitalie Iordachi, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că el a fost supus unei brutalități severe din partea poliției și că autoritățile nu au efectuat o cercetare adecvată a incidentului, ceea ce constituie o violare a articolului 3. De asemenea, el s-a plâns în temeiul articolului 13 al Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 21 octombrie 2005, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În temeiul prevederilor articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în 1972 și locuiește în satul Șipoteni. Potrivit lui, el a fost maltratată de poliție de două ori, în mai 2001 și în iulie 2002.

1. *Faptele cu privire la primul pretins incident de maltratare*

7. Reclamantul era bănuțit de furtul animalelor de la ferma din satul său. La 10 mai 2001, el a fost reținut în casa sa de șase polițiști (G.A., C.I., C.V., G.O., A.U. și V.B.). Din declarațiile părților nu rezultă că reclamantul avea leziuni pe corpul său înainte de reținerea sa sau că el a fost rănit în vreun fel în timpul reținerii.

8. Potrivit reclamantului, el a fost dus în biroul polițistului de sector din sat, care se afla în clădirea Consiliului local Șipoteni și bătut crunt de către polițiștii A.U. și V.B. El a fost lovit cu pumnii, cu picioarele și bătut cu un baston din lemn pe corp și la cap, până când și-a pierdut cunoștința. Mai târziu, el a fost dus cu mașina la secția de poliție Călărași, unde a fost încătușat de un radiator. După ce și-a recăpătat cunoștința, el a reușit să descuie cătușele și să fugă.

9. Guvernul a contestat versiunea evenimentelor prezentată de reclamant și a declarat că acesta, după ce a fost reținut, a fost dus cu mașina la secția de poliție Călărași. Totuși, el a sărit din mașină în timp ce ea se deplasa și și-a cauzat leziunile în urma impactului cu solul. Mai târziu, el a evadat din secția de poliție Călărași.

10. Câteva zile mai târziu, reclamantul s-a dus la spital, unde a fost internat pentru tratament. Un raport medical din 14 mai 2001 prevedea *inter alia* că:

„[Reclamantul] are o vânătaie gălbuie de 6x5 cm în jurul ochiului stâng; inflamația bazei nasului; o zgârietură de 2x1 cm pe partea stângă a nasului; o zgârietură de 3x5 cm pe obrazul stâng; o rană de 3x0.4 cm pe craniu; o vânătaie de 20x13 cm pe spate; piept și coaste dureroase; o zgârietură de 4x3 cm pe umăr; paralizia părții stângi a feței; traumă la cap și comotie cerebrală; perforarea membranei timpanului stâng ca rezultat al unei barotraume [o leziune cauzată de schimbarea rapidă și extremă a presiunii]. Leziunile au fost produse prin acțiunea unor corpuri contondente, posibil la 10 mai 2001. Ele corespund leziunilor corporale ușoare și se recomandă spitalizarea.”

11. Reclamantul s-a ascuns de poliție până la 10 iulie 2002, când a fost reținut (a se vedea paragraful 23 de mai jos).

12. La 30 septembrie 2002, reclamantul s-a plâns avocatului parlamentar de pretinsa maltratare și a anexat la plângerea sa o copie a raportului medical din 14 mai 2001. Plângerea sa a fost transmisă Procuraturii Județului Ungheni.

13. La 6 noiembrie 2002, Procuratura Județului Ungheni a respins plângerea, fără a efectua vreo investigație. Reclamantul a contestat ordonanța de refuz la Procuratura Generală.

14. La 22 noiembrie 2002, Procuratura Generală a dispus reexaminarea plângerii reclamantului.

15. La 28 noiembrie 2002, Procuratura Județului Ungheni i-a audiat pe polițiștii V.B. și C.I., care au fost implicați în reținerea reclamantului la 10 mai 2001.

16. Potrivit lui V.B., care a fost unul din polițiștii acuzați de reclamant că l-a maltratat, reclamantul a opus rezistență la reținere și a sărit din mașină în drum spre secția de poliție Călărași. Deoarece nimeni nu l-a bătut, leziunile sale trebuiau să fi fost cauzate în timpul reținerii sale sau când el a sărit din mașină.

17. Potrivit lui C.I., reclamantul a opus rezistență la reținere și, mai târziu, a fugit din secția de poliție Călărași. El nu a văzut pe nimeni să-l fi bătut pe reclamant.

18. La 8 decembrie 2002, Procuratura Județului Ungheni a respins plângerea reclamantului cu privire la maltratare, constatând că el a opus rezistență la reținere și că a încercat să fugă sărind din mașină. Nimeni nu l-a maltratat și nu exista nicio probă care să dovedească contrariul. Reclamantul a contestat această ordonanță la Procuratura Generală.

19. La 24 ianuarie 2003, Procuratura Generală a anulat ordonanța din 8 decembrie 2002, constatând că ea a fost nefondată și că investigația a fost superficială și incompletă. Ea a dispus o a doua investigație, în care toți polițiștii care au participat la reținerea reclamantului trebuiau audiați. Avocatul reclamantului, rudele sale și co-deținuții trebuiau, de asemenea, să fie audiați în legătură cu plângerile cu privire la maltratare, iar în caz de necesitate, să fie audiat însuși reclamantul.

20. Între 11 și 24 februarie 2003, un procuror i-a interogat *inter alia* pe cinci dintre polițiștii care au participat la reținerea reclamantului la 10 mai 2001 și pe soția reclamantului. Al șaselea polițist, G.O., și reclamantul nu au fost interogați.

21. Polițiștii au declarat că, după reținere, reclamantul a fost dus mai întâi în biroul polițistului din sat, care se afla în clădirea Consiliului local Șipoteni. Cu toții, ei au declarat că el nu a fost supus niciunei forme de violență, cu excepția momentului reținerii, când mâinile sale au fost legate la spate, deoarece el ar fi opus rezistență la reținere. Polițistul C.I. a declarat că, în timpul detenției sale în clădirea consiliului local, reclamantul a recunoscut că a comis un furt.

În timp ce se aflau în clădirea consiliului local, polițiștii au sunat la secția de poliție Călărași și au cerut o mașină de poliție pentru a duce reclamantul încolo; totuși, deoarece nu era disponibilă nicio mașină, ei au folosit una din mașinile lor.

Polițiștii G.A., A.U. și V.B. au declarat că reclamantul a fost însoțit în mașină de 3 polițiști; A.U., V.B. și G.O., care conducea mașina. V.B. se afla pe scaunul din față, iar reclamantul și A.U. stăteau pe bancheta din spate.

Totuși, polițistul C.V. a declarat că reclamantul a fost însoțit în mașină de patru polițiști, și anume G.O., C.I., A.U. și V.B.

Unul din cei cinci polițiști interogați, C.I., a declarat că el nu știa nimic despre transportarea reclamantului la secția de poliție Călărași. Ceilalți patru polițiști au declarat că reclamantul a încercat să sară din mașină. La doi din ei, G.A. și C.V., acest lucru le-a fost spus de către colegii lor.

Polițiștii acuzați de maltratarea reclamantului, A.U. și V.B., au dat declarații aproape identice potrivit cărora reclamantul stătea împreună cu A.U. pe bancheta din spate a mașinii. La un moment dat, reclamantul a reușit să-și dezlege mâinile, care erau legate cu cureaua lui V.B., și să sară din mașina care se deplasa cu o viteză de aproximativ 70-80 km/oră. Ei au oprit mașina, l-au ridicat și au văzut că din capul său curgea sânge. Ei l-au dus la secția de poliție Călărași și l-au lăsat acolo.

Soția reclamantului a declarat că nimeni nu l-a bătut pe soțul ei în timpul reținerii acestuia în casa lor. Ea a protestat împotriva modului în care polițiștii au intrat în casa lor și că a fost lovită cu pumnii și picioarele de V.B., deși atunci ea era însărcinată. Mai târziu, noaptea, în jurul orei 2 sau 3 dimineața, soțul ei a chemat-o afară. El era într-o stare foarte rea, având leziuni pe față. El i-a spus că a fost bătut de A.U. și V.B. în timpul detenției sale în clădirea consiliului local și că a reușit să fugă.

22. La 25 februarie 2003, un procuror a respins plângerea reclamantului cu privire la maltratare pe motiv că acesta și-a cauzat leziunile când a sărit din mașină și că nu exista nicio probă că el ar fi fost maltrat.

2. *Faptele cu privire la cel de-al doilea pretins incident de maltratare*

23. La 10 iulie 2002, între orele 22:00 și 23:00, reclamantul împreună cu un complice au intrat într-un apartament situat la etajul trei (adică la cel de-al doilea etaj de la parter) al unui bloc de apartamente și, folosind forța, au furat bani de la persoanele care locuiau în el. După ce victima a început să strige după ajutor, reclamantul și complicele său au încercat să fugă sărind de la balcon. Complicele a putut fugi, însă reclamantul a fost prins și dus la secția de poliție Buiucani.

24. Potrivit reclamantului, după ce a căzut de la etajul trei, el a simțit durere în piciorul său stâng și, prin urmare, nu a putut fugi. La secția de poliție, el a fost supus torturii. Deși el a recunoscut că a comis furtul pentru care a fost reținut, polițiștii au insistat ca el să recunoască că a mai comis încă alte 20-30 de furturi, pe care el nu le-a comis. El a fost suspendat de o bară metalică și bătut cu un baston pe picioare, corp și gât.

25. Guvernul a contestat versiunea evenimentelor prezentată de reclamant și a declarat că toate leziunile sale au fost cauzate prin căderea sa de la etajul trei.

26. La 11 iulie 2002, la ora 12:21, la secția de poliție Buiucani a fost chemată o ambulanță, iar la ora 14:20 reclamantul a fost internat la Spitalul de Urgență. El nu putea să meargă și a fost transportat pe o targă. Un raport medical, datat din 12 iulie 2002, prevedea *inter alia* că:

„[Reclamantul] are o traumă la cap cu comoție cerebrală, o buză rănită, vânătași și leziuni pe fața sa, o traumă la piept cu fractura coastelor nr. 8, 9 și 10 de pe partea dreaptă, fractură la tibia piciorului drept, contuzia țesuturilor moi de la spatele gâtului său, contuzia țesuturilor moi ale genunchilor săi, fractura celui de-al doilea deget al mâinii sale stângi ...”

27. La 6 august 2002, reclamantul s-a plâns Procuraturii Generale de pretinsa sa maltratare la 10-11 iulie 2002.

28. Plângerea reclamantului a fost transmisă Procuraturii Buiucani. Ultima i-a interogat pe polițiștii R.G. și V.C., care au fost implicați în reținerea reclamantului la 10 iulie 2002 și pe un vecin al victimei furtului comis de reclamant.

Potrivit polițistului R.G., reclamantul a sărit de la etajul trei și, ca urmare, și-a fracturat picioarele, o mână și gâtul.

Potrivit polițistului V.C., reclamantul a sărit de la etajul trei și și-a fracturat picioarele. Împotriva lui nu a fost aplicată forța, deoarece în momentul reținerii el și-a pierdut cunoștința.

Potrivit vecinului U.I., reclamantul s-a agățat de balconul victimei și nu vroia să sară, deoarece jos erau persoane care-l așteptau. Atunci, el, U.I., a început să-l lovească peste mâini pentru a-l face să sară. *In fine*, reclamantul a sărit și a fost prins de poliție.

29. La 6 septembrie 2002, Procuratura sectorului Buiucani a respins plângerea reclamantului cu privire la maltratare, constatând că leziunile acestuia au fost cauzate de săritura sa de la etajul trei. Reclamantul a contestat această ordonanță la Procuratura Generală.

30. La 12 noiembrie 2002, Procuratura Generală a anulat ordonanța din 6 septembrie 2002 și a dispus o a doua investigație în care martorii prezenți la reținerea reclamantului trebuiau să fie audiați. În special, ea a dispus ca martorii să fie întrebați despre circumstanțele reținerii și despre starea reclamantului în acel moment. De asemenea, Procuratura Generală a notat existența unei contradicții în ordonanța din 6 septembrie 2002. Ea a notat că, în timp ce s-a constatat că leziunile reclamantului au fost cauzate în noaptea de 10 iulie 2002, când el a sărit de la etajul trei, o ambulanță a fost chemată pentru el abia la 11 iulie 2002, la ora 12:21.

31. Între 20 și 27 noiembrie 2002, un procuror de la Procuratura sectorului Buiucani i-a interogat pe reclamant, pe doi polițiști prezenți la reținerea acestuia, pe victima furtului comis de reclamant, pe trei vecini ai victimei și un medic al ambulanței care l-a transportat pe reclamant la spital la 11 iulie 2002.

Reclamantul a reiterat plângerile sale cu privire la maltratarea sa pe când s-a aflat în custodia poliției.

Polițistul R.G. a declarat că reclamantul a sărit de la etajul trei și a fost dus la secția de poliție Buiucani. Mai târziu, a fost chemată o ambulanță și reclamantul a fost transportat la spital. El a negat că l-ar fi agresat pe reclamant în vreun fel.

Polițistul C.C. a declarat că el nu a fost prezent la reținerea reclamantului; totuși, colegii săi i-au spus că reclamantul a sărit de la etajul trei și a început să fugă. El a fost prins de polițistul V.C. După reținere, reclamantul a petrecut noaptea la secția de poliție Buiucani, unde a fost interogat. Nimeni nu l-a maltratat. Dimineața el l-a spus polițiștilor că simțea dureri în picioare și a fost chemată o ambulanță.

Victima furtului, I.T., a declarat *inter alia* că reclamantul a încercat să treacă de la balconul său la un balcon vecin, însă a căzut atunci când fereastra de care se ținea s-a stricat. El a văzut că reclamantul zăcea la pământ înconjurat de vecinii săi care nu i-au permis să fugă.

Vecinul victimei C.J., a declarat că el l-a văzut pe reclamant căzând de la etajul trei din cauză că fereastra s-a stricat. El a încercat să fugă, însă a fost oprit de vecini.

O declarație similară a fost făcută de un alt vecin, C.E.

Medicul a declarat că el l-a văzut pe reclamant în jurul orei 12:30. Reclamantul i-a spus că a căzut de la etajul trei și că avea dureri de cap și în picioare. El nu s-a plâns că ar fi fost bătut și nu avea leziuni vizibile pe față sau pe corp.

32. Procurorul, de asemenea, a solicitat de la secția de poliție Buiucani informații despre timpul exact când reclamantul a fost adus acolo. Potrivit fișei de reținere, reclamantul a fost adus acolo abia la 11 iulie 2002, la ora 8:10, și a fost luat cu ambulanța la ora 12:40 în aceeași zi.

33. *In fine*, procurorul a cerut efectuarea unei expertize medico-legale a stării reclamantului, în special, a modului în care au fost cauzate leziunile acestuia. La 2 decembrie 2002, a fost efectuată o expertiză medico-legală de către o instituție specializată a Ministerului Sănătății. Ea prevedea *inter alia* că:

„Leziunile [reclamantului] au fost produse prin acțiunea unor corpuri contondente...

Toate leziunile ... puteau fi cauzate prin cădere de la etajul trei, dacă corpul [reclamantului] s-ar fi lovit de obiecte tari.”

34. La 1 decembrie 2002, un procuror a respins plângerea reclamantului cu privire la maltratare pe motiv că leziunile sale au fost cauzate când el a sărit de la etajul trei al unui bloc de apartamente. Procurorul s-a bazat, în principal, pe declarațiile polițiștilor potrivit cărora împotriva reclamantului nu a fost folosită violența în timpul detenției acestuia și pe raportul de expertiză medico-legală datat din 2 decembrie 2002, care, în opinia sa, a confirmat că leziunile reclamantului au fost cauzate prin cădere.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

35. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții *Corsacov v. Moldova*, nr. 18944/02, §§ 45-48, 4 aprilie 2006.

ÎN DREPT

36. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 3 al Convenției, că a fost maltratat de poliție la 10 mai 2001 și la 10 iulie 2002. De asemenea, el s-a plâns de omisiunea autorităților naționale de a investiga, în mod corespunzător, plângerile sale cu privire la maltratare. Articolul 3 al Convenției prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

37. Reclamantul susține că el nu a avut un recurs efectiv în fața unei autorități naționale pentru a invoca violarea articolului 3 al Convenției și pretinde violarea articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale ...”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

38. Curtea consideră că pretențiile reclamantului, în temeiul articolelor 3 și 13 ale Convenției, ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului, și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

1. *Cu privire la primul pretins incident de maltratare*

39. Guvernul nu a contestat autenticitatea raportului medical din 14 mai 2001. Totuși, el a susținut că leziunile reclamantului au fost cauzate ca rezultat

al săriturii acestuia din mașină în timp ce era transportat la secția de poliție Călărași. Reclamantul avea antecedente penale și era tânăr. Deși a fost citat să se prezinte la poliție, el nu s-a conformat. Prin urmare, era foarte probabil că el a vrut să evadeze cu orice preț. În opinia Guvernului, pentru el ar fi fost foarte ușor să deschidă ușa unei mașini aflate în mișcare și să sară, deoarece alături de el se afla doar un polițist.

De asemenea, Guvernul a declarat că faptul că reclamantul nu s-a plâns imediat de maltratare, ci doar după ce a fost reținut la 10 iulie 2002, demonstrează că plângerea era nefondată. De asemenea, Guvernul a declarat că autoritățile naționale au desfășurat o investigație serioasă a acuzațiilor reclamantului.

40. Reclamantul a contestat declarațiile Guvernului și a susținut că, din raportul medical din 14 mai 2001, rezulta clar că leziunile sale au fost cauzate de lovituri cu obiecte contondente și nu prin lovirea de sol. De asemenea, el a declarat că explicațiile date de poliție și repetate de Guvern nu erau credibile, deoarece era aproape imposibil pentru o persoană care stătea lângă un polițist să-și dezlege mâinile și să sară dintr-o mașină care se deplasa cu o viteză de 70-80 km/oră. De asemenea, reclamantul a susținut că investigația desfășurată de autoritățile naționale a fost superficială și ineficientă.

2. *Cu privire la cel de-al doilea pretins incident de maltratare*

41. Guvernul a susținut că toate leziunile reclamantului au fost cauzate prin săritura sa de la etajul trei. El s-a bazat pe expertiza medico-legală din 2 decembrie 2002 care, potrivit lui, prevedea că toate leziunile puteau fi cauzate ca rezultat al căderii de la etajul trei și ca rezultat al lovirii cu corpul său de obiecte tari. Faptul că corpul său s-a lovit de obiecte tari a fost recunoscut de reclamant, care a declarat că, după ce a sărit de la etajul trei, el a simțit durere în piciorul său stâng.

42. Reclamantul a susținut că doar piciorul său stâng a fost rănit atunci când el a sărit de la etajul trei. Restul leziunilor au fost provocate de polițiști. El a susținut că nu a fost posibil ca o persoană care a căzut în picioare să-și rănească în același timp buzele, coastele, capul și gâtul. De asemenea, el a declarat că expertiza medico-legală din 2 decembrie 2002 era neclară și că investigația desfășurată de autoritățile naționale a fost superficială și inadecvată.

B. *Aprecierea Curții*

1. *Principii generale*

43. După cum a declarat Curtea de mai multe ori, articolul 3 consfințește una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Chiar și în cele

mai dificile circumstanțe, precum lupta împotriva terorismului și a crimei organizate, Convenția interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante. Spre deosebire de majoritatea normelor materiale ale Convenției și ale Protocoalelor nr. 1 și nr. 4, articolul 3 nu conține prevederi care să permită excepții, iar, conform articolului 15 § 2, nicio derogare de la prevederile sale nu este permisă, chiar dacă este cazul unui pericol public care amenință viața națiunii (a se vedea *Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 95, ECHR 1999-V și *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3288, § 93).

44. Atunci când unei persoane îi sunt cauzate leziuni corporale, în timp ce ea se află în detenție sau sub un alt control al poliției, orice astfel de leziune va crea o puternică prezumție că acea persoană a fost supusă maltratării (a se vedea *Bursuc v. Romania*, nr. 42066/98, § 80, 12 octombrie 2004). Ține de sarcina statului să dea o explicație plauzibilă despre circumstanțele în care au fost cauzate leziunile, neîndeplinirea căreia ridică o chestiune clară în temeiul articolului 3 al Convenției (*Selmouni v. France*, citată mai sus, § 87).

45. În procesul de apreciere a probelor, Curtea aplică, în general, standardul de probațiune „dincolo de un dubiu rezonabil” (a se vedea *Ireland v. the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, pp. 64-65, § 161). Totuși, astfel de probe pot fi deduse și din coexistența unor concluzii suficiente de întemeiate, clare și concordate sau a unor similare prezumții incontestabile ale faptelor. Atunci când evenimentele într-o cauză sunt în totalitate sau în mare parte cunoscute numai de autorități, ca în cazul persoanelor aflate în custodia autorităților, se vor crea prezumții puternice ale faptelor în legătură cu leziunile corporale apărute în perioada detenției. Într-adevăr, sarcina probațiunii aparține autorităților, care trebuie să prezinte explicații satisfăcătoare și convingătoare (a se vedea *Salman v. Turkey* [GC], nr. 21986/93, § 100, ECHR 2000-VII).

46. Curtea reamintește că, atunci când o persoană face afirmații credibile că a fost supusă unor tratamente contrare articolului 3 al Convenției de către poliție sau alți agenți ai statului, prevederile acestui articol, citite în contextul obligației generale a statului impuse de articolul 1 al Convenției de a „recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile definite în Convenție”, impun efectuarea unei investigații oficiale efective. La fel ca și o investigație efectuată în virtutea articolului 2, o astfel de investigație ar trebui să permită identificarea și pedepsirea persoanelor responsabile. Altfel, interzicerea generală prin lege a torturii, tratamentelor sau pedepselor inumane și degradante, în pofida importanței sale fundamentale, ar fi inefectivă în practică și ar face posibil, în anumite cazuri, pentru agenții statului să comită abuzuri

împotriva persoanelor aflate sub controlul lor, ei beneficiind, astfel, de o imunitate virtuală (a se vedea, printre altele, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 131, ECHR 2000-IV).

47. Investigarea acuzațiilor grave de maltratare trebuie să fie deplină. Aceasta înseamnă că autoritățile trebuie să depună întotdeauna eforturi serioase pentru a afla ce s-a întâmplat și nu trebuie să se bazeze pe concluzii pripite sau nefondate pentru a înceta investigația sau să le pună la baza deciziilor lor (a se vedea hotărârea *Assenov and Others v. Bulgaria*, citată mai sus, § 103 et seq.). Ele trebuie să întreprindă toți pașii rezonabili și disponibili lor pentru a asigura probe cu privire la incident, inclusiv *inter alia* declarații ale martorilor oculari și probele medico-legale (a se vedea *Tanrikulu v. Turkey* [GC], nr. 23763/94, ECHR 1999-IV, § 104 et seq. și *Gül v. Turkey*, nr. 22676/93, § 89, 14 decembrie 2000). Orice omisiune pe parcursul desfășurării investigației care ar putea submina posibilitatea sa de a stabili cauza leziunilor corporale sau identitatea persoanelor responsabile riscă să nu corespundă acestui standard.

2. *Primul pretins incident de maltratare*

48. Nu se contestă faptul că leziunile corporale ale reclamantului au fost cauzate în timpul aflării sale în custodia poliției. Esența declarațiilor Guvernului este că acestea au fost cauzate când reclamantul ar fi sărit dintr-o mașină, care se deplasa cu o viteză de 70-80 km/oră.

49. Curtea nu este convinsă de motivele aduse de Guvern și consideră că el nu a adus o explicație plauzibilă cu privire la faptul cum au fost cauzate leziunile reclamantului.

50. Ea notează, în primul rând, că nu au existat martori independenți care ar fi putut confirma că reclamantul a sărit din mașina în care el era dus la secția de poliție. Constatările cu privire la fapte făcute de procurori au fost, în întregime, bazate pe declarațiile polițiștilor acuzați de maltratare.

51. Procurorii moldoveni nu doar au acceptat fără rezerve declarațiile polițiștilor, dar se pare că ei nu au luat în considerație contradicțiile din declarațiile acestora. Curtea notează că trei polițiști au declarat că reclamantul a fost însoțit în mașină de trei polițiști. Totuși, al patrulea polițist a declarat că reclamantul a fost însoțit de patru polițiști.

52. Investigația efectuată de autoritățile naționale se pare că are și alte carențe. În special, nu au fost interogate toate persoanele din mașină. Curtea notează că G.O., șoferul mașinii, nu a fost interogat niciodată în cadrul investigației și nu au fost prezentate motive pentru această omisiune. În plus, se notează faptul că nici reclamantul nu a fost niciodată interogat.

53. Mai mult, se pare că autoritățile naționale nu au luat în considerație natura leziunilor reclamantului, care *prima facie* par să fie incompatibile cu o

săritură dintr-o mașină care se deplasa cu viteză. Din certificatul medical prezentat de părți rezultă că reclamantul nu a suferit nicio vânătăie la membre în urma săriturii sale. Totuși, el a suferit opt leziuni diferite la cap, cum ar fi vânătăi, inflamații, răni, o contuzie la cap și o barotraumă.

54. În lumina celor de mai sus și în baza tuturor materialelor aflate în posesia sa, Curtea conchide că Guvernul nu a adus o explicație plauzibilă pentru leziunile reclamantului și conchide că acestea au fost rezultatul tratamentului inuman și degradant aplicat în timpul aflării acestuia în custodia poliției. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției.

55. Având în vedere carențele identificate în investigație (a se vedea mai sus), Curtea, de asemenea, conchide că autoritățile statului nu au desfășurat o investigație corespunzătoare a acuzațiilor reclamantului de maltratare. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției și sub aspectul procedural al acestei norme.

3. *Cel de-al doilea pretins incident de maltratare*

56. Nu se contestă faptul că o parte din leziunile reclamantului au fost cauzate atunci când el a sărit sau a căzut de la etajul trei. Ceea ce se contestă este dacă săritura sa a fost cauza tuturor leziunilor sale.

57. Constituie un fapt stabilit că reclamantul a sărit sau a căzut de la o înălțime considerabilă chiar înainte ca poliția să sosească și că el s-a plâns de durere în piciorul său stâng. Totuși, el nu a fost examinat de un medic decât când a fost dus la spital, adică circa treisprezece sau paisprezece ore mai târziu.

58. Un raport medical datat din 12 iulie 2002, la două zile de la reținerea reclamantului, prevedea că el avea multiple leziuni grave, mai mult sau mai puțin, pe întreaga suprafață a corpului său (a se vedea paragraful 26 de mai sus), însă el nu a indicat originea leziunilor. Reclamantul însuși a pretins că leziunile au rezultat din maltratarea sa de către poliție.

59. În răspuns la aceste acuzații, Procuratura Generală a dispus efectuarea unei expertize medico-legale pentru a stabili originea leziunilor.

60. O astfel de expertiză a fost efectuată în baza rapoartelor medicale anterioare ce vizau reclamantul, iar un raport final, din 2 decembrie 2002, a prevăzut că leziunile reclamantului au fost cauzate prin lovituri cu obiecte contondente. Totuși, medicii legiști au mai recunoscut că leziunile puteau fi cauzate printr-o cădere de la etajul trei, dacă corpul reclamantului s-ar fi lovit de obiecte tari (a se vedea paragraful 33 de mai sus).

61. Este adevărat că victima furtului și un vecin au declarat poliției că reclamantul atârna de o fereastră care s-a stricat, cauzând căderea reclamantului (a se vedea paragraful 31 de mai sus). Totuși, această declarație a fost contrazisă de un alt vecin, care a declarat că reclamantul a sărit doar după ce a fost lovit peste mâini (a se vedea paragraful 28 de mai sus). În orice caz, procurorii moldoveni

nu au conchis în final, iar Guvernul nu a argumentat, că reclamantul s-a lovit cu obiecte tari în timpul căderii sau săriturii sale (precum ar fi, de exemplu, ferestre deschise) sau că el a căzut pe orice altceva decât pe pământ (precum ar fi, de exemplu, un copac sau o mașină).

62. În continuare, Curtea notează că poliția nu a dispus examinarea medicală a reclamantului imediat după căderea sau săritura sa. Această omisiune a poliției a fost amplificată de omisiunea procurorului de a urma instrucțiunile primite de la Procuratura Generală (a se vedea paragraful 30 de mai sus) și de a interoga locatarii din blocul de apartamente despre măsura în care reclamantul se pare că s-ar fi rănit ca rezultat al căderii sau săriturii. Mai mult, Curtea constată că reprezintă motiv de îngrijorare faptul că, deși se pretinde că leziunile grave ale reclamantului au fost cauzate în noaptea de 10 iulie 2002, aparent, autoritățile și-au format opinia că el ar fi avut nevoie de îngrijire medicală urgentă abia în după-amiaza zilei următoare.

63. Având în vedere omisiunea poliției de a dispune examinarea medicală a reclamantului, imediat după căderea sau săritura sa, Curtea nu poate să stabilească cu certitudine modul în care leziunile sale au fost cauzate. În același timp, Curtea nu poate ignora faptul incontestabil că reclamantul a sărit de la o înălțime considerabilă. Având în vedere acest fapt și în pofida chestiunilor care au trezit îngrijorare, descrise în paragrafele 61 și 62, Curtea poate doar să conchidă că nu a fost stabilit dincolo de un dubiu rezonabil că leziunile reclamantului au fost rezultatul unei maltratări.

64. Totuși, concluzia de mai sus nu împiedică Curtea să constate o violare a articolului 3 pe motiv că autoritățile de stat nu au efectuat o investigație corespunzătoare a acuzațiilor reclamantului de maltratare (a se vedea paragraful 62 de mai sus). Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 din acest motiv.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

65. Reclamantul a declarat că el nu a avut un recurs efectiv în fața unei autorități naționale pentru a invoca violările articolului 3 al Convenției și pretinde violarea articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale ...”

A. Declarațiile părților

66. Reclamantul a declarat *inter alia* că, din cauza rezultatului urmărilor penale cu privire la maltratarea sa, el nu a putut să înainteze o acțiune civilă de recuperare a daunelor împotriva polițiștilor.

67. Guvernul nu a fost de acord și a declarat că nu a avut loc o violare a articolului 13. El a declarat că, deoarece vinovăția polițiștilor care se pretinde că l-ar fi maltratată pe reclamant nu a fost stabilită, acesta din urmă nu ar putea să pretindă compensații pentru prejudiciul material și moral.

B. Aprecierea Curții

68. După cum s-a constatat mai sus, dreptul reclamantului de a nu fi supus maltratării și de a beneficia de o investigație efectivă a plângerilor sale cu privire la maltratare a fost încălcat de către stat. Prin urmare, pretențiile reclamantului în această privință au fost „serioase și legitime” în sensul articolului 13 (a se vedea *Boyle and Rice v. the United Kingdom*, hotărâre din 27 aprilie 1988, Seria A nr. 131, p. 23, § 52).

69. În conformitate cu Codul Civil al Republicii Moldova, în vigoare în acea perioadă, reclamantul ar fi putut pretinde compensații pentru cauzarea prejudiciului material și moral numai dacă prejudiciul ar fi fost cauzat prin acțiuni ilegale. Deoarece urmărirea penală desfășurată de autoritățile naționale au conchis că acțiunile polițiștilor au fost legale, orice acțiune civilă împotriva lor ar fi fost inefectivă. Guvernul a confirmat acest lucru (a se vedea paragraful 67 de mai sus).

70. În aceste circumstanțe, Curtea conchide că reclamantul nu a avut un recurs efectiv în conformitate cu dreptul național pentru a pretinde compensații pentru maltratarea sa în ceea ce privește evenimentele care au avut loc la 10 mai 2001 (a se vedea *Corsacov v. Moldova*, citată mai sus, §§ 80-82) și, prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește pretențiile formulate în temeiul articolului 3.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

71. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul moral

72. Reclamantul a pretins 12,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al maltratării și al omisiunii autorităților de a investiga cauza sa în mod corespunzător.

73. Guvernul a susținut *inter alia* că, luând în considerație faptul că reclamantul nu a fost supus vreunei forme de tratament care să fie contrară articolului 3, el nu este în drept să primească vreo compensație. În orice caz, el nu a prezentat nicio probă care să dovedească că el a suferit un prejudiciu moral.

74. Curtea notează că reclamantul a suferit numeroase leziuni grave, precum o traumă la cap și comotie cerebrală, vânătăi, barotraume, coaste rupte, degete fracturate, pe când el se afla în custodia agenților de stat. Ea consideră că violările comise în privința reclamantului trebuiau să-i fi cauzat suferințe grave și îi acordă EUR 8,000.

B. Costuri și cheltuieli

75. Reclamantul a pretins EUR 2,034.91 cu titlu de costuri și cheltuieli. El a pretins că această sumă a acoperit cheltuielile de traducere și costurile de reprezentare. El a prezentat o listă detaliată a cheltuielilor, potrivit căreia avocatul său a petrecut 40 de ore asupra acestei cauze la o rată de EUR 50 pentru o oră de lucru.

76. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând *inter alia* că numărul de ore evaluat de avocatul reclamantului era excesiv. Mai mult, avocatul reclamantului nu a întocmit cererea inițială și, în mod greșit, a indicat în observațiile sale numărul cererii al unei alte cauze.

77. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

78. În această cauză, luându-se în considerație lista detaliată prezentată de reclamant și criteriile de mai sus, Curtea acordă reclamantului EUR 1,400 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

79. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară*, în unanimitate, cererea admisibilă;
2. *Hotărăște*, cu șase voturi pentru și unul împotriva, că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției, deoarece reclamantul a fost supus la 10 mai 2001 unui tratament inuman și degradant;
3. *Hotărăște*, cu șase voturi pentru și unul împotriva, că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește omisiunea de a efectua o investigație efectivă a plângerilor reclamantului cu privire la maltratarea sa de către poliție la 10 mai 2001;
4. *Hotărăște*, cu patru voturi pentru și trei împotriva, că nu a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește pretinsa supunere a reclamantului unui tratament inuman și degradant la 10-11 iulie 2002;
5. *Hotărăște*, în unanimitate, că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește omisiunea de a efectua o investigație efectivă a plângerilor reclamantului cu privire la maltratarea sa de către poliție la 10-11 iulie 2002;
6. *Hotărăște*, cu șase voturi pentru și unul împotriva, că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește lipsa recursurilor efective cu privire la maltratarea deplânsă;
7. *Hotărăște*, cu șase voturi pentru și unul împotriva,
  - (a) că Statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 8,000 (opt mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,400 (o mie patru sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
8. *Respinge*, în unanimitate, restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, următoarele opinii separate sunt anexate la această hotărâre:

- a) opinia concordantă a lui Sir Nicolas Bratza;
- b) opinia parțial disidentă a dlui Bonello, la care s-au alăturat dl Traja și dra Mijovic;
- c) opinia parțial disidentă a dlui Pavlovski.

N.B.
T.L.E.

OPINIA CONCORDANTĂ A LUI SIR NICOLAS BRATZA

Camera a fost unanimă când a constatat o violare procedurală a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește ambele incidente, care au implicat reținerea și detenția reclamantului și s-a divizat doar în ceea ce privește întrebarea dacă a fost dovedit suficient că leziunile cauzate în ambele ocazii au rezultat din maltratarea sa de către poliție, ceea ce constituie o violare a aspectului material al acestui articol. În comun cu majoritatea Camerei, eu sunt de opinie că, în timp ce s-a dovedit că leziunile înregistrate în raportul medical din 14 mai 2001 au fost rezultatul maltratării de către poliție după reținerea reclamantului la 10 mai, nu poate fi spus același lucru despre leziunile suportate de reclamant la 10 iulie 2002 și înregistrate în raportul medical din ziua următoare.

Concluzia diferită la care a ajuns majoritatea în ceea ce privește cele două incidente a rezultat din principiile dezvoltate în jurisprudența Curții cu privire la sarcina și standardul de probațiune în ceea ce privește plângerile cu privire la violările articolului 3. După cum s-a notat în paragraful 45 al hotărârii, principiul deseori repetat, că sarcina de a dovedi „dincolo de un dubiu rezonabil” că el a fost supus maltratării care a atins pragul minim stabilit de articolul respectiv, aparține reclamantului, a fost temperat de un principiu la fel de bine stabilit conform căruia astfel de probe pot fi deduse și din coexistența unor concluzii suficient de întemeiate, clare și concordate și a unor similare prezumții incontestabile ale faptelor. O astfel de prezumție întemeiată apare în ceea ce privește leziunile suportate de o persoană în timpul detenției, care a fost explicată pentru prima dată de către Curte în cauza *Tomasi v. France* (hotărâre din 27 august 1992, Seria A nr. 241-A, pp. 40-41, §§ 108-111), în care Curtea a declarat că, atunci când o persoană este luată în custodia poliției, având o stare bună a sănătății, însă la momentul eliberării se constată că ea a fost lezată, ține de sarcina statului să dea o explicație plauzibilă despre circumstanțele în care au fost cauzate aceste leziuni, neîndeplinirea căreia ridică o problemă clară în temeiul articolului 3 al Convenției (a se vedea, la fel, *Ribitsch v. Austria*, hotărâre din 4 decembrie 1995, Seria A, nr. 336, pp. 25-26, § 34; *Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 87, ECHR 1999-V).

În ceea ce privește primul incident, raportul medical din 14 mai 2001 a prevăzut că reclamantul a suportat leziuni fizice relativ minore cauzate prin lovituri cu obiecte contondente, posibil la 10 mai 2001. Aceste leziuni au corespuns cu versiunea evenimentelor prezentată de reclamant, potrivit căreia la o dată ulterioară el a fost lovit cu pumnii, cu picioarele și bătut cu un baston din lemn în biroul polițistului din sat la momentul reținerii sale. Examinarea medicală a avut loc la câteva zile după evadarea reclamantului din custodia poliției sau la puțin timp după 10 mai, însă Guvernul pârât nu a declarat la nicio etapă că leziunile au fost cauzate după evadarea reclamantului din custodia poliției și nu

a contestat faptul că ele au fost suportate de fapt în timp ce el se afla în custodia poliției. Singura explicație oferită de Guvern cu privire la leziuni este că ele au fost cauzate când reclamantul ar fi sărit dintr-o mașină a poliției, în care el era însoțit de trei sau patru polițiști și care, potrivit declarațiilor a doi dintre polițiști, se deplasa cu circa 70 până la 80 km pe oră. Totuși, după cum a fost notat în hotărârea majorității Camerei, natura și gradul leziunilor suportate de reclamant și înregistrate în raportul medical nu sunt compatibile cu această versiune a evenimentelor și nicio altă explicație plauzibilă despre cum au fost cauzate leziunile reclamantului nu a fost oferită. Prin urmare, Guvernul nu și-a îndeplinit sarcina ce-i aparține de a aduce o explicație satisfăcătoare și convingătoare cu privire la leziunile constatate.

Totuși, mie mi se pare că în ceea ce privește cel de-al doilea incident urmează a fi aplicate considerațiuni diferite. Nu se contestă de către reclamant că, la 10 iulie 2002, înainte de a fi reținut de poliție, el a căzut sau a sărit la pământ de la fereastra sau balconul apartamentului de la etajul trei pe care el și complicele său l-au spart atunci. Mai mult, potrivit propriei sale versiuni, leziunea pe care el a suportat-o la piciorul stâng ca urmare a căderii sale l-a împiedicat să fugă de la locul faptei. Raportul medical din 11 iulie 2002 a indicat o serie de leziuni, inclusiv comoție, fracturi a trei coaste, o fractură a tibiei piciorului stâng și o fractură a celui de-al doilea deget al mâinii sale stângi. Raportul medico-legal întocmit la 2 decembrie 2002 a confirmat că toate leziunile indicate în raportul medical puteau fi cauzate ca rezultat al unei căderi de la etajul trei, „dacă corpul reclamantului s-ar fi lovit de obiecte tari”. În lumina acestei probe, eu consider că a fost dată o explicație plauzibilă pentru leziunile suportate de reclamant. În această privință, spre deosebire de minoritatea Camerei, eu nu dau o importanță decisivă folosirii în raportul de expertiză medico-legală a termenului „obiecte” ca indicând opinia expertului că trebuia să fi existat diverse surse de impact; și nici nu consider suficient de calificat de a aprecia că dacă reclamantul ar fi aterizat pe o suprafață netedă după căderea sa, el nu ar fi putut, în mod plauzibil, să suporte multiple leziuni pe diferite părți ale corpului său, care au fost identificate în raportul medical.

Eu accept că reprezintă o caracteristică îngrijorătoare a cauzei nu numai faptul că poliția nu a dispus examinarea medicală a reclamantului imediat după căderea acestuia, deși el, în mod clar, a suferit leziuni, ci și că se pare că autoritățile și-au format opinia că reclamantul avea nevoie de îngrijire medicală urgentă abia în după-amiaza zilei următoare. În ceea ce privește primul punct, deși omisiunea de a efectua o examinare medicală a unui bănuț lezată este, în mod clar, inacceptabilă, din această omisiune eu nu pot trage concluzia că leziunile reclamantului nu au fost de fapt suportate în momentul detenției sale inițiale. În ceea ce privește ultimul punct, dacă această lipsă a atenției medicale ar fi fost parte a pretenției înaintate de reclamant, eu aș fi

constatat o violare a articolului 3 sub aspectul său material pe motiv că neacordarea asistenței medicale unui deținut care avea nevoie urgentă de ea, ar putea în sine să constituie un tratament inuman în sensul acestui articol. Totuși, o astfel de pretenție nu a fost înaintată niciodată de reclamant, singura sa acuzație fiind că leziunile pe care el le-a suportat au fost cauzate prin maltratarea fizică de către poliție în timpul aflării sale în custodia acesteia. Având în vedere evenimentele incontestabile care au precedat reținerea și detenția reclamantului cu această ocazie, eu nu pot să constat că această pretenție a fost suficient de întemeiată.

OPINIA PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI BONELLO, LA CARE S-AU ALĂTURAT JUDECĂTORII TRAJA ȘI MIJOVIC

1. Curtea a constatat, în unanimitate, o violare „procedurală” a articolului 3 în ceea ce privește maltratarea pe care reclamantul pretinde că a suferit-o la 10 iulie 2002 („cel de-al doilea incident”), ca urmare a faptului că autoritățile nu au efectuat o investigație corespunzătoare a acuzațiilor reclamantului cu privire la brutalitatea poliției. Totuși, majoritatea nu a constatat o violare „materială” a articolului 3, deoarece ea crede că nu a fost „stabilit dincolo de un dubiu rezonabil că leziunile suportate de reclamant au fost rezultatul maltratării”.

2. Eu, în mod respectuos, nu sunt de acord cu majoritatea. Concluzia ei că nu a avut loc o „violare”, în opinia mea, nu este conformă constatărilor cu privire la fapte, concluziilor legale și jurisprudenței constante a Curții.

3. Mai întâi, eu mă simt dator să notez ceea ce eu consider a fi o contradicție în motivarea majorității. În mod unanim și fără eforturi, Curtea a fost de acord că faptele cauzei nu au fost stabilite într-un mod satisfăcător. Statul, având obligația să efectueze o investigație corespunzătoare și efectivă a acuzațiilor de maltratare făcute de reclamant, pur și simplu, nu a îndeplinit această obligație. Această omisiune a statului a avut ca rezultat omisiunea de a aduna probe solide la dosar – în exclusivitate din vina statului. Eu consider ca fiind deosebit de nesatisfăcător de a răsfrânge asupra reclamantului consecințele negative ale omisiunii statului de a asigura probe contrar obligației acestuia de a face acest lucru impusă de Convenție. Bineînțeles că eu nu spun că ar trebui, în mod automat, constată o violare „materială” a articolului 3 de fiecare dată când un guvern nu efectuează o investigație corespunzătoare, ci doar că un guvern ar trebui stopat să se bazeze pe propria sa omisiune pentru a reuși în apărarea sa. În ceea ce privește sarcina probațiunii, omisiunea statului de a efectua o investigație corespunzătoare ar putea, în circumstanțe corespunzătoare, să aibă drept rezultat mai degrabă o concluzie în favoarea reclamantului care este victimă a omisiunii respective, decât una în favoarea statului care a cauzat-o.

4. Cu alte cuvinte, majoritatea l-a penalizat pe reclamant – datorită incapacității acestuia de a aduce probe – pentru omisiunea pentru care Curtea, în unanimitate, a decis că statul era nemijlocit culpabil. Vina a fost atribuită statului, însă reclamantul a fost cel care a plătit consecințele. Eu aș fi constatat ca fiind mult mai echitabil dacă Curtea ar fi conchis că, deoarece statul este responsabil pentru lipsa de probe, ar putea rezulta o concluzie legală în favoarea acuzațiilor reclamantului, care cere statului să le combată prin probe contrare.

5. După cum văd eu, reclamantul nu are niciun motiv să fabrice o acuzație de tratament contrar articolului 3 al Convenției. Persoanele deținute de

poliție pot să raporteze sau chiar să „inventeze” acuzații de maltratare *atunci când ele au ca scop retractarea unei recunoașteri, pretinzând că ea a fost obținută prin aplicarea torturii*. În această cauză, reclamantul nu a vrut niciodată să retracteze o recunoaștere – de fapt el și-a recunoscut vinovăția – prin urmare, un scenariu de fabricare a maltratării ar fi fost inutil, deoarece nu ar fi avut nicio consecință.

6. În pofida insuficienței probelor (atribuită statului) în rapoarte sunt indicații importante pentru susținerea acuzațiilor reclamantului că majoritatea leziunilor a rezultat mai degrabă din interogare, decât din cădere. Atunci când a fost examinat medical *după interogare*, s-a constatat că reclamantul a suferit leziuni grave descrise în felul următor:

„o traumă la cap cu comoție cerebrală, o buză rănită, vânătăi și leziuni pe fața sa, o traumă la piept cu fractura coastelor nr. 8, 9 și 10 de pe partea dreaptă, fractură la tibia piciorului drept, contuzia țesuturilor moi de la spatele gâtului său, contuzia țesuturilor moi ale genunchilor săi, fractura celui de-al doilea deget al mâinii sale stângi ...”

Este, cel puțin, neconvingător ca o persoană, care a suferit acele leziuni paralizante printr-o cădere, să se ridice și să fugă și că doar reținerea forțată de către vecini a împiedicat fuga sa (paragraful 31). Aceasta era starea sa după cădere/săritură. După interogare, reclamantul nu a putut să facă nici măcar un pas și a trebuit transportat pe o targă (paragraful 26).

7. Raportul medical a stabilit o ierarhie a certitudinilor asupra posibilităților: „leziunile au fost produse prin acțiunea unor corpuri contondente” (certitudine) însă „puteau fi cauzate ca rezultat al unei căderi de la etajul trei – dacă corpul reclamantului s-ar fi lovit de obiecte tari” (posibilitate).

8. Medicul legist nu a exclus posibilitatea teoretică că leziunile reclamantului au fost cauzate de o cădere/săritură, doar dacă poate fi dovedit că corpul reclamantului s-a lovit de obiecte tari. Multiplele leziuni de pe corpul reclamantului sunt compatibile doar cu traume cauzate de diverse surse de impact. Nu pare a fi plauzibil ca o persoană care aterizează pe o suprafață plată să suporte leziuni pe părțile opuse ale corpului său, precum vânătăi pe față și, concomitent, după gât.

9. Dacă Guvernul a avut intenția să se bazeze pe posibilitatea alternativă menționată de medicul legist, el trebuia să dovedească că în timpul căderii de la balcon reclamantul s-a lovit de obiecte tari. După cum acceptă majoritatea, astfel de probe nu apar în rapoarte, astfel că concluzia „certă” că leziunile au fost cauzate prin lovituri ar fi trebuit să prevaleze.

10. În opinia mea, majoritatea trebuia, de asemenea, să se întrebe și să răspundă la întrebarea de ce poliția a chemat o ambulanță după interogare – și nu după cădere. Constituie oare acest lucru un indiciu că (majoritatea) leziunilor a fost cauzată după cădere sau că ele au fost cauzate după interogare?

11. Dacă, după cum pretinde Guvernul, toate leziunile deplânse de reclamant au fost suferite ca rezultat al unei căderi/sărituri (și nu au fost cauzate de persoanele care l-au interogat pe reclamant), ar fi avut loc, de asemenea, o violare „materială” a articolului 3, deoarece autoritățile nu au acordat niciun tratament medical unei persoane care avea nevoie urgentă de el. Căderea a avut loc la ora 22:00 sau 23:00, iar poliția l-a trimis pe reclamant pentru tratament la ora 12:21 a zilei următoare, după ce s-a sfârșit interogarea. Apare întrebarea de ce, dacă reclamantul era deja în acea stare gravă după cădere, poliția a continuat cu ușurință interogarea în loc să cheme imediat o ambulanță. Această omisiune de a acorda asistență medicală unei persoane care are atâta nevoie de ea ar constitui în sine o violare „materială” a articolului 3 (a se vedea, spre exemplu, *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 77, 4 octombrie 2005 și *Boicenco v. Moldova*, nr. 41088/05, §§ 112-119, 11 iulie 2006).

12. Atunci când o persoană este lezată înainte sau în procesul de luare în custodie, autoritățile au o obligație de a dispune examinarea medicală a acelei persoane cât mai curând posibil. O astfel de examinare este importantă pentru a asigura că bănuitul nu are nevoie imediat de tratament medical și este într-o stare satisfăcătoare pentru a fi interogat. Mai mult, atunci când Guvernul nu efectuează o astfel de examinare medicală înainte de a plasa o persoană în detenție, el ar trebui stopat să se bazeze în apărarea sa pe propria omisiune, în conformitate cu principiul *nemo auditur propriam turpitudine allegans* (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Abdulsamet Yaman v. Turkey*, nr. 32446/96, § 45, 2 noiembrie 2004).

13. Dată fiind sarcina grea atribuită statului de a da explicații plauzibile pentru leziunile suportate de o persoană în timpul aflării acesteia în custodie - și nu reclamantului de a dovedi responsabilitatea Guvernului pentru acele leziuni - eu mă simt obligat să ajung la concluzia univocă, că Guvernul este departe de a fi dovedit că majoritatea leziunilor reclamantului a fost cauzată altfel decât prin maltratare atunci când se afla în custodia poliției (*Ribitsch v. Austria*, 4 decembrie 1995, Seria A nr. 336).

14. Majoritatea a constatat o violare a articolului 13 doar în ceea ce privește „primul incident”. Având în vedere concluziile mele cu privire la cel „de-al doilea incident”, eu aș fi constatat o violare a articolului 13 și în ceea ce privește ultimul incident.

OPINIA PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

Mai întâi de toate, eu ar trebui să spun că nu-mi este greu să accept că în această cauză a avut loc o violare procedurală a articolului 3 și că împărtășesc opinia majorității cu privire la această chestiune.

Într-adevăr, standardele internaționale cu privire la eficacitatea investigațiilor cauzelor de pretinsă tortură sunt extrem de înalte și, ca o chestiune de principiu, mă tem că este foarte dificil, dacă nu chiar imposibil ca statele să le respecte în întregime.

În forma cea mai completă, aceste principii își găsesc reflectarea în documentul intitulat „Principiile cu privire la investigarea efectivă și documentarea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante” recomandate de rezoluția Adunării Generale a ONU 55/89 din 4 decembrie 2000.

Standardele prevăzute de aceste principii sunt următoarele:

„1. Scopul investigației efective și documentării torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante (în continuare, „tortura sau alte maltratări”) include următoarele:

(a) Clarificarea faptelor și stabilirea și recunoașterea responsabilității individuale și a statului față de victime și familiile lor;

(b) Identificarea măsurilor necesare pentru prevenirea unor fapte similare;

(c) Facilitarea urmăririi și/sau, dacă este corespunzător, sancționarea disciplinară a celor indicați în investigație ca fiind responsabili și demonstrarea necesității pentru o reparație și redresare deplină din partea statului, care include compensații financiare echitabile și adecvate și acordarea mijloacelor pentru îngrijire medicală și reabilitare.

2. Statele vor asigura ca plângerile și raportările cu privire la tortură sau maltratare să fie investigate prompt și efectiv. Chiar și în absența unei plângeri exprese, o investigație va fi efectuată dacă există alte indicii că tortura sau maltratarea ar fi putut avea loc. Anchetatorii, care trebuie să fie independenți de făptuitorii bănuți și autoritatea pentru care ei lucrează, trebuie să fie competenți și imparțiali. Ei vor avea acces la, ori vor avea competențe de a efectua investigații cu ajutorul experților medicali imparțiali sau al altor experți imparțiali. Metodele folosite pentru efectuarea unor astfel de investigații vor corespunde standardelor profesionale celor mai înalte, iar constatările vor fi făcute publice.

3. (a) Autoritatea de investigație va avea competența și obligația de a obține toată informația necesară pentru anchetă. Persoanele care conduc investigația vor avea la dispoziție toate resursele bugetare și tehnice necesare pentru o investigație efectivă. De asemenea, ele vor avea competența să oblige pe toți

cei care acționează în exercitarea atribuțiilor oficiale care se pretinde că au fost implicați în actele de tortură sau maltratare să se prezinte și să depună mărturie. Același lucru se va aplica și față de orice martor. În acest scop, autoritatea de investigație va fi în drept să citeze martorii, inclusiv orice persoană oficială care se pretinde că a fost implicată, și să ceară prezentarea probelor.

(b) Pretinsele victime ale torturii sau maltratării, martorii, cei care conduc investigația și familiile lor vor fi protejate împotriva violenței, a amenințărilor de violență sau a oricăror forme de intimidare care pot surveni ca rezultat al investigării. Cei potențial implicați în acte de tortură sau maltratare vor fi înlăturați din orice funcție de control sau influență, directă sau indirectă, asupra petiționarilor, martorilor și familiilor lor, precum și asupra celor care conduc investigația.

4. Pretinsele victime ale torturii sau maltratării și reprezentanții lor legali vor fi informați despre și vor avea acces la orice audiere, precum și la toată informația relevantă pentru investigație și vor avea dreptul să prezinte alte probe.

5. (a) În cazurile în care procedurile de investigație stabilite sunt inadecvate din cauza experienței insuficiente sau suspiciunii de parțialitate, sau din cauza existenței aparente a unei posibilități de abuz, sau din alte motive temeinice, statul va asigura ca investigațiile să fie efectuate prin intermediul unei comisii independente de anchetă sau al unei proceduri similare. Membrii unei astfel de comisii vor fi aleși în baza imparțialității, competenței și independenței lor personale recunoscute. În special, ei vor fi independenți de făptuitorii bănuți și de instituțiile sau autoritățile pentru care ei lucrează. Comisia va avea competența să obțină toată informația necesară pentru anchetă și să efectueze ancheta așa cum este prevăzut de aceste principii.

(b) Un raport scris întocmit într-un termen rezonabil va include scopul anchetei, procedurile și metodele folosite pentru aprecierea probelor, precum și concluziile și recomandările bazate pe constatările de fapt și pe legislația aplicabilă. După definitivare, raportul va fi făcut public. De asemenea, el va descrie în detaliu evenimentele concrete care au fost constatate ca având loc și probele pe care aceste constatări s-au bazat, precum și lista numelor martorilor care au depus mărturie, cu excepția celor ale căror identitate nu a fost dezvăluită pentru a asigura protecția acestora. Statul, într-un termen rezonabil, va răspunde la raportul de investigație și, în caz că este necesar, va indica măsurile care urmează a fi luate ca răspuns.

6. (a) Experții medicali implicați în investigația torturii sau a maltratării se vor comporta întotdeauna în conformitate cu standardele etice cele mai înalte și, în special, vor obține consimțământul după informare înainte de efectuarea oricărei examinări. Examinarea trebuie să fie conformă standardelor stabilite cu privire la practica medicală. În special, examinările vor fi efectuate în condiții de confidențialitate, sub controlul expertului medical și fără prezența agenților de securitate și a altor oficiali guvernamentali.

(b) Expertul medical va pregăti prompt un raport scris care va conține date corecte, care va include cel puțin următoarele:

(i) circumstanțele interviului: numele subiectului și numele și apartenența celor prezenți la examinare; timpul și data exacte; amplasarea, natura și adresa instituției (inclusiv, dacă este necesar, a camerei) unde se efectuează examinarea (de ex., centru de detenție, clinică sau casă); circumstanțele subiectului la momentul examinării (de ex., natura oricăror restrângeri la sosire sau pe parcursul examinării, prezența forțelor de securitate în timpul examinării, comportamentul celor care însoțesc deținutul sau amenințările față de persoana care efectuează examinarea); precum și alți factori relevanți;

(ii) istoria: expunerea detaliată a faptelor de către subiect, după cum el le-a declarat în timpul interviului, inclusiv pretensele metode de tortură sau maltratare, timpul la care tortura sau maltratarea se pretinde că a avut loc și toate plângerile cu privire la simptomele fizice și psihice;

(iii) examinarea fizică și psihică: expunerea tuturor constatărilor fizice și psihice după examinarea clinică, inclusiv testele diagnostice corespunzătoare și, unde este posibil, fotografiile colorate ale tuturor leziunilor;

(iv) opinia: interpretarea cu privire la relația probabilă dintre constatările fizice și psihice și posibila tortură sau maltratare. Va fi dată o recomandare pentru orice tratament medical și psihologic necesar și/sau examinări ulterioare;

(v) autorii: raportul va identifica în mod clar persoanele care au efectuat examinarea și va fi semnat.

(c) Raportul va fi confidențial și va fi comunicat subiectului sau reprezentantului numit al acestuia. Opiniile subiectului și ale reprezentantului acestuia despre procesul de examinare vor fi solicitate și înregistrate în raport. De asemenea, în caz de necesitate, el va fi prezentat în scris autorității responsabile de investigarea acuzației de tortură sau maltratare. Este responsabilitatea statului de a asigura că el este transmis în siguranță acestor persoane. Raportul nu va fi disponibil niciunei alte persoane, cu excepția consimțământului subiectului sau în urma autorizării unei instanțe competente să dispună o astfel de transmitere.” (a se vedea, spre exemplu, [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.CN.4.RES.2001.62.En?Opendocument](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.CN.4.RES.2001.62.En?Opendocument)).

Bineînțeles că eu sunt de acord că autoritățile moldovenești nu s-au conformat cerințelor de mai sus și, astfel, ar trebui constatată o violare a elementului procedural al articolului 3.

În același timp, eu sunt categoric împotriva constatării unei violări materiale a articolului 3, deoarece acest lucru nu ar fi doar contrar circumstanțelor de fapt ale cauzei, dar ar fi contrar și bunului-simț.

În această cauză, reclamantul pretinde că a fost supus torturii de către polițiștii moldoveni de două ori:

- la 10 mai 2001 și
- la 10 iulie 2002.

În plus, el se plânge, în temeiul articolului 13, de faptul că procuratura nu a examinat plângerile sale cu privire la pretinsa tortură (a se vedea pagina 4 a cererii reclamantului).

Guvernul a propus propria sa descriere a circumstanțelor de fapt ale cauzei, bazându-se pe o verificare oficială a acuzațiilor reclamantului, care diferă considerabil de descrierea dată de reclamant.

În ceea ce privește primul episod (10 mai 2001), reclamantul a susținut că el a fost bătut de polițiști și ca rezultat a suferit „...fractura a două coaste și a nasului, precum și rănirea capului său...” (a se vedea pagina 3 a cererii reclamantului).

Guvernul a susținut că reclamantul a suferit leziunile, deoarece în timp ce era transportat dintr-un sat la secția de poliție, el a încercat să scape de poliție, sărind dintr-o mașină care se deplasa și a suferit leziunile în urma impactului cu solul. În pofida acestui fapt, el a fost dus la secția de poliție. În aceeași zi, în timp ce se afla în custodie la secția de poliție, reclamantul a reușit să evadeze de la poliție.

În ceea ce privește cel de-al doilea episod (10 iulie 2002), reclamantul a susținut că el a fost bătut din nou de polițiști și, ca rezultat, ambele sale picioare, un deget și trei coaste au fost rupte (a se vedea pagina 3 și anexa 3 ale cererii reclamantului).

Guvernul a pretins că reclamantul a suferit leziunile nu din cauza torturii, ci, deoarece atunci când el a fost prins în flagrant la locul săvârșirii infracțiunii, pentru a nu fi reținut, el a sărit de la etajul trei.

Astfel, acum noi ne confruntăm cu o situație în care există două versiuni diferite cu privire la faptele înaintate de reclamant și de Guvern. Sarcina Curții este de a determina care versiune este credibilă. Făcând acest exercițiu foarte delicat, concluziile hotărârii sunt bazate pe niște prezumții fundamentale greșite, care nu corespund nici măcar celei mai elementare analize.

În paragraful 50 este scris că „...nu au existat martori independenți care ar fi putut confirma că reclamantul a sărit din mașina...”. Eu consider că acest „argument” nu corespunde circumstanțelor cu privire la faptele, deoarece în mașină nu au fost prezenți „martori independenți” când reclamantul a fost transportat la secția de poliție. Astfel, ar fi contrar bunului-simț să acuzi autoritățile moldovenești de omisiunea lor de a se baza pe „martori independenți”, care pur și simplu nu au existat.

Judecând astfel, eu, de asemenea, aș fi putut spune că „martori independenți” nu au fost prezenți nici când reclamantul pretinde că el ar fi fost supus torturii. De ce în cazul polițiștilor acest argument este valabil, iar în cazul reclamantului, nu?

În continuare, hotărârea specifică că „...constatările cu privire la fapte, făcute de procurori, au fost bazate în întregime pe versiunea polițiștilor care au fost acuzați de maltratare...”

Eu consider că acest argument este absolut inadmisibil, deoarece el, în mod clar, contravine principiului prezumției nevinovăției și denotă, într-un fel, o ignorare totală a standardelor Convenției, care în opinia mea, ar putea fi considerată un fel de parțialitate. Mai mult, în această cauză, niciun polițist nu a fost „acuzat” de maltratare. A spune că polițiștii au fost „acuzați de maltratare” ar contrazice circumstanțele de fapt ale cauzei. În opinia mea, judecătorii Curții Europene ar trebui să fie mai atenți în ceea ce privește cuvintele și formulele pe care ei le utilizează în hotărârile lor.

Ajungând la constatarea lor cu privire la o violare materială a articolului 3, majoritatea nu a atras atenția asupra faptului că reclamantul nu a adus niciun motiv de ce polițiștii au trebuit să aplice ilegal forța, riscându-și reputația lor profesională sau chiar libertatea. Aveau ei oare un motiv anume să urască anume această persoană atât de mult încât s-o bată? Ne-a dat oare reclamantul vreun motiv să credem că polițiștii aveau motive personale să-l bată? Răspunsul este – bineînțeles că nu! Și, deoarece reclamantul nu a prezentat niciun motiv pentru acuzațiile sale, nu este surprinzător faptul că nici hotărârea nu conține un răspuns la întrebările de mai sus.

Din materialele pe care le avem, rezultă că la reținerea reclamantului au fost prezenți patru polițiști și doar doi din ei se pretinde că l-ar fi bătut pe reclamant. Ce motiv ar fi putut avea ceilalți doi polițiști să mintă? Eu am impresia că hotărârea, pur și simplu, se bazează pe o prezumție că toți polițiștii moldoveni aplică tortura împotriva tuturor cetățenilor moldoveni și în toate cazurile. Dacă eu am dreptate, regret o astfel de parțialitate împotriva poliției moldovenești. Polițiștii moldoveni îndeplinesc acest serviciu foarte greu la fel precum o fac și polițiștii albanezi, maltezi sau din Andora, încercând să protejeze societatea împotriva celor care încalcă legea și este absolut inechitabil și injust de a-i acuza de aplicarea torturii doar pentru simplul fapt că ei sunt polițiști. Bineînțeles, activitatea lor profesională nu atrage prea multă dragoste din partea celor de partea opusă a legii. Dar oare această „lipsă de dragoste” este un motiv suficient pentru prezumții nefondate? În opinia mea, răspunsul este de la sine evident.

Dacă eu greșesc și dacă motivul pentru prezumția de mai sus este diferit de o simplă parțialitate, aș dori să văd care este aceasta și, în special, motivele de ce polițiștii moldoveni au decis să aplice ilegal forța împotriva reclamantului. În absența vreunui motiv, eu mă tem că prezumția că declarațiile polițiștilor nu merită încrederea Curții, ar transmite semnale greșite lumii dinafară.

În ceea ce privește primul incident, în această cauză sunt polițiștii și reclamantul nostru. Niciun alt „martor independent” nu a fost prezent. Noi trebuie să facem alegerea noastră între versiunea cu privire la evenimente prezentată de poliție și versiunea cu privire la evenimente prezentată de reclamant. Nu există

o altă opțiune. Dacă cineva dorește atât de mult să substituie propriile constatări cu privire la fapte cu cele ale autorităților de urmărire penală naționale, trebuie s-o facă în mod profesional și având probe serioase.

Următorul așa-zis argument, folosit în hotărâre este că „investigațiile efectuate de autoritățile naționale se pare că au ... carențe” (a se vedea paragraful 52). Eu sunt de acord că investigațiile desfășurate de autorități în această cauză sunt departe de a fi ideale, iată de ce eu am decis să votez pentru o violare procedurală a articolului 3. Dar ce are acest fapt cu o „violare materială”? Carențele din investigații denotă faptul că investigația în această cauză nu a fost „efectivă”, ceea ce servește drept motiv pentru constatarea unei violări procedurale a articolului 3. Existența unor astfel de carențe nu poate dovedi în sine existența unei „fapte penale”. Îmi pare foarte rău că a trebuit să menționez acest fapt de la sine evident, care trebuia să fie luat în considerație de majoritate în considerațiunile ei.

Mai mult, evenimentul – fie tortura, fie săritura din mașină – a avut loc la 10 mai 2001, însă reclamantul nu a raportat-o înainte de a doua sa reținere, adică la 30 septembrie 2002, cu mai mult de un an – 14 luni – mai târziu. Bineînțeles, din cauza factorului de timp, a fost practic imposibil de a reconstitui ce s-a întâmplat cu mai mult de un an înainte.

Dacă reclamantul ar fi fost torturat, eu cred că el ar fi anunțat despre acest lucru nu în septembrie 2002, ci în mai 2001, când se pretinde că evenimentul ar fi avut loc. El ar fi putut depune o cerere oficială de investigație fie personal, fie prin poștă. El ar fi putut folosi asistența unui avocat. Însă el nu a făcut acest lucru; el nu a depus nicio plângere la autoritățile moldovenești. În hotărâre, acestui fapt nu i s-a acordat nicio atenție. În opinia mea, întârzierea acestei cereri de investigație este ceea ce a făcut investigația inefectivă. Dacă reclamantul ar fi depus cererea sa în mai 2001, și nu în iulie 2002 și dacă atunci autoritățile moldovenești nu ar fi efectuat o investigație corespunzătoare, eu aș fi acceptat argumentul că „investigațiile efectuate de autoritățile naționale se pare că au avut ... carențe” ca un motiv pentru tragerea concluziilor cu privire la o lipsă de dorință de a investiga accidentul. Însă, în condițiile în care reclamantul nu declară autorităților pretinsa tortură într-un timp corespunzător, eu consider că este greșit de a începe diferite speculații cu privire la această chestiune.

În paragraful 53 al hotărârii, este prevăzut că „se pare că autoritățile naționale nu au luat în considerație natura leziunilor reclamantului...”. Îmi pare foarte rău să spun că eu nu sunt de acord. Dacă un cititor obiectiv și imparțial ar compara leziunile găsite pe corpul reclamantului cu pretențiile reclamantului, atunci acest cititor obiectiv și imparțial ar descoperi că reclamantul a pretins că două din coastele sale și nasul său au fost rupte, în timp ce în raportul medical nu poate fi găsită nicio mențiune cu privire la vreo fractură. Acest fapt denotă lipsă de sinceritate din partea reclamantului, la care majoritatea nu a atras nicio atenție.

Calificarea leziunilor corporale, la fel ca și determinarea posibilelor cauze ale acestora, necesită cunoștințe speciale medico-legale. Dacă majoritatea a avut dubii cu privire la originea leziunilor, nu există o altă cale decât de a pune o întrebare directă experților legiști dacă aceste leziuni ar fi putut sau nu să fi fost produse într-o circumstanță sau alta. Nefiind experți legiști, noi nu suntem în drept să tragem concluzii care depășesc cunoștințele noastre profesionale.

În ceea ce privește evenimentele din 10 iulie 2002, eu sunt de acord cu constatarea că nu a avut loc o violare materială a articolului 3.

Merită a fi menționat că reclamantul a ascuns de Curte faptul că el a sărit de la etajul trei atunci când poliția a încercat să-l rețină în flagrant, pretinzând din nou că el a fost torturat, bătut, iar ca rezultat al acestei acțiuni picioarele sale, coastele și un deget au fost rupte. Cu părere de bine, faptul săriturii sale de la fereastra etajului trei a fost confirmat chiar de „martori independenți” – victima furtului comis de reclamant și vecinii acesteia.

Mai mult, atunci când a fost audiat, un medic de la serviciul de urgență a declarat că reclamantul i-a spus că el a căzut de la etajul trei.

Potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 3129/D, „toate leziunile ... puteau fi cauzate prin cădere de la etajul trei, dacă corpul [reclamantului] s-ar fi lovit de obiecte tari...”

Eu menționez faptele de mai sus pentru a arăta că încrederea în declarațiile reclamantului, în ceea ce privește cel de-al doilea episod, a fost atât de mică, încât să justifice constatarea că „...nu a fost stabilit dincolo de un dubiu rezonabil că leziunile reclamantului au fost rezultatul unei maltratări...” (a se vedea paragraful 66).

Astfel, se poate spune că, în ceea ce privește acest episod, Curtea a acceptat versiunea evenimentelor prezentată de Guvern, și nu versiunea evenimentelor prezentată de reclamant. Hotărând în acest fel, în opinia mea, Curtea a recunoscut indirect că reclamantul a încercat s-o inducă în eroare, deoarece, într-adevăr, altfel Curtea ar fi acceptat poziția reclamantului.

Dacă această logică este corectă, pentru mine nu este clar de ce în această cauză majoritatea a preferat să nu aibă încredere în versiunea Guvernului cu privire la evenimente în ceea ce privește primul episod.

În opinia mea, faptul că reclamantul:

- nu a prezentat o informație foarte corectă despre natura leziunilor suportate ca rezultat al evenimentelor din 10 mai 2001,

- nu a depus o plângere la autoritățile moldovenești cu privire la evenimentele din 10 mai 2001 într-un termen rezonabil,

- a depus plângerea sa cu privire la evenimentele din 10 mai 2001 abia în septembrie 2002, adică la două luni după ce a fost reținut, și

- a ascuns faptul că a sărit de la etajul trei și a atribuit toate leziunile suportate de el polițiștilor, în mod clar, denotă rea-credința sa și fac declarațiile sale – cu privire la evenimentele din 10 mai 2001 – necredibile. Drept urmare,

declarațiile sale nu pot fi considerate ca probe temeinice și, astfel, concluzia trebuia să fie similară cu cea formulată în paragraful 63.

Prin urmare, eu nu pot să accept faptul că aplicarea ilegală a forței față de reclamant a fost stabilit dincolo de un dubiu rezonabil și, astfel, în opinia mea, nu a avut loc o violare materială a articolului 3 și în ceea ce privește primul episod.

Mai am încă un dubiu în privința acestei duble calificări a aceleiași situații.

În punctul 3 al dispozitivului se propune constatarea unei violări a articolului 3 din cauza „...omisiunii de a efectua o investigație efectivă a plângerilor reclamantului cu privire la maltratarea sa de către poliție la 10 mai 2001.”

În punctul 5 se propune constatarea a încă unei violări a articolului 3 în ceea ce privește „omisiunea de a efectua o investigație efectivă a plângerilor reclamantului cu privire la maltratarea sa de către poliție la 10-11 iulie 2002.”. Eu sunt de acord cu aceste două constatări. Însă, ulterior, se propune constatarea unei violări a articolului 13 în ceea ce privește lipsa recursurilor efective cu privire la maltratarea deplânsă.

Aici eu aș nota că în plângerea sa reclamantul s-a bazat, în temeiul articolului 13 al Convenției, pe omisiunea procurorului de a investiga în mod corespunzător plângerea sa penală, și nu pe pretinsa lipsă de a înainta o acțiune civilă împotriva polițiștilor, care, după cum este spus în hotărâre, constituie o violare.

După cum înțeleg eu, noi trebuie să examinăm pretenția reclamantului așa cum a prezentat-o el. Astfel, eu consider că este greșit de a da această dublă calificare. Urmărirea penală, în principiu, constituie un recurs efectiv pentru cazurile de pretinsă tortură. Acest lucru reprezintă un fapt general recunoscut și iată de ce, înainte de a accepta o pretenție, noi cerem reclamantilor să epuizeze această cale de recurs. Altfel, dacă o urmărire penală nu constituie un recurs efectiv, este posibilă doar o concluzie – nu este nevoie de a epuiza recursurile care nu sunt efective. Ar fi absolut greșit de a avea o astfel de abordare și de a spune că în cauzele de pretinsă tortură un reclamant nu ar trebui să depună o plângere penală, deoarece urmărirea penală nu poate fi considerată un recurs efectiv.

In fine, deoarece nu a fost constatată o violare a articolului 3, prejudiciul moral acordat nu ar trebui să fie mai mare de EUR 4-500.

O altă dificultate pentru mine este să accept onorariul avocatului, care este în mod clar exagerat.

Cererea în această cauză a fost depusă de reclamant în 2002, când el a prezentat Curții practic toate documentele necesare.

Avocatul din această cauză a început să reprezinte interesele reclamantului abia în 2005. Astfel, avocatul din această cauză a lucrat aproximativ doar un an. Percepția mea este că procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului nu sunt ca Jocurile Olimpice, despre care se spune că „cel mai important lucru la Jocurile Olimpice este să participi și nu să învingi”. Eu nu accept că simpla par-

ticipare a unui avocat poate vreodată să fie considerată ca o justificare suficientă pentru acordarea unor sume considerabile de bani. Mai mult, în alte cauze cu privire la articolul 3 împotriva Republicii Moldova, Curtea a acordat avocaților onorarii în sume mult mai rezonabile, spre exemplu, în cauza *Corsacov* – EUR 1,000, în cauza *Holomiov* – EUR 800. Nu mai trebuie să spun faptul că în ambele aceste cauze reclamantii au fost reprezentați de avocații lor pe întreg parcursul procedurilor.

Deoarece, în opinia mea, în această cauză avocatul nu a făcut practic nimic, fiindcă o mare parte a lucrului a fost făcută de reclamant, onorariile avocatului nu ar fi trebuit să fie mai mari de EUR 600 – 700.

Acestea sunt chestiunile principale cu privire la care eu nu sunt de acord cu majoritatea în această cauză.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA AVRAMENKO c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 29808/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

6 februarie 2007

DEFINITIVĂ

06/05/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Avramenko c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELÄ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 16 ianuarie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 29808/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Valeriu Avramenko („reclamantul”), la 11 iunie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Nagacevski, de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că, în urma neexecutării hotărârii din 26 iunie 2002, a fost încălcat dreptul său la o instanță care să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil într-un termen rezonabil, garantat de articolul 6 al Convenției, și dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. De asemenea, el s-a plâns de examinarea cauzei sale de către instanțele judecătorești în absența sa, cu încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 6 al Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 24 septembrie 2004, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul, dl Valeriu Avramenko, este un cetățean al Republicii Moldova născut în anul 1947 și care locuiește în Bălți.

6. Faptele cauzei, după cum au fost prezentate de către părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. *Principalele evenimente și procedurile judiciare*

7. În mai 1998, Ministerul Privatizării și Administrării Proprietății de Stat a publicat ordinul său privind vânzarea acțiunilor unei întreprinderi de transport de stat din Bălți. În acest scop, a fost anunțată o licitație. Reclamantul a participat la licitație și, prin intermediul unui broker, a cumpărat 26,033 % din acțiunile întreprinderii, plătind pentru ele 180,698.68 lei moldovenești (MDL) (aproximativ 34,484 euro (EUR)).

8. Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor a contestat în instanța judecătorească rezultatele licitației, susținând că nu a fost respectată procedura corectă (în special, a fost indicată greșit denumirea și adresa întreprinderii de stat, ceea ce a rezultat într-un interes public redus și într-un preț mai redus al acțiunilor).

9. La 24 iulie 1998, Judecătoria Economică a Republicii Moldova a anulat ordinul Ministerului Privatizării și Administrării Proprietății de Stat privind vânzarea la licitație a acțiunilor în cauză.

10. Reclamantul a contestat această hotărâre la colegiul de recurs al Judecătoriei Economice și la Curtea Supremă de Justiție, însă fără succes. Prin decizia sa irevocabilă din 10 februarie 1999, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamantului, constatând că el nu era parte în proces.

11. Prin urmare, Ministerul Privatizării și Administrării Proprietății de Stat a inițiat proceduri judiciare pentru anularea contractului de cumpărare la licitație a acțiunilor de către reclamant. La 11 aprilie 2001, Judecătoria sectorului Bălți a admis cererea Ministerului și a anulat tranzacția. Reclamantul a fost prezent.

12. La 3 iulie 2001, Tribunalul Bălți a respins apelul reclamantului. Tribunalul a examinat cauza în lipsa lui, constatând că demersul său cu privire la o altă amânare a examinării cauzei, bazat pe motive medicale, nu a fost motivat, deoarece el se trata în condiții de ambulatoriu și, prin urmare, putea să se prezinte în ședința judecătorească.

13. La 7 martie 2002, Curtea de Apel a respins recursul reclamantului și a menținut decizia Tribunalului Bălți. Reclamantul a fost prezent.

14. Reclamantul a solicitat Procurorului General să depună recurs în anulare în vederea casării tuturor hotărârilor judecătorești adoptate anterior.

or. La o dată nespecificată, Procurorul General a inițiat astfel de proceduri la Curtea Supremă de Justiție.

15. La 26 iunie 2002, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul Procurorului General, însă a completat hotărârea Judecătorei sectorului Bălți din 3 iulie 2001 cu obligația de a-i restitui reclamantului MDL 180,698.68 (aproximativ EUR 13,411 la acea dată), ceea ce reprezenta suma de bani plătită de reclamant pentru acțiuni. Această decizie este irevocabilă și executorie.

16. Reclamantul a obținut un titlu executoriu pentru executarea acestei hotărâri, care a fost transmis Departamentului de Executare a Deciziilor Judiciare al Ministerului Justiției („Departamentul”).

17. La 22 octombrie 2002, el s-a plâns Departamentului de neexecutarea hotărârii judecătorești. La 13 noiembrie 2002, el a primit un răspuns de la executorul judecătoresc, prin care a fost informat că Ministerul Finanțelor, care era responsabil de restituirea banilor reclamantului, a refuzat să plătească și că hotărârea judecătorească nu a putut fi executată.

18. Reclamantul s-a plâns mai multor funcționari publici (Președintelui, Președintelui Parlamentului, Prim-ministrului, Ministerului Justiției, Ministerului Finanțelor etc.), solicitând executarea hotărârii judecătorești în favoarea sa. El a fost informat că efectuarea plății de către Ministerul Finanțelor era imposibilă, unul din motive fiind Hotărârea Guvernului nr. 59 din 19 ianuarie 1998, care interzicea executarea hotărârilor judecătorești împotriva Ministerului Finanțelor.

19. Hotărârea din 26 iunie 2002 a fost executată la 18 martie 2004.

2. *Procedurile cu privire la compensarea prejudiciului*

20. La 3 iunie 2002, reclamantul a inițiat proceduri judiciare, solicitând compensarea prejudiciului material și moral cauzat lui prin neexecutarea hotărârii judecătorești irevocabile, inclusiv indexarea sumei adjudecate și profitul ratat, ca urmare a imposibilității de a se folosi de banii săi timp de patru ani.

21. La 13 noiembrie 2002, Judecătoria sectorului Centru a admis parțial pretențiile reclamantului și i-a acordat MDL 220,085. Această hotărâre a fost menținută de Tribunalul Chișinău la 3 martie 2003.

22. La 20 mai 2003, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârile instanțelor judecătorești inferioare. Ea a constatat că prejudiciul putea fi pretins doar dacă debitorul era responsabil de neplata intenționată a datoriei. Deoarece nu era clar care autoritate de stat trebuia să întoarcă datoria și, prin urmare, dacă neexecutarea era intenționată, acțiunea de compensare a prejudiciului putea fi examinată doar după executarea hotărârii judecătorești.

23. La 29 aprilie 2004, Judecătoria Bălți a admis parțial pretențiile reclamantului și i-a acordat MDL 285,503 (aproximativ EUR 20,272) pentru indexarea sumei adjudecate inițial în favoarea sa. Această hotărâre a fost menținută

de Curtea de Apel Bălți la 5 octombrie 2004. Această decizie este irevocabilă și executorie.

3. *Revizuirea hotărârii din 29 aprilie 2004*¹

24. La 3 ianuarie 2005, Ministerul Finanțelor a depus o cerere de revizuire a hotărârii din 29 aprilie 2004. La 5 aprilie 2005, Curtea de Apel Bălți a respins această cerere ca nefondată.

25. La 12 octombrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârile din 5 octombrie 2004 și 5 aprilie 2005 și a dispus rejudecarea cauzei.

26. La 9 februarie 2006, Curtea de Apel Bălți a casat hotărârea din 29 aprilie 2004 și i-a acordat reclamantului MDL 180,698 (aproximativ EUR 11,678) pentru indexarea sumei adjudecate inițial. Această hotărâre este irevocabilă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

27. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extrase)).

ÎN DREPT

28. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1, de examinarea cauzei la 3 iulie 2001 de către Tribunalul Bălți în lipsa sa și de examinarea cauzei de către Judecătoria Economică în 1998-1999 fără a-i permite să aducă argumente. El s-a mai plâns de violarea aceluiași articol pe motiv că Procurorul General a solicitat casarea unei hotărâri irevocabile.

29. De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de neexecutarea hotărârii din 26 iunie 2002.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... într-un termen rezonabil a cauzei sale... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

¹ Aceste proceduri fac obiectul unei cereri separate.

30. În final, reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 13 al Convenției combinat cu articolele de mai sus.

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. **Pretenția în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției cu privire la procedurile din anii 1998 și 2001 și pretenția în temeiul articolului 13 al Convenției**

31. Reclamantul s-a plâns de faptul că instanțele judecătorești nu i-au permis să intervină în procedurile judiciare care s-au încheiat cu decizia din 10 februarie 1999 (a se vedea paragraful 10 de mai sus).

32. Guvernul nu a comentat.

33. Curtea notează că prima pretenție se referă la procedurile judiciare care s-au încheiat cu decizia irevocabilă din 10 februarie 1999 și că această cerere a fost depusă la Curte la 11 iunie 2002. Prin urmare, această cerere a fost depusă cu depășirea termenului stabilit de articolul 35 § 1 al Convenției și urmează a fi respinsă ca inadmisibilă în temeiul articolului 35 § 4 al Convenției.

34. De asemenea, reclamantul s-a plâns de examinarea, la 3 iulie 2001, a apelului său de către Tribunalul Bălți în lipsa sa.

35. Curtea notează că el a fost prezent la ședințele judiciare din instanțele de fond și de recurs și nu a prezentat celei de-a doua instanțe un motiv întemeiat al lipsei sale (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Prin urmare, ea consideră că această pretenție este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și urmează a fi respinsă în temeiul articolului 35 § 4 al Convenției.

36. Reclamantul s-a plâns de casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile de către Curtea Supremă de Justiție la 26 iunie 2002 (a se vedea paragraful 14 de mai sus).

37. Curtea consideră că reclamantul nu se poate plânge de încălcarea drepturilor sale în urma casării hotărârii, deoarece aceasta a fost inițiată la cererea lui și a rezultat în îmbunătățirea situației sale (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Prin urmare, ea consideră că această pretenție este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și urmează a fi respinsă în temeiul articolului 35 § 4 al Convenției.

38. În continuare, Curtea notează că, inițial, reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 13 al Convenției. Cu toate acestea, prin scrisoarea din 28 iunie 2006, el și-a retras această pretenție.

39. În lumina celor menționate mai sus, Curtea nu va examina această pretenție.

B. Pretenția în temeiul articolului 6 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție cu privire la executarea întârziată a hotărârii judecătorești

40. Guvernul a declarat că, deoarece plata sumei acordate reclamantului la 26 iunie 2002 a fost efectuată la 18 martie 2004, reclamantul nu mai putea pretinde că este victima încălcării drepturilor sale garantate de Convenție. Mai mult, reclamantul avea dreptul să solicite indexarea sumei adjudecate.

41. Reclamantul nu a fost de acord, susținând că și-a păstrat statutul de victimă.

42. Curtea notează că a respins deja o obiecție similară invocată de Guvernul pârât, deoarece „plata ... nu a implicat o recunoaștere a pretinselor violări” (a se vedea, e.g., *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 47). Mai mult, nu a fost plătită nicio compensație pentru executarea întârziată, în afara de indexarea sumei adjudecate (a se vedea paragraful 26 de mai sus), chiar dacă reclamantul a inițiat proceduri judiciare în acest sens (a se vedea paragrafele 20-23 de mai sus).

43. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul poate pretinde că este victimă a violării articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

44. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Din aceste motive, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

45. Reclamantul a pretins că, în urma neexecutării hotărârii din 26 iunie 2002 în favoarea sa, i-au fost încălcate drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

46. Guvernul a susținut că drepturile reclamantului nu au fost încălcate, deoarece acesta a primit întreaga sumă ce i-a fost acordată.

47. Curtea notează că hotărârea judecătorească nu a fost executată timp de aproximativ 21 de luni. Ea reamintește că a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze cu privire la întârzieri în executarea hotărârilor judecătorești executorii (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, și *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie 2004).

Examinând materialele prezentate ei, Curtea notează că dosarul nu conține niciun element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză. În special, ea notează că compensația a fost acordată împotriva statului, în persoana Ministerului Finanțelor, și că motivul pentru executarea întârziată, după cum a explicat organul de executare, a fost o hotărâre de Guvern prin care se interzicea executarea hotărârilor pronunțate împotriva Ministerului (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

48. Prin urmare, Curtea constată, din motivele expuse în cauzele citate mai sus, că neexecutarea hotărârii judecătorești din 26 iunie 2002 într-un termen rezonabil a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

49. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

50. Reclamantul s-a referit la cealaltă cerere depusă de către el la Curte în legătură cu revizuirea hotărârii din 29 aprilie 2004 (a se vedea paragrafele 24-26 de mai sus). El a solicitat Curții să examineze pretențiile sale cu privire la compensații în legătură cu această cerere după ce va examina cealaltă cerere.

51. Guvernul a declarat că hotărârea judecătorească în favoarea reclamantului a fost executată fără întârziere și că el nu putea solicita compensații. De asemenea, el s-a referit la redeschiderea procedurilor judiciare ca urmare a casării hotărârii din 29 aprilie 2004.

52. În lumina redeschiderii procedurilor, ca urmare a deciziei Curții de Apel Bălți din 9 februarie 2006, Curtea consideră că chestiunea cu privire la

aplicarea articolului 41 al Convenției în ceea ce privește compensarea prejudiciului cauzat nu este gata pentru o decizie. Prin urmare, ea decide rezervarea acestuia.

B. Costuri și cheltuieli

53. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 4,850 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții.

54. În circumstanțele specifice ale prezentei cauze, Curtea acordă reclamantului EUR 600 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

55. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibile pretențiile formulate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție cu privire la executarea întârziată a hotărârii din 26 iunie 2002, iar restul pretențiilor inadmisibile;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește executarea întârziată a hotărârii din 26 iunie 2002;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în ceea ce privește aceeași executare întârziată;
4. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 600 (șase sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Hotărăște* că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției, în ceea ce privește prejudiciul material și moral, nu este gata pentru decizie;
prin urmare,
(a) rezervă această chestiune;
(b) invită Guvernul și reclamantul să informeze Curtea, în termen de șase luni din data acestei hotărâri, despre orice evoluție în procedurile judiciare redeschise sau despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
(c) rezervă procedura ulterioară și delegă Președintelui Camerei competența de a fixa același lucru dacă va fi necesar.
6. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 6 februarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA VENERA-NORD-VEST BORTA A.G. c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 31535/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 februarie 2007

DEFINITIVĂ

13/05/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Venera-Nord-Vest Borta A.G. c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELÄ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 23 ianuarie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 31535/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Venera-Nord-Vest Borta A.G., o companie de naționalitate din Republica Moldova („reclamantul”), la 16 iunie 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat în fața Curții de dl Mihai Gheorghiuță, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că drepturile sale la un proces echitabil și la protecția proprietății sale au fost încălcate în urma casării unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea sa.

4. La 25 iunie 2004, Curtea a comunicat Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații scrise (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

6. Guvernul a prezentat două declarații unilaterale și a invitat Curtea să radieze cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 al Convenției.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. La 1 mai 1999, reclamantul a încheiat un contract cu o altă companie privată. Potrivit contractului, reclamantul urma să localizeze bunurile care aparțineau debitorilor celei de-a doua companii în schimbul unui comision. Deoarece cea de-a doua companie nu a îndeplinit contractul, reclamantul a intentat o acțiune împotriva acesteia, cerând prejudicii pentru încălcarea contractului.

8. La 8 mai 2001, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat 244,939 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 21,050.46 euro (EUR) la acea dată).

9. La 30 ianuarie și 9 octombrie 2002, Judecătoria Economică a Republicii Moldova și, respectiv, Curtea Supremă de Justiție au respins apelul și, respectiv, recursul celei de-a doua companii și au menținut hotărârea primei instanțe care, astfel, a devenit irevocabilă.

10. La 24 decembrie 2002, Procurorul General a depus la Plenul Curții Supreme de Justiție un recurs în anulare la hotărârea în favoarea reclamantului.

11. La 27 ianuarie 2003, Plenul Curții Supreme de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat hotărârea. El a pronunțat o nouă hotărâre prin care a respins acțiunea reclamantului.

12. După comunicarea cauzei de către Curte, Agentul Guvernamental a cerut Procurorului General să depună la Plenul Curții Supreme de Justiție o cerere pentru casarea hotărârii acestuia din 27 ianuarie 2003 și să înceteze procedurile în recurs în anulare. El a considerat că casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea reclamantului, ca urmare a procedurilor în recurs în anulare, a încălcat drepturile reclamantului garantate de Convenție.

13. La 2 noiembrie 2004, Procurorul General s-a conformat cererii Agentului Guvernamental. El a depus o cerere de revizuire, bazându-se pe articolul 449 § 1 (j) al Codului de procedură civilă („CPC”; a se vedea paragraful 16 de mai jos) și a indicat că reclamantul și Guvernul au intenția de a încheia un acord de reglementare amiabilă.

14. Printr-o hotărâre din 21 februarie 2005, Plenul Curții Supreme de Justiție a respins cererea de revizuire a Procurorului General pe motiv că părțile nu au prezentat nicio probă cu privire la pretinsa reglementare amiabilă.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

A. Dreptul intern

15. Legislația internă relevantă cu privire la casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile a fost expusă în hotărârea *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 16, 22 martie 2005.

16. Codul de procedură civilă din 12 iunie 2003, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

Articolul 449. Temeiurile declarării revizuirii

„Revizuirea se declară în cazul în care:

...

j) Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de Agentul guvernamental sau Curtea Europeană a Drepturilor Omului a inițiat o procedură amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova, care consideră că prin hotărîrea instanței s-a încălcat grav un drept prevăzut de Constituția Republicii Moldova sau de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale;

k) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, precum și faptul că persoana interesată poate obține, potrivit legii naționale, o despăgubire, cel puțin parțială, prin anularea hotărîrii pronunțate de o judecată din țară.”

B. Practica internă relevantă

17. În cauza *Ungureanu c. Consiliului local Sângerei*, la 25 ianuarie 2006, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire depusă de Procurorul General în temeiul articolului 449 § 1 (j), ca urmare a cererii Agentului Guvernamental. Ea a încetat procedura în recurs în anulare, a recunoscut încălcarea drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și i-a acordat compensații cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și cu titlu de costuri și cheltuieli.

18. În cauza *Dumitru Grosu c. Ministerului Finanțelor*, la 22 martie 2006, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a procurorului depusă la 6 mai 2004 în temeiul articolului 449 § 1 (j), ca urmare a cererii Agentului Guvernamental. Ea a încetat procedura în recurs în anulare, a recunoscut încălcarea drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și i-a acordat compensații cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și cu titlu de costuri și cheltuieli.

19. În cauza *Enachi c. Ministerului Finanțelor*, la 15 martie 2006, Curtea Supremă de Justiție a admis acțiunea reclamantului în urma redeschiderii pro-

cedurilor, ca urmare a cererii de revizuire depusă de procuror în temeiul articolului 449 § 1 (j). Ea a recunoscut încălcarea drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și i-a acordat compensații cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și cu titlu de costuri și cheltuieli.

20. În cauza *Ministerul Industriei al Republicii Moldova c. S.A. Hidromașina*¹, la 29 iunie 2006, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea de revizuire depusă de procuror în temeiul articolului 449 § 1 (j), ca urmare a cererii Agențului Governamental. Ea a constatat că Guvernul nu a prezentat nicio probă cu privire la încălcarea drepturilor reclamantului garantate de Convenție. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție a susținut că ea nu poate dispune rejudecarea cauzei, până când Curtea nu va adopta o hotărâre pe fondul cauzei.

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

21. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de casa-rea, la 27 ianuarie 2003, a unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea sa. Articolul 6 § 1, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, ...”

22. De asemenea, el a pretins că hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 27 ianuarie 2003 a avut drept efect încălcarea dreptului său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1, paragraful 1 al căruia prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

23. În observațiile sale inițiale din 1 septembrie 2005, Guvernul a negat că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de Convenție. To-

¹ Cererea *Moldovahidromaș v. Moldova*, nr. 30475, a fost declarată de Curte parțial admisibilă la 4 aprilie 2006. Reclamantul a pretins încălcarea principiului securității raporturilor juridice, deoarece în 2002 Curtea Supremă de Justiție a casat o hotărâre din 1992, prin care constituirea Întreprinderii de Arendă „Hidrotehnica” ca întreprindere independentă de Întreprinderea de Stat „Moldovahidromaș” a fost declarată ilegală.

tuși, în observațiile sale ulterioare, inclusiv observațiile unilaterale (a se vedea paragraful 24 de mai jos), el a recunoscut încălcarea prevederilor Convenției în privința reclamantului.

II. CEREREA GUVERNULUI DE A RADIA CEREREA DE PE ROL ÎN CONFORMITATE CU ARTICOLUL 37 AL CONVENȚIEI

24. În observațiile sale suplimentare din 7 decembrie 2005, Guvernul a prezentat o declarație unilaterală similară cu cea din cauza *Tahsin Acar v. Turkey* ((obiecții preliminare) [GC], nr. 26307/95, ECHR 2003-VI). El a informat Curtea că era gata să accepte că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în urma casării unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea acestuia. În ceea ce privește prejudiciul material, Guvernul a propus repunerea reclamantului în situația anterioară casării deciziei Curții Supreme de Justiție din 9 octombrie 2002, prin depunerea unei cereri de revizuire la Plenul Curții Supreme de Justiție, în conformitate cu articolul 449 (k) al CPC (a se vedea paragraful 16 de mai sus), după ce Curtea va radia cererea de pe rol. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul a propus să acorde reclamantului echivalentul în MDL al sumei de EUR 2,000. De asemenea, el a propus să acorde reclamantului EUR 300 cu titlu de costuri angajate în fața Curții.

25. În cea de-a doua declarație unilaterală din 28 martie 2006, Guvernul a susținut că reclamantul ar trebui să ceară compensații pentru încălcarea drepturilor sale garantate de Convenție în fața instanțelor judecătorești naționale. El a menționat câteva cauze în care instanțele judecătorești naționale au recunoscut încălcarea drepturilor unui reclamant și au acordat sume substanțiale de bani cu titlu de compensații (a se vedea paragrafele 17-19 de mai sus).

26. În ambele declarații unilaterale, Guvernul a invitat Curtea să radieze cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 al Convenției.

27. Reclamantul nu s-a opus unei posibile revizuii a hotărârii după o decizie a Curții de radieră a cererii de pe rol. Totuși, el a declarat că chiar dacă hotărârea va fi revizuită astfel încât să-l repună în situația anterioară casării hotărârii judecătorești irevocabile, el ar avea în continuare dreptul la compensații pentru prejudiciul material suferit ca urmare a imposibilității de a folosi banii pe parcursul perioadei care s-a scurs. Reclamantul a fost de acord cu suma compensației pentru prejudiciul moral și a considerat că costurile și cheltuielile trebuie să reflecte timpul petrecut de reprezentant asupra cauzei.

28. Curtea observă, după cum ea a declarat anterior în cauza *Tahsin Acar* (citată mai sus, § 74), că trebuie făcută o distincție, pe de o parte, între declarațiile făcute în contextul procedurilor de reglementare amiabilă a cauzei, care sunt strict confidențiale, și, pe de altă parte, declarațiile unilaterale – precum

sunt aceste declarații – făcute de Guvernul pârât în procedurile publice și contradictorii în fața Curții. În conformitate cu articolul 38 § 2 al Convenției și articolul 62 § 2 al Regulamentului Curții, Curtea va examina cauza în temeiul declarațiilor unilaterale ale Guvernului și observațiilor părților prezentate în afara cadrului negocierilor de reglementare amiabilă și nu va lua în considerare declarațiile părților făcute în contextul examinării posibilităților de soluționare pe cale amiabilă a cauzei și motivele din care părțile nu au reușit să ajungă la un acord de reglementare amiabilă.

29. Curtea consideră că, în anumite circumstanțe, radierea de pe rol a unei cereri în conformitate cu articolul 37 § 1 (c) al Convenției, în temeiul unei declarații unilaterale a Guvernului pârât, poate fi potrivită, chiar dacă reclamantul dorește continuarea examinării cauzei. Totuși, depinde de circumstanțele specifice ale cauzei dacă declarația unilaterală oferă o bază suficientă pentru a constata că respectarea drepturilor omului garantate de Convenție nu cere continuarea examinării cauzei de către Curte (a se vedea *Tahsin Acar*, citată mai sus, § 75).

30. Factorii relevanți în acest sens includ natura pretențiilor formulate, faptul dacă chestiunile discutate sunt comparabile cu chestiunile deja determinate de Curte în cauze anterioare, natura și scopul oricăror măsuri luate de Guvernul pârât în contextul executării hotărârilor pronunțate de Curte în astfel de cauze anterioare și impactul acestor măsuri asupra cauzei examinate (a se vedea *Tahsin Acar*, citată mai sus, § 76).

31. Lista de mai sus nu a fost gândită să fie exhaustivă. În funcție de circumstanțele specifice ale fiecărei cauze, este posibil ca mai multe aspecte să fie luate în considerație la aprecierea unei declarații unilaterale prin prisma articolului 37 § 1 c) al Convenției (a se vedea *Tahsin Acar*, citată mai sus, § 77).

32. În privința faptului dacă ar fi potrivită radierea acestei cereri de pe rol, în temeiul declarațiilor unilaterale ale Guvernului, Curtea notează, în primul rând, că, la 21 februarie 2005, Plenul Curții Supreme de Justiție a respins deja o încercare de a iniția proceduri de revizuire. Prin urmare, ea consideră că radierea acestei cereri de către Curte nu ar garanta un rezultat de succes al celei de-a doua încercări de a revizui o hotărâre. Mai mult, trebuie notat faptul că prevederile articolului 449 (k) (a se vedea paragraful 16 de mai sus) nu prevăd ca temei pentru revizuire o decizie a Curții de radiere a unei cereri de pe rol.

33. În orice caz, ceea ce este mai important, Curtea consideră că ar fi prea oneros ca într-o cauză în care reclamantul se plânge de casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile în urma procedurilor în recurs în anulare să i se ceară să inițieze alte proceduri naționale pentru a obține compensații. Prin urmare, o astfel de propunere nu poate fi considerată o reparație corespunzătoare sau ca o bază pentru radierea unei cereri de pe rolul Curții (a se vedea *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, § 50, ECHR 1999-VII și *Macovei and Others*

v. *Moldova*, nr. 19253/03, 17667/03, 31960/03, 19263/03, 17695/03 și 31761/03, §§ 36 și 37, 25 aprilie 2006).

34. *In fine*, deși Guvernul a acceptat în declarațiile sale unilaterale că admiterea de către Curtea Supremă de Justiție a recursului în anulare al Procurorului General și casarea hotărârii în favoarea reclamantului au constituit violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, el nu a oferit nicio reparație în ceea ce privește prejudiciul material pentru imposibilitatea reclamantului de a folosi banii pe parcursul perioadei care s-a scurs.

35. Luând în considerație faptele și motivele de mai sus, Curtea constată că Guvernul nu a prezentat o declarație care ar oferi o bază suficientă pentru a constata că respectarea drepturilor omului garantate de Convenție nu cere Curții continuarea examinării acestei cauze (a se vedea, pentru o soluție contrară, *Akman v. Turkey* (radiere), nr. 37453/97, §§ 23-24, ECHR 2001-VI).

36. Din aceste considerente, Curtea respinge cererea Guvernului privind radierea cererii de pe rol în temeiul articolului 37 al Convenției și, prin urmare, va purcede la examinarea admisibilității și a fondului cauzei.

III. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

37. Reclamantul a pretins că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție au fost încălcate prin faptul că Plenul Curții Supreme de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat o hotărâre judecătorească irevocabilă în favoarea sa.

38. În observațiile sale inițiale din 1 septembrie 2005, Guvernul a negat că a avut loc o violare a drepturilor reclamantului garantate de Convenție.

39. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit.

40. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

IV. FONDUL

41. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și ale articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze în care au fost ridicate chestiuni similare cu cele din această cauză (a se vedea, printre altele,

Brumărescu v. Romania, citată mai sus, §§ 61 și 74 și *Roșca*, citată mai sus, §§ 29 și 32).

42. Examinând materialele prezentate ei, Curtea notează că Guvernul nu a prezentat niciun fapt sau argument capabil s-o convingă să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

43. Luând în considerație jurisprudența sa cu privire la acest subiect, Curtea constată că prin casarea hotărârii irevocabile în favoarea reclamantului, Plenul Curții Supreme de Justiție a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției și dreptul acestuia la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

44. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în privința reclamantului.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

45. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

46. Reclamantul a pretins MDL 244,939 (echivalentul a EUR 21,050.46 în acea perioadă) acordați de Curtea Supremă de Justiție prin decizia sa irevocabilă din 9 octombrie 2002. De asemenea, el a cerut EUR 50,064 cu titlu de compensații pentru prejudiciul material suferit ca rezultat al imposibilității acestuia de a folosi banii săi începând cu 27 ianuarie 2003, când a avut loc violarea.

47. Guvernul a considerat că reclamantul nu avea dreptul să primească compensații pentru prejudiciul material și că el ar trebui să ceară compensații în fața instanțelor judecătorești naționale (a se vedea paragraful 25 de mai sus).

48. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea sa și ca rezultat al imposibilității de a folosi și a beneficia de banii care i-au fost acordați timp de aproximativ patruzeci și șase de luni (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 71, ECHR 2004-III (extrase)). Având în vedere metodologia folosită în cauza *Prodan* și circumstanțele cauzei examinate, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 28,333 cu titlu de prejudiciu material. Această sumă include suma acordată reclamantului prin decizia din 9 octombrie 2002 și dobânda ratată.

B. Prejudiciul moral

49. Curtea notează că reclamantul a fost satisfăcut de suma propusă de Guvern (a se vedea paragraful 24 de mai sus), care corespunde sumelor acordate de Curte în cauze similare (a se vedea, spre exemplu, *Roșca*, citată mai sus, § 41). Prin urmare, ea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral.

C. Costuri și cheltuieli

50. Reclamantul a pretins EUR 2,630 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. Onorariile reprezentantului care a prezentat cauza în fața Curții au constituit EUR 935.17, iar cele ale reprezentantului care a prezentat cauza în fața instanțelor judecătorești naționale au constituit EUR 1,595.87. Reclamantul a prezentat două chitanțe care confirmau că reprezentanților le-au fost plătite aceste onorarii. Alte costuri angajate pentru reprezentare în fața Curții au constituit EUR 50.

51. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de reclamant și a declarat că ele erau prea mari în lumina salariului mediu lunar în Republica Moldova.

52. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

53. În această cauză, luând în considerație chitanțele prezentate de reclamant, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea consideră că urmează a fi acordată suma de EUR 985 pentru procedurile prevăzute de Convenție.

D. Dobânda de întârziere

54. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Respinge* cererea Guvernului de a radia cererea de pe rol;
2. *Declară* cererea admisibilă;

3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
5. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume de bani care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
    - (i) EUR 28,333 (douăzeci și opt mii trei sute treizeci și trei euro) cu titlu de prejudiciu material;
    - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
    - (iii) EUR 985 (nouă sute optzeci și cinci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 februarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

**CAUZA BISERICA ADEVĂRAT ORTODOXĂ DIN MOLDOVA
ȘI ALȚII c. MOLDOVEI**

(Cererea nr. 952/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

27 februarie 2007

DEFINITIVĂ

27/05/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova și Alții c. Moldovei,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în
cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 6 februarie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 952/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dl Andrei Rudei, dl Arcadie Covaliov, dl Constantin Bejenaru, dl Gheorghe Găină, dl Vasile Andronic, dna Raisa Urecheanu, dna Ecaterina Ciobanu, dna Anastasia Vizir, dl Grigore Daraban și dl Alexandru Daraban, precum și de către „Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova”, la 27 noiembrie 2002.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl A. Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamanții au pretins, în special, că refuzul autorităților de a înregistra Biserica a adus atingere dreptului lor la libertatea de religie și asociere și că, în urma neexecutării prelungite a hotărârii judecătorești definitive în favoarea lor, au fost încălcate drepturile lor garantate de articolele 6, 9, 13 și 14 ale Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acestei Secțiuni, conform articolului 26 § 1 al Regulamentului Curții, a fost constituită Camera care a examinat cauza (articolul 27 § 1 al Convenției).

5. La 15 noiembrie 2005, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamanții s-au asociat pentru a crea „Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova” („Biserica”) și au depus la Guvern o cerere pentru înregistrare în temeiul Legii despre culte (Legea nr. 979-XII din 24 martie 1992). Atunci când, printr-o scrisoare din 29 noiembrie 2000, autoritățile au refuzat să înregistreze Biserica, reclamanții au inițiat proceduri judiciare.

8. La 30 august 2001, Curtea de Apel a satisfăcut cererea lor și a obligat Guvernul să înregistreze Biserica. De asemenea, instanța a acordat fiecărui reclamant câte 1,000 lei moldovenești (aproximativ 85 euro (EUR) la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral suferit.

9. La 29 mai 2002, Curtea Supremă de Justiție a menținut această hotărâre, constatând că Guvernul nu a prezentat nicio probă că Biserica ar afecta ordinea, sănătatea sau morala publică. Această decizie este irevocabilă și executorie.

10. Ulterior, reclamanții au înaintat cereri în vederea executării hotărârii judecătorești irevocabile. În consecință, Departamentul de executare a deciziilor judiciare a adresat cereri Guvernului, solicitând executarea hotărârii judecătorești, însă fără rezultat.

11. La 12 iulie 2002, a fost modificată Legea despre culte, iar procedura de înregistrare a cultelor a fost simplificată. În baza acestor modificări, la 7 august 2002, reclamanții au solicitat Serviciului de Stat pentru Problemele Cultelor să înregistreze Biserica. Ei și-au întemeiat cererea pe articolul 14 al legii sus-menționate (în varianta modificată la 12 iulie 2002, a se vedea mai jos) și pe hotărârea judecătorească irevocabilă în favoarea lor, prin care s-a dispus înregistrarea Bisericii.

12. Prin scrisoarea din 23 august 2002, Serviciul de Stat pentru Problemele Cultelor („Serviciul”) a respins cererea pe motiv că „nu a primit nicio cerere de înregistrare a vreunui cult”. Serviciul nu putea să înregistreze Biserica până nu era creat Registrul de Stat relevant și nu erau depuse la el documentele necesare. La 22 noiembrie 2002, reclamanții au prezentat Serviciului documentele relevante.

13. La 24 august 2002, Departamentul de executare a deciziilor judiciare („Departamentul”) a expediat Serviciului titlul executor pentru executare. Prin scrisorile sale din 1 și 11 noiembrie 2002 și 14 martie 2003, Departamentul a solicitat Serviciului să se conformeze hotărârii judecătorești din 30 august 2001.

14. Printr-o scrisoare din 14 martie 2003, Serviciul a răspuns Departamentului că reclamanții au refuzat să depună repetat documentele ce le-au fost solicitate și să explice unele părți din Statutul Bisericii cu privire la subordonarea sa canonică bisericilor din străinătate.

15. La 20 martie 2003, un funcționar din cadrul Departamentului a constatat că hotărârea judecătorească din 30 august 2001 nu a fost executată și s-a adresat instanței judecătorești cu cererea de a sancționa persoanele responsabile de neexecutare. La 16 mai, 18 iunie, 24 octombrie și 6 noiembrie 2003, funcționarul a expediat cereri suplimentare Departamentului și Judecătoriei Buiucani, solicitând din nou sancționarea persoanelor responsabile de neexecutare.

16. Guvernul a făcut trei încercări de a redeschide procedurile, susținând că au fost descoperite informații noi și esențiale care nu au fost cunoscute anterior. Aceste cereri au fost însă respinse prin încheierile Curții de Apel din 7 mai 2003 și ale Curții Supreme de Justiție din 1 octombrie 2003 și 20 octombrie 2004.

17. În iunie 2004, reclamantii au depus o nouă cerere la care au anexat un set de documente, solicitând înregistrarea Bisericii. Ei nu au primit niciun răspuns.

18. Partea pecuniară a hotărârii judecătorești din 30 august 2001 a fost executată la 27 iulie 2005.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

19. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârile Curții în cauzele *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova* (nr. 45701/99, §§ 89-93, ECHR 2001-XII) și *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-III (extrase)).

20. Suplimentar, prevederile relevante ale Legii cu privire la modificarea Legii despre culte (nr. 1220, din 12 iulie 2002) sunt următoarele:

Art. I

„3. Articolul 14 va avea următorul cuprins:

Articolul 14. Recunoașterea cultelor.

Pentru a putea să se organizeze și să funcționeze, cultele prezintă organului de stat pentru culte o declarație de organizare și funcționare, la care se anexează statutul (regulamentul) de organizare și funcționare, cuprinzând informații asupra sistemului de organizare și administrare, însoțit de principiile fundamentale de credință.

Declarația specificată la alineatul întâi din prezentul articol se depune la organul de stat pentru culte, care, în termen de 30 de zile lucrătoare de la data depunerii acesteia, va consemna cultul în Registrul cultelor.

...”

Art. III

„(2) Cererile aflate în curs de examinare la data intrării în vigoare a prezentei legi se vor considera declarații în sensul articolului 14 din Legea despre culte și vor fi examinate conform prevederilor acestui articol.”

ÎN DREPT

21. Reclamanții pretind că refuzul autorităților de stat de a înregistra Biserica constituie o încălcare a dreptului lor la libertatea de religie garantat de articolul 9 § 1 al Convenției.

Articolul 9 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor.

2. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.”

De asemenea, reclamanții s-au plâns că aceeași inacțiune a autorităților de stat a avut ca rezultat încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 11 § 1 al Convenției.

Articolul 11 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

Reclamanții au mai pretins că, în urma neexecutării îndelungate a hotărârii judecătorești în favoarea lor, au fost încălcate drepturile lor garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

Articolul 1 al Protocolului nr.1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

Reclamanții au mai pretins, în ceea ce privește pretențiile lor în temeiul articolelor 9 și 11 ale Convenției, că ei nu au dispus de recursuri interne efective, cerute de articolul 13 al Convenției, și au fost discriminați, contrar articolului 14 al Convenției.

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Articolul 14 prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

22. Curtea reiterează de la început că o biserică ori un organ ecleziastic poate, ca atare, să exercite în numele enoriașilor săi drepturile garantate de articolul 9 al Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, nr. 45701/99, § 101, ECHR 2001-XII). Prin urmare, în această cauză, Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova poate fi considerată reclamant în sensul articolului 34 al Convenției.

23. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor de mai sus ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 9 AL CONVENȚIEI

24. Reclamanții pretind că neexecutarea de către autorități a hotărârii judecătorești irevocabile din 30 august 2001 și neînregistrarea Bisericii au încălcat drepturile lor garantate de articolul 9 al Convenției.

1. *Dacă a avut loc o ingerință*

25. Curtea urmează să stabilească dacă refuzul de a înregistra Biserica a reprezentat o ingerință în dreptul reclamanților la libertatea de religie.

26. Guvernul a susținut că nu a existat nicio ingerință în libertatea de religie a reclamanților, deoarece instanțele judecătorești au admis pretențiile lor.

27. Reclamanții nu au fost de acord.

28. Curtea reamintește că Convenția a fost elaborată pentru „a garanta drepturi practice și efective și nu teoretice sau iluzorii” (a se vedea, spre exemplu, *Chassagnou and Others v. France* [GC], nr. 25088/94, 28331/95 și 28443/95, § 100, ECHR 1999-III).

29. Curtea consideră că, în pofida adoptării hotărârilor judecătorești în favoarea reclamanților, neînregistrarea Bisericii de către autorități și, astfel, neînregistrarea Bisericii cu personalitate juridică, au împiedicat-o pe aceasta și pe enoriașii săi să exercite mai multe funcții esențiale (*Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 105). În esență, refuzul autorităților de a se conforma hotărârii judecătorești irevocabile și de a înregistra Biserica a condus la o situație care, pentru reclamanți, nu diferă de o respingere de către instanțele judecătorești a pretențiilor lor.

30. Prin urmare, Curtea consideră că refuzul autorităților de a înregistra Biserica a constituit o ingerință în dreptul Bisericii și a celorlalți reclamanți la libertatea de religie, garantat de articolul 9 § 1 al Convenției.

2. Dacă ingerința a fost prevăzută de lege

31. Reclamanții au susținut că ingerința în drepturile lor nu a fost prevăzută de lege, din motiv că aceasta era contrară hotărârilor instanțelor judecătorești naționale prin care s-a dispus înregistrarea Bisericii.

32. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la această chestiune.

33. Curtea reamintește jurisprudența sa constantă, conform căreia expresia „prevăzută de lege” din articolele 8-11 ale Convenției nu numai că cere ca măsura incriminată să aibă o bază în dreptul intern, dar vizează, de asemenea, și calitatea legii în cauză, care trebuie să fie suficient de accesibilă și previzibilă în ceea ce privește efectele ei, adică să fie enunțată cu destulă precizie, astfel încât să permită persoanei - în caz de necesitate, cu o consultare adecvată - să-și determine conduita sa (a se vedea *Larissis and Others v. Greece*, hotărâre din 24 februarie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, p. 378, § 40 și *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 109).

Pentru a răspunde acestor exigențe, dreptul intern trebuie să ofere o anumită protecție împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice în drepturile garantate de Convenție. Atunci când este vorba de chestiuni care aduc atingere drepturilor fundamentale, ar fi fost contrar principiului preeminenței dreptului, acesta fiind unul din principiile fundamentale ale unei societăți democratice consacrat de Convenție, dacă marja de discreție prevăzută de lege ar oferi executivului împuterniciri largi. Legea trebuie să definească cu suficientă precizie scopul oricărei marje de discreție și modalitățile de exerci-

tare a acesteia (a se vedea *Hasan and Chaush v. Bulgaria* [GC], nr. 30985/96, § 84, ECHR 2000-XI).

34. Mai mult, deoarece comunitățile religioase există tradițional sub forma unor structuri organizate, articolul 9 trebuie să fie interpretat în lumina articolului 11 al Convenției, care protejează viața asociativă de oricare ingerință nejustificată a statului. Privit din această perspectivă, dreptul credincioșilor la libertatea de religie, care cuprinde dreptul de a manifesta religia în colectiv, presupune ca credincioșii să se poată asocia liber, fără intervenția arbitrară a statului. Într-adevăr, existența autonomă a comunităților religioase este indispensabilă pluralismului într-o societate democratică și își are locul chiar în centrul protecției oferite de articolul 9 al Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 118).

Mai mult, unul din mijloacele de a exercita dreptul de manifestare a religiei persoanei, în dimensiunea sa colectivă, în special pentru comunitățile religioase, îl reprezintă posibilitatea de a asigura protecția juridică a comunității, a membrilor și a bunurilor acesteia în așa fel, încât articolul 9 să fie citit nu numai prin prisma articolului 11, dar și a articolului 6 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sidiropoulos and Others v. Greece*, hotărâre din 10 iulie 1998, *Reports* 1998-IV, p. 1614, §40 și *Canea Catholic Church v. Greece*, hotărâre din 16 decembrie 1997, *Reports* 1997-VIII, p. 2857 și 2859, §§ 33 și 40-41 și avizul Comisiei, p. 2867, §§ 48-49).

35. În această cauză, Curtea notează că instanțele judecătorești naționale au admis pretențiile reclamantilor și au dispus înregistrarea Bisericii. Procedând astfel, ele au respins în mod expres toate argumentele înaintate de Guvern împotriva înregistrării. Mai mult, ele au respins de trei ori cererile autorităților de redeschidere a procedurilor. În continuare, Curtea notează că organul responsabil de executare a insistat continuu asupra executării hotărârii judecătorești, în pofida pretensei imposibilități de a înregistra Biserica reclamantă pe motiv de neprezentare a documentelor necesare. De fapt, asemenea documente au fost prezentate de două ori, în anul 2002 și 2004 (a se vedea paragrafele 12 și 17 de mai sus), însă fără rezultat, deși, aparent, acest lucru nu era necesar în conformitate cu articolul 14 al Legii despre culte în varianta modificată (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

36. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că refuzul de a înregistra Biserica nu s-a bazat pe un temei legal prevăzut de legislația moldovenească. Prin urmare, ingerința în libertatea de religie a reclamantilor nu a fost prevăzută de lege.

37. Constatând în paragraful precedent că ingerința în libertatea de religie a reclamantilor a fost ilegală, Curtea nu vede necesitatea de a verifica dacă ingerința a urmărit un scop legitim sau a fost „necesară într-o societate democratică”, în sensul articolului 9 § 2 al Convenției.

38. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 9 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 11 AL CONVENȚIEI

39. Reclamanții s-au plâns de încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 11 al Convenției în urma imposibilității de a organiza legal comunitatea lor religioasă.

40. Ținând cont de constatarea violării articolului 9 (a se vedea paragraful 38 de mai sus), Curtea nu consideră necesar de a examina separat această pretenție.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

41. Reclamanții au pretins că executarea întârziată a hotărârii judecătorești în favoarea lor din 30 august 2001 a încălcat drepturile lor garantate de articolul 6 § 1 al Convenției.

42. Guvernul nu a fost de acord. El a susținut că au existat motive obiective pentru întârziere în executarea hotărârii judecătorești irevocabile. Spre exemplu, Guvernul a delegat atribuțiile de înregistrare a bisericilor Serviciului care nu a fost parte la procedurile judiciare și care, din acest motiv, nu era legat de rezultatul acestor proceduri. Departamentul era obligat să respecte cu strictețe legislația, potrivit căreia reclamanților li se cerea să prezinte unele documente. Reclamanții nu le-au prezentat. În afară de aceasta, au fost depuse câteva cereri prin care s-a solicitat redeschiderea procedurilor judiciare, care au întârziat executarea.

43. Ținând cont de constatarea violării articolului 9 (a se vedea paragraful 38 de mai sus), Curtea consideră că nu este necesar de a examina această pretenție, deoarece aceasta, în esență, se referă la aceeași chestiune principală - înregistrarea Bisericii.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

44. Reclamanții s-au mai plâns că, prin executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 30 august 2001, a fost încălcat dreptul lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

45. Guvernul nu a fost de acord și a invocat motive similare celor expuse în paragraful 42 de mai sus.

46. Curtea notează că reclamanții au fost nevoiți să aștepte aproape patru ani pentru a obține banii ce le-au fost acordați în temeiul hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea lor (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

47. Curtea reamintește că ea a constatat violări ale articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze privind întârzieri în executarea

hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, și *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie 2004).

Examinând materialele prezentate, Curtea notează că dosarul nu conține niciun element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză. În special, ea consideră că motivele invocate de Guvern pentru a justifica executarea întârziată nu pot justifica o întârziere mai mare de trei ani, ținând cont de faptul că debitorul în această cauză era însuși statul. În acest sens, este irelevant care autoritate de stat a participat în procedurile judiciare și care autoritate era responsabilă de executarea hotărârii judecătorești definitive.

48. Prin urmare, din motivele expuse în cauzele citate mai sus, Curtea constată că neexecutarea hotărârii judecătorești din 30 august 2001 într-un termen rezonabil a constituit o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 9

49. Reclamanții au afirmat că dreptul intern nu oferă niciun recurs în ceea ce privește pretențiile pe care le-au adresat Curții.

50. Guvernul a considerat că articolul 13 nu era aplicabil acestei cauze datorită caracterului vădit nefondat al pretențiilor formulate în temeiul articolelor 9 și 11 ale Convenției.

51. Curtea reamintește că articolul 13 al Convenției cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției adresate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul de a se conforma obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chah Chahal v. the United Kingdom*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, pp. 1869-1870, § 145). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv” atât în practică, cât și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi considerate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 137).

52. Curtea observă că pretenția reclamanților precum că refuzul de a înregistra Biserica a încălcat dreptul lor la libertatea de religie, garantat de articolul 9 al Convenției, era incontestabil serioasă și legitimă (a se vedea paragraful 38 de mai sus). Prin urmare, reclamanții au fost în drept să beneficieze de un recurs intern efectiv în sensul articolului 13 al Convenției. În consecință, Curtea va examina dacă un astfel de recurs a fost disponibil Bisericii și celorlalți reclamanți.

53. Ea notează că reclamanții au înaintat numeroase cereri autorităților în vederea înregistrării Bisericii. De asemenea, Departamentul a înaintat numeroase demersuri similare (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Curtea observă că Departamentul a propus instanțelor judecătorești chiar aplicarea sancțiunilor față de persoanele responsabile de neexecutarea hotărârii judecătorești definitive, recomandare care se pare că a fost respinsă. Prin urmare, nu poate fi considerat că Departamentul nu și-a îndeplinit obligațiile iar neexecutarea s-a datorat mai degrabă unei probleme mai generale, cea a lipsei unui mecanism efectiv de asigurare a conformării cu hotărârile judecătorești definitive.

54. Curtea conchide că, în partea ce ține de cererea reclamanților cu privire la înregistrarea Bisericii, ei nu au dispus de niciun recurs efectiv. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției.

VI. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 14 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 9

55. Reclamanții s-au plâns că, în urma refuzului de a înregistra Biserica, autoritățile i-au discriminat în comparație cu alte grupuri religioase.

56. Curtea consideră că pretenția cu privire la articolul 14 al Convenției reprezintă o reafirmare a celor prezentate în temeiul articolului 9. Prin urmare, nu este necesar de a o examina separat.

VII. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

57. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

58. Reclamanții au pretins EUR 34,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit în urma refuzului de a înregistra Biserica și EUR 50 cu titlu de prejudiciu material suferit în urma plății întârziate a sumelor datorate lor. Ei s-au bazat pe suma acordată în hotărârea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 146, precum și pe altă jurisprudență a Curții cu privire la executarea întârziată a hotărârilor judecătorești definitive și lipsa căilor de recurs efective.

59. Guvernul nu a fost de acord. El a susținut că reclamanții nu au prezentat nicio dovadă pe care și-au bazat calculele lor privind prejudiciul material. Mai

mult, reclamanții nu au demonstrat că le-a fost cauzat un prejudiciu moral. De fapt, orice astfel de prejudiciu a fost rezultatul propriilor acțiuni ale reclamanților, care nu au făcut uz în mod diligent de căile de recurs disponibile. Autoritățile, la rândul lor, au întreprins toate măsurile rezonabile în vederea executării hotărârii judecătorești.

60. Guvernul s-a bazat pe jurisprudența Curții referitoare la durata procedurilor și neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive pentru a arăta că în acele cauze au fost acordate sume mult mai mici decât pretențiile reclamanților.

61. Curtea consideră că violările constatate trebuia, fără îndoială, să fi cauzat reclamanților prejudiciu material și moral. Luând în considerație circumstanțele cauzei și jurisprudența sa, Curtea acordă reclamanților, solidar, EUR 10,000.

B. Costuri și cheltuieli

62. Reclamanții au pretins EUR 6,832 cu titlu de costuri și cheltuieli. În susținerea pretențiilor lor, reclamanții au prezentat Curții o copie a contractului semnat cu avocatul lor, potrivit căruia tariful perceput de acesta pentru o oră de lucru varia între EUR 60 și EUR 100, precum și numărul de ore lucrate de avocat asupra cauzei (63 ore). De asemenea, ei au prezentat o copie a deciziei Baroului Avocaților din Republica Moldova, potrivit căreia cuantumul recomandat al onorariului pe oră pentru reprezentarea în tribunalele internaționale era de EUR 40-150.

63. Guvernul a susținut că suma pretinsă era exagerată, cel puțin în comparație cu realitățile din Republica Moldova. El consideră că cinci ore ar fi fost suficiente pentru pregătirea cauzei și a conchis că reclamanții nu au demonstrat că costul reprezentării lor a fost rezonabil și angajat.

64. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

65. Ținând cont de complexitatea cauzei și bazându-se pe informația de care dispune, Curtea acordă reclamanților EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli (a se vedea hotărârea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 149).

C. Dobânda de întârziere

66. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 9 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 9 al Convenției;
5. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina cauza și prin prisma articolului 14 al Convenției combinat cu articolul 9 al Convenției;
6. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretențiile reclamanților formulate în temeiul articolelor 6 și 11 ale Convenției;
7. *Hotărăște*:
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data la care hotărârea va deveni definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care vor fi convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
    - (i) EUR 10,000 (zece mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și material cauzat;
    - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
    - (iii) orice taxă care poate fi percepută la sumele menționate mai sus;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
8. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 27 februarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T. L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MOLDOVAHIDROMAȘ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 30475/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

27 februarie 2007

DEFINITIVĂ

27/05/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Moldovahidromaș c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 6 februarie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 30475/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către S.A. „Moldovahidromaș”, o companie înregistrată în Chișinău, la 18 septembrie 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl N. Moșcin, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la un proces echitabil și dreptul său la protecția proprietății au fost încălcate în urma casării hotărârii judecătorești irevocabile din 23 octombrie 1992.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. La 12 octombrie 2004, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. La 4 aprilie 2006, cererea a fost declarată parțial admisibilă. Curtea a constatat că reclamantul putea pretinde că este victimă a violării articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, fiind proprietar actual al proprietății vizate de hotărârea inițială, în pofida faptului că, de fapt, hotărârea nu a vizat reclamantul.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. *Evenimentele care au avut loc înainte de casarea hotărârii judecătorești din anul 1992*

7. Prin Hotărârea Guvernului din 19 iunie 1990, Ministerului Industrii Grele al URSS i s-a acordat dreptul de a administra proprietatea societății „Moldovahidromaș” (predecesorul legal al reclamantului, care se afla în proprietate de stat, numit în continuare „M.”). La 28 noiembrie 1990, Ministerul Industrii Grele a încheiat un contract cu angajații laboratorului științific din cadrul M. privind crearea unei societăți distincte (*întreprindere de arendă*) pentru întreținerea și administrarea laboratorului („Hidro tehnica”, numită în continuare „H.”).

8. Ulterior, Ministerul Industrii al Republicii Moldova („Ministerul”) a considerat acel contract ilegal. La 1 septembrie 1992, el a dispus lichidarea lui H. Acesta a contestat ordinul în instanța de judecată. Ministerul, de asemenea, a inițiat proceduri judiciare privind anularea contractului prin care a fost creat H.

9. La 23 septembrie 1992, M. a făcut o declarație privind înregistrarea sa ca societate pe acțiuni, 58.2 % din acțiuni urmând a fi distribuite angajaților săi, iar restul acțiunilor urmau să rămână în proprietatea statului. Potrivit declarației, evaluarea finală a bunurilor companiei trebuia să se bazeze pe situația contabilă la 31 decembrie 1992 și pe actul de evaluare a bunurilor care trebuia întocmit. Angajații au putut să se subscrie la acțiuni între 25 septembrie 1992 și 25 martie 1993. Ulterior, și M. și-a declarat dreptul de a fi privatizat în conformitate cu legislația, devenind astfel societate pe acțiuni de tip deschis.

10. La 22 octombrie 1992, Arbitrajul Republicii Moldova a anulat ordinul Ministerului din 1 septembrie 1992, pe motiv că Ministerul nu era competent să dispună lichidarea societății.

11. La 23 octombrie 1992, aceeași instanță a admis cererea Ministerului și a declarat nul și fără efecte contractul de constituire a lui H. („hotărârea judecătorească din anul 1992”). Această hotărâre nu a fost contestată și a devenit irevocabilă. Instanța judecătorească a mai dispus lichidarea lui H., cu transferarea bunurilor către Minister și publicarea în presă a unui anunț despre lichidarea sa, cu stabilirea unui termen limită până la 23 ianuarie 1993 pentru prezentarea oricăror pretenții împotriva lui H.

12. La 11 decembrie 1992, Ministerul a dispus lichidarea lui H. în temeiul hotărârii judecătorești din 23 octombrie 1992 și transferul bunurilor sale către

M., care a fost declarat succesorul legal al lui H. Administratorul lui M. a fost obligat să constituie, în baza proprietății obținute de la H., o filială fără personalitate juridică distinctă, pentru a administra laboratorul științific și uzina lui H.

13. La 29 decembrie 1992, M. și-a înregistrat statutul la Camera Înregistrării de Stat. Astfel, a fost creată compania reclamantă, care și-a păstrat numele predecesorului său legal, „Moldovahidromaș”. În privința bunurilor sale, statutul s-a referit la declarația din 23 septembrie 1992.

14. La 30 decembrie 1992, a fost întocmit un „Act de predare-primire a lui [H.]”. Potrivit acestui Act, în conformitate cu hotărârea Arbitrajului din 23 octombrie 1992, H. a fost transmisă reclamantului. Actul de evaluare a bunurilor lui M. a fost întocmit la 1 ianuarie 1993.

15. Într-o estimare a valorii proprietății imobiliare a reclamantului, datată din 1 ianuarie 1994, făcându-se referire la situația contabilă la 1 ianuarie 1993, proprietatea imobiliară a filialei H. a fost menționată printre proprietățile reclamantului. La 4 iunie 1994, angajații reclamantului și Guvernul Republicii Moldova au semnat contractul de constituire a reclamantului, care a înlocuit unele părți ale declarației de constituire din 23 septembrie 1992. În privința proprietății deținute de stat în societatea reclamantă, contractul de constituire s-a referit la actul de evaluare a bunurilor din 1 ianuarie 1993.

16. De asemenea, în anul 1994, reclamantul a înregistrat la Camera Înregistrării de Stat o filială cu denumirea „Hidrotehnica” (numită în continuare „filiala H.”), pentru a administra laboratorul și uzina sa și a acționa în baza statutului reclamantului și a filialei H. Reclamantul a întocmit o procură generală pe numele directorului filialei H., împuternicindu-l să semneze contracte, să reprezinte în instanța de judecată și să ia decizii financiare referitoare la H. Potrivit statutului filialei H., în cazul lichidării filialei, proprietatea sa urma a fi transferată înapoi reclamantului. În cererea reclamantului către o bancă, privind deschiderea unui sub-cont bancar pentru a fi utilizat de către filiala sa H., a fost aplicată ștampila acesteia din urmă, făcându-se referire la statutul său de filială a reclamantului.

17. În anul 1995, mai multe acțiuni ale statului în compania reclamantă au fost privatizate, fapt care a sporit procentajul proprietății private asupra societății până la 75.3 %.

18. În anul 1997, dosarul judecătoresc cu privire la procesul din anul 1992 a fost distrus în conformitate cu regulile potrivit cărora astfel de dosare se păstrează în arhivele instanțelor de judecată timp de cinci ani.

19. La 30 iunie 1998, reclamantul a introdus modificări în statutul său. Statutul nou declara că compania a fost creată prin reorganizarea lui M. și H. și că ea era succesoarea legală a ambelor.

20. În anul 2001, societatea era 100 % în proprietate privată. La 24 iulie 2001, Departamentul de Privatizare și Administrare a Proprietății de Stat a eli-

berat reclamantului un certificat de privatizare. Acesta a enumerat proprietatea imobiliară inclusă în capitalul social al companiei în conformitate cu actul de evaluare din 1 ianuarie 1993. Cinci imobile ale filialei H. au fost incluse în acea listă. În final, certificatul menționa că statul nu a încredințat reclamantului administrarea niciuneia din proprietățile de stat. Printr-o scrisoare din 18 mai 2002, același Departament a informat Guvernul și angajații filialei H. că cea din urmă nu putea pretinde dreptul de a se separa de reclamant pentru a deveni o companie de stat, decât dacă adunarea generală a acționarilor reclamantului ar decide astfel. Aceasta a mai adăugat că, în baza hotărârii judecătorești din anul 1992 și a ordinului Ministerului din 11 decembrie 1992, întreaga proprietate a lui H. a fost transferată lui M. și că, ulterior, M. a fost privatizat prin vânzarea acțiunilor către angajați și la bursă.

2. Casarea hotărârii judecătorești din anul 1992

21. La 23 iulie 2002, la inițiativa unui grup de angajați ai filialei H., Procurorul General a depus recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție, solicitând casarea hotărârii judecătorești din anul 1992.

22. La 25 septembrie 2002, reclamantul a informat Curtea Supremă de Justiție despre omisiunea Procurorului General de a-i expedia o copie a recursului în anulare împotriva hotărârii judecătorești din anul 1992, după cum acesta era obligat prin lege, și a solicitat să fie recunoscut ca parte în proces. El nu a primit niciun răspuns. Reclamantul a prezentat argumentele sale împotriva casării hotărârii judecătorești din anul 1992 și a solicitat instanței de judecată să respingă recursul Procurorului General. La 29 octombrie 2002, reclamantul a expediat Curții Supreme de Justiție o *anexă* la cererea sa, făcând referire *inter alia* la articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1.

23. La 11 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a informat reclamantul despre data ședinței de judecată pe marginea cauzei. Citații similare au fost expediate reclamantului pentru ședințele de judecată din 11 decembrie 2002, 22 ianuarie 2003 și 21 aprilie 2003. În niciuna din ele reclamantul nu a fost menționat ca parte în proces. Potrivit Guvernului, reclamantul a fost reprezentat în fața Curții Supreme de Justiție la toate aceste ședințe de judecată și a fost informat de această instanță despre decizia din 21 aprilie 2003.

24. Mai târziu, la o dată necunoscută, Procurorul General a retras recursul în anulare. La 11 decembrie 2002, instanța a admis cererea Procurorului General de retragere a recursului în anulare. La 22 ianuarie 2003, instanța de judecată a respins cererea de revizuire depusă de „acționarii lui H.”, pe motiv că ei nu au participat în procedurile judiciare din anul 1992 și nu puteau depune o asemenea cerere.

25. Procurorul General a depus o altă cerere Plenului Curții Supreme de Justiție, solicitând casarea încheierii acestuia din 11 decembrie 2002.

26. La 9 aprilie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea directorului executiv al filialei H. privind sechestrarea tuturor bunurilor companiei până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești în acea cauză.

27. La 21 aprilie 2003, reclamantul a solicitat Plenului Curții Supreme de Justiție să respingă cererea Procurorului General privind casarea hotărârii judecătorești din anul 1992. El nu a primit niciun răspuns.

28. În aceeași zi, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea Procurorului General, a casat încheierea judecătorească din 11 decembrie 2002 și a dispus rejudecarea cauzei de către Colegiul său Economic.

29. La 23 aprilie 2003, reclamantul a solicitat Colegiului economic al Curții Supreme de Justiție să-l recunoască ca parte în proces și să oblige Procurorul General să-i expedieze o copie a cererii acestuia privind casarea hotărârii judecătorești din anul 1992. Reclamantul nu a primit niciun răspuns. Guvernul nu a comentat această chestiune în observațiile sale.

30. La 24 aprilie 2003, Colegiul economic al Curții Supreme de Justiție a admis cererea Procurorului General și a casat hotărârea judecătorească din anul 1992. El a pronunțat o nouă hotărâre prin care a respins cererea Ministerului de a declara nul și fără efecte contractul încheiat în anul 1990, prin care a fost creat H. Totuși, nu a avut loc o anulare a privatizării predecesorului reclamantului, M., și nu a fost acordată nicio compensație reclamantului.

3. *Evenimentele care au avut loc după casarea hotărârii judecătorești din anul 1992*

31. La 7 mai 2003, reclamantul a depus un recurs în anulare la decizia din 24 aprilie 2003. La 26 iunie 2003, instanța de judecată a respins recursul, referindu-se la noul Cod de procedură civilă și la introducerea unei noi proceduri judecătorești (revizuirea, a se vedea paragraful 41 de mai jos).

32. La 6 iunie 2003, societatea nou creată H. a fost înregistrată în Registrul de stat al întreprinderilor, iar filiala H. a fost radiată din acel registru. Potrivit unei scrisori a Camerei de Comerț din 28 mai 2003, la 1 mai 2003, în Registrul de stat nu exista nicio companie sub denumirea „Hidrotehnica” și o asemenea companie nu a fost radiată din Registru. Mai mult, o asemenea companie nu a fost înregistrată în anii 1990-1992. Reclamantul a contestat în instanța de judecată modificările introduse în Registrul de Stat.

33. La 26 iunie 2003, reclamantul a depus o cerere de revizuire a deciziei din 24 aprilie 2003 pe temeiul *inter alia* că nu i s-a permis să intervină în procedurile judiciare care i-au afectat drepturile pecuniare. La 10 iulie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea ca nefondată, fără a invoca vreun motiv.

34. La 22 iulie 2003, reclamantul a fost informat despre examinarea de către Curtea Supremă de Justiție a cererii depuse de H. privind adoptarea unei hotărâri suplimentare. În decizia sa din 24 iulie 2003, Curtea Supremă de Justiție

a decis că H., creat în temeiul contractului din anul 1990, putea fi înregistrat în Registrul de stat sub aceeași denumire și că înregistrarea din anul 1994 a filialei reclamantului urmează a fi radiată. În același timp, instanța judecătorească a declarat nule și fără efecte toate deciziile privind crearea filialei H. a reclamantului, inclusiv deciziile reclamantului din anii 1992-1994.

35. La 18 februarie 2005, Departamentul Privatizării al Republicii Moldova a eliberat reclamantului un nou certificat de privatizare. Potrivit acestui certificat, ca urmare a deciziei Curții Supreme de Justiție din 24 iulie 2003 și înregistrării, la 6 iunie 2003, a lui H. în Registrul de stat, certificatul din 24 iulie 2001 a fost modificat pentru a exclude din lista proprietăților reclamantului cele cinci imobile care aparțineau filialei sale H.

36. De asemenea, H. a solicitat introducerea modificărilor în Registrul bunurilor imobile, pentru a confirma titlul său de proprietate asupra imobilelor care au fost anterior înregistrate ca aparținând reclamantului. La 25 martie 2005, Curtea de Apel Chișinău a admis această cerere. La 22 iunie 2005, această hotărâre a fost menținută de Curtea Supremă de Justiție. Ambele instanțe judecătorești au constatat, în baza deciziei din 24 aprilie 2003, că reclamantul a pierdut dreptul de proprietate asupra acelor imobile în favoarea lui H.

37. H. a inițiat proceduri judiciare împotriva băncii în care filiala reclamantului H. a avut contul său bancar, solicitând transferul tuturor banilor din acel cont la noul său cont. Reclamantului i s-a permis să intervină ca terță parte, pretinzând că banii îi aparțineau, deoarece filiala sa trebuia să fie închisă ca urmare a casării hotărârii judecătorești din anul 1992 și deoarece compania nou înregistrată H. nu fusese declarată succesoarea legală a filialei H. La 27 octombrie 2005, Judecătoria Economică de Circumscripție a admis cererea reclamantului. Această decizie judecătorească a fost casată de Curtea de Apel Economică la 19 decembrie 2005. La 16 februarie 2006, Curtea Supremă de Justiție a menținut această decizie. Instanța s-a bazat pe hotărârile judecătorești din 24 aprilie și 24 iulie 2003, prin care a fost casată hotărârea judecătorească din anul 1992, și a constatat că banii din contul lui H. au fost obținuți după casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 și din sursele proprii ale lui H.

38. La 18 mai 2006, Agentul Guvernamental al Guvernului pârât a informat Procurorul General despre decizia Curții din 4 aprilie 2006, prin care această cerere a fost declarată parțial admisibilă. El a anexat o copie a acelei decizii și a solicitat Procuraturii Generale să contribuie cu comentariile sale la observațiile Guvernului care urmau a fi trimise Curții pe marginea acestei cauze. La o dată necunoscută, Procuratura Generală a solicitat Curții Supreme de Justiție să-și revizuiască hotărârile sale din 24 aprilie și 24 iulie 2003, invocând articolul 449 lit. (c) și (j) al Codului de procedură civilă („CPC”, a se vedea paragraful 41 de mai jos) și decizia prin care această cerere a fost declarată parțial admisibilă. Ea a anexat scrisoarea Agentului Guvernamental din 18 mai 2006.

39. La 29 iunie 2006, Curtea Supremă de Justiție a respins această cerere. Ea a constatat că cererea nu a fost însoțită de suficiente probe ale unor circumstanțe sau fapte noi și relevante în forma unei cereri care se examinează de Curtea Europeană a Drepturilor Omului pe marginea acestei cauze. Mai mult, Curtea a declarat cererea parțial admisibilă, dar nu a pronunțat o hotărâre asupra fondului pretențiilor, fapt care a împiedicat Curtea Supremă de Justiție să revizuiască hotărârile judecătorești din 24 aprilie și 24 iulie 2003 în temeiul articolului 449 (c) al CPC.

40. De asemenea, instanța a constatat că documentele anexate la cerere nu au relevat poziția Guvernului precum că o prevedere din Convenție a fost violată în urma casării hotărârii judecătorești din anul 1992. Prin urmare, articolul 449 (j) al CPC nu era aplicabil.

B. Dreptul intern relevant

41. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea *Roșca v. Moldova* (nr. 6267/02, §§ 16 și 17, 22 martie 2005).

Suplimentar, prevederile relevante ale CPC privind revizuirea hotărârilor judecătorești irevocabile sunt următoarele:

Articolul 446. Dispozițiile judecătorești care pot fi supuse revizuirii

„Pot fi supuse revizuirii hotărârile ... și deciziile irevocabile ale tuturor instanțelor judecătorești, în condițiile prezentului capitol.”

Articolul 447. Persoanele care sînt în drept să depună cerere de revizuire

„Sînt în drept să depună cerere de revizuire:

...

b) persoanele care nu au participat la proces, dar care sînt lezate în drepturi prin hotărîrea, încheierea sau decizia judecătorească;”

...

Articolul 449. Temeiurile declarării revizuirii

„Revizuirea se declară în cazul în care:

...

c) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute petiționarului anterior;

...

(g) instanța a emis o hotărâre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost atrase în proces;

j) Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a derulat o procedură amiabilă într-o cauză unde figurează ca parte în proces Guvernul Republicii Moldova, care con-

sideră că prin hotărârea instanței s-a încălcat grav un drept prevăzut de Constituția Republicii Moldova sau de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale;”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

42. Reclamantul s-a plâns de faptul că cele două decizii ale Curții Supreme de Justiție din 24 aprilie și 24 iulie 2003, prin care a fost casată hotărârea judecătorească irevocabilă din 23 octombrie 1992, au încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public ... a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

43. Guvernul a respins pretențiile reclamantului și a susținut că, în cadrul procedurilor în fața Curții Supreme de Justiție, părțile au beneficiat de aceleași drepturi procedurale și că această redeschidere a fost justificată. Scopul procedurii de casare a hotărârii judecătorești irevocabile era de a oferi protecție suplimentară părții mai slabe în proces și de a evita arbitrariul. Mai mult, autoritățile naționale au avut o anumită marjă de apreciere privind modul în care ultima instanță de judecată a examinat recursul. De asemenea, a fost important că Procurorul General nu a depus cererea sa din proprie inițiativă, ci la cererea angajaților lui H.

44. Guvernul a subliniat diverse încălcări ale legii care ar fi fost comise de instanța de judecată în hotărârea sa din 23 octombrie 1992 și care au constituit motivul casării deciziei judecătorești în anul 2003. Mai mult, pretenția reclamantului, potrivit căreia lui nu i s-a permis să intervină în proces, nu corespundea realității, deoarece Curtea Supremă de Justiție nu a pronunțat nicio decizie preliminară de admitere sau de respingere a unei asemenea cereri.

45. În final, Guvernul a susținut că legislația și practica judiciară internă permiteau instanțelor judecătorești să remedieze încălcările rezultate din casarea hotărârilor judecătorești irevocabile, în temeiul articolului 449 (c) și (j) al CPC (a se vedea paragraful 41 de mai sus). Prin urmare, acesta a considerat că nu a existat niciun motiv pentru Curte de a continua examinarea pretențiilor în această privință.

46. Reclamantul a considerat că casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 a fost contrară principiului securității raporturilor juridice și a încălcat dreptul său de a participa în cadrul procesului care viza bunurile sale.

47. Curtea notează că Guvernul nu s-a referit la articolul 449 al CPC la etapa admisibilității cererii. Prin urmare, el nu poate ridica excepția de neepuizare a căilor de recurs interne disponibile la această etapă a procedurii. În asemenea circumstanțe, Curtea consideră potrivită continuarea examinării pretențiilor.

48. Curtea reamintește că a constatat violarea articolului 6 § 1 al Convenției în numeroase cauze care vizau chestiuni similare celor din această cauză (a se vedea, printre altele, *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII și *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, § 29).

49. În urma examinării materialelor care i-au fost prezentate, Curtea notează că Guvernul nu a invocat niciun fapt sau argument capabil să o convingă să ajungă la o concluzie diferită în această cauză. Este deosebit de revoltător faptul că o hotărâre judecătorească care era *res judicata* timp de peste zece ani putea fi casată pe motive care erau cunoscute la momentul adoptării acelei hotărâri.

50. În lumina jurisprudenței sale cu privire la această chestiune și a deciziei sale din 4 aprilie 2006 cu privire la această cerere, Curtea constată că casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 a încălcat drepturile reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției.

51. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

52. Reclamantul a mai pretins că casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 a încălcat drepturile sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

53. Reclamantul s-a bazat pe diferite documente din dosar, care demonstau dreptul său de proprietate asupra filialei sale H., precum și pe un raport întocmit de către un expert angajat de el, care confirma declarațiile sale.

54. Guvernul nu a fost de acord. El a susținut că casarea nu a afectat drepturile pecuniare ale reclamantului, deoarece hotărârea judecătorească din anul 1992 nu i-a acordat reclamantului astfel de drepturi, ci s-a referit la Minister. Mai mult, *de facto*, H. a continuat să fie o companie independentă pe parcursul

perioadei relevante și nu a fost niciodată inclusă în privatizarea lui M. În sprijinul acestei susțineri, el s-a bazat pe un raport întocmit de un expert de la Ministerul Justiției, care a fost avertizat în mod corespunzător privitor la răspunderea penală pentru darea concluziilor false. Potrivit aceluși raport, când a fost creată compania reclamantă la 29 decembrie 1992, ea încă nu includea proprietatea lui H., care a fost transferată doar în ziua următoare. După anul 1992, H. a funcționat independent de reclamant și era în drept să semneze contracte, să utilizeze propria ștampilă și și-a întreținut relațiile cu reclamantul pe bază contractuală. Valoarea bunurilor din capitalul social al reclamantului nu s-a schimbat de la crearea acestuia, fapt ce a demonstrat că H. nu a fost luat în considerație la privatizare.

55. Curtea reamintește constatările sale din decizia cu privire la admisibilitate din 4 aprilie 2006 referitor la această cerere, precum că reclamantul putea pretinde că este victimă a unei preținse încălcări a drepturilor sale garantate *inter alia* de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

56. Ea notează argumentul Guvernului, potrivit căruia reclamantul nu a fost lipsit în realitate de niciun „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, în ciuda casării hotărârii judecătorești din anul 1992. Curtea trebuie să verifice această declarație, pentru a stabili dacă cauza necesită o abordare diferită de cea adoptată în alte cauze privind casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile.

57. Curtea notează că declarația lui M. din 23 septembrie 1992 menționa expres data de 31 decembrie 1992 ca data estimării valorii bunurilor sale cu scopul de a constitui compania reclamantă (a se vedea paragraful 9 de mai sus). O astfel de evaluare a avut loc de fapt la 1 ianuarie 1993, în urma transferului lui H. către reclamant la 30 decembrie 1992 (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Mai mult, la 11 decembrie 1992, Ministerul, care era proprietarul lui H., în baza hotărârii judecătorești din anul 1992, a dispus lichidarea acesteia și transferul bunurilor ei către M., declarând expres, în același timp, că M. este succesorul legal al lui H. (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Data de 1 ianuarie 1993 mai apare ca dată de referință utilizată în contractul din 4 iunie 1994 de constituire a reclamantului (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Mai mult, în timp ce H., în temeiul ordinului Ministerului din 11 decembrie 1992, nu mai era o companie independentă, creditorii mai puteau înainta pretenții referitoare la proprietatea ei până la 23 ianuarie 1993 (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Se pare că orice pretenție de acest gen depusă în anul 1993 trebuia plătită de M., ca succesor legal al lui H.

58. De asemenea, Curtea notează că H. nu a fost înregistrat ca o companie independentă în Registrul de stat decât după casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 (a se vedea paragrafele 16, 32 și 34 de mai sus). În același timp, acel registru conținea denumirea lui H., ca filială a reclamantului, fapt reflectat și pe ștampila sa oficială. Mai mult, directorul filialei H. a acționat în baza unei

procuri generale eliberate de reclamant (a se vedea paragraful 16 de mai sus). Această situație a durat cel puțin opt ani după înregistrarea filialei reclamantului în anul 1994, fără a fi contestată de nimeni. Suplimentar, proprietatea imobiliară a filialei H. a fost înregistrată ca aparținând reclamantului până la adoptarea de către instanțele de judecată, în baza casării hotărârii judecătorești din anul 1992, a hotărârilor separate de confirmare a dreptului de proprietate al lui H. asupra acelei proprietăți (a se vedea paragrafele 35 și 36 de mai sus). Mai mult, contul utilizat de filiala H. înainte de casarea hotărârii a fost deschis la bancă, ca un sub-cont al reclamantului. H. a trebuit să revendice în instanță banii lăsați pe acel cont și instanțele de judecată au admis această cerere, bazându-se expres pe casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 (a se vedea paragraful 37 de mai sus).

59. Este clar din certificatul de privatizare eliberat de către Departamentul Privatizării (a se vedea paragraful 35 de mai sus) că imobilele lui H. au fost incluse în privatizarea lui M. și, astfel, au fost parte a bunurilor dobândite de reclamant de la stat. Potrivit aceluiași certificat, nicio proprietate de stat nu a fost încredințată reclamantului pentru administrare temporară. Pentru a exclude proprietatea imobiliară a lui H. din lista bunurilor incluse în privatizare, ca urmare a casării hotărârii judecătorești din anul 1992, a fost necesar de a modifica acest certificat (a se vedea paragrafele 34 și 35 de mai sus). În scrisoarea sa din 18 mai 2002, același Departament a informat Guvernul că toate bunurile lui H. au fost transferate lui M., care ulterior a fost privatizat (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

60. În opinia Curții, dacă argumentul Guvernului precum că H. nu a făcut parte din patrimoniul reclamantului ar fi fost acceptat, atunci H. ar fi rămas fără vreun statut juridic timp de peste zece ani: H. nu a fost parte a proprietății reclamantului și nu a fost nici proprietatea statului, deoarece reclamantul nu a primit astfel de proprietate în administrare (a se vedea paragraful precedent) și nici nu a fost o companie înregistrată independent (a se vedea paragraful 58 de mai sus). Totuși, o companie nu poate funcționa într-un vacuum juridic. Într-adevăr, reclamantul, angajații filialei H. și autoritățile de stat au acționat, timp de peste zece ani, într-un mod corespunzător pretenției reclamantului privind dreptul de proprietate asupra filialei H. Dacă H. ar fi fost o companie independentă, așa cum a susținut Guvernul, nu ar fi fost necesară, după casarea hotărârii judecătorești din anul 1992, adoptarea diferitor decizii administrative și hotărâri judecătorești privind radierea înregistrării filialei reclamantului, modificarea dreptului de proprietate asupra imobilelor lui H. și schimbarea titularului contului bancar (a se vedea paragrafele 32-37 de mai sus).

61. Constatarea de mai sus nu este în contradicție cu materialele din dosar privind un anumit grad de independență, care a fost acordat de reclamant filialei sale și care, potrivit Guvernului, a constituit dovada independenței lui H. față

de reclamant. Într-adevăr, organizarea internă a subdiviziunilor unei companii private ține exclusiv de competența companiei.

62. În lumina constatărilor sale din paragrafele 57-63 de mai sus, Curtea conchide că H. a fost parte a proprietății reclamantului la momentul privatizării lui M. și că reclamantul și-a pierdut dreptul de proprietate asupra acelei proprietăți în urma casării hotărârii judecătorești din anul 1992 și a deciziilor ulterioare bazate pe această casare.

63. Curtea reamintește că ea a constatat violări ale articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze care vizau chestiuni similare celor din această cauză (a se vedea, printre altele, *Brumărescu*, citată mai sus, § 80 și *Roșca*, citată mai sus, § 32). În urma examinării materialelor care i-au fost prezentate și luând în considerație constatarea sa din paragraful 65 de mai sus și din decizia sa cu privire la admisibilitate din 4 aprilie 2006 privind statutul de victimă al reclamantului (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea notează că Guvernul nu a invocat niciun fapt sau argument capabil să o convingă să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

64. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

65. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

66. Reclamantul a pretins restituirea lui H. sau compensarea valorii sale de piață și diferența de valoare a companiei reclamante înainte și după casare, precum și sumele de bani rămase în contul bancar al lui H. Suma totală pretinsă a constituit EUR 4,843,040. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 2,379,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 11,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

67. Guvernul a declarat că H. a funcționat independent de reclamant începând cu anul 1991 și nu a fost inclus în privatizarea lui M. în anul 1992. Prin urmare, prin casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 reclamantului nu i-a fost cauzat niciun prejudiciu.

68. Curtea consideră că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 nu este gata pentru a fi hotărâtă. Prin urmare, această chestiune urmează a fi rezervată, iar procedura ulterioară urmează să fie stabilită, luând în considerație posibilitatea ajungerii la un acord între Guvernul Republicii Moldova și reclamant.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Hotărâște*, cu șase voturi pro și unul împotrivă, că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește casarea hotărârii judecătorești din 23 octombrie 1992;
2. *Hotărâște*, cu șase voturi pro și unul împotrivă, că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în urma aceleiași casări;
3. *Hotărâște*, în unanimitate, că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției nu este gata pentru a fi hotărâtă;
prin urmare,
  - (a) rezervă această chestiune;
  - (b) invită Guvernul Republicii Moldova și reclamantul să prezinte, în următoarele trei luni, observațiile lor scrise cu privire la această chestiune și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
  - (c) rezervă procedura ulterioară și deleghează Președintelui Camerei competența de a fixa același lucru dacă va fi necesar.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 27 februarie 2007, în conformitate cu articolul 77 § 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T. L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia disidentă a dlui Pavlovschi este anexată la această hotărâre.

N.B.
T.L.E

OPINIA DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSKI

Nu ar fi o exagerare să afirm că această cauză este una din cele mai dificile și complexe cauze pe care a trebuit să o examinez pe parcursul activității mele la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Complexitatea acestei cauze derivă din caracterul economic al litigiilor judiciare care au apărut în timp și care au fost cauzate de perioada de tranziție de la o economie planificată de stat la una de piață, prin care a trebuit să treacă Republica Moldova într-o anumită perioadă a istoriei sale.

Acea perioadă a fost una de transformări politice, sociale și economice radicale. Ea ar putea fi numită perioada acumulării inițiale de capital.

Acea perioadă a fost marcată de lipsa unor prevederi legale clare care ar fi reglementat sfera de activitate economică sau responsabilitatea statului sau a persoanelor private.

Începutul anilor 90 din secolul trecut, în Moldova, ca de altfel în multe alte țări post-sovietice, ar mai putea fi caracterizat drept perioadă a luptei dintre fostele forțe conservatoare și noile forțe progresiste, și cauza examinată reprezintă o ilustrare clară a acestei lupte.

Un grup de persoane a încercat să creeze o societate pe acțiuni: S.A. Hidrotehnica și, în perioada de tranziție de la o economie controlată de stat la una bazată pe principiile economiei de piață, ei s-au confruntat cu tot felul de dificultăți, unele de nedepășit, inclusiv unele de natură legală și judiciară.

Toate aceste circumstanțe ar fi trebuit luate în considerație de către Curte, deoarece ele sunt într-adevăr decisive pentru o înțelegere adecvată a cauzei examinate.

Nu mai puțin importantă este suma considerabilă de bani care este în joc în această cauză. Repercusiunile și consecințele financiare ale acestei cauze îngreunează și mai mult luarea unei decizii.

Cu părere de rău, la adoptarea hotărârii, majoritatea a preferat să nu examineze particularitățile menționate mai sus ale fondului cauzei și s-a limitat în exclusivitate la examinarea problemei securității raporturilor juridice din punctul de vedere al cauzei *Brumărescu v. Romania* – adică, natura *res judicata* a unei hotărâri judecătorești irevocabile.

Întregul raționament care stă în spatele acestei hotărâri este concentrat într-un singur paragraf, și anume paragraful 48, care prevede: „**Curtea reamintește că a constatat violarea articolului 6 § 1 al Convenției în numeroase cauze care vizau chestiuni similare celor din această cauză (a se vedea, printre altele, *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII și *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, § 29).**”

Cu tot respectul, eu nu pot fi de acord cu colegii mei precum că Curtea a constatat deja violări ale articolului 6 § 1 „... **în numeroase cauze care vizau chestiuni similare celor din această cauză ...**”. În opinia mea, lucrurile nu stau așa.

Desigur, în principiu, abordarea majorității ar fi fost corectă, dacă ar fi fost întrunite anumite condiții legale. Totuși, regret să afirm că nu a fost cazul.

Consider că, înainte de a lua o poziție în această cauză, majoritatea ar fi trebuit să analizeze semnificația principiului *res judicata* în jurisprudența Curții.

Răspunsul la această întrebare poate fi găsit în hotărârea în cauza *Ryabykh v. Russia* (cererea nr. 52854/99, § 52, ECHR 2003-IX), care prevede următoarele: „... **Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata* ... adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii, doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. ...**”

În cauza *Popov v. Moldova*, Curtea, referindu-se la procedura de casare, a constatat exact următoarele: „... **această procedură, deși posibilă în temeiul legislației interne, era incompatibilă cu Convenția, deoarece a rezultat în „pierderea” de către o parte în litigiu a unei hotărâri pronunțate în favoarea sa. ...**” (a se vedea *Popov v. Moldova* (nr.2), cererea nr. 19960/04, § 46).

Din prevederile menționate mai sus este clar că, atunci când Curtea vorbește de o încălcare a principiului *res judicata* – în lumina jurisprudenței sale – ea se referă la „părți” în sensul folosit în hotărârea *Ryabykh* sau la „părțile din litigiu” care „pierd o hotărâre pronunțată în favoarea lor” în sensul folosit în hotărârea *Popov* (nr. 2).

Prin urmare, pentru a pretinde orice încălcare a drepturilor sale care rezultă din încălcarea principiului *res judicata*, reclamantul ar fi trebuit să arate că, în cadrul procedurilor judiciare din anul 1992, el a avut statut procesual de parte în litigiu sau parte. Reclamantul nu a făcut însă aceasta din cauza că este imposibil a demonstra un fapt care nu a existat.

Conform paragrafelor 7 și 8 ale prezentei hotărâri, în procedurile judiciare din anul 1992 au fost părți Ministerul Industriei al Republicii Moldova și societatea pe acțiuni S.A. Hidrotehnica. În acea perioadă, reclamantul nostru era o companie de stat, care nu a participat în procedurile judiciare din anul 1992 și, mai mult, care pur și simplu nu exista în calitatea sa actuală de companie privată.

După cum reiese din paragraful 1 al prezentei hotărâri, S.A. Moldovahidromaș a fost înregistrată în Chișinău la 18 septembrie 2003, adică peste practic 11 ani de la terminarea procedurilor judiciare din anul 1992.

Prin urmare, faptul că reclamantul nu era parte în litigiu sau parte în cadrul procedurilor judiciare din anul 1992 face acest caz diferit nu doar de cauza *Brumărescu și Roșca*, la care se face referire în paragraful 48 al prezentei hotărâri, ci, de asemenea, de multe alte cauze tip *Brumărescu*, examinate anterior de Curte.

Situația juridică examinată reprezintă o noutate care merită atenția Marii Camere.

A doua chestiune pe care aş dori să o abordez este următoarea. În această cauză avem de-a face cu o situație foarte interesantă și neobișnuită. În cadrul procedurilor judiciare din anul 1992, după cum am menționat mai sus, au fost două părți: statul, în persoana Ministerului Industriei, și societatea pe acțiuni nou creată, S.A. Hidrotehnica.

Toate măsurile întreprinse de către autoritățile moldovenești între 1992 și 2003 au fost îndreptate împotriva proprietarilor societății pe acțiuni, S.A. Hidrotehnica, care, în termeni practici, nu pot fi văzute ca altceva decât o manifestare a încercărilor de a proteja așa-numitele interese de stat împotriva intereselor proprietarilor societății pe acțiuni S.A. Hidrotehnica. Unica decizie judecătorească care a pus capăt încălcărilor drepturilor acestor persoane a fost decizia Curții Supreme de Justiție din 24 aprilie 2003 – decizie luată, în opinia majorității, cu încălcarea principiului securității raporturilor juridice.

Regret foarte mult să afirm aceasta, însă nu pot împărtăși punctul de vedere al majorității cu privire la această chestiune. În opinia mea, dacă un procuror intervine cu întârziere într-un proces judiciar între stat și o societate pe acțiuni și încearcă să apere interesele legitime ale acelei societăți pe acțiuni împotriva intereselor statului, această situație nu are nimic în comun cu situația din hotărârea *Brumărescu*, unde procurorul a acționat în mod diametral opus, în detrimentul reclamantului, care, de altfel, – spre deosebire de cauza noastră – a avut calitatea procesuală de „parte”.

Îmi este foarte greu să fiu de acord că apărarea intereselor legitime ale proprietarilor privați împotriva încălcărilor comise de autoritățile de stat poate fi privită ca o încălcare a principiului securității raporturilor juridice.

Desigur, ar fi fost mai bine dacă Procurorul General ar fi intervenit mai devreme, însă nu ar trebui să fie niciodată târziu de a apăra interesele legitime ale proprietarilor privați împotriva acțiunilor abuzive ale statului. Și în acest sens – și pentru situația noastră – consider foarte potrivită expresia „mai bine mai târziu decât niciodată”.

Teoretic, aş fi de acord că restabilirea întârziată a drepturilor proprietarilor S.A. Hidrotehnica ar fi putut, într-o anumită măsură, afecta drepturile proprietarilor actuali ai S.A. Moldovahidromaș. Aceasta este mai cu seamă adevărat dacă luăm în considerație că, între timp, compania de stat Moldovahidromaș a devenit și ea o societate pe acțiuni. Nu aş dori însă să speculez asupra acestei chestiuni și prefer să mă opresc aici.

Avem acum de-a face cu interesele concurente ale celor două societăți pe acțiuni: S.A. Hidrotehnica și S.A. Moldovahidromaș. Însă aceasta este o chestiune puțin diferită, care, iarăși, nu are nimic comun cu cauza *Brumărescu*, pe care se bazează această hotărâre.

Motivele de mai sus explică de ce nu pot împărtăși constatările majorității în această cauză. În opinia mea, în această cauză nu a avut loc nicio încălcare a drepturilor reclamantului, în modul pretins de acesta și susținut de către majoritate.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA CASTRAVEȚ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 23393/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 martie 2007

DEFINITIVĂ

13/06/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Castraveț c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 20 februarie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 23393/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de dl Andrei Castraveț („reclamantul”), la 27 iunie 2005.

2. Reclamantul a fost reprezentat de dl Vitalie Nagacevschi, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 5 al Convenției, că arestarea sa preventivă a fost nemotivată și că nu a putut comunica cu avocații săi în mod confidențial.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 8 septembrie 2005, Președintele acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea și fondul cererii (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în anul 1946 și locuiește în Chișinău.

7. La 25 mai 2005, reclamantul a fost reținut de Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC), fiind învinuit de delapidare. El avea studii universitare, nu avea antecedente penale, era angajat și avea un domiciliu permanent.

8. La 27 mai 2005, judecătorul de instrucție de la Judecătoria Buiucani a emis un mandat de arestare preventivă a reclamantului pe un termen de 10 zile. Motivele invocate de către instanța de judecată la eliberarea mandatului de arest au fost următoarele:

„Dosarul penal a fost intentat cu respectarea legislației în vigoare. [Reclamantul] este bănuit de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave, pentru care legea prevede ca pedeapsă privațiunea de libertate pe un termen mai mare de doi ani; probele prezentate instanței de judecată au fost obținute pe cale legitimă; izolarea bănuitului de societate este necesară; el poate să se ascundă de organul de urmărire penală și judecată; el ar putea să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni”.

9. Reclamantul a atacat această încheiere, susținând *inter alia* că bănuielele în privința lui erau neîntemeiate, că el nu avea nicio intenție să se ascundă sau să împiedice în vreun fel desfășurarea urmăririi penale și că el era gata să coopereze cu organul de urmărire penală.

10. La 1 iunie 2005, recursul reclamantului a fost respins de către un complet din trei judecători ai Curții de Apel Chișinău.

11. La 3 iunie 2005, Judecătoria Buiucani a prelungit pentru încă 30 de zile mandatul de arest eliberat pe numele reclamantului. Instanța a motivat că detenția era necesară deoarece:

„[reclamantul] este învinuit de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave; există riscul ca el să exercite presiune asupra martorilor sau să se ascundă de organele de drept; și persistă necesitatea izolării lui de societate”.

12. Reclamantul a atacat această încheiere invocând aceleași argumente ca cele invocate în prima sa cerere de recurs.

13. La 9 iunie 2005, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul reclamantului fără a invoca argumente noi.

14. Mandatul de arest al reclamantului a fost prelungit în baza aceluiași temeiuri până la 11 octombrie 2005, când el a fost eliberat din detenție.

15. Reclamantul a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Camera pentru întrevederi dintre avocați și deținuți avea un perete din sticlă care-i separa.

II. MATERIALE NON-CONVENȚIONALE RELEVANTE

A. Arestarea preventivă

16. Dreptul intern relevant privind arestarea preventivă a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 52, 4 octombrie 2005.

B. Confidențialitatea comunicării dintre avocat-client în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC

17. Din fotografiile prezentate de Guvern, se pare că în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți, din cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC, spațiul prevăzut pentru deținuți este separat de restul camerei printr-o ușă și un geam. Aparent, geamul este făcut din două bucăți de sticlă. Ambele bucăți de sticlă au găuri mici care au fost făcute cu un burghiu; totuși, găurile nu coincid, așa că nimic nu poate fi transmis prin geam. Mai mult, între cele două bucăți de sticlă ale geamului există o plasă densă de culoare verde făcută fie din sârmă subțire, fie din plastic, care acoperă toată porțiunea perforată a geamului. Se pare că acolo nu există un spațiu pentru transmiterea documentelor dintre avocat și client.

18. Instanțele judecătorești naționale s-au pronunțat asupra plângerilor privind lipsa confidențialității în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC în cauzele lui *Modârcă* (cererea nr. 14437/05) și *Șarban* (citată mai sus). La 2 noiembrie 2004, un judecător al Judecătoriei Buiucani a indicat autorităților CCCEC să scoată peretele de sticlă care separă avocații de clienții lor; autoritățile CCCEC au refuzat însă să se conformeze hotărârii judecătorești. La 3 decembrie 2004, același judecător a revocat hotărârea sa din 2 noiembrie 2004, declarând că, între timp, ea a fost informată de administrația CCCEC că nu există dispozitive de interceptare montate în peretele care separă avocații de clienții lor și că acest perete este necesar pentru a asigura securitatea deținuților.

La 15 februarie 2005, avocatul dlui Șarban a înaintat din nou o cerere Judecătoriei Buiucani, în conformitate cu articolul 5 § 4 al Convenției, afirmând că nu poate să discute cu clientul său în condiții de confidențialitate. La 16 februarie, același judecător de la Judecătoria Buiucani a respins cererea fără a o examina, făcând referire la hotărârea sa anterioară din 3 decembrie 2004.

19. Între 1 și 3 decembrie 2004, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o altă grevă, refuzând să participe la orice proceduri în legătură cu persoanele deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va fi de acord să asigure avocaților camere pentru întrevederi con-

fidențiale cu clienții lor. Cerințele Baroului Avocaților au fost respinse (a se vedea *Șarban*, citată mai sus, § 126).

20. La 26 martie 2005, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o reuniune la care Președintele Baroului Avocaților și un alt avocat au informat participanții la reuniune că ei au făcut parte, împreună cu reprezentanți ai Ministerului Justiției, dintr-o comisie care a inspectat Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Pe parcursul inspecției, ei au cerut ca peretele de sticlă să fie scos pentru a verifica dacă acolo nu sunt dispozitive de interceptare. Ei au subliniat că era necesar de a scoate doar câteva șuruburi și au propus ca toate cheltuielile de verificare să fie acoperite de Baroul Avocaților. Administrația CCCEC a respins propunerea.

C. Recomandarea Rec(2006) 2 a Comitetului de Miniștri ai statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene

21. Recomandarea Rec(2006)2 a Comitetului de Miniștri ai statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 11 ianuarie 2006 în cadrul celei de-a 952-a reuniuni a Viceministrilor), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„23.1 Toți deținuții au dreptul să solicite consiliere juridică, iar autoritățile penitenciarelor trebuie să le faciliteze accesul la o astfel de consiliere. ...

23.4 Consultanța și alte comunicări, inclusiv corespondența, purtate între un deținut și avocatul său pe probleme juridice trebuie să rămână confidențiale. ...

23.6 Deținuților trebuie să li se permită accesul la documentele referitoare la procedurile judiciare care îi privesc sau vor fi autorizați să le păstreze în posesia lor.”

ÎN DREPT

22. Reclamantul a pretins că arestarea sa preventivă nu s-a bazat pe motive „relevante și suficiente”. Articolului 5 § 3, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. (c) din prezentul articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere”.

23. Reclamantul, de asemenea, a pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că conversațiile cu avocatul său au fost purtate prin intermediul unui perete de sticlă și au fost ascultate sau posibil chiar interceptate și că autoritățile nu i-au asigurat condiții adecvate pentru conversații confidențiale cu avocatul

său. Curtea, care este prima autoritate care decide ce calificare urmează a fi dată în drept faptelor unei cauze (a se vedea *Guerra and Others v. Italy*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, § 44), consideră că este mai potrivit de a examina chestiunea invocată de reclamant prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției.

Articolul 5 § 4 prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

24. Guvernul nu a ridicat vreo obiecție formală cu privire la admisibilitatea cererii. Însă, el a susținut în observațiile sale cu privire la fondul cauzei, că reclamantul nu s-a plâns administrației izolatorului de deținere provizorie de încălcarea drepturilor sale. În opinia Guvernului, aceasta demonstrează că reclamantul nu considera că drepturile sale au fost încălcate.

25. În măsura în care această declarație poate fi considerată drept o obiecție privind nepeuzarea de către reclamant a căilor de recurs interne, Curtea notează că alți deținuți din același izolator au inițiat proceduri în cadrul cărora s-au plâns de lipsa confidențialității conversațiilor avocat-client, însă cererile lor au fost respinse ca nefondate la 3 decembrie 2004 și 16 februarie 2005 de către o instanță judecătorească (a se vedea paragraful 18 de mai sus). În lumina acelei hotărâri și asemănărilor dintre aceste pretenții, a fost rezonabil pentru avocatul care reprezenta reclamantul să creadă că înaintarea unei cereri similare nu ar fi avut nicio șansă de succes. Prin urmare, obiecția urmează a fi respinsă.

26. Luând în considerație declarațiile și materialele prezentate de către părți, Curtea consideră că pretențiile reclamantului ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât examinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

27. Guvernul a susținut că deținerea reclamantului a fost necesară, deoarece el era bănuit de comiterea unei infracțiuni grave. Dosarul penal intentat

împotriva lui era extrem de complex, și, dacă ar fi fost eliberat, el ar fi putut să distrugă probele, să influențeze martorii sau să se ascundă.

28. Reclamantul a pretins că încheierile prin care s-a dispus arestarea sa preventivă nu au fost bazate pe motive suficiente și relevante, ci numai pe temeuri declarative și stereotipizate. Mai mult, instanțele de judecată nu au apreciat argumentele invocate de apărarea sa în cererile de recurs și oral, în cadrul ședințelor de judecată.

B. Aprecierea Curții

29. Articolul 5 al Convenției, ca și cu articolele 2, 3 și 4, face parte din prima categorie de drepturi fundamentale, care protejează securitatea fizică a persoanei (a se vedea, spre exemplu, legătura acestuia cu articolele 2 și 3 în cazurile de dispariție a persoanelor e.g. *Kurt v. Turkey*, hotărâre din 25 mai 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-III, § 123) și, prin urmare, importanța lui este supremă. Scopul de bază al acestuia este de a preveni lipsirea arbitrară și nejustificată de libertate (a se vedea e.g. *Lukanov v. Bulgaria*, hotărâre din 20 martie 1997, *Reports* 1997-II, § 41; *Assanidze v. Georgia* [GC], nr. 71503/01, § 171, ECHR 2004-II, § 46; *Ilașcu and Others v. Moldova and Russia* [GC], nr. 48787/99, § 461, ECHR 2004-VII).

30. Presumpția este în favoarea eliberării. După cum a fost stabilit în cauza *Neumeister v. Austria* (hotărâre din 27 iunie 1968, Seria A nr. 8, p. 37, § 4), a doua parte a articolului 5 § 3 nu oferă instanțelor judiciare dreptul de a alege între a aduce învinuitul în fața instanței într-un termen rezonabil sau a-l elibera în cursul procedurii. Până la condamnare, el trebuie prezumat nevinovat și scopul acestei prevederi este, în esență, de a cere eliberarea lui provizorie odată ce detenția sa continuă încetează să mai fie rezonabilă (*McKay v. the United Kingdom* [GC], nr. 543/03, § 41, ECHR 2006-...).

31. Persistența unei suspiciuni rezonabile că persoana arestată a comis o infracțiune este o condiție *sine qua non* pentru legalitatea detenției continue, dar, după o anumită perioadă de timp, acest lucru nu mai este suficient. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să stabilească dacă celelalte temeuri invocate de autoritățile judiciare continuă să justifice lipsirea de libertate. Atunci când aceste temeuri sunt „relevante” și „suficiente”, Curtea trebuie, de asemenea, să se asigure că autoritățile naționale competente au dat dovadă de „o diligență deosebită” pe parcursul procedurilor (a se vedea *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, §§ 152 și 153, ECHR 2000-IV).

32. O persoană învinuită de săvârșirea unei infracțiuni trebuie să fie întotdeauna eliberată pe parcursul procesului penal, cu excepția cazului când statul poate dovedi că există motive „relevante și suficiente” care să justifice detenția continuă (*Yağcı and Sargin v. Turkey*, hotărâre din 8 iunie 1995, Seria A nr. 319-A, § 52).

33. Articolul 5 § 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca autorizând aplicarea necondiționată a detenției preventive, care să dureze nu mai mult de o anumită perioadă. Justificarea pentru orice perioadă de detenție, indiferent de cât e de scurtă, trebuie să fie demonstrată în mod convingător de către autorități (*Belchev v. Bulgaria*, nr. 39270/98, § 82, 8 aprilie 2004).

34. Existența unei bănuieli rezonabile nu este contestată în prezenta cauză. Totuși, Curtea notează că, ca și în hotărârea *Șarban v. Moldova* (citată mai sus, în §§ 11 și 14), motivele pe care s-au bazat instanțele judecătorești în deciziile lor privind arestarea preventivă a reclamantului și prelungirea detenției acestuia (a se vedea paragrafele 8 și 11 de mai sus) s-au limitat la parafrizarea motivelor pentru detenție prevăzute de Codul de procedură penală, fără însă a explica cum au fost aplicate ele în cauza reclamantului. Prin urmare, Curtea nu consideră că această cauză poate fi distinsă de cauza *Șarban* în ceea ce privește relevanța și suficiența motivelor pentru detenție.

35. Deoarece motivele detenției nu au fost relevante și suficiente, Curtea nu consideră necesar să continue testul *Labita* (a se vedea paragraful 31 de mai sus) și să se asigure dacă autoritățile naționale competente au dat dovadă de „o diligență deosebită” pe parcursul procedurilor.

36. Prin urmare, a existat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în această privință.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 4 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

37. Guvernul și-a exprimat dezacordul cu examinarea de către Curte a acestei pretenții prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției și a susținut că reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 8 al Convenției. El a atras atenția asupra faptului că în hotărârea *Șarban v. Moldova*, Curtea a examinat o pretenție similară în temeiul articolului 8 al Convenției.

38. De asemenea, el a pretins că peretele din sticlă care separa reclamantul de avocatul său nu a împiedicat reclamantul să-și prezinte efectiv apărare și a invocat cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland* (cererea nr. 8463/78, raportul Comisiei din 16 decembrie 1982, DR 34, pp. 52-53, § 60), în care Comisia a constatat că, faptul că reclamantul în acea cauză era separat de avocatul său printr-un perete din sticlă nu a afectat drepturile lui garantate de Convenție.

39. Potrivit Guvernului, reclamantul nu a adus nicio probă care să demonstreze că peretele din sticlă a putut crea obstacole comunicării cu avocatul său în condiții de confidențialitate sau schimbului de documente între ei.

40. El a susținut că peretele din sticlă nu a influențat în niciun fel acustica obișnuită în camera pentru întrevederi și că în acea cameră nu erau instalate

dispozitive de ascultare sau interceptare. Peretele din sticlă era necesar din motive de securitate și pentru prevenirea comiterii altor infracțiuni. Conform Legii cu privire la avocatură, avocații nu puteau fi percheziționați și, prin urmare, era necesar de a-i separa de clienții lor. Faptul că nu a apărut nicio problemă din punct de vedere al confidențialității și că în perete nu existau dispozitive de interceptare a fost confirmat de Judecătoria Buiucani în hotărârea sa din 3 decembrie 2004 (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

41. Guvernul a susținut că reclamantul nu a prezentat nicio probă pentru a demonstra că peretele din sticlă prezenta un obstacol pentru transmiterea documentelor dintre avocat și clientul său. Potrivit dreptului intern relevant, corespondența deținuților cu avocații lor nu putea fi cenzurată și trebuia transmisă în decurs de 24 de ore.

42. Ca răspuns la observațiile Guvernului, reclamantul a susținut că peretele din sticlă în camera pentru întreveneri avocat-client din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC a creat un obstacol pentru confidențialitate, deoarece el și avocatul său trebuiau să ridice vocea pentru a se auzi unul pe celălalt. Strigătele lor ar fi făcut mai ușoară ascultarea sau interceptarea conversației lor și, de asemenea, a creat riscul ca discuția lor să fie auzită prin ușă de către gardieni. De asemenea, peretele a făcut imposibilă citirea textelor împreună sau schimbul documentelor între ei. Din acest motiv, avocatul reclamantului nu a avut cererea adresată Curții semnată de reclamant, ci doar procura. Potrivit acestuia, el nu a dorit ca Guvernul să cunoască conținutul cererii sale adresate Curții înainte de comunicarea acesteia. Ofițerul de urmărire penală de la CCCEC a citit procura și, doar după aceasta, a permis reclamantului să o semneze.

43. El a susținut că este imposibil să se probeze faptul că discuțiile dintre el și avocatul său au fost interceptate, deoarece asemenea interceptări sunt secrete. Totuși, el a prezentat mai multe exemple în care administrația CCCEC cunoștea conținutul discuțiilor dintre deținuți și avocații lor care au avut loc în camera pentru întreveneri a CCCEC. Aceste afirmații au fost contestate de către Guvern.

În hotărârea *Șarban v. Moldova* (citată mai sus), unul din avocații reclamantului a avut o întrevenerire cu dl Șarban la 18 februarie 2005 în camera pentru întreveneri dintre avocat-client a CCCEC. În cadrul întreveneririi, clientul său s-a plâns de condițiile de detenție, și anume de faptul că cei trei deținuți cu care era ținut în aceeași celulă fumau în mod constant în celulă. După ce avocatul a părăsit sediul CCCEC, dl Șarban a fost întrebat de către administrație de ce s-a plâns avocatului de condițiile de detenție.

În cauza *Modârcă v. Moldova* (citată mai sus), avocatul reclamantului s-a plâns de faptul că, în cadrul unei întreveneri cu clientul său în camera pentru întreveneri dintre avocat-client de la CCCEC, el a fost rugat de către clientul

său să se deplaseze la o anumită adresă și să caute un set de documente. Imediat după întrevvedere, el a plecat acolo, însă a constatat că ofițerii CCCEC au fost acolo cu câteva minute înaintea lui și au luat documentele în cauză.

Avocatul dlui Modârcă, de asemenea, s-a plâns de faptul că, în cadrul unei alte întrevedere cu clientul său în camera pentru întrevederi dintre avocat-client de la CCCEC, cel din urmă a insultat un membru al personalului izolatorului. După ce avocatul a plecat, dl Modârcă a fost invitat de către administrația CCCEC pentru a da explicații în legătură cu expresiile folosite în conversațiile cu avocatul său. Administrația nu a explicat cum a aflat de conținutul discuției.

44. În ceea ce privește argumentele Guvernului, precum că era necesar de a-i separa pe avocați de clienții lor cu scopul de a preveni transmiterea de lucruri interzise, reclamantul a susținut că, până în prezent, nu se cunosc cazuri de transmitere de către avocați a obiectelor interzise în penitenciarul nr. 3 al Ministerului Justiției, unde nu exista un perete din sticlă. În ultimele sale observații, Guvernul nu a comentat această declarație.

B. Aprecierea Curții

45. În ceea ce privește obiecția Guvernului cu privire la examinarea acestei pretenții prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției, Curtea repetă că ea este prima autoritate care decide ce calificare urmează a fi dată în drept faptelor unei cauze (a se vedea paragraful 23 de mai sus). Deoarece reclamantul a pretins, în esență, că din cauza peretelui de sticlă din camera pentru întrevederi între avocați și clienți el nu a putut discuta în mod confidențial cu avocatul său despre chestiuni cu privire la procedurile legate de dreptul lui la libertate, Curtea consideră că în această cauză cel mai potrivit articol este articolul 5 § 4.

46. În hotărârea *Reinprecht v. Austria*, nr. 67175/01, § 31, ECHR 2005-..., Curtea a rezumat principiile care rezultă din jurisprudența sa cu privire la articolul 5 § 4 după cum urmează:

„(a) Articolul 5 § 4 al Convenției dă dreptul persoanei arestate sau deținute să inițieze proceduri cu privire la condițiile procedurale și materiale care sunt esențiale pentru legalitatea, în sensul Convenției, a lipsirii ei de libertate (a se vedea, printre multe altele, *Brogan and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 29 noiembrie 1988, Seria A nr. 145-B, p. 34-35, § 65).

(b) Deși nu este întotdeauna necesar ca procedura în temeiul articolului 5 § 4 să fie însoțită de aceleași garanții ca și cele cerute de articolul 6 al Convenției pentru cauze penale sau civile, ea trebuie să aibă un caracter judiciar și să asigure garanții adecvate felului lipsirii de libertate în cauză (a se vedea, spre exemplu, *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3302, § 162 și *Włoch v. Poland*, nr. 27785/95, § 125, ECHR 2000-XI,

cu referire în ambele cauze la *Megyeri v. Germany*, hotărâre din 12 mai 1992, Seria A nr. 237-A, p. 11, § 22).

(c) Procedurile trebuie să fie contradictorii și trebuie întotdeauna să asigure egalitatea armelor între părți (a se vedea *Lamy v. Belgium*, hotărâre din 30 martie 1989, Seria A nr. 151, § 29). În cazul unei persoane a cărei detenție cade sub incidența articolului 5 § 1(c) este necesară o audiere (a se vedea *Nikolova v. Bulgaria* [GC], nr. 31195/96, § 58, ECHR 1999-II; *Assenov and Others*, citată mai sus, § 162, cu referire la *Schiesser v. Switzerland*, hotărâre din 4 decembrie 1979, Seria A nr. 34, p. 13, §§ 30-31; *Sanchez-Reisse v. Switzerland*, hotărâre din 21 octombrie 1986, Seria A nr. 107, p. 19, § 51 și *Kampanis v. Greece*, hotărâre din 13 iulie 1995, Seria A nr. 318-B, p. 45, § 47).

(d) Mai mult, articolul 5 § 4 cere ca o persoană deținută preventiv să poată iniția proceduri la intervale rezonabile pentru a contesta legalitatea detenției sale (a se vedea *Assenov and Others*, citată mai sus, p. 3302, § 162, cu referire la *Bezicheri v. Italy*, hotărâre din 25 octombrie 1989, Seria A nr. 164, p. 10-11, §§ 20-21)."

47. S-a constatat că articolul 6 se aplică uneori fazei prejudiciare (a se vedea, spre exemplu, *Imbrioscia v. Switzerland*, hotărâre din 24 noiembrie 1993, Seria A nr. 275, p. 13, § 36 și *John Murray v. the United Kingdom*, hotărâre din 8 februarie 1996, *Reports*, 1996-I, p. 54, § 62), în timpul căreia, de obicei, are loc revizuirea legalității detenției preventive. Totuși, această aplicabilitate este limitată la anumite aspecte.

S-a constatat că garanțiile prevăzute de articolul 6 cu privire la accesul la un avocat sunt aplicabile procedurilor *habeas corpus* (a se vedea, spre exemplu, *Winterwerp v. the Netherlands*, hotărâre din 24 octombrie 1979, Seria A nr. 33, § 60). În *Bouamar v. Belgium* (hotărâre din 29 februarie 1988, Seria A nr. 129, § 60), Curtea a constatat că este esențial nu numai ca persoana în cauză să aibă posibilitatea să fie audiată în persoană, dar și ca ea să beneficieze de asistența efectivă a avocatului său.

48. Sarcina Curții în această cauză este să decidă dacă reclamantul a putut să primească asistență efectivă de la avocatul său astfel încât aceste cerințe să fie satisfăcute.

49. Unul din elementele cheie ale unei reprezentări efective de către un avocat a intereselor clientului său este principiul conform căruia confidențialitatea informației transmisă între ei trebuie să fie protejată. Acest privilegiu încurajează o comunicare deschisă și onestă între clienți și avocați. Curtea reamintește că ea a constatat anterior că comunicarea confidențială dintre o persoană și avocatul său este protejată de Convenție, reprezentând o garanție importantă a dreptului unei persoane la apărare (a se vedea, spre exemplu, *Campbell v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 martie 1992, Seria A nr. 233, § 46 și Recomandarea Rec(2006)2 (a se vedea paragraful 21 de mai sus)).

50. Într-adevăr, dacă un avocat nu poate să comunice cu clientul său și să primească de la acesta instrucțiuni confidențiale fără a fi supravegheați, asistența sa ar pierde mult din utilitate, pe când Convenția a fost gândită pentru

a garanta drepturi care sunt practice și efective (a se vedea, *inter alia*, *Artico v. Italy*, hotărâre din 13 mai 1980, Seria A nr. 37, p. 16, § 33).

51. Curtea consideră că o ingerință în privilegiul avocat-client și, astfel, în dreptul deținutului la apărare, nu cere în mod necesar ca o interceptare sau ascultare să aibă loc. În opinia Curții, o suspiciune veritabilă, bazată pe motive rezonabile precum că discuția lor a fost ascultată, poate fi suficientă pentru a limita eficacitatea asistenței pe care avocatul ar putea s-o ofere. O astfel de suspiciune, în mod inevitabil, ar inhiba o discuție liberă dintre avocat și client și ar afecta dreptul persoanei deținute de a contesta, în mod efectiv, legalitatea detenției sale.

52. Prin urmare, Curtea trebuie să stabilească dacă reclamantul și avocatul său au avut o suspiciune veritabilă, bazată de motive rezonabile precum că discuția lor în camera pentru întâlniri dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială. Din observațiile reclamantului, se pare că suspiciunea precum că discuțiile lui cu avocatul său ar fi fost interceptate a fost veritabilă. Curtea, de asemenea, va analiza dacă un observator obiectiv, imparțial și informat ar putea să creadă că în camera pentru întâlniri din cadrul CCCEC discuțiile dintre avocați și clienți sunt interceptate sau ascultate.

53. Curtea notează că problema cu privire la pretinsa lipsă a confidențialității conversațiilor dintre avocați și clienți din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC a constituit o chestiune de îngrijorare serioasă pentru întreaga comunitate a avocaților din Republica Moldova pentru o perioadă lungă de timp și că acest lucru a constituit chiar cauza unei greve organizate de Baroul Avocaților din Republica Moldova (a se vedea paragraful 19 de mai sus). Cererile Baroului de a verifica prezența dispozitivelor de interceptare în peretele de sticlă au fost respinse de către administrația CCCEC (a se vedea paragraful 20 de mai sus) și se pare că acest lucru a întărit suspiciunea avocaților. O astfel de îngrijorare și protestul Baroului Avocaților, în opinia Curții, ar fi suficient pentru a genera dubii despre confidențialitate în mintea unui observator obiectiv.

54. Probele din cauzele *Șarban* și *Modârcă* (a se vedea paragraful 43 de mai sus) sunt departe de a demonstra că în camera pentru întâlniri de la CCCEC avea loc o supraveghere. Totuși, în contextul îngrijorării generale a Baroului, o astfel de speculație poate fi suficientă pentru a crește îngrijorarea observatorului obiectiv.

55. Prin urmare, concluzia Curții este că reclamantul și avocatul său puteau, în mod rezonabil, să aibă motive să creadă că discuțiile lor din camera pentru întâlniri dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu au fost confidențiale.

56. Mai mult, Curtea notează că, contrar declarațiilor Guvernului precum că reclamantul și avocatul său puteau să facă ușor schimb de documente, foto-

grafiile prezentate de Guvern (a se vedea paragraful 17 de mai sus) arată că acest lucru nu este așa, din cauza lipsei vreunui orificiu în peretele de sticlă. Acest lucru, în opinia Curții, a îngreunat și mai mult sarcina avocatului.

57. Curtea reamintește că, în cauza *Șarban v. Moldova*, ea a respins o pretenție oarecum similară, examinată prin prisma articolului 8 al Convenției, deoarece reclamantul nu a prezentat probe în susținerea pretenției sale și deoarece Curtea a considerat că obstacolele la o comunicare efectivă dintre reclamant și avocatul său nu au împiedicat reclamantul să beneficieze de o apărare efectivă în fața instanțelor naționale. Totuși, luând în considerație informația de care dispune cu privire la impedimentele reale create de peretele de sticlă pentru confidențialitatea discuțiilor și schimbul de documente dintre avocați și clienții acestora deținuți la CCCEC, Curtea este acum convinsă că existența peretelui de sticlă prejudiciază dreptul la apărare.

58. Guvernul s-a referit la cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland*, în care s-a constatat că faptul că avocatul și clienții săi au fost separați de un perete de sticlă nu a constituit o încălcare a dreptului la discuții confidențiale. Curtea notează că reclamantii în acea cauză au fost acuzați de acte extrem de violente și erau considerați foarte periculoși. Totuși, în această cauză, reclamantul nu avea antecedente penale (a se vedea paragraful 7 de mai sus) și a fost urmărit pentru infracțiuni neviolente. Mai mult, se pare că în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC nu s-a luat în considerație caracterul deținuților, peretele de sticlă fiind o măsură generală care le afecta, fără deosebire, pe toate persoanele deținute acolo, indiferent de circumstanțele lor personale.

59. Motivele de securitate invocate de Guvern nu sunt convingătoare, deoarece supravegherea vizuală a întrevederilor dintre avocat și client ar fi suficientă pentru astfel de scopuri.

60. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că imposibilitatea reclamantului de a discuta cu avocatul său chestiuni directe relevante pentru apărarea sa și pentru contestarea detenției sale preventive, fără a fi separați de peretele de sticlă, a afectat dreptul său la apărare.

61. Prin urmare, a existat o violare a articolului 5 § 4 al Convenției.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

62. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

63. Reclamantul a pretins 4,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral. El a susținut că a îndurat suferințe psihice severe.

64. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant și a susținut că acesta nu a prezentat exemple de jurisprudență relevantă în sprijinul pretențiilor sale. El a solicitat Curții să respingă pretențiile reclamantului privind satisfacția echitabilă.

65. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un anumit stres și frustrare ca rezultat al încălcărilor dreptului său la libertate și siguranță garantat de articolele 5 § 3 și 5 § 4 ale Convenției. Hotărând în bază echitabilă, ea acordă reclamantului suma totală de EUR 2,500.

B. Costuri și cheltuieli

66. Avocatul reclamantului a pretins EUR 2,400 cu titlu de costuri de reprezentare și EUR 85 pentru cheltuieli de traducere.

67. În ceea ce privește cheltuielile de traducere, reclamantul a prezentat o copie a unei chitanțe ce atestă plata sumei de EUR 85 unui traducător autorizat pentru traducerea observațiilor din limba română în franceză.

68. În ceea ce privește costurile de reprezentare, reclamantul a prezentat Curții copia unui contract de asistență juridică încheiat cu avocatul său, în conformitate cu care onorariul perceput pe oră era de EUR 75. El a anexat la contract o listă detaliată a orelor de lucru, conform căreia avocatul a lucrat 32 de ore asupra cauzei. El a mai prezentat o copie a unei chitanțe ce atestă plata sumei de EUR 418 avocatului său, ceea ce reprezintă prima tranșă, care, potrivit condițiilor contractului, urma să fie plătită la data semnării contractului.

69. Reclamantul a susținut că suma pretinsă cu titlu de costuri și cheltuieli a fost în limitele tarifelor recomandate de Baroul Avocaților din Republica Moldova. El a prezentat o copie a documentului privind tarifele recomandate, emis de Baroul Avocaților la 29 decembrie 2005.

70. Guvernul nu a contestat suma pretinsă pentru cheltuielile de traducere. Totuși, el nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare, considerând-o excesivă și ireală în lumina situației economice a țării și a salariului mediu lunar. El a contestat numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului și onorariul pe oră perceput de acesta.

71. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

72. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclaman-
tului EUR 2,000.

C. Dobânda de întârziere

73. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției;
4. *Hotărăște*:
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 2,500 (două mii cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu moral, și EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 martie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ISTRATII ȘI ALȚII c. MOLDOVEI

(Cererile nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

27 martie 2007

DEFINITIVĂ

27/06/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Istratii și Alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dna F. ARACI, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 6 martie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află trei cereri (nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05) depuse împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către cetățenii Republicii Moldova, dl Viorel Istratii, dl Alexandru Burcovschi și dl Roman Luțcan („reclamanții”), la 5 martie 2005.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl A. Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamanții pretind că au fost ținuți în condiții inumane și că le-a fost refuzată asistența medicală, că instanțele de judecată nu au adus motive relevante și suficiente pentru detenția lor, că judecătorii care au dispus detenția lor nu au fost competenți să facă acest lucru în conformitate cu legislația și că ei au fost împiedicați să comunice cu avocații lor în condiții de confidențialitate.

4. Cererile au fost repartizate Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acelei Secțiuni, Camera care va examina cauza (articolul 27 § 1 al Convenției) a fost constituită în conformitate cu articolul 26 § 1 al Regulamentului Curții.

5. La 15 iunie 2005, o cameră a acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererile. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererilor concomitent cu admisibilitatea acestora.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamanții, dl Viorel Istratii, dl Alexandru Burcovschi și dl Roman Luțcan, sunt cetățeni ai Republicii Moldova care s-au născut în 1971, 1970 și, respectiv, 1976 și care locuiesc la Chișinău.

7. Faptele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor (cele mai multe evenimente au avut loc în același fel și la aceeași dată în privința tuturor reclamanților; atunci când faptele diferă, acest lucru este specificat în text).

1. *Procesul penal împotriva reclamanților și detenția lor preventivă*

8. La 25 octombrie 2004, Direcția delictelor transfrontaliere și informaționale a Ministerului Afacerilor Interne a pornit o urmărire penală împotriva reclamanților pentru o fraudă comisă în legătură cu cumpărarea loturilor de teren din Chișinău, în urma căreia se pretinde că au fost cauzate statului prejudicii de aproximativ 15,000 euro (EUR).

9. La 12 noiembrie 2004, procurorul a cerut emiterea mandatelor de arest preventiv pe numele reclamanților. În aceeași zi, trei judecători ai Judecătoriei Buiucani au emis mandate de arest preventiv pe numele reclamanților pe un termen de zece zile din următoarele motive:

„[Fiecare reclamant] este bănuit de comiterea unei infracțiuni grave, pentru care legea prevede o pedeapsă sub formă de privațiune de libertate pe un termen ce depășește doi ani; probele prezentate instanței de judecată au fost obținute pe cale legitimă; izolarea bănuitului de societate este necesară, el poate să se ascundă de organele de urmărire penală sau de instanță, poate să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni.”

10. La 15 noiembrie 2004, reclamanții au contestat cu recurs încheierile prin care s-a dispus arestarea lor preventivă, punând la îndoială temeiurile detenției lor. Ei au declarat că s-au prezentat în fața organelor de urmărire penală atunci când au fost citați și nu au încercat să influențeze în niciun fel urmărirea penală sau să se ascundă ulterior de organele de urmărire penală. Fiecare reclamant a subliniat că nu avea antecedente penale, că avea familie, inclusiv copii minori, că avea domiciliu permanent în Chișinău și că avea nevoie de îngrijire medicală specială. Dl Burcovschi a declarat că el era singurul întreținător al familiei sale și că detenția sa putea cauza greutăți serioase pentru familia sa, inclusiv pentru mama sa care era în vârstă și suferea de o boală cardiacă. Dl Luțcan a adăugat că el a trebuit să vină la organul de urmărire penală direct de la maternitate și că el nici măcar nu și-a văzut fiul, care s-a născut în ziua în care el a fost reținut, și că nu putea să acorde niciun sprijin soției și copilului său.

11. La 18 noiembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a respins recursurile, fără a răspunde, în mod explicit, la niciuna din declarațiile de mai sus. Ea a respins recursul dlui Istratii din următoarele motive:

„În cazuri excepționale, în funcție de complexitatea cauzei penale, de gravitatea infracțiunii și în caz de pericol al dispariției învinutului ori de risc al exercitării din partea lui a presiunii asupra martorilor, durata ținerii învinutului în stare de arest preventiv la faza urmăririi penale poate fi prelungită ... având în vedere că dl Istratii este bănuیت de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave, că există riscul ca el să exercite presiuni asupra martorilor, că ar putea să se ascundă de organele de drept; izolarea bănuیتului de societate este în continuare necesară.”

Ea a respins recursul dlui Burcovschi din următoarele motive:

„Demersul cu privire la arestarea preventivă a dlui Burcovschi a fost examinat în limitele legii și a fost admis corect în baza documentelor din dosarul penal, care a fost pornit în conformitate cu legea și cu necesitatea de a aresta preventiv bănuیتul.”

Curtea de Apel a respins recursul dlui Luțcan din următoarele motive:

„Dl Luțcan este bănuیت de comiterea unei infracțiuni grave, pentru care legea prevede o pedeapsă sub formă de privațiune de libertate pe un termen ce depășește doi ani; el poate să se ascundă de organele de urmărire penală sau de instanță, poate să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal. ... Instanța de judecată inferioară a motivat corect arestarea preventivă a reclamantului, fără a comite vreo încălcare procedurală.”

2. *Prelungirile arestării preventive a reclamanților*

12. La 18 noiembrie 2004, Judecătoria Buiucani a prelungit arestarea preventivă a reclamanților pentru încă 30 de zile. Reclamanții au făcut declarații împotriva detenției lor continue. Instanța de judecată a dat o motivare similară în fiecare caz, citând articolul 186 alin. 3 al Codului de procedură penală („CPP”, a se vedea paragraful 24 de mai jos).

13. La 24 noiembrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a menținut acele încheieri. Instanța de judecată a folosit în fiecare caz o motivare similară, constatând că:

„Circumstanțele care au stat la baza arestării sale preventive rămân valabile; există riscul ca [fiecare reclamant] să exercite presiuni asupra victimelor și martorilor. La prelungirea mandatului nu au fost stabilite încălcări ale legii, care să afecteze legalitatea încheierii.”

14. Procurorul a obținut de la Judecătoria Buiucani încheieri de prelungire a arestării preventive a reclamanților de trei ori - în decembrie 2004, ianuarie 2005 și februarie 2005. Toate aceste încheieri au fost menținute de Curtea de Apel. Motivele aduse pentru fiecare din aceste prelungiri au fost similare celor din încheierile instanțelor de judecată din 18 și 24 noiembrie 2004, menționate mai sus.

3. Cererile *habeas corpus*

15. Reclamanții au depus la judecătorul de instrucție al Judecătoriei Buiucani cereri *habeas corpus*, notând *inter alia* că o parte din proprietatea lor a fost sechestrată de către instanța de judecată și că acest lucru ar constitui o garanție suplimentară a comportamentului lor adecvat. Cererile au fost respinse în decembrie 2004 și în februarie 2005. Instanța de judecată a folosit în fiecare caz o motivare similară, constatând că:

„[reclamantul] este bănuț de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave, pentru care legea prevede o pedeapsă sub formă de privațiune de libertate pe un termen ce depășește doi ani; dosarul acuzării nu este complet și urmează a fi desfășurată în continuare urmărirea penală, există riscul că el poate să se ascundă de organele de urmărire penală; există în continuare necesitatea de a-l izola de societate și motivele pentru arestarea sa preventivă rămân valabile.”

16. La 29 aprilie 2005, ca urmare a unei alte cereri *habeas corpus*, Judecătoria Râșcani a dispus eliberarea reclamanților cu obligația de a nu părăsi țara și a constatat că:

„[reclamanții] nu au antecedente penale, ei toți au domiciliu permanent, sunt bine apreciați la serviciu, au familii și copii minori aflați la întreținere. Dl Luțcan suferă de o boală gravă, dl Istratii a suferit o operație în timpul detenției și are nevoie de tratament; ei toți au serviciu și niciunul din ei nu s-a ascuns de organele de urmărire penală; nu există nicio probă că ei au împiedicat în vreun fel urmărirea penală; dosarul penal este gata pentru examinare în instanță; toate probele acuzării au fost colectate și toți martorii au dat declarații.

Prin urmare, instanța de judecată consideră că acuzații nu pot să se ascundă de instanță, să împiedice urmărirea penală ori să săvârșească alte infracțiuni și consideră posibil de a înlocui măsura de arest preventiv cu obligația de a nu părăsi țara.”

4. Condițiile de detenție

(a) Tratamentul medical al dlui Istratii în timpul detenției

17. Între 12 noiembrie 2004 și 23 februarie 2005, dl Istratii a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției din Chișinău (CCCEC).

18. Se pare că până la 11 februarie 2004, în acea instituție nu era personal medical. La 18 noiembrie 2004, reclamantul a avut o criză acută de paraprocitită cu hemoragie rectală. El a fost transportat la un spital la trei ore după incident. El a fost încăușat de un calorifer până la operația sa la 19 noiembrie 2004 și a fost păzit în permanență de doi ofițeri ai CCCEC.

Aproximativ patru ore după operație, ofițerii CCCEC care-l însoțeau au cerut transferul reclamantului la spitalul pentru deținuți din localitatea Pruncul. Reclamantul a fost acceptat la spitalul pentru deținuți după două ore de la pleca-

rea sa din spitalul civil unde a fost operat. Rapoartele medicale întocmite după transfer confirmă faptul că dl Istratii s-a plâns de probleme post-operatorii pe parcursul lunilor care au urmat după transferul său.

19. Ca răspuns la întrebările avocatului reclamantului, dr. M.E., chirurgul care l-a operat pe reclamant, a scris că perioada de recuperare după o astfel de operație durează de obicei o lună și că, la 18-19 noiembrie 2004, reclamantul a fost încătușat de un calorifer la cererea ofițerilor CCCEC, care au stat în camera acestuia de spital. Potrivit dr. M.E., pacientul nu se putea mișca după operație din cauza durerii și a riscului de hemoragie.

Guvernul a anexat la observațiile sale din ianuarie 2006 o notă explicativă scrisă de dr. M.E.. Medicul a explicat că dl Istratii nu a fost încătușat în timpul operației, însă a fost încătușat de un calorifer înainte de operație și că față de el nu s-a aplicat niciun fel de maltratare. Medicul a confirmat că era necesară o perioadă de recuperare de o lună de zile după operația de tipul celei suferite de reclamant.

(b) Condițiile de detenție ale tuturor celor trei reclamanți în Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției

20. La 23 februarie 2005, toți cei trei reclamanți au fost transferați în Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției din Chișinău (cunoscut ca Închisoarea nr. 3). Potrivit reclamanților, ei au fost deținuți acolo în condiții inumane și degradante (a se vedea paragrafele 61-65 de mai jos).

Condițiile din acest izolator au fost inspectate de trei ori de către Comitetul European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante („CPT”, a se vedea paragraful 29 de mai jos). Problema supraaglomerării și a insuficienței fondurilor pentru reparații, a produselor din carne, pește, a lactatelor și a paturilor a fost, de asemenea, subliniată în două rapoarte naționale (a se vedea paragraful 28 de mai jos).

5. Pretinsa ingerință în comunicarea dintre reclamanți și avocații lor

21. Avocații reclamanților au cerut permisiunea de a avea întrevederi confidențiale cu clienții lor. Lor li s-a oferit o cameră în care ei erau separați de un perete din sticlă și, aparent, trebuiau să strige pentru a se auzi reciproc. Din fotografiile și înregistrarea video prezentate de Guvern, se pare că în camera prevăzută pentru întrevederile dintre avocați și clienți din cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC, spațiul prevăzut pentru deținuți este separat de restul camerei printr-o ușă și un geam. Aparent, geamul este făcut din două bucăți de sticlă. Ambele bucăți de sticlă au găuri mici care au fost făcute cu un burghiu; totuși, găurile nu coincid, așa că nimic nu poate fi transmis prin geam. Mai mult, între cele două bucăți de sticlă ale geamului există o plasă densă de culoare verde făcută fie din sârmă subțire, fie din plastic, care acoperă toată porțiunea găurită a geamului. Acolo se pare că nu există spațiu pentru transmiterea documentelor dintre avocat și client.

22. Potrivit reclamanților, ei puteau auzi conversațiile dintre alți deținuți și avocații acestora, ceea ce-i făcea să se abțină de la discutarea îndelungată a cauzelor lor. Guvernul nu a contestat acest lucru.

II. MATERIALE NON-CONVENȚIONALE RELEVANTE

A. Dreptul și practica interne

23. Legislația internă relevantă a fost expusă în cauza *Șarban v. Moldova* (nr. 3456/05, §§ 51-56, 4 octombrie 2005).

24. Suplimentar, prevederile relevante ale Codului de procedură penală sunt următoarele:

Articolul 176

„(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către organul de urmărire penală sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile de a presupune că bănuitul ... ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni, de asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

(2) Arestarea preventivă și măsurile preventive de alternativă arestării se aplică numai în cazurile săvârșirii unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de 2 ani, iar în cazul săvârșirii unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de 2 ani, ele se aplică dacă învinuitul ... a comis cel puțin una din acțiunile menționate în alineatul (1).

(3) La soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, organul de urmărire penală și instanța de judecată vor lua în considerare următoarele criterii complementare:

- 1) caracterul și gradul prejudiciabil al faptei incriminate;
  - 2) persoana bănuितului, învinuitului, inculpatului;
  - 3) vârsta și starea sănătății lui;
  - 4) ocupația lui;
  - 5) situația familială și prezența persoanelor întreținute;
  - 6) starea lui materială;
  - 7) prezența unui loc permanent de trai;
  - 8) alte circumstanțe esențiale.
- ...”

Articolul 186

„(3) În cazuri excepționale, în funcție de complexitatea cauzei penale, de gravitatea infracțiunii și în caz de pericol al dispariției învinuitului ori de risc al exercitării din partea lui a presiunii asupra martorilor sau al nimicirii ori deteriorării mijloacelor de probă, durata ținării învinuitului în stare de arest preventiv la faza urmăririi penale poate fi prelungită: ...”

25. Între 1 și 3 decembrie 2004, Baroul Avocaților din Republica Moldova a fost în grevă, refuzând să participe la orice proceduri în legătură cu persoanele deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va fi de acord să asigure avocaților camere pentru întrevederi confidențiale cu clienții lor. Cerințele Baroului Avocaților au fost refuzate (a se vedea *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 126, 4 octombrie 2005).

26. La 26 martie 2005, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o reuniune la care președintele Baroului Avocaților și un alt avocat au informat participanții la reuniune că ei au făcut parte, împreună cu reprezentanți ai Ministerului Justiției, dintr-o comisie care a inspectat Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Pe parcursul inspecției, ei au cerut ca peretele din sticlă să fie scos pentru a verifica dacă acolo nu sunt dispozitive de interceptare. Ei au subliniat că era necesar de a scoate doar câteva șuruburi și au propus ca toate cheltuielile de verificare să fie acoperite de Baroul Avocaților. Administrația CCCEC a respins propunerea.

27. La 24 octombrie 2003, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 415-XV privind aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008. Planul include un număr de obiective pentru anii 2004-2008 cu scopul de îmbunătățire a condițiilor de detenție, inclusiv reducerea supraaglomerării, îmbunătățirea tratamentului medical, antrenarea în muncă și reintegrarea deținuților, precum și instruirea personalului. Rapoarte regulate urmează să fie întocmite cu privire la implementarea Planului.

28. La o dată nespecificată, Ministerul Justiției a aprobat „Raportul său cu privire la implementarea de către Ministerul Justiției a capitolului 14 al Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003”. La 25 noiembrie 2005, Comisia parlamentară pentru drepturile omului a aprobat un raport cu privire la implementarea Planului național de acțiuni. Ambele aceste rapoarte au confirmat finanțarea insuficientă și deficiențele care rezultă din acest lucru, precum și omisiunea de a implementa pe deplin planul de acțiuni în ceea ce privește cele mai multe izolatoare de detenție provizorie din Republica Moldova, inclusiv Închisoarea nr. 3 din Chișinău. Primul din aceste rapoarte menționa *inter alia* că „atât timp cât obiectivele și acțiunile din [Planul Național de acțiuni] nu au acoperire financiară necesară ... el va rămâne doar o bună încercare a statului de a respecta drepturile omului, descrise în Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003, soarta căreia este neimplementarea sau implementarea parțială.” La 28 decembrie 2005, Parlamentul a adoptat Hotărârea sa nr. 370-XVI „privind rezultatele controlului efectuat de Comisia parlamentară specială asupra situației preveniților ținuți în stare de arest în izolatorul de urmărire penală nr. 13 al Departamentului Instituțiilor Penitenciare ale căror dosare se află pe rol în instanțele judecătorești.” În hotărâre s-a constatat *inter alia* că „activitatea Ministerului Justiției în domeniul asigurării condițiilor de detenție nu corespunde cerințelor legislației în vigoare.”

B. Materiale non-convenționale

1. Constatările CPT

29. Constatările relevante ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT), sunt următoarele:

a. Vizita efectuată în Republica Moldova între 11 și 21 octombrie 1998 (traducere neoficială)

„76. Deși nu constituie un tratament rău intenționat, CPT este obligat să noteze că la Închisoarea nr. 3, marea majoritate a deținuților erau supuși unei combinații de factori negativi – supraaglomerare, condiții materiale și igienice execrabile, programe de activități practic inexistente – care ar putea fi ușor descriși ca tratament inuman și degradant.

80. Dimpotrivă, în toate celelalte blocuri de detenție, condițiile de trai ale mării majorități a deținuților din penitenciar lăsau mult de dorit. În majoritatea celulelor, spațiul locativ pentru un deținut era mult sub norma minimă fixată, iar supraaglomerarea atinsese un nivel intolerabil. ... Suplimentar, delegația a mai observat că în celulele de 8-9 m² erau până la patru persoane.

În afară de aceasta, în aceste celule, accesul la lumina naturală era foarte limitat, iluminarea artificială era mediocră, iar aerul era poluat și umed. Pentru deținuții aflați încă sub anchetă (adică mai mult de 700 de deținuți), situația era și mai gravă, celulele lor fiind aproape private de accesul la lumina zilei din cauza jaluzelelor metalice exterioare groase ce acopereau ferestrele. În realitate, echiparea era redusă la elementar, limitându-se la paturi metalice sau la saltele suprapuse, extrem de rudimentare și în stare proastă, la o masă și la una sau două lavițe. Mai mult, în multe celule, paturile nu erau în număr suficient și deținuții erau nevoiți să le împartă sau să doarmă în schimburi. De asemenea, paturile erau în stare proastă; stocurile de saltele foarte modeste, cuverturile și așternuturile nu erau suficiente și mulți deținuți fără familie sau resurse dormeau chiar pe somieră și/sau pe saltele.

Celulele erau echipate cu un colț sanitar, un veritabil focar de infecție. Veceul de tip asiatic avea în partea de sus un robinet, ce servea în același timp și ca scurgere de apă și ca sursă de apă pentru spălare. În plus, acest spațiu era doar parțial despărțit de un perete lateral mai jos de un metru înălțime, ceea ce nu permitea păstrarea adecvată a intimității.

Starea întreținerii și a curățeniei celulelor, în ansamblu, trezeau la fel o îngrijorare considerabilă. Mai mult, multe celule erau infectate cu gândaci de bucătărie și alte insecte, iar unii deținuți s-au plâns de prezența rozătoarelor.

Rezumând, condițiile de viață și de igienă ale mării majorități a deținuților din penitenciar erau execrabile și, mai ales, constituiau un risc major pentru sănătate.”

b. Vizita efectuată în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001 (traducere neoficială)

„37. CPT recomandă ca dreptul de acces la un avocat din momentul reținerii să fie asigurat în practică, în mod efectiv și pe deplin. De asemenea, el recomandă ca deținuții să poată să primească vizite de la avocați în condiții care să asigure pe deplin confidențialitatea discuțiilor. ...

70. În anumite închisori, în special în cele folosite ca izolatoare de detenție provizorie, situația este uneori agravată de supraaglomerarea severă (așa precum este în Închisoarea nr. 3 din Chișinău, în care în 2001 erau deținuți 1,892 de deținuți, comparativ cu capacitatea sa oficială de 1,480 de deținuți). ...

Vizita din 2001 a arătat cât de stringent este pentru autorități să implementeze planurile lor de reforme legislative; menținerea stării în care se află închisoarea nu constituie o soluție. După cum s-a subliniat deja în raportul anterior al CPT, este mult mai important de a revizui legislația și practica curente cu privire la detenția provizorie, aplicarea sentințelor și executarea sentințelor, precum și cu privire la sentințele non-privative disponibile. Aceasta constituie o condiție *sine qua non* dacă există vreo speranță în viitorul apropiat de a oferi condiții decente în închisori. ...

82. ... vizita ulterioară la Închisoarea nr. 3 din Chișinău a permis de a constata evoluțiile pozitive, pe care CPT le salută. În special, este binevenită demontarea jaluzelelor, care acopereau ferestrele celulelor ce dau spre interiorul clădirii.

Cu toate acestea, condițiile execrabile de viață și igienă în interiorul celulelor din blocurile I, II și III, inclusiv celulele de tranzit, descrise în paragrafele 80 și 81 ale raportului precedent, nu s-au schimbat (cu excepția accesului la lumina naturală). Mai mult chiar, supraaglomerarea acută în aceste încăperi s-a agravat. Câteva celule vizitate, care erau corespunzător echipate și amenajate, erau rezultatul deținuților care au putut să-și procure necesarul cu ajutorul familiilor lor.”

c. Vizita efectuată în Republica Moldova între 20-30 septembrie 2004 (traducere neoficială)

„b. Izolatorul de Detenție Provizorie al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției

53. Condițiile materiale din acest Izolator de Detenție Provizorie se deosebeau radical de cele din Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției. Celulele de aproximativ 14 m², puteau găzdui fiecare maximum patru deținuți. Ele aveau acces la lumina naturală, iluminarea artificială era suficientă și erau bine aerisite. Acestea erau dotate cu veceuri parțial separate și lavoare, având paturi cu un așternut complet (saltele, cearșafuri, perne, pături). ...

În concluzie, condițiile materiale din acest centru de detenție demonstrează că în Republica Moldova, este realmente posibilă asigurarea unor condiții materiale adecvate de detenție.

55. Situația în majoritatea penitenciarelor vizitate, impusă de starea economică din țară, a rămas dificilă și s-au regăsit un șir de probleme ce țin de condițiile materiale și regimurile de detenție care au fost deja identificate în timpul vizitelor din 1998 și 2001.

La aceasta se adaugă problema supraaglomerării, care rămâne gravă. De fapt, chiar dacă penitenciarele vizitate nu funcționau la capacitatea lor deplină – precum este cazul Închisorii nr. 3 în care numărul deținuților s-a redus sensibil în comparație cu cel din ultima vizită a Comitetului - ele continuă să fie extrem de aglomerate. De fapt, norma de spațiu mai era încă bazată pe un nivel foarte criticabil de 2 m² pentru un deținut, care, în practică, este deseori și mai mică.

77. Vizita de observare efectuată în Izolatorul nr. 3 din mun. Chișinău nu aduce vești îmbucurătoare. Progresele constatate sunt de fapt minime și se limitează la niște reparații

curente. Reparația sistemului de ventilare a putut fi efectuată, în primul rând, datorită susținerii financiare a societății civile (în special, a ONG-urilor), iar crearea locurilor pentru plimbări zilnice se datorează susținerii din partea deținuților și a familiilor lor.

Reparația, renovarea și întreținerea celulelor sunt puse, în totalitate, în sarcina deținuților și a familiilor lor, care, de asemenea, plătesc pentru materialele necesare. La fel, ei trebuie să-și aducă cearșafuri și lenjerie de pat, instituția penitenciară putând să le acorde doar saltele folosite.

79. ...Într-un cuvânt, condițiile de viață în marea majoritate a celulelor din blocurile I - II și din celulele de tranzit continuă a fi mizerabile. ...

În fine, deși a fost redusă drastic supraaglomerarea, se observă, în continuare, un nivel foarte înalt, chiar intolerabil al ratei de ocupare a celulelor.

83. ... peste tot, cantitatea și calitatea hranei deținuților constituie o îngrijorare deosebită. Delegația a primit numeroase plângeri cu privire la lipsa cărnii și a produselor lactate. Constatările delegației, atât cu privire la stocurile de hrană, cât și la meniuri confirmă credibilitatea acestor plângeri. De asemenea, constatările ei confirmă că în anumite locuri (în Închisoarea nr. 3, ...) hrana servită era respingătoare și, cu adevărat, necomestibilă (spre exemplu, prezența insectelor și a paraziților). Acest lucru nu este deloc surprinzător, având în vedere starea generală a bucătăriilor și echipamentul modest al acestora.

Autoritățile moldovenești au subliniat întotdeauna dificultățile financiare în asigurarea alimentării adecvate a deținuților. Totuși, Comitetul insistă că aceasta constituie o cerință fundamentală a vieții, care trebuie asigurată de către stat persoanelor aflate în custodia acestuia și că nimic nu poate să-l exonereze de o astfel de responsabilitate. ...”

2. *Acte ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei*

30. Rezoluția (73)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la Regulile standard minime cu privire la tratamentul deținuților (adoptată de Comitetul de Miniștri la 19 ianuarie 1973), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„93. Orice deținut preventiv are dreptul, de la încarcerarea sa, să-și aleagă un avocat sau să i se permită să solicite asistență juridică gratuită, atunci când o astfel de asistență este disponibilă, să primească vizite ale avocatului său în vederea apărării sale, și să pregătească și să transmită acestuia, precum și să primească de la acesta, instrucțiuni confidențiale. La cerere, deținutului trebuie să i se acorde toate facilitățile necesare în acest scop. În special, lui i se va acorda asistență gratuită din partea unui interpret în toate relațiile esențiale cu administrația, precum și pentru a-și pregăti apărarea. Întrevederile dintre deținut și avocatul său pot fi urmărite vizual, dar nu și ascultate, fie direct, fie indirect, de un angajat al poliției sau al instituției.”

31. Recomandarea Rec(2006)2 a Comitetului de Miniștri statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 11 ianuarie 2006, în cadrul celei de-a 952-a reuniuni a Viceministrilor), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„23.1 Toți deținuții au dreptul să solicite consiliere juridică, iar autoritățile penitenciarului trebuie să le faciliteze accesul la o astfel de consiliere. ...

23.4 Consultanța și alte comunicări, inclusiv corespondența, purtate între un deținut și avocatul său pe probleme juridice trebuie să rămână confidențiale. ...

23.6 Deținuților trebuie să li se permită accesul la documentele referitoare la procedurile judiciare care îi privesc sau vor fi autorizați să le păstreze în posesia lor.”

ÎN DREPT

32. Reclamanții s-au plâns de condițiile lor de detenție și de lipsa tratamentului medical, ceea ce contravine articolului 3 al Convenției, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

33. De asemenea, ei au declarat că încheierile prin care s-a dispus arestarea lor preventivă nu au fost adoptate de un „judecător de instrucție”, după cum este cerut de lege. De asemenea, ei s-au plâns de motivarea insuficientă dată de instanțe în încheierile acestora, prin care s-a dispus arestarea preventivă a reclamanților. Articolul 5 § 3 prevede următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

34. La fel, reclamanții au pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că discuțiile cu avocații lor s-au desfășurat printr-un perete de sticlă și au fost ascultate sau, posibil, chiar înregistrate și că autoritățile nu le-au pus la dispoziție condiții adecvate pentru discuții confidențiale cu avocații lor. Curtea, care este prima autoritate care decide ce calificare urmează a fi dată în drept faptelor unei cauze (a se vedea *Guerra and Others v. Italy*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, § 44), a decis să examineze chestiunea invocată de reclamanți prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției și să ceară argumentele părților cu privire la aceasta. Articolul 5 § 4 prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

I. ADMISIBILITATEA CERERII

35. În cererile lor inițiale, reclamanții au pretins, în temeiul articolului 5 § 3 al Convenției, că judecătorii care au dispus, iar mai apoi au prelungit detenția lor preventivă nu au fost „judecători de instrucție”, după cum este cerut de lege și nu au fost împuterniciți să dispună eliberarea lor.

36. Totuși, în observațiile lor din decembrie 2005, în lumina constatărilor din hotărârea *Șarban*, citată mai sus, reclamanții și-au exprimat dorința de a-și retrage această pretenție. Prin urmare, Curtea nu va examina această pretenție.

37. Guvernul a declarat că reclamanții nu au epuizat toate căile de recurs interne disponibile lor. În special, ei ar fi putut, însă nu au făcut acest lucru, folosi prevederile articolului 53 al Constituției, ale articolului 1405 al Codului civil și ale Legii 1545. Cauza *Duca* (citată în hotărârea *Șarban*, §§ 57-59), care a primit compensații la nivel național în baza Legii 1545, a confirmat această posibilitate.

38. Curtea notează că ea a examinat o obiecție preliminară bazată pe același argument în hotărârea *Șarban* (citată mai sus, §§ 57-62) și a constatat că recursurile invocate de Guvern nu au fost efective în acea cauză, care se referea la pretenții similare formulate în temeiul articolelor 3 și 5 ale Convenției. Ea constată că Guvernul nu a prezentat niciun argument care s-o convingă să se abată de la concluziile sale în această cauză sau să distingă aceste cereri.

39. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că cererile nu pot fi declarate inadmisibile pentru neepuizarea căilor de recurs interne. Prin urmare, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă.

40. Curtea consideră că pretențiile reclamanților formulate în temeiul articolelor 3 și 5 §§ 3 și 4 ale Convenției ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va purcede acum la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

41. Reclamanții au pretins că lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC între 12 noiembrie 2004 și 11 februarie 2005 și condițiile lor de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției după 23 februarie 2005, au constituit tratament inuman și degradant, care contravine articolului 3 al Convenției.

A. Argumentele părților

1. *Condițiile de detenție și pretinsa lipsă a tratamentului medical în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC*

a. *Reclamanții*

42. Dl Burcovschi și dl Luțcan au formulat pretenții generale cu privire la lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Ei nu

au pretins că au avut vreo necesitate concretă de o astfel de asistență sau că lor li s-a refuzat o astfel de asistență atunci când au solicitat-o.

Dl Istratii s-a plâns, în special, că atunci când el a avut o urgență medicală, care a reprezentat o hemoragie serioasă la 18 noiembrie 2004, el nu a fost dus la un spital decât peste trei ore după ce el a cerut ajutor. Mai mult, el s-a plâns de prezența permanentă a angajaților CCCEC în camera sa de spital, de faptul că el a fost ținut încătușat când se afla în spital și că a fost transportat la un spital pentru deținuți la puțin timp după operație, chiar dacă el nu s-a recuperat suficient.

b. Guvernul

43. Guvernul a declarat că tratamentul la care au fost supuși reclamanții nu a atins nivelul minim de severitate cerut de articolul 3 al Convenției. Orice suferință pe care ei ar fi suportat-o nu a depășit ceea ce era inerent detenției. Condițiile din Izolatorul de Detenție Provizorie erau corespunzătoare. Acolo a fost angajat un medic. În caz de urgență, deținuții puteau fi transportați la un spital din apropiere (în hotărârea *Șarban*, citată mai sus, Guvernul a specificat că Spitalul de Urgență din municipiul Chișinău era situat la 500 metri de la Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC), după cum a avut loc la 18 noiembrie 2004 în cazul dlui Istratii. Nu există o obligație, în temeiul jurisprudenței Curții, de a transfera deținuții în afara locului lor de detenție, dacă lor li se oferă acolo asistență medicală corespunzătoare.

44. În ceea ce privește tratamentul dlui Istratii din 18-19 noiembrie 2004, Guvernul a declarat că boala sa a fost dobândită înainte de detenția sa și că administrația CCCEC a reacționat imediat la cererea acestuia de asistență medicală, transferându-l la un spital. Starea sănătății sale nu era foarte gravă, deoarece el nu a fost operat în ziua internării sale în spital, ci în următoarea zi. Mai mult, el putea să se deplaseze fără ajutor și era, în mod evident, conștient.

45. Guvernul a considerat că dl Istratii nu a fost încătușat în timpul operației, iar nota dr. M.E. a confirmat acest lucru (a se vedea paragraful 19 de mai sus). Reclamantul a fost transportat la un spital pentru deținuți după patru ore de la operație, ceea ce era un timp suficient pentru recuperare. El nu sângera, nu era inconștient și se afla într-o stare relativ bună în timpul transferului.

c. Aprecierea Curții

46. Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența sa, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă; el depinde de toate circumstanțele cauzei, precum durata maltratării, consecințele sale fizice și mintale și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei (a se vedea *Kudla v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 91, ECHR 2000-XI și *Șarban*,

citată mai sus, §§ 75 et seq.). Deși scopul maltratării este un factor care trebuie luat în considerație, în special dacă a avut intenția de a umili sau înjosi victima, absența unui astfel de scop nu duce, în mod inevitabil, la constatarea că nu a avut loc o violare a articolului 3 (*Peers v. Greece*, nr. 28524/95, § 74, ECHR 2001-III).

47. Deși articolul 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală de a elibera deținuții pe motive de sănătate, totuși, el impune statului obligația de a proteja integritatea fizică a persoanelor private de libertate, de exemplu, prin a le acorda asistența medicală necesară (a se vedea *Hurtado v. Switzerland*, hotărâre din 28 ianuarie 1994, Seria A nr. 280-A, opinia Comisiei, p. 15-16, § 79). Curtea, de asemenea, a subliniat dreptul tuturor deținuților la condiții de detenție compatibile cu demnitatea umană, pentru a asigura că maniera și metoda de executare a măsurilor impuse nu-i supune la suferință sau dificultăți de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inevitabil inerent detenției; în plus, în afara sănătății deținuților, bunăstarea lor trebuie să fie asigurată în mod adecvat, luând în considerație cerințele practice ale detenției (a se vedea *Kudla*, citată mai sus, § 94).

48. Reclamanții s-au plâns de lipsa asistenței medicale în timp ce ei au fost deținuți în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Curtea reamintește că, în cauza *Șarban*, citată mai sus, § 81, Guvernul nu a prezentat nicio probă cu privire la prezența în Izolatorul de Detenție Provizorie a personalului medical înainte de 11 februarie 2005. El nu a prezentat nicio probă în acest sens nici în această cauză.

49. Doi dintre reclamanți nu au pretins că ei au avut nevoie de asistență medicală în mod regulat sau pentru un caz de urgență (a se vedea paragraful 42 de mai sus). Curtea consideră că lipsa asistenței medicale în circumstanțe în care o astfel de asistență nu este necesară nu poate, în sine, să constituie o violare a articolului 3 al Convenției.

50. Pe de altă parte, dl Istratii a cerut asistență medicală la 18 noiembrie 2004, când el a avut o paraprocitită acută cu hemoragie rectală. El a fost transportat la un spital trei ore mai târziu (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

51. Părțile au fost de acord cu faptul că dl Istratii și-a dobândit boala cu mult timp înaintea reținerii sale, astfel el era conștient de riscurile pe care le implica o înrăutățire a stării sănătății sale. În același timp, la 18 noiembrie 2004, când el a suferit o criză acută, el nu a avut posibilitatea să obțină asistență medicală imediată, deoarece în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC nu era personal medical (a se vedea paragraful 48 de mai sus).

52. În pofida asigurărilor Guvernului că în caz de urgență va fi acordată asistență medicală urgentă fără întârziere prin chemarea unei ambulanțe și transportarea pacientului la un spital din apropiere (a se vedea paragraful 43 de mai sus), nu a fost dată nicio explicație cu privire la întârzierea de trei ore care a avut loc înainte ca o astfel de asistență să-i fie acordată. Deși, eventual, s-a constatat că criza nu a fost foarte periculoasă, reclamantul a fost lăsat în dureri

și într-o stare de neliniște pe parcursul acelei perioade, neștiind exact care era starea sa și când i se va acorda asistență medicală calificată.

53. În acest sens, Curtea reamintește constatarea sa din hotărârea *Șarban*, citată mai sus (§ 87 *in fine*), că „pentru a suna și chema o ambulanță, era necesar ca administrația CCCEC să dea permisiunea, o decizie dificil de luat în absența unui sfat medical profesionist”. Această cauză consolidează poziția Curții cu privire la această chestiune, având în vedere întârzierea în chemarea ambulanței.

54. Rezultă că reclamantului nu i s-a acordat asistență medicală la timp în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, fiind lăsat într-o stare de neliniște în ceea ce privește starea sănătății sale.

55. De asemenea, dl Istratii s-a plâns de transferul său la un spital pentru deținuți, fără a i se fi acordat timp pentru recuperare și de încătușarea sa în timpul aflării în spital. Curtea notează că, la mai puțin de patru ore după operație, reclamantul a fost dus la un spital pentru deținuți și că transferul a durat două ore și jumătate (a se vedea paragraful 18 de mai sus). De asemenea, ea notează că perioada de recuperare după o astfel de operație este de o lună de zile și că, potrivit dr. M.E., care l-a operat pe reclamant, ultimul nu se putea mișca de sine stătător după operație din cauza durerii și a riscului de sângerare (a se vedea paragraful 19 de mai sus).

56. În astfel de condiții, unde nu exista riscul evadării reclamantului și unde perioada de recuperare permisă era foarte scurtă, în timp ce durata călătoriei a fost relativ lungă, Curtea nu este convinsă că îngrijorările cu privire la o posibilă evadare a reclamantului ar fi trebuit să prevaleze în fața necesității clare de a asigura recuperarea acestuia.

57. Curtea notează că Guvernul nu a dat nicio explicație pentru necesitatea de a încătușa reclamantul, ci doar a subliniat că el nu a fost încătușat în timpul operației. Într-adevăr, starea medicală a reclamantului (atât înainte, cât și după operație) a exclus efectiv orice risc de evadare sau de cauzare a violenței, așa cum s-a notat în paragraful 54 de mai sus, și că nu s-a invocat că el ar fi folosit vreodată violența. În astfel de circumstanțe, și în lumina faptului că doi angajați ai CCCEC l-au păzit pe reclamant în camera acestuia de spital, încătușarea lui de un calorifer a fost disproporțională necesităților de securitate și l-a umilit nejustificat, indiferent dacă aceasta a fost sau nu intenția (a se vedea *Mouisel v. France*, nr. 67263/01, § 47, ECHR 2002-IX; *Henaf v. France*, nr. 65436/01, § 52, ECHR 2003-XI).

58. În opinia Curții, omisiunea de a acorda imediat asistență medicală reclamantului într-o situație de urgență, precum și transferul său la un alt spital înainte ca el să se poate recupera suficient, combinate cu umilirea sa prin încătușarea în timpul aflării în spital, au constituit tratament inuman și degradant în sensul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Kudla v. Poland*, citată mai sus, § 94; *Farbtuhs v. Latvia*, nr. 4672/02, § 51, 2 decembrie 2004; *Nevmerzhitky v. Ukraine*, nr. 54825/00, § 106, 5 aprilie 2005).

59. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în privința dlui Istratii. Nu a avut loc o violare a aceluiași articol în privința dlui Burcovschi și a dlui Luțcan în ceea ce privește lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC.

2. *Condițiile de detenție a reclamanților în Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției*

a. **Reclamanții**

60. Reclamanții au pretins că condițiile de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției au fost inumane și degradante (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

61. În special, ei s-au plâns de supraaglomerare, celulele lor măsurând 10 m², în care erau deținute între 4 și 6 persoane (astfel, spațiul disponibil pentru o persoană varia între 1.6 și 2.5 m²). Periodic, în celula dlui Istratii era plasat un al șaptelea deținut, care dormea pe podea. Potrivit unui plan al celulei, desenat de avocatul reclamanților, cea mai mare parte din suprafața celulei era ocupată de paturi în trei nivele, un veceu și o masă, lăsând un spațiu foarte mic în mijlocul celulei.

62. În absența scaunelor, toți deținuții trebuia să mănânce în picioare. În celula dlui Luțcan masa era situată lângă veceu. Veceul nu avea rezervor. Un furtun era folosit pentru golirea și curățirea veceului, spălătul mâinilor și pregătirea hranei. În timpul nopții nu era livrată apă, ceea ce-i făcea pe deținuți să se abțină de la folosirea veceului, pentru a limita mirosurile urâte în celulă.

63. Fereastra celulei era acoperită cu trei nivele de plasă de fier de mărimi diferite, efectul combinat al căreia era blocarea aproape a întregii lumini naturale. Ventilarea nu era niciodată pornită. În timpul iernii, în celulă era foarte frig (12 ° C). Electricitatea era pornită doar câteva ore pe zi, ceea ce făcea dificilă pregătirea hranei. Deținuților li se permitea să facă baie o dată la două săptămâni.

64. Asistența medicală era mediocră din cauza finanțării slabe a serviciului medical din închisori (limitată la EUR 64,000 pe an pentru toate închisorile). Lenjeria de pat era disponibilă doar pentru 25 % din deținuți și cea mai mare parte a ei era prea veche. Deținuților nu li se dădeau haine sau încălțăminte de către administrația închisorii.

65. Hrana servită era de o calitate foarte joasă; bugetul rezervat pentru alimentarea deținuților era de EUR 0.28 pe zi pentru o persoană sau 30 % din minimumul estimat de autorități. Carne, pește și produse lactate erau date doar persoanelor vulnerabile, restul deținuților primindu-le „în limita fondurilor disponibile”, așa cum a fost confirmat într-un raport al Ministerului Justiției.

66. Reclamanții au invocat constatarea de către Curte a violării articolului 3 în hotărârea *Ostrovar v. Moldova* (nr. 35207/03, 13 septembrie 2005), care viza condițiile de detenție din aceeași închisoare ca și în această cauză. În continuare,

ei au invocat constatările CPT făcute în urma vizitelor din 1998, 2001 și 2004 la această instituție, precum și constatările din diferite rapoarte naționale (a se vedea paragraful 28 de mai sus).

b. Guvernul

67. Guvernul a declarat că condițiile de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare erau acceptabile: în fiecare celulă exista acces la lumina zilei, ventilare suficientă, apă de la robinet și un veceu (separat de un perete lateral), precum și încălzire. Deținuților li se permitea să folosească propriile televizoare și aparate radio, aveau acces la o sală de sport și plimbări zilnice timp de o oră. Ei primeau hrană în funcție de necesitățile lor, în conformitate cu normele stabilite de Guvern, inclusiv carne și pește, „în dependență de disponibilitate”. De asemenea, ei puteau să-și cumpere hrană și produse de igienă personală (în limita a EUR 12 lunar) și puteau primi colete o dată pe lună. Mai mult, nu exista nicio intenție din partea administrației izolatorului să supună deținuții tratamentului inuman sau degradant, fiind depuse eforturi susținute pentru a îmbunătăți condițiile de detenție. În acest sens, au fost adoptate mai multe decizii și planuri de acțiuni (a se vedea paragraful 27 de mai sus).

c. Aprecierea Curții

68. Curtea notează că condițiile de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției au fost verificate de către CPT în 1998, 2001 și 2004 și, de fiecare dată, au fost constatate carențe serioase, în pofida unor reparații recente, cele mai multe fiind finanțate de înșiși deținuții sau de organizații caritabile (a se vedea paragraful 29 de mai sus). Aceste constatări sunt susținute de diverse rapoarte întocmite de autoritățile naționale (a se vedea paragraful 28 de mai sus).

69. Deși Curtea nu exclude posibilitatea îmbunătățirii condițiilor de detenție între vizita CPT-ului din septembrie 2004 și detenția reclamanților în februarie-aprilie 2005, Guvernul nu a prezentat nicio probă cu privire la astfel de îmbunătățiri.

70. Ea notează că unele pretenții ale reclamanților (dacă ventilarea era oprită, dacă periodic era oprită electricitatea și apa, temperatura joasă în celule) nu pot fi verificate, deoarece ele sunt negate de Guvern și nu există o altă confirmare a stării reale a lucrurilor. Totuși, alte plângeri coincid cu constatările CPT pe care Curtea le ia ca punct de pornire, cu posibilitatea prezentării de către Guvern a oricăror probe care să arate contrariul. În special, Curtea notează că ultimul raport CPT a confirmat „un nivel foarte înalt, chiar intolerabil” al ratei de ocupare a celulelor, de aproximativ 2 m² pentru un deținut (a se vedea paragraful 29 de mai sus). Acest lucru coincide cu pretenția reclamanților că ei aveau între 1.6 m² și 2.5 m² de spațiu în celule. Mai mult, pretenția reclamanților că

hrana era de calitate rea și în cantitate insuficientă coincide cu constatările CPT că „hrana servită era respingătoare și, cu adevărat, necomestibilă” și conținea insecte și urme de rozătoare. Reclamanții și-au susținut pretențiile făcând referire la rapoarte ale autorităților naționale (a se vedea paragraful 28 de mai sus), care au confirmat *inter alia* atât supraaglomerarea în închisori, cât și finanțarea insuficientă, ceea ce însemna că doar cantități limitate de hrană erau disponibile. Rapoartele naționale la care s-a făcut referire mai sus confirmă, de asemenea, disponibilitatea foarte limitată a lenjeriei de pat, cea mai mare parte a căreia era inadecvată, fiind prea veche. Guvernul nu a comentat pretenția reclamanților precum că trei nivele de plase din fier de pe geamurile celulei le împiedicau accesul la lumina naturală. El s-a limitat doar la a declara că exista acces la lumina zilei. Guvernul nu a făcut niciun comentariu nici cu privire la numărul de deținuți în celule. Curtea notează că reclamanții au petrecut 23 de ore pe zi, timp de mai mult de două luni, în condițiile descrise mai sus (a se vedea paragraful 67 de mai sus).

71. Curtea consideră că condițiile lor de detenție în Închisoarea nr. 3, în special, supraaglomerarea și cantitatea și calitatea insuficientă a hrănilor, lipsa lenjeriei de pat adecvate și accesul foarte limitat la lumina zilei, precum și condițiile sanitare insuficiente din celulă au constituit tratament inuman și degradant în sensul articolului 3 al Convenției.

72. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 în privința tuturor celor trei reclamanți.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

73. Reclamanții pretind că deciziile prin care s-a dispus detenția lor preventivă și prelungirea acesteia, precum și deciziile prin care au fost respinse cererile lor *habeas corpus* nu s-au bazat pe motive relevante și suficiente. Instanțele judecătorești, în esență, au citat prevederile legii și nu au reacționat în niciun fel la argumentele reclamanților împotriva fiecărei teme al detenției preventive, omițând să dea motive detaliate de ce fiecare temă a fost întemeiat în fiecare caz.

74. Guvernul a declarat că instanțele judecătorești naționale au adus motive suficiente de detaliate pentru deciziile lor, având în vedere că existența unor motive verosimile este suficientă pentru a justifica detenția la faza de urmărire penală și că nu exista obligația de a prezenta probe cu privire la vinovăția celor acuzați de o infracțiune.

75. Guvernul a adăugat că investigațiile în cauzele reclamanților au dovedit participarea lor în câteva infracțiuni similare și că ei au încercat să influențeze anumiți martori pentru a-i convinge să depună declarații false. Mai mult, unii martori au oferit documente reclamanților în schimbul unor sume de bani, ceea ce a demonstrat că acei martori au fost dispuși spre influențare.

76. Curtea reamintește că „persistența unei suspiciuni rezonabile că persoana arestată a comis o infracțiune este o condiție *sine qua non* pentru legalitatea detenției continue, dar, după o anumită perioadă de timp, acest lucru nu mai este suficient. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să stabilească dacă celelalte temeuri invocate de autoritățile judiciare continuă să justifice lipsirea de libertate. Atunci când aceste temeuri sunt „relevante” și „suficiente”, Curtea trebuie, de asemenea, să se asigure că autoritățile naționale competente au dat dovadă de „o diligență deosebită” pe parcursul desfășurării procedurilor” (a se vedea *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 153, ECHR 2000-IV).

77. De asemenea, Curtea reamintește că ea a constatat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în hotărârea *Șarban v. Moldova* (citată mai sus, § 104). Examinând materialele prezentate ei, Curtea consideră că dosarul nu conține niciun element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză. În special, Curtea notează că, în deciziile lor, instanțele judecătorești naționale nu au luat în considerație niciun argument al reclamantilor, chiar dacă ele au fost obligate să ia în considerație astfel de factori conform articolului 176 § 3 al Codului de procedură penală (a se vedea paragraful 24 de mai sus). Mai mult, potrivit articolului 186 § 3 al Codului de procedură penală (a se vedea paragraful 24 de mai sus), deținerea sub arest preventiv poate fi prelungită doar în „cazuri excepționale”. Niciuna din instanțele judecătorești care au prelungit detenția reclamantilor se pare că nu au identificat niciun caz excepțional care să ceară o astfel de prelungire. Mai mult, este surprinzător faptul că abia la 29 aprilie 2005 o instanță judecătorească a dispus eliberarea reclamantilor pe motivele pe care aceștia le-au invocat de la începutul detenției lor (a se vedea paragraful 16 de mai sus). Aceasta se pare că confirmă faptul că instanțele judecătorești nu au acordat o atenție corespunzătoare justificării detenției continue a reclamantilor înainte de acea dată.

78. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 4 AL CONVENȚIEI

79. Reclamantii s-au plâns de ingerința administrației Izolatorului de Detenție Provizorie în dreptul lor de a comunica în condiții de confidențialitate cu avocații lor.

1. Argumentele părților

80. Reclamantii au declarat că ei au putut să vorbească cu avocații lor doar printr-un perete de sticlă cu găuri care, datorită acusticii rele, îi obliga să strige, astfel creându-se riscul de a fi ascultați de angajații CCCEC și de alți deținuți. Ei au pretins că au auzit discuții între alți deținuți și avocații acestora în timpul unor astfel de vizite, ceea ce a creat o limitare suplimentară în ceea ce privește conținutul discuțiilor cu avocații, reducând astfel deosebit de mult eficiența apă-

rării lor. De asemenea, ei au aflat de la un alt deținut că lui i s-au cerut explicații cu privire la conținutul unei discuții cu avocatul său. Guvernul nu a contestat aceste declarații. Abia în februarie 2005, după transferarea lor într-un alt Izolator de Detenție Provizorie, ei au putut să vorbească liber cu avocații lor, astfel încât aceștia din urmă să poate pregăti o bună apărare a cauzei, ca rezultat al căreia reclamanții au fost eliberați în aprilie 2005.

81. Reclamanții au prezentat o copie a unei decizii a Baroului Avocaților din Republica Moldova cu privire la desfășurarea unei greve între 1-3 decembrie 2004, refuzând să participe la orice ședințe procedurale în privința persoanelor deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va fi de acord să asigure avocații cu camere pentru întâlniri confidențiale cu clienții lor (a se vedea paragraful 25 de mai sus). Reclamanții au pretins că între avocați exista o suspiciune larg răspândită că discuțiile lor cu clienții lor deținuți la CCCEC ar putea fi ascultate și că orice informație obținută astfel ar putea fi folosită împotriva clienților lor.

82. Guvernul a declarat că, în cererile lor inițiale, reclamanții s-au plâns în temeiul articolului 8 doar în ceea ce privește pretinsa ingerință în dreptul lor de a comunica cu avocații lor și că au cerut Curții doar să examineze chestiunea prin prisma articolului 5 § 4 în lumina hotărârii ulterioare în cauza *Șarban*. În opinia sa, acest lucru ar împiedica Curtea să examineze această pretenție prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției.

83. De asemenea, el a declarat că legislația națională asigură dreptul la întreveneri confidențiale cu avocații, fără a limita numărul și durata acestora (reclamanții folosind acest drept de câteva ori), și asigură siguranța reclamanților și a avocaților lor. Datorită caracterului periculos al infracțiunilor care țin de competența CCCEC, Izolatorul său de Detenție Provizorie a trebuit echipat cu o cameră pentru întreveneri, unde avocații și clienții acestora sunt separați de un perete de sticlă cu găuri, care permite purtarea unei discuții normale. Mai mult, absența unui obstacol fizic între avocat și client ar permite avocaților să contrafacă documente prin semnarea acestora de către clienții lor deținuți la CCCEC. Guvernul a subliniat că camera nu a fost niciodată echipată cu mijloace tehnice de interceptare sau ascultare, așa cum se vede din fotografiile și înregistrarea video de la CCCEC.

84. El s-a bazat pe hotărârea acestei Curți în cauza *Șarban*, citată mai sus (§ 131), precum și pe decizia Curții de Apel Chișinău din 3 decembrie 2004 emisă pe marginea unei plângeri similare (*Șarban*, citată mai sus, § 127). Mai mult, după transferarea lor la Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției, reclamanții au putut să comunice liber cu avocații lor, deoarece în camera pentru întreveneri de acolo nu exista un perete de sticlă.

2. *Aprecierea Curții*

85. În ceea ce privește obiecția Guvernului cu privire la examinarea acestei pretenții prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției, Curtea repetă că ea este

prima autoritate care decide ce calificare urmează a fi dată în drept faptelor unei cauze (a se vedea paragraful 34 de mai sus). Deoarece reclamantii au pretins, în esență, că din cauza peretelui de sticlă din camera pentru întrevederi între avocați și clienți ei nu au putut discuta în mod confidențial cu avocații lor despre chestiuni cu privire la procedurile legate de dreptul lor la libertate, Curtea consideră că în această cauză cel mai potrivit articol este articolul 5 § 4.

86. În hotărârea *Reinprecht v. Austria*, nr. 67175/01, § 31, ECHR 2005-..., Curtea a rezumat principiile care rezultă din jurisprudența sa cu privire la articolul 5 § 4 după cum urmează:

„(a) Articolul 5 § 4 al Convenției dă dreptul persoanei arestate sau deținute să inițieze proceduri cu privire la condițiile procedurale și materiale care sunt esențiale pentru legalitatea, în sensul Convenției, a lipirii ei de libertate (a se vedea, printre multe altele, *Brogan and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 29 noiembrie 1988, Seria A nr. 145-B, p. 34-35, § 65).

(b) Deși nu este întotdeauna necesar ca procedura în temeiul articolului 5 § 4 să fie însoțită de aceleași garanții ca și cele cerute de articolul 6 al Convenției pentru cauze penale sau civile, ea trebuie să aibă un caracter judiciar și să asigure garanții adecvate felului lipirii de libertate în cauză (a se vedea, spre exemplu, *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3302, § 162 și *Wloch v. Poland*, nr. 27785/95, § 125, ECHR 2000-XI, cu referire în ambele cauze la *Megyeri v. Germany*, hotărâre din 12 mai 1992, Seria A nr. 237-A, p. 11, § 22).

(c) Procedurile trebuie să fie contradictorii și trebuie să asigure întotdeauna egalitatea armelor între părți (a se vedea *Lamy v. Belgium*, hotărâre din 30 martie 1989, Seria A nr. 151, § 29). În cazul unei persoane a cărei detenție cade sub incidența articolului 5 § 1(c) este necesară o audiere (a se vedea *Nikolova v. Bulgaria* [GC], nr. 31195/96, § 58, ECHR 1999-II; *Assenov and Others*, citată mai sus, § 162, cu referire la *Schiesser v. Switzerland*, hotărâre din 4 decembrie 1979, Seria A nr. 34, p. 13, §§ 30-31; *Sanchez-Reisse v. Switzerland*, hotărâre din 21 octombrie 1986, Seria A nr. 107, p. 19, § 51 și *Kampanis v. Greece*, hotărâre din 13 iulie 1995, Seria A nr. 318-B, p. 45, § 47).

(d) Mai mult, articolul 5 § 4 cere ca o persoană deținută preventiv să poată iniția proceduri la intervale rezonabile pentru a contesta legalitatea detenției sale (a se vedea *Assenov and Others*, citată mai sus, p. 3302, § 162, cu referire la *Bezicheri v. Italy*, hotărâre din 25 octombrie 1989, Seria A nr. 164, p. 10-11, §§ 20-21).”

87. S-a constatat că articolul 6 se aplică uneori fazei prejudiciare (a se vedea, spre exemplu, *Imbrioscia v. Switzerland*, hotărâre din 24 noiembrie 1993, Seria A nr. 275, p. 13, § 36 și *John Murray v. the United Kingdom*, hotărâre din 8 februarie 1996, *Reports*, 1996-I, p. 54, § 62), în timpul căreia, de obicei, are loc revizuirea legalității detenției preventive. Totuși, această aplicabilitate este limitată la anumite aspecte.

S-a constatat că garanțiile prevăzute de articolul 6 cu privire la accesul la un avocat sunt aplicabile procedurilor *habeas corpus* (a se vedea, spre exemplu, *Winterwerp v. the Netherlands*, hotărâre din 24 octombrie 1979, Seria A nr. 33,

§ 60). În *Bouamar v. Belgium* (hotărâre din 29 februarie 1988, Seria A nr. 129, § 60), Curtea a constatat că este esențial nu numai ca persoana în cauză să aibă posibilitatea să fie audiată în persoană, dar și să beneficieze de asistența efectivă a avocatului său.

88. Sarcina Curții în această cauză este să decidă dacă reclamanții au putut să primească asistență efectivă de la avocații lor astfel încât aceste cerințe să fie satisfăcute.

89. Unul din elementele cheie ale unei reprezentări efective de către un avocat a intereselor clientului său este principiul conform căruia confidențialitatea informației transmisă între ei trebuie să fie protejată. Acest privilegiu încurajează o comunicare deschisă și onestă între clienți și avocați. Curtea reamintește că ea, anterior, a constatat că comunicarea confidențială dintre o persoană și avocatul său este protejată de Convenție, reprezentând o garanție importantă a dreptului unei persoane la apărare (a se vedea, spre exemplu, *Campbell v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 martie 1992, Seria A nr. 233, § 46 și Recomandarea Rec(2006)2 (a se vedea paragraful 31 de mai sus)).

90. Într-adevăr, dacă un avocat nu poate să comunice cu clientul său și să primească de la acesta instrucțiuni confidențiale, fără a fi supravegheați, asistența sa ar pierde mult din utilitate, pe când Convenția a fost gândită pentru a garanta drepturi care sunt practice și efective (a se vedea, *inter alia*, *Artico v. Italy*, hotărâre din 13 mai 1980, Seria A nr. 37, p. 16, § 33).

91. Curtea consideră că o ingerință în privilegiul avocat-client și, astfel, în dreptul deținutului la apărare nu cere, în mod necesar, ca o interceptare sau ascultare să aibă efectiv loc. În opinia Curții, o suspiciune veritabilă, bazată pe motive rezonabile, că discuția lor a fost ascultată poate fi suficientă pentru a limita eficacitatea asistenței pe care ar putea s-o ofere avocatul. O astfel de suspiciune, în mod inevitabil, ar inhiba o discuție liberă dintre avocat și client și ar afecta dreptul persoanei deținute de a contesta, în mod efectiv, legalitatea detenției sale.

92. Prin urmare, Curtea trebuie să stabilească dacă reclamanții și avocații lor au avut o suspiciune veritabilă, bazată de motive rezonabile, că discuția lor în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială. Din observațiile reclamanților se pare că suspiciunea că discuțiile lor cu avocații lor ar fi fost interceptate a fost veritabilă. Curtea, de asemenea, va analiza dacă un observator obiectiv, imparțial și bine informat ar putea să creadă că în camera pentru întrevederi din cadrul CCCEC discuțiile sunt interceptate sau ascultate.

93. Curtea notează că problema cu privire la pretinsa lipsă a confidențialității discuțiilor dintre avocați și clienți din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC a constituit o chestiune de îngrijorare serioasă din partea întregii comunități a avocaților din Republica Moldova, pentru o perioadă lungă de timp și că acest lucru a constituit chiar cauza unei greve organizate de Baroul Avo-

caților din Republica Moldova (a se vedea paragraful 25 de mai sus). Cererile Baroului de a verifica prezența dispozitivelor de interceptare în peretele de sticlă au fost respinse de către administrația CCCEC (a se vedea paragraful 26 de mai sus) și se pare că acest lucru a întărit suspiciunea avocaților. O astfel de îngrijorare și protestul Baroului Avocaților, în opinia Curții, ar fi suficient pentru a genera dubii despre confidențialitate în mintea unui observator obiectiv.

94. Referirea reclamanților la propria lor experiență de a auzi discuțiile între alți deținuți și avocații lor (a se vedea paragraful 80 de mai sus) nu dovedește că în camera pentru întrevederi de la CCCEC avea loc o supraveghere. Totuși, în contextul îngrijorării generale a Baroului, o astfel de speculație poate fi suficientă pentru a crește îngrijorarea observatorului obiectiv.

95. Prin urmare, concluzia Curții este că reclamanții și avocații lor puteau, în mod rezonabil, să aibă motive să creadă că discuțiile lor din camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu au fost confidențiale.

96. Mai mult, Curtea notează că, contrar declarațiilor Guvernului că reclamanții și avocații lor puteau ușor să facă schimb de documente, fotografiile prezentate de Guvern (a se vedea paragrafele 21 și 83 de mai sus) arată că acest lucru nu este așa, din cauza lipsei vreunui orificiu în peretele de sticlă. Acest lucru, în opinia Curții, a îngreunat și mai mult sarcina avocaților.

97. Curtea reamintește că în cauza *Șarban v. Moldova* ea a respins o pretenție oarecum similară, examinată prin prisma articolului 8 al Convenției, deoarece reclamantul nu a prezentat probe în susținerea pretenției sale și deoarece Curtea a considerat că obstacolele la o comunicare efectivă dintre reclamant și avocatul său nu au împiedicat reclamantul să beneficieze de o apărare efectivă în fața instanțelor naționale. Totuși, luând în considerație informația de care dispune cu privire la impedimentele reale create de peretele de sticlă pentru confidențialitatea discuțiilor și schimbul de documente dintre avocați și clienții acestora deținuți la CCCEC, Curtea este acum convinsă că existența peretelui de sticlă prejudiciază dreptul la apărare.

98. Guvernul s-a referit la cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland*, în care s-a constatat că faptul că avocatul și clienții săi au fost separați de un perete de sticlă nu a constituit o încălcare a dreptului la discuții confidențiale. Curtea notează că reclamanții în acea cauză au fost acuzați de acte extrem de violente și erau considerați foarte periculoși. Totuși, în această cauză reclamanții nu aveau antecedente penale (a se vedea paragraful 10 de mai sus) și au fost urmăriți pentru infracțiuni neviolente. Mai mult, se pare că în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC nu s-a luat în considerație caracterul deținuților, peretele de sticlă fiind o măsură generală care afecta fără deosebire pe toate persoanele deținute acolo, indiferent de circumstanțele lor personale.

99. Motivele de securitate invocate de Guvern nu sunt convingătoare, deoarece în dosar nu există nimic care să confirme existența unui risc pentru securitate. Mai mult, în circumstanțe excepționale când supravegherea întrevede-

rilor dinte avocat și client ar putea fi justificată, supravegherea vizuală a acelor întrevederi ar fi suficientă pentru astfel de scopuri.

100. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că imposibilitatea reclamanților să discute cu avocații lor chestiuni direct relevante pentru apărarea lor și pentru contestarea detenției lor preventive, fără a fi separați de peretele de sticlă, a afectat dreptul lor la apărare.

101. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

102. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

103. Reclamanții au pretins următoarele sume cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral care le-a fost cauzat: EUR 11,000 pentru dl Istratii și câte EUR 8,000 pentru dl Burcovschi și dl Luțcan. Ei s-au referit la jurisprudența Curții pentru a demonstra că sume comparabile au fost acordate pentru violări ale articolelor 3 și 5 ale Convenției.

104. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de reclamanți, susținând că ele sunt excesive în lumina jurisprudenței Curții. El a declarat că jurisprudența la care au făcut referire reclamanții viza situații care nu aveau nimic în comun cu cauzele acestora în ceea ce privește natura și gravitatea pretinselor violări, efectele acestora asupra reclamanților și atitudinea autorităților de stat.

105. Curtea consideră că reclamanților trebuia să le fi fost cauzată o anumită îngrijorare și suferință, mai ales, deoarece instanțele de judecată au dispus detenția lor, fără a aduce motive relevante și suficiente, iar, ulterior, au prelungit detenția lor între 23 februarie și 29 aprilie 2005 în condiții care au fost inumane și degradante. Mai mult, dl Luțcan a fost îndeosebi afectat din cauza imposibilității de a-și vedea soția și copilul nou-născut, iar dl Istratii a suferit durere și îngrijorare din cauza omisiunii autorităților de a-i oferi la timp asistență medicală într-o situație de urgență, a fost umilit în timp ce se afla în spital și a fost expus unui pericol pentru sănătatea sa prin faptul că a fost plasat din nou în detenție la scurt timp după operație.

106. În lumina celor de mai sus și hotărând în mod echitabil, Curtea acordă EUR 4,000 dlui Burcovschi, EUR 5,000 dlui Luțcan și EUR 6,000 dlui Istratii cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral.

B. Costuri și cheltuieli

107. Reclamantii au pretins EUR 8,140 cu titlu de costuri și cheltuieli. Ei au anexat o listă a orelor lucrate pentru pregătirea cauzei (care a constituit 77 de ore) și a onorariului pe oră pentru fiecare tip de activitate. Ei s-au referit la faptul că avocatul lor avea o experiență vastă în domeniul drepturilor omului. Ei au inclus în cererea lor cheltuielile poștale pentru poșta rapidă, precum și o sumă cu titlu de impozite.

108. Guvernul a considerat aceste pretenții ca fiind nejustificate. El a pus la îndoială necesitatea cercetării jurisprudenței Curții timp de 15 ore, precum și numărul de ore prestate pentru întocmirea observațiilor reclamantilor. Guvernul a pus la îndoială natura și mărimea impozitelor incluse, deoarece el nu cunoștea la ce fel de impozite s-a făcut referire.

109. Guvernul a subliniat asemănările între aceste trei cauze și între aceste cauze și cauza *Șarban*, în care reclamantul a fost reprezentat de același avocat. Prin urmare, avocatul trebuia să fi petrecut mai puțin timp la pregătirea cauzelor. El a cerut Curții să respingă cererea reclamantilor de rambursare a costurilor și cheltuielilor, după cum a fost făcut în mai multe cauze anterioare.

110. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (*Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 35, 20 iulie 2004).

111. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată de reclamant, numărul reclamanților, precum și numărul și complexitatea chestiunilor examinate, Curtea acordă suma totală de EUR 4,000 pentru toate costurile și cheltuielile de reprezentare a tuturor reclamanților.

C. Dobânda de întârziere

112. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererile admisibile;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește tratamentul medical insuficient și umilirea dlui Istratii și că nu a avut loc o violare în privința celorlalți doi reclamanți;

3. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în privința fiecărui reclamant în ceea ce privește condițiile lor de detenție în Închisoarea nr. 3;
4. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește insuficiența motivelor aduse pentru detenția fiecărui reclamant;
5. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției în ceea ce privește ingerința în dreptul fiecărui reclamant de a discuta cu avocatul său în condiții de confidențialitate;
6. *Hotărâște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 4,000 (patru mii euro) dlui Burcovschi, EUR 5,000 (cinci mii euro) dlui Luțcan și EUR 6,000 (șase mii euro) dlui Istratii cu titlu de prejudiciu moral și EUR 4,000 (patru mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 27 martie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Fatoș ARACI
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA COOPERATIVA AGRICOLĂ SLOBOZIA-HANESEI
c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 39745/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

3 aprilie 2007

DEFINITIVĂ

03/07/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte,*

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELÄ, *judcători,*

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii,*

Deliberând la 13 martie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 39745/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei („reclamantul”), o companie înregistrată în Republica Moldova, la 23 octombrie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl G. Botezat, avocat din Ștefan Vodă. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 26 aprilie 2002, a fost încălcat dreptul său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției și dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 24 septembrie 2004, o Cameră din cadrul acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul, Cooperativa Agricolă „Slobozia Hanesei”, este o companie înregistrată în Republica Moldova. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl G. Botezat, avocat din Ștefan Vodă.

7. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

8. Conform statutului întreprinderii de stat „Moldtranselectro” („M.”), modificat la 7 noiembrie 2000, întreprinderea este împuternicită să consolideze datoriile debitoare din sectorul energetic al Moldovei și este responsabilă să îndeplinească pretenții împotriva entităților care au datorii față de fostele întreprinderi (de stat) din sectorul energetic și să plătească datoriile acestor întreprinderi față de terțe persoane. Acest fapt este reglementat în Legea nr. 336 privind restructurarea datoriilor întreprinderilor din sectorul energetic (a se vedea paragraful 13 de mai jos). Printr-o scrisoare din 26 februarie 2002, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a declarat *inter alia* că, în conformitate cu Legea nr. 336-XIV, M. a preluat toate datoriile și pretențiile persoanelor juridice față de Rețelele Electrice de Distribuție Centru (RED Centru), o întreprindere energetică de stat, care a fost privatizată după anul 1999.

9. Reclamantul a inițiat proceduri judiciare împotriva lui M. și S.A. RED Centru, ultima figurând ca persoană terță. El a pretins că S.A. RED Centru îi datora 23,557 lei moldovenești (MDL) încă din anul 1999 și că datoriile acestuia au trecut către M., în temeiul Legii nr. 336. La 26 aprilie 2002, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a pronunțat o hotărâre prin care M. a fost obligat să plătească reclamantului MDL 23,557 (1,943 euro (EUR) la acea dată). Instanța a constatat că, conform articolului 6 al Legii nr. 336, atât datoriile debitoare ale S.A. RED Centru, cât și datoriile sale creditoare au trecut către M., după cum a fost confirmat printr-un act de verificare din 8 februarie 2000. Această hotărâre nu a fost contestată și a devenit executorie la 12 mai 2002.

10. Reclamantul a obținut un titlu executoriu, care însă nu a fost executat de către executorul judecătoresc. La 27 mai 2002, acesta s-a adresat în scris Departamentului de Executare a Deciziilor Judiciare al Ministerului Justiției, solicitând executarea hotărârii și sechestrarea proprietății debitorului său. La 1 septembrie 2002, reclamantul s-a adresat în scris „Guvernului”, solicitând acestuia să întreprindă măsuri în vederea executării hotărârii. Reclamantul nu a primit niciun răspuns la aceste cereri.

11. Hotărârea judecătorească din 26 aprilie 2002 nu a fost executată până în prezent. La 26 octombrie 2006, Parlamentul a adoptat Legea privind ameliorarea situației economico-financiare a Întreprinderii de Stat „Moldtranselectro”.

tro” prin anularea unor obligații (nr. 311-XVI). Prin lege a fost anulat un șir de penalități pentru neachitarea în termen a obligațiilor fiscale de către M. față de bugetul de stat.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

12. Prevederile relevante ale dreptului intern au fost expuse în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extrase) § 31).

13. Suplimentar, prevederile relevante ale Legii nr. 336-XIV privind restructurarea datoriilor întreprinderilor din sectorul energetic, sunt următoarele:

Articolul 1

„Întreprinderile ... din sectorul energetic ... [RED Centru] ... se privatizează fără datoriile creditoare și debitoare cu termenul de peste 60 de zile...”

Articolul 3

„Pînă la [privatizarea] întreprinderilor din sectorul energetic, se îngheață datoriile creditoare:

2) ale [lista întreprinderilor din sectorul energetic] față de întreprinderea de stat „Moldtranselectro”;

Articolul 5

„Datoriile, cu termenul de peste 60 de zile la data [privatizării] agenților economici [privati] față de întreprinderile din sectorul energetic pasibile de privatizare se transformă în datorii ale acestor agenți economici față de întreprinderea de stat „Moldtranselectro”.

Articolul 6

„Guvernul

1) devine succesorul de drepturi:

b) în persoana întreprinderii de stat „Moldtranselectro”, la datoriile creditoare ale întreprinderilor din sectorul energetic cu termenul de peste 60 de zile la data semnării contractelor de vânzare-cumpărare a pachetelor lor de acțiuni de control, cu excepția datoriilor la salarii, (plăților) la bugetul asigurărilor sociale de stat și a datoriilor anulate conform articolului 4 pct.1;

... 3) va înainta, în termen de o lună de la data trecerii către întreprinderea de stat „Moldtranselectro” a datoriilor creditoare și debitoare conform articolului 5 din prezenta lege și pct.1) lit.b) din prezentul articol, propuneri privind sursele de finanțare a diferenței dintre datoriile creditoare și datoriile debitoare menționate.”

ÎN DREPT

14. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 26 aprilie 2002 a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil ... de către o instanță, ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. OBIECȚIA PRELIMINARĂ A GUVERNULUI

15. Guvernul a susținut că însuși reclamantul era responsabil de neexecutarea hotărârii judecătorești. În special, el a susținut că, în urma celor două încercări nereușite de a executa hotărârea, instanța de judecată a decis să restituie titlul executoriu reclamantului fără executare, din cauza lipsei de bunuri ale debitorului. Totuși, în anul următor, reclamantul nu a înaintat titlul executoriu în mod repetat, după cum era în drept s-o facă în conformitate cu legea.

16. Reclamantul a susținut că debitorul său M. era o întreprindere de stat, după cum era confirmat de statutul său, și că statul trebuie să fie responsabil pentru datoriile acesteia.

17. Curtea notează că din statutul său și din Legea nr. 336 menționată mai sus, se pare că M., deși avea un anumit grad de independență juridică și economică față de stat, și-a asumat totuși unele funcții ale celui din urmă. În special, el era responsabil, în perioada relevantă, de revendicarea datoriilor creditoare ale întreprinderilor privatizate din sectorul energetic și de plata, cu mijloacele astfel obținute, datoriilor avute de aceste întreprinderi privatizate față de terțe persoane. Prin urmare, aceasta a fost un instrument folosit de Guvern la privatizarea sectorului energetic de stat și la soluționarea oricăror pretenții ulterioare ale terțelor persoane. Suplimentar, Legea nr. 336 menționa expres că Guvernul, în persoana întreprinderii de stat M., a devenit succesori de drept al datoriilor creditoare ale întreprinderilor din sectorul energetic. Reclamantul a pretins o asemenea datorie de la o întreprindere privatizată din sectorul energetic (a se vedea paragraful 9 de mai sus).

18. Mai mult, în cazul în care sumele acumulate din datoriile creditoare de la întreprinderile privatizate ar fi fost insuficiente pentru a plăti datoriile preluate de către M. în temeiul Legii nr. 336 (a se vedea paragraful 13 de mai sus), Guvernul trebuia să identifice surse suplimentare de finanțare. În plus, în anul 2006, prin anularea penalităților debitorului, au fost luate măsuri suplimentare pentru îmbunătățirea situației financiare a lui M. (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Prin urmare, Curtea consideră că statul deține un control semnificativ asupra bunurilor lui M., majorându-le prin acordarea lui M. a dreptului de a înainta pretenții împotriva persoanelor terțe, sau prin acordarea finanțării suplimentare și anularea penalităților acestuia, precum și prin acordarea persoanelor terțe a dreptului de a înainta pretențiile lor împotriva lui M.

19. În lumina delegării unor funcții ale statului către M. (a se vedea paragraful 17 de mai sus) și a unui control semnificativ asupra bunurilor lui M. (a se vedea paragraful 18 de mai sus), Curtea consideră că statul este responsabil pentru orice datorie a lui M. (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Mykhaylenky and Others v. Ukraine*, nr. 35091/02, 35196/02, 35201/02, 35204/02, 35945/02, 35949/02, 35953/02, 36800/02, 38296/02 și 42814/02, §§ 41-46, ECHR 2004-XII). Prin urmare, titlul executoriu în favoarea reclamantului poate fi considerat ca eliberat împotriva statului însuși.

20. Curtea reamintește că „unei persoane care a obținut o hotărâre judecătorească executorie împotriva statului, ca urmare a soluționării litigiului în favoarea sa, nu i se poate cere să recurgă la proceduri de executare pentru a obține executarea acesteia” (a se vedea *Koltsov v. Russia*, nr. 41304/02, § 16, 24 februarie 2005; *Petrushko v. Russia*, nr. 36494/02, § 18, 24 februarie 2005; și *Metaxas v. Greece*, nr. 8415/02, § 19, 27 mai 2004). Prin urmare, obiecția Guvernului bazată pe omisiunea reclamantului de a înainta titlul executoriu în mod repetat nu poate fi acceptată, deoarece statul trebuia să asigure executarea acestuia atunci când a fost prezentat pentru prima dată, și, dacă era nevoie, chiar din propriile fonduri.

21. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne. Prin urmare, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă.

22. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

23. Reclamantul a pretins că neexecutarea până în prezent a hotărârii pronunțate în favoarea sa a încălcat dreptul său garantat de articolul 6 § 1 al Convenției la judecarea cauzei sale „într-un termen rezonabil”, deoarece examinarea cauzei nu se sfârșește cu adoptarea unei hotărâri, ci trebuie, de asemenea, să includă perioada de executare a acesteia.

24. De asemenea, reclamantul a pretins că acea neexecutare a încălcat dreptul său la proprietate, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și că i-a cauzat un prejudiciu material și moral considerabil.

25. Guvernul a susținut că autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile pentru a asigura executarea hotărârii și nu poate fi considerat responsabil pentru lipsa de bunuri ale debitorului.

26. Curtea se referă la constatarea sa (a se vedea paragraful 19 de mai sus), conform căreia statul este responsabil pentru datoriile lui M. De asemenea, ea reamintește că o autoritate de stat nu poate să invoce lipsa fondurilor drept scuză pentru neexecutarea hotărârii judecătorești. Firește, o întârziere în executarea unei hotărâri ar putea fi justificată de circumstanțe speciale. Totuși, aceasta nu poate fi astfel, încât să prejudicieze esența dreptului protejat conform articolului 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Immobiliare Saffi v. Italy* [GC], nr. 22774/93, § 74, ECHR 1999-V). În această cauză, reclamantul nu trebuia să fie lipsit de beneficiile litigiului soluționat în favoarea sa.

27. Chestiunile ridicate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție sunt identice cu cele care au dus la violări ale acestor articole în cauzele *Prodan v. Moldova* (citată mai sus, §§ 56 și 62) și *Sîrbu and Others v. Moldova* (nr. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 și 73973/01, § 40, 15 iunie 2004). Nu există niciun motiv de a ne abate de la aceste constatări în această cauză.

28. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

29. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

30. În cererea sa inițială, reclamantul a pretins plata sumei de MDL 23,557, care reprezintă suma adjudecată care nu a fost executată. De asemenea, el a pretins EUR 50,000 pentru compensarea prejudiciului moral.

31. Curtea notează că reclamantul a prezentat observațiile sale cu privire la fondul cauzei și pretențiile sale privind satisfacția echitabilă cu depășirea termenului limită stabilit. Ea găsește neconvingătoare explicațiile reprezentantului reclamantului cu privire la această întârziere, și anume că reprezentantul a înțeles că el trebuia să se prezinte la o audiere la Strasbourg și că, deoarece el era plecat și nu a putut ajunge la timp, el nu a contactat Grefa Curții și nu a întreprins nicio altă acțiune în această privință. Curtea decide să nu acorde nicio compensație cu titlu de prejudiciu moral.

32. Totuși, în lumina constatării sale că autoritățile nu au întreprins măsuri necesare pentru a asigura executarea hotărârii pronunțate în favoarea reclamantului și a faptului că hotărârea nu a fost executată până în prezent, Curtea constată că reclamantul este încă în drept să-și recupereze creanța dobândită în temeiul hotărârii judecătorești naționale (EUR 1,943).

B. Costuri și cheltuieli

33. Reclamantul nu a formulat nicio pretenție cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

34. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;

4. *Hotărâște*

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,943 (o mie nouă sute patruzeci și trei euro) cu titlu de prejudiciu material, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 3 aprilie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial concordantă a dlui Pavlovschi este anexată la această hotărâre.

N.B.
T.L.E.

OPINIA PARȚIAL CONCORDANTĂ
A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

În cauza examinată nu am avut nicio dificultate în a constata o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, deoarece perioada de executare a hotărârii judecătorești definitive – aproximativ cinci ani – a fost într-adevăr excesivă.

În ceea ce privește violarea articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, situația este mai puțin clară și, doar după mai multă ezitare, am decis să ader la poziția majorității.

Ca o chestiune de principiu, întreprinderile de stat nu pot fi considerate responsabile pentru datoriile altora, tot așa cum statul nu poate fi responsabil pentru datoriile întreprinderilor de stat, care activează independent de stat, conform dreptului privat. Desigur că există unele excepții, spre exemplu, în situațiile în care statul își asumă datoriile unei întreprinderi de stat sau situația în care o întreprindere de stat exercită prerogativele statului sau acționează în numele statului și așa mai departe.

În această cauză este foarte important de a examina dacă una sau mai multe din aceste excepții sunt aplicabile situației reclamantului și, mai exact, dacă Guvernul Republicii Moldova – în persoana Întreprinderii de Stat „Moldtranselectro” – și-a asumat responsabilitatea pentru toate datoriile sectorului energetic din Republica Moldova.

În viziunea mea, există două abordări posibile ale problemei articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în această cauză.

Prima abordare este una teoretică, juridică, bazată pe lege, iar a doua abordare este una formală, bazată pe poziția autorităților judiciare naționale și a reprezentanților Guvernului Republicii Moldova.

Dacă folosim abordarea juridică, vom nota următoarele. Potrivit hotărârii judecătorești pronunțate de Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău la 26 aprilie 2002 „... se constată că, potrivit articolului 6 al Legii nr. 336 din 1 aprilie 1999, atât datoriile creditoare ale [sectorului energetic], precum și datoriile debitoare ale [acestuia] au trecut către Î.S. „Moldtranselectro”, fapt confirmat prin actul de verificare din 8 februarie 2000. ...” (a se vedea hotărârea Judecătoriei Economice de circumscripție)¹.

Bineînțeles că Judecătoria Economică de circumscripție, la luarea deciziei privind admiterea pretențiilor reclamantului și obligarea Întreprinderii de Stat „Moldtranselectro” să plătească datoriile debitoare a S.A. RED Centru, a făcut referire la articolul 6 al Legii nr. 336 din 1 aprilie 1999, ca bază juridică pentru decizia sa.

¹ Textul original al hotărârii judecătorești este următorul – „...s-a constatat, că în conformitate cu Legea RM nr. 336 din 1.04.99, art. 6, datoriile atât debitoriale, cât și creditoriale, au fost transmise Î.S. „Moldtranselectro”. ...”

Trebuie să examinăm prevederile concrete ale articolului 6 al Legii nr. 336.

Dacă studiem textul acestei legi, vom găsi următoarele prevederi: „... Guvernul 1) devine succesorul de drepturi: 2) în persoana Întreprinderii de Stat „Moldtranelectro”, la datoriile creditoare ale întreprinderilor din sectorul energetic supuse privatizării cu termenul de peste 60 de zile la data semnării contractelor de vânzare-cumpărare a pachetelor lor de acțiuni de control...” (a se vedea paragraful 13 al hotărârii).

Prin urmare, articolul 6 al Legii nr. 336 din 1 aprilie 1999, la care se face referire, nu spune nimic despre datoriile debitoare ale sectorului energetic, după cum este menționat în hotărârea Judecătoriai Economice de circumscripție.

În hotărârea sa, Judecătoria Economică de circumscripție nu a menționat dacă datoriile S.A. RED Centru față de Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei erau „datorii debitoare” în sensul Legii nr. 336.

Aici este necesară o scurtă remarcă. Termenii „datorii debitoare” și „datorii creditoare” sunt termeni contabili, care, în opinia mea, descriu două situații absolut diferite. În ceea ce privește această cauză, și într-un sens foarte general, aceasta înseamnă următoarele – „datorii debitoare” ale „Moldtranelectro” sunt datorii pe care această întreprindere trebuie să le plătească altora, în timp ce „datorii creditoare” sunt datorii care trebuie plătite acestei întreprinderi. Aceasta este diferența.

Din păcate, Judecătoria Economică de circumscripție nu a făcut deosebire dintre aceste două noțiuni și l-a făcut pe „Moldtranelectro” responsabil pentru datoriile care, în opinia mea, nu sunt acoperite de articolul 6 al Legii nr. 336 din 1 aprilie 1999. În cele din urmă, nu pot găsi un răspuns clar la această întrebare fără a stabili natura acestor datorii. După cum am menționat deja, Judecătoria Economică de circumscripție nu a făcut aceasta.

Mai mult, chiar dacă acceptăm abordarea agreată de Judecătoria Economică de circumscripție, trebuie să stabilim dacă datoriile S.A. RED Centru față de reclamant erau mai vechi de 60 de zile, deoarece, potrivit aceleiași legi (articolul 1) „... [RED Centru] ... se privatizează fără datoriile creditoare și debitoare cu termenul de peste 60 de zile ...” (a se vedea paragraful 13 al hotărârii).

Dacă datoriile erau „cu termenul de până la 60 de zile”, ele ar fi trebuit să fie stinse; dacă ele nu erau „cu termenul de peste 60 de zile”, ele ar fi trebuit să fie plătite. Regret să menționez, dar hotărârea Judecătoriai Economice de circumscripție nu ne dă niciun răspuns la această întrebare. Nici Guvernul nu a atras atenție la această chestiune.

Astfel, dacă acceptăm abordarea juridică a problemei examinate, trebuie să recunoaștem că Întreprinderea de Stat „Moldtranelectro” nu poate fi responsabilă pentru nicio datorie a lui RED Centru, din două motive principale:

1. „Moldtranelectro” a moștenit „datoriile creditoare” ale sectorului energetic și nu „datoriile debitoare”.

2. Reclamantul nu a pretins niciodată, iar Arbitrajul nu a stabilit niciodată că datoriile debitoare ale RED Centru față de Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei nu erau, de fapt, „cu termenul de peste 60 de zile”.

Procesul de adoptare a hotărârilor judecătorești internaționale este unul foarte dificil și delicat. Există mulți factori diverși care influențează judecătoria internațională la adoptarea hotărârilor.

În opinia mea, problema cea mai dificilă pe care un judecător trebuie să o rezolve este problema folosirii cunoștințelor sale juridice, a experienței și a înțelegerii sistemului juridic național, într-o situație în care informația prezentată de către o parte sau părți este contrară propriei înțelegeri a cauzei de către judecător.

Revenind la prezenta cauză: în principiu, într-o asemenea situație, ar fi trebuit să votez împotriva constatării violării articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Cu toate acestea, un judecător internațional nu poate acționa doar în baza cunoștințelor proprii și, într-o anumită măsură, este limitat de poziția prezentată de către părțile în litigiu.

Deoarece în această cauză reprezentanții Guvernului Republicii Moldova nu au ridicat toate chestiunile pe care le-am menționat mai sus și, deoarece nici Judecătoria Economică de circumscripție nu le-a analizat, mă aflu într-o situație în care nu am o altă opțiune decât să adopt o abordare formală și să votez împreună cu majoritatea pentru constatarea violării articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în această cauză.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA OVCIAROV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 31228/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

12 aprilie 2007

DEFINITIVĂ

12/07/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Ovciarov c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, Președinte,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELÄ, judecători,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 20 martie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 31228/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Federației Ruse, dl Nicolai Ovciarov, la 25 iulie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat în fața Curții de către dl Vitalie Iordachi de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că dreptul său la un proces echitabil și dreptul său la protecția proprietății au fost încălcate ca urmare a casării unei hotărâri judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea lui.

4. La 4 mai 2004, Curtea a comunicat Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

5. La 29 iulie 2004, reprezentantul Guvernului rus în fața Curții, dl Pavel Laptev, a informat Curtea că nu dorește să facă uz de dreptul de a interveni în această cauză (articolul 36 § 1 al Convenției și articolul 44 § 1 (b) al Regulamentului Curții).

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul s-a născut în 1933 și locuiește în Chișinău.

8. La 22 ianuarie 1999, el a cumpărat un apartament cu o odaie de la X. cu 13,000 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 1,500 dolari SUA (USD) la acea dată). Deoarece X. nu s-a conformat cererii reclamantului de a elibera apartamentul, la 8 iunie 1999, reclamantul a intentat o acțiune împotriva ei, solicitând evacuarea acesteia. X. a intentat o acțiune reconvențională împotriva reclamantului, solicitând anularea contractului de vânzare-cumpărare și *restitutio in integrum* pe motiv că contractul a fost încheiat prin fraudă.

9. La 16 martie 2000, Judecătoria sectorului Centru a decis în favoarea lui X. și a respins acțiunea reclamantului. Reclamantul a depus apel.

10. La 6 iulie 2000, Tribunalul Chișinău a admis apelul reclamantului, a casat hotărârea Judecătoriei sectorului Centru, a dispus evacuarea lui X. din apartament și a respins acțiunea reconvențională a acesteia. X. a depus recurs.

11. La 3 octombrie 2000, Curtea de Apel a respins recursul lui X. și a menținut decizia din 6 iulie 2000. Decizia a devenit irevocabilă și executorie.

12. La 6 iunie 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare depus de Procurorul General și a casat hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea reclamantului, trimițând cauza la rejudecare în prima instanță.

13. La 26 octombrie 2001, Judecătoria sectorului Centru a admis acțiunea lui X. și a respins pretențiile reclamantului. Reclamantul a depus apel.

14. La 23 ianuarie 2002, Tribunalul Chișinău a admis apelul reclamantului, a casat hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 26 octombrie 2001, a dispus evacuarea lui X. din apartamentul în litigiu și a respins acțiunea reconvențională a acesteia. X. a depus recurs.

15. Printr-o decizie irevocabilă din 18 aprilie 2002, Curtea de Apel a respins recursul lui X.

16. La 18 aprilie 2002, adjunctul Procurorului General a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare la deciziile Tribunalului Chișinău din 23 ianuarie 2002 și ale Curții de Apel din 18 aprilie 2002. El a solicitat instanței judecătorești să mențină hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 26 octombrie 2001.

17. Printr-o decizie din 29 mai 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului, a casat decizia pronunțată în favoarea reclamantului și a menținut hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 26 octombrie 2001.

18. După comunicarea cauzei de către Curte, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire a deciziei din 29 mai 2002, pe motiv că reclamantul și Guvernul intenționau să încheie un acord de reglementare amiabilă.

19. Printr-o decizie din 5 octombrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului, a casat decizia sa din 29 mai 2002 și a încetat procedura în recurs în anulare. Curtea Supremă nu a dispus plata compensației pentru prejudiciul material suferit de către reclamant ca urmare a pretinselor încălcări.

20. La o dată nespecificată, între casarea deciziei irevocabile în favoarea reclamantului și încetarea procedurii în recurs în anulare, X. a unit apartamentul în litigiu cu un alt apartament și a reconstruit substanțial apartamentul nou-creat. Ulterior, ea a vândut 1/3 din apartamentele anexate unei persoane terțe. Reclamantul și terța persoană au intentat acțiuni unul împotriva altuia, solicitând, în principal, recunoașterea drepturilor lor de proprietate asupra apartamentului în litigiu. Procedurile se află încă pe rolul instanțelor judecătorești naționale și, până în prezent, reclamantul nu a putut să se mute în apartamentul său.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

21. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 16, 22 martie 2005.

ÎN DREPT

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

22. Reclamantul a pretins că casarea deciziei irevocabile din 18 aprilie 2002 a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

23. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul acestor două articole ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

24. Reclamantul a pretins că prin decizia Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2002, care a casat o hotărâre irevocabilă pronunțată în favoarea lui, a fost violat articolul 6 § 1 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

25. El a mai pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2002 a avut ca efect încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

26. Guvernul a respins pretențiile reclamantului, declarând că nu a avut loc nicio încălcare a drepturilor reclamantului și că recursul în anulare al adjunctului Procurorului General a fost legal.

27. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze care ridicau chestiuni similare celor din această cauză (a se vedea, printre altele, *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, §§ 61 și 74, ECHR 1999-VII și *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, §§ 29 și 32).

28. În urma examinării tuturor materialelor prezentate ei, Curtea notează că Guvernul nu a prezentat vreun fapt sau argument care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

29. Având în vedere jurisprudența sa cu privire la această chestiune, Curtea constată că, prin casarea hotărârii judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea reclamantului, Curtea Supremă de Justiție a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției și dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

30. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

31. Reclamantul a pretins că, din cauza casării hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea sa și a domicilierei continue a lui X. în proprietatea sa, el a

fost nevoit să închirieze un apartament începând cu luna mai a anului 2002. Reclamantul a prezentat o copie a contractului de chirie datat din 5 mai 2002, conform căruia costul chiriei era de USD 200 și a solicitat Curții să-i acorde USD 8,400 cu titlu de prejudiciu material. Deoarece noua rundă de proceduri judiciare naționale era pendinte pe rolul instanțelor judecătorești naționale, iar apartamentul în litigiu a fost reconstruit în mod semnificativ și vândut parțial unei terțe persoane, printr-o scrisoare din 31 octombrie 2006, reclamantul a solicitat Curții să-i acorde valoarea de piață a apartamentului.

32. Guvernul a declarat că reclamantul nu și-a demonstrat cheltuielile și și-a exprimat îndoiala în privința validității închirierii. El a indicat că, în conformitate cu certificatul de la Casa Națională de Asigurări Sociale, pensia reclamantului era de MDL 284 (echivalentul a 20.61 euro (EUR) la acea dată). Prin urmare, era imposibil pentru reclamant să plătească o asemenea chirie.

33. Curtea observă că, în urma cererii sale de a-i fi prezentată o evaluare a apartamentului în litigiu, reclamantul a prezentat un raport de evaluare efectuat de către o agenție imobiliară și o copie a unei ediții a Monitorului Oficial, unde era indicat prețul mediu al imobilelor. În conformitate cu raportul de evaluare și Monitorul Oficial, valoarea de piață a unui apartament cu o odaie era de USD 29,000 (echivalentul a EUR 22,300 în acea perioadă). Guvernul a prezentat un certificat eliberat de către oficiul cadastral din Chișinău, în conformitate cu care valoarea cadastrală estimată a apartamentului era de MDL 180,285 (echivalentul a EUR 11,357 în acea perioadă).

34. Curtea mai notează că, în conformitate cu hotărârea judecătorească națională irevocabilă, reclamantul a fost recunoscut drept proprietar al unui apartament cu o odaie. Din dosar reiese că, în ianuarie 1999, el a plătit pentru apartament MDL 13,000 (echivalentul a EUR 1,291 în acea perioadă). Ca urmare a casării acelei hotărâri judecătorești, el a pierdut dreptul de proprietate asupra apartamentului său. Luând în considerație faptul că apartamentul în litigiu a fost reconstruit semnificativ, parțial vândut unei persoane terțe și că reclamantul nu a fost în stare să-l recupereze chiar și după casarea de către Curtea Supremă a deciziei sale din 29 mai 2002 (a se vedea paragrafele 19 și 20 de mai sus), Curtea consideră că reclamantului trebuie să-i fie acordată valoarea de piață a apartamentului său cu o odaie, calculată conform prețului de înaintea reconstrucției lui.

35. În ceea ce privește valoarea de piață a apartamentului în litigiu, Curtea nu este convinsă de probele prezentate de către Guvern, deoarece acestea prezintă valoarea cadastrală estimată a apartamentului, în timp ce reclamantul a prezentat prețul lui real de piață evaluat de către o agenție imobiliară, care a comparat prețurile medii la apartamente similare cu o odaie. Evaluarea prezentată de către ultimul este, de asemenea, comparabilă cu prețurile medii ale proprietății indicate în Monitorul Oficial (a se vedea paragraful 33 de mai sus). Din aceste motive, Curtea acordă reclamantului EUR 22,300. În opinia Curții și

luând în considerație faptul că pretenția reclamantului în privința chiriei unei locuințe alternative nu a fost susținută în mod suficient, o astfel de recompensă ar fi reprezentat o compensație suficientă pentru pierderile materiale ale reclamantului.

B. Prejudiciul moral

36. Reclamantul a pretins EUR 50,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea sa. El a argumentat că casarea hotărârii judecătorești irevocabile i-a cauzat suferințe, stres și îngrijorare.

37. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, susținând că acesta nu a prezentat nicio probă care ar susține pretențiile sale și că nu a existat o legătură cauzală între pretensele încălcări și prejudiciul moral pretins.

38. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile din 18 aprilie 2002 și al imposibilității de a folosi apartamentul său pentru o perioadă de peste patru ani. Luând în considerație sumele acordate de către Curte în cauze similare (a se vedea *Roșca*, citată mai sus, § 41), ea îi acordă EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

39. Reclamantul a pretins EUR 1,450 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o copie a contractului cu avocatul său și o listă detaliată a orelor lucrate de reprezentant asupra cauzei.

40. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de reclamant, susținând că acestea sunt prea mari în raport cu salariul mediu lunar din Republica Moldova.

41. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

42. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant și criteriile de mai sus, Curtea acordă reclamantului EUR 800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

43. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută:
    - (i) EUR 22,300 (douăzeci și două mii trei sute euro) cu titlu de prejudiciu material;
    - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
    - (iii) EUR 800 (opt sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 12 aprilie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială din varianta engleză a hotărârii
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ASITO c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 40663/98)

HOTĂRÂRE

(Satisfacție echitabilă)

STRASBOURG

24 aprilie 2007

Această hotărâre este definitivă. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Asito c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl G. BONELLO,
 Dl M. PELLONPÄÄ,
 Dl R. MARUSTE,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T. L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 27 martie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 40663/98) depusă împotriva Republicii Moldova la Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”), în temeiul fostului articol 25 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către compania de asigurări ASITO, de naționalitate din Republica Moldova („reclamantul”), la 5 februarie 1998.

2. Printr-o hotărâre pronunțată la 8 noiembrie 2005 („hotărârea principală”), Curtea a hotărât că a existat o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea *ASITO v. Moldova*, nr. 40663/98, 8 noiembrie 2005).

3. În temeiul articolului 41 al Convenției, reclamantul a solicitat cu titlu de satisfacție echitabilă suma de 2,388,949 euro (EUR).

4. Deoarece chestiunea privind aplicarea articolului 41 al Convenției, în ceea ce privește pretențiile reclamantului cu privire la prejudiciul material și moral, nu a fost gata pentru decizie, Curtea a rezervat-o și a invitat Guvernul și reclamantul să prezinte, în decurs de trei luni, observațiile lor scrise cu privire la chestiunea respectivă și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge.

ÎN FAPT

5. Reclamantul este o companie de asigurări de naționalitate din Republica Moldova cu sediul la Chișinău.

6. Reclamantul a avut un litigiu cu o companie terță cu privire la executarea de către aceasta din urmă a unui contract încheiat între ei. La 23 septembrie

1997, Colegiul de recurs al Judecătorei Economice a admis recursul în anulare al Procurorului General depus în temeiul articolului 38 § 3 al Legii cu privire la instanțele judecătorești economice și a casat hotărârea irevocabilă din 1 august 1996 pronunțată în favoarea reclamantului prin care acestuia i-a fost acordată suma de 327,474.75 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a EUR 62,780 la acea dată).

7. La 24 decembrie 1997, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare depus de Procuratura Generală în cadrul altor proceduri și a casat două hotărâri irevocabile (din 26 iulie 1996 și din 23 septembrie 1997) pronunțate în favoarea reclamantului, prin care contractul încheiat între acesta și compania terță a fost declarat legal și obligatoriu. Conform clauzelor contractului, reclamantul era în drept să primească suma de MDL 269,500, care urma să fie plătită în rate lunare.

8. Ulterior, Procuratura Generală a depus la Judecătoria Economică a Republicii Moldova o cerere prin care a cerut confiscarea venitului obținut de companie ca rezultat al contractului, care a fost declarat nul la 24 decembrie 1997. La 2 februarie 1999, Judecătoria Economică a indicat ASITO să plătească în folosul statului MDL 186,945.00 (echivalentul a EUR 18,765 la acea dată).

ÎN DREPT

9. La 9 februarie 2006, Curtea a primit de la părți un document care conținea textul unui acord de reglementare amiabilă, care prevedea *inter alia* următoarele:

„...Reclamantul este de acord că constatarea unei violări a articolelor 6 § 1 și 1 Protocolul nr. 1 la Convenție constituie în sine o satisfacție echitabilă suficientă în ceea ce privește prejudiciul moral.

...Guvernul va plăti reclamantului MDL 186,945¹ ... și MDL 187,432² ... în decurs de trei luni de la data la care această cauză va fi radiată de pe rolul Curții...

1. Guvernul:

(a) va promova pe parcursul anului 2006 adoptarea Legii cu privire la asigurări și a Legii cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule;

(b) va desfășura o politică orientată spre protecția și dezvoltarea concurenței și limitarea activităților monopoliste în domeniul asigurărilor.

2. ...Guvernul va modifica pe parcursul anului 2006 articolul 38 al Legii nr. 970 din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice.

3. Reclamantul își va suspenda cererea sa nr. 40663/98... pentru o perioadă de 12 luni după semnarea acestui acord, pentru ca punctul 1(a) al acordului să fie executat. După executarea punctului 1(a), reclamantul își va retrage cererea sa nr. 40663/98 și va declara că nu mai are pretenții față de Guvern.

¹ EUR 12,082

² EUR 12,113

...”

10. La 8 februarie și 6 martie 2007, Curtea a primit de la reclamant două scrisori în care *inter alia* se afirma că:

„...La 21 și 22 decembrie 2006, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la asigurări și Legea cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule.”

„...compania dorește să-și retragă cererea ... și declară că ea nu mai are pretenții față de Guvern.”

11. Curtea ia cunoștință formală de acordul sus-menționat. Ea observă că scopul lui este de a pune capăt litigiului. În continuare, ea observă că, în conformitate cu clauzele acordului încheiat, reclamantul va primi compensații pentru prejudiciul material suferit, că Guvernul a adoptat deja legislația la care se face referire în acord și că reclamantul își va retrage de la Curte toate pretențiile cu privire la compensații față de Guvernul pârât.

12. Examinând clauzele acordului încheiat, Curtea consideră că el este echitabil în sensul articolului 75 § 4 al Regulamentului Curții și este bazat pe respectarea drepturilor omului, așa cum aceasta este definită în Convenție și în Protocoalele sale (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției și articolul 62 § 3 al Regulamentului Curții) (a se vedea *Maurice v. France* (satisfacție echitabilă - reglementare amiabilă) [GC], nr. 11810/03, §§ 34-35, ECHR 2006-...).

13. Prin urmare, restul cauzei urmează a fi radiată de pe rolul Curții (articolul 37 § 1 (b) al Convenției și articolul 43 § 3 al Regulamentului Curții).

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Ia cunoștință formală* de acordul încheiat între părți și aranjamentele făcute pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor asumate prin acord (articolul 43 § 3 al Regulamentului Curții);
2. *Decide* să radieze restul cauzei de pe rolul său.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 24 aprilie 2007 în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MAZEPA c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 1115/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

10 mai 2007

DEFINITIVĂ

10/08/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Mazepa c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 12 aprilie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 1115/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dna Nina Mazepa („reclamantul”), la 2 august 2001.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că neexecutarea hotărârii judecătorești din 27 mai 1999 pronunțate în favoarea sa a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și că procedurile judiciare au fost nerezonabil de lungi.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 1 decembrie 2005, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în 1953 și locuiește în Chișinău. El este invalid de gradul doi.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. *Procedurile inițiale*

7. Reclamantul este proprietar al unei părți dintr-o casă în care vecinul (V.) este proprietarul celeilalte părți. V. a reconstruit partea sa de casă fără acordul prealabil al reclamantului și, în consecință, partea casei care aparține reclamantului a fost serios afectată.

8. La 11 februarie 1998, reclamantul a inițiat proceduri judiciare, solicitând de la V. compensarea prejudiciului cauzat. Bazându-se pe evaluarea prejudiciului cauzat casei reclamantului făcută de un expert, la 27 mai 1999, Judecătoria sectorului Buiucani i-a acordat suma de 12,635 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 1,054 euro (EUR) la acea dată). Hotărârea nu a fost contestată și a devenit irevocabilă și executorie 15 zile mai târziu.

9. Potrivit reclamantului, el a scris diferitor autorități de stat, solicitând executarea hotărârii, însă aceasta nu a fost executată. La 10 iulie 2000, reclamantul a informat Judecătoria sectorului Buiucani de neexecutarea hotărârii din 27 mai 1999 și i-a solicitat schimbarea modului de executare a hotărârii prin transmiterea către reclamant a părții din casă care aparținea lui V. El a subliniat că partea sa din casă a fost serios afectată și că prejudiciul s-a agravat odată cu trecerea timpului, cauzându-i un pericol real pentru viață. Reclamantul s-a bazat *inter alia* pe prevederile articolului 359 al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 24 de mai jos).

10. La 13 aprilie 2001, Judecătoria sectorului Buiucani a admis cererea. La 4 iulie 2001, un nou titlu executoriu a fost transmis instanței, după care executorul a solicitat lui V. să se conformeze acestei hotărâri.

11. De asemenea, reclamantul a solicitat Curții Supreme de Justiție să strămute examinarea pricinilor sale împotriva lui V., inclusiv executarea hotărârii din 27 mai 1999, la o altă instanță, din cauza inactivității Judecătoriei sectorului Buiucani. La 7 februarie 2001, Curtea Supremă de Justiție a respins acea cerere ca nefondată.

12. La 7 mai 2001, Judecătoria sectorului Buiucani a pronunțat o hotărâre suplimentară prin care a acordat reclamantului prejudiciile (MDL 6,558), care urmau a fi plătite de V., pentru întârzierea în executarea hotărârii din 27 mai 1999. V. a contestat această hotărâre. La 12 septembrie 2001, Tribunalul Chișinău a casat acea hotărâre și a dispus rejudecarea cauzei.

13. La 11 ianuarie 2002, executorul judecătoresc a organizat o licitație pentru înstrăinarea părții din casă care aparținea lui V., însă nimeni nu a oferit prețul minim solicitat. În consecință, el a propus instanței judecătorești să admită cererea reclamantului cu privire la transmiterea acelei părți din casă în proprietatea lui, în contul datoriei lui V. față de el.

14. La 29 ianuarie 2002, Judecătoria sectorului Buiucani a admis cererea.

15. Paralel cu toate procedurile menționate mai sus, reclamantul a inițiat proceduri administrative în vederea anulării deciziei primăriei adoptate în

anul 1996, prin care se confirma legalitatea reconstrucției casei lui V.. La 17 noiembrie 1999, Judecătoria sectorului Buiucani a admis acea cerere iar, la 5 iulie 2000, Tribunalul Chișinău a menținut această hotărâre. La 28 septembrie 2000, Curtea de Apel a casat cele două hotărâri cu adoptarea unei noi hotărâri, prin care a respins pretențiile reclamantului.

2. *Procedurile care au urmat după redeschidere*

16. V. a depus o cerere de revizuire a hotărârilor din 27 mai 1999 și 29 ianuarie 2002, pe motiv că raportul de expertiză prin care a fost evaluat prejudiciul a fost semnat de un expert care nu avea calificarea necesară și că judecătoria de sector, în hotărârea sa din 27 mai 1999, s-a bazat pe acest raport. În raport erau incluse informații cu privire la nivelul de calificare al autorului acestuia, care a fost înregistrat de către Camera de Comerț ca deținând o licență de expert de gradul 1 (cel mai înalt), cu o experiență de lucru de 23 de ani. La 25 aprilie 2002, Judecătoria sectorului Buiucani a respins cererea lui V.

17. La 25 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău a admis cererea lui V., a casat hotărârea din 27 mai 1999 și decizia din 13 aprilie 2001 (a se vedea paragrafele 8 și 10 de mai sus) și, pe motiv de lipsă de calificare adecvată a expertului, a dispus rejudecarea cauzei. Instanța a admis argumentul lui V. precum că el a aflat despre lipsa de calificare a expertului abia în luna decembrie a anului 2000 și, astfel, nu a omis termenul de trei luni prevăzut pentru depunerea cererii de revizuire. Reclamantul a informat Curtea despre casare printr-o scrisoare din 3 martie 2003.

18. La 12 noiembrie 2002, Judecătoria sectorului Buiucani a dispus întocmirea unui raport de expertiză. La o dată nespecificată în anul 2003, Centrul Republican de Cercetări și Reglementări în Construcții („CERCON”, o instituție de stat) a prezentat instanței raportul său. Acesta a confirmat că, în urma reconstrucției părții din casă care aparținea lui V., care a fost efectuată cu încălcarea gravă a reglementărilor din domeniul construcțiilor, partea casei reclamantului a suferit deteriorări majore și a devenit nelocuibilă. După reparație, în perete au apărut noi fisuri, ceea ce însemna că procesul încă nu s-a stabilizat. Partea din casă care aparține lui V. a creat un pericol deosebit în caz de cutremur de pământ și, în consecință, partea din casă care aparține reclamantului și-a pierdut întreaga rezistență față de cutremurele de pământ. CERCON a stabilit că prejudiciul cauzat casei reclamantului era de MDL 109,920 (EUR 7,266).

19. Potrivit declarațiilor judecătorului responsabil de cauza reclamantului după revizuirea din 25 aprilie 2002, ședințele de judecată au fost amânate (cu o lună de fiecare dată), în special, din cauza neprezentării reprezentantului reclamantului la următoarele date: 1 septembrie 2003 (prima ședință în cadrul procedurilor redeschise), 7 noiembrie 2003, 8 decembrie 2003, 17 februarie 2005, 17 martie 2005, 9 iunie 2005 și 25 august 2005.

20. Alte trei ședințe au fost amânate cu o lună la solicitarea lui V.: la 6 octombrie 2003, 9 decembrie 2004 și 30 ianuarie 2006.

21. La 5 februarie 2004, în vederea stabilirii prejudiciului cauzat părții sale a casei, reclamantul a solicitat întocmirea unui nou raport de expertiză. V. a susținut cererea. La 9 februarie 2004, au fost formulate întrebările pentru experți și, la 20 februarie 2004, instanța a indicat părților să suporte cheltuielile de expertiză în mod egal. În urma vizitării la 26 octombrie 2004 a părții casei care aparține reclamantului, la 8 noiembrie 2004, Institutul Republican pentru Expertiză Judiciară și Criminalistică („IREJC”, o instituție de stat) a expediat raportul de expertiză instanței de judecată. Raportul a confirmat, în mare măsură, constatările din cele două rapoarte de expertiză precedente și a evaluat prejudiciul cauzat casei reclamantului la MDL 125,174 (EUR 7,784). De asemenea, în acesta s-a constatat că procesele de deformare a casei încă nu s-au stopat și că, după efectuarea unor reparații minore, au apărut noi fisuri. La 15 aprilie 2005, instanța judecătorească a admis obiecțiile lui V. la raportul de expertiză și a dispus întocmirea unui nou raport de către IREJC. La 13 mai 2005, IREJC a remis dosarul instanței, fără însă a întocmi raportul. La 19 mai 2005, experții desemnați pentru întocmirea raportului au fost citați în instanță, însă aceștia nu s-au prezentat la ședința din 5 iulie 2005. La 29 noiembrie 2005, V. a solicitat întocmirea unui alt raport de expertiză. La 6 decembrie 2005, instanța judecătorească a expediat IREJC o cerere privind întocmirea unui nou raport de expertiză, însă, la 19 decembrie 2005, IREJC a restituit dosarul pe motivul că V. nu a plătit IREJC costul acesteia, după cum a fost dispus de instanță. Reclamantul a susținut că el nu dorea un alt raport, deoarece raportul precedent confirma poziția lui. La 30 ianuarie 2006, instanța judecătorească a dispus ca ambele părți să suporte cheltuielile IREJC și a dispus întocmirea unui nou raport. În observațiile sale din septembrie 2006, Guvernul a informat Curtea că IREJC nu întocmise încă raportul de expertiză și a solicitat permisiunea de a prezenta acest raport Curții când va fi gata. Până în prezent, un astfel de raport nu a fost prezentat.

22. Cauza este încă pendinte pe rolul Judecătoriei Buiucani.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

23. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extrase)).

24. Suplimentar, prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare la acea dată, sunt următoarele:

Articolul 5. Pornirea pricinii civile de către instanța de judecată

„Instanța de judecată începe judecarea pricinii civile:

...

3) la cererea persoanei, fizice sau juridice, care se adresează pentru apărarea unui drept al său ori a unui interes ocrotit prin lege; ...”

TITLUL AL CINCILEA
EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI

**Articolul 336. Hotărârile instanțelor de judecată și ale altor organe,
care urmează să fie executate**

„Se execută conform regulilor stabilite de prezentul titlu al codului:

1) hotărârile ... date de instanțele de judecată în pricinile civile: ...”

Articolul 337. Documentele de executare silită

„Documentele de executare silită sunt:

1) titlurile executorii ... eliberate în baza hotărârilor ... instanțelor de judecată ... .;”

Articolul 338. Eliberarea titlului executor

„Titlul executor se eliberează de către instanță creditorului-urmăritor, după ce hotărârea a rămas definitivă ... .

Titlul executor se dă la mână creditorului-urmăritor sau, la cererea acestuia, se trimite spre executare nemijlocit în subdiviziunea teritorială a Departamentului de executare a deciziilor judiciare pe lângă Ministerul Justiției.”

Articolul 343. Prezentarea documentului de executare silită spre executare

„Executorul judecătoresc începe executarea hotărârilor la cererea persoanelor, enumerate în articolul 5 din prezentul cod ... .”

Articolul 349. Controlul asupra executării hotărârilor

„Controlul asupra executării juste și la timp a hotărârilor judecătorești se exercită de către judecător. ”

Articolul 359. Măsurile de executare silită

„Măsurile de executare silită sunt următoarele:

1) urmărirea bunurilor debitorului prin punerea unui sechestru pe bunuri și prin vânzarea lor; ...”

ÎN DREPT

25. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al

Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În continuare, el s-a plâns de durata excesivă a procedurilor judiciare.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil și într-un termen rezonabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

26. El s-a mai plâns de lipsa recursurilor efective în ceea ce privește pretențiile sale, contrar articolului 13 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv instanței naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

27. În continuare, el s-a plâns în temeiul articolelor 14 și 17 ale Convenției, fără însă a da detalii. Articolul 14 prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Articolul 17 prevede următoarele:

„Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta Convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de această Convenție.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

28. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 14 și 17 sunt nefondate. El nu a prezentat nicio probă pentru a le susține și în dosar nu există nimic care le-ar sprijini.

Prin urmare, aceste pretenții sunt vădit nefondate, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției, și urmează a fi respinse în temeiul articolului 35 § 4.

29. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 6 și 13 ale Convenției, precum și în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1, ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului pretențiilor relevante.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 PRIN NEEEXECUTAREA HOTĂRÂRII JUDECĂTOREȘTI DEFINITIVE DIN 27 MAI 1999

30. Reclamantul s-a plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolele de mai sus ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa.

31. Guvernul a susținut că hotărârea din 27 mai 1999 pronunțată în favoarea reclamantului a fost casată și că, din momentul adoptării acesteia, autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile în vederea executării hotărârii. Mai mult, nicio altă hotărâre în favoarea reclamantului nu a devenit definitivă.

32. Curtea reiterează că o „pretenție” poate constitui un „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, dacă ea este suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 59). Reclamantul a avut o hotărâre definitivă pronunțată în favoarea sa și, astfel, avea un „bun”. De asemenea, ea reamintește că redeschiderea procedurilor judiciare și casarea unei hotărâri definitive „nu pune la îndoială caracterul executoriu al [acelei hotărâri]” și, prin urmare, nu scutește autoritățile de responsabilitatea lor pentru neexecutarea hotărârii în perioada în care aceasta a fost în vigoare (*Popov v. Moldova (nr. 1)*, nr. 74153/01, § 55, 18 ianuarie 2005). Deoarece nu a fost formulată nicio pretenție cu privire la redeschiderea procedurilor, această chestiune nu va fi examinată de Curte.

33. În această cauză, hotărârea din 27 mai 1999 a rămas neexecutată timp de aproape trei ani, până la 25 aprilie 2002, când aceasta a fost casată. Curtea notează afirmațiile Guvernului precum că, chiar din momentul adoptării acesteia, autoritățile au întreprins toate măsurile în vederea executării hotărârii (a se vedea paragraful 31 de mai sus). Prin urmare, reclamantul a solicitat în mod adecvat autorităților să execute hotărârea. Suplimentar, la 10 iulie 2000, reclamantul a informat instanța judecătorească națională despre neexecutarea hotărârii și a solicitat schimbarea modului de executare a acesteia (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Dintr-un motiv necunoscut, instanța judecătorească națională a răspuns la această solicitare abia la 13 aprilie 2001, adică 9 luni mai târziu.

34. Prin urmare, instanța judecătorească, care la acea dată avea sarcina de a supraveghea executarea hotărârilor sale (a se vedea paragraful 24 de mai sus), cunoștea faptul că hotărârea adoptată în favoarea reclamantului nu a fost executată și era obligată să asigure executarea acesteia. Totuși, ea nu a întreprins nicio acțiune până în aprilie 2001, când a dispus schimbarea modului de executare. O plângere care se referea în special la întârzierea în executare, depusă la Curtea Supremă de Justiție, a fost respinsă în februarie 2001 și nu a dus la reactivarea imediată a procedurilor (a se vedea paragraful 14 de mai sus).

35. Mai mult, în pofida schimbării modului de executare și eliberării unui nou titlu executoriu la 4 iulie 2001, autorităților le-a luat încă jumătate de an pentru a întreprinde prima încercare serioasă de a executa hotărârea, prin expunerea la licitație, în ianuarie 2002, a părții casei care aparținea lui V.

36. Luând în considerație faptul că primele eforturi serioase în acest sens au fost întreprinse aproape peste doi ani după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea consideră că autoritățile nu au întreprins toate măsurile rezonabile pentru a asigura executarea hotărârii. Guvernul nu a explicat această întârziere.

37. În ceea ce privește pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, Curtea reamintește că, potrivit practicii sale, „nerecuperarea unei datorii, din cauză că debitorul nu posedă bunuri, nu poate fi imputată statului pârât, decât și în măsura în care această omisiune este imputabilă autorităților naționale” (a se vedea, printre altele, *Poláček v. Slovakia*, nr. 58707/00, § 64, 15 noiembrie 2005). Totuși, în prezenta cauză, problema nu era în lipsa de bunuri a debitorului, deoarece V. dispunea de un imobil care putea fi folosit pentru executarea hotărârii. Într-adevăr, atunci când executorul a decis să întreprindă acțiuni concrete în vederea executării hotărârii, el a putut să o facă (a se vedea paragrafele 13 și 14 de mai sus). Guvernul nu a explicat omisiunea autorităților de a întreprinde asemenea acțiuni mai devreme.

Prin neluarea măsurilor necesare pentru executarea hotărârii din 27 mai 1999, autoritățile naționale au împiedicat reclamantul să beneficieze de rezultatul benefic al litigiului său.

38. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 (*Immobiliare Saffi v. Italy* [GC], nr. 22774/93, §§ 59 și 74, ECHR 1999-V; *Popov (1)*, citată mai sus, §§ 58 și 64 și *Istrate v. Moldova*, nr. 53773/00, §§ 55 și 61, 13 iunie 2006).

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE DURATA DE EXAMINARE A CAUZEI DUPĂ REDESCHIDEREA PROCEDURILOR

39. Reclamantul s-a mai plâns, în temeiul articolului 6 al Convenției, de durata excesivă a procedurilor.

40. Guvernul a susținut că autoritățile au acționat cu suficientă diligență și că majoritatea amânărilor în această cauză a fost rezultatul comportamentului părților. El a făcut referire la amânarea ședințelor de judecată de șapte ori la cererea reclamantului (a se vedea paragraful 19 de mai sus). În plus, a fost nevoie de a întocmi mai multe rapoarte de expertiză, ceea ce, de asemenea, a sporit durata totală a procedurilor.

41. Curtea notează că procedurile în această cauză s-au sfârșit în mai 1999, însă hotărârea judecătorească definitivă nu a fost executată până la casarea acesteia în aprilie 2002. Deoarece perioada de neexecutare a fost deja luată în considerație la examinarea pretențiilor de mai sus formulate în temeiul articolului 6 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, Curtea va examina perioada care a urmat după casarea din 25 aprilie 2002 și, până în prezent, ținând cont, de asemenea, de faptul că procedurile se mai află încă pe rolul primei instanțe. Prin urmare, perioada care trebuie luată în considerare este de aproape cinci ani.

42. Curtea reiterează că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de criteriile stabilite în jurisprudența sa, în special, complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant (a se vedea, printre multe altele, *Frydlender v. France* [GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII și *Humen v. Poland* [GC], nr. 26614/95, 15 octombrie 1999, § 60).

43. Curtea consideră că această cauză nu a fost deosebit de dificilă pentru a fi soluționată și că o hotărâre irevocabilă a instanței judecătorești a fost deja pronunțată la 27 mai 1999. Unicul factor care a complicat procedurile și care a fost unicul motiv pentru dispunerea redeschiderii acestora în anul 2002 a fost necesitatea întocmirii unui nou raport de expertiză cu privire la prejudiciul cauzat casei reclamantului. Acest factor va fi luat în considerație la examinarea comportamentului părților.

44. În ceea ce privește comportamentul reclamantului, Curtea împărtășește doar parțial poziția Guvernului precum că el a contribuit la durata de examinare a cauzei. Reclamantul a solicitat amânarea examinării cauzei de șapte ori și perioada totală a amânărilor, care au rezultat în urma demersurilor acestuia, a constituit aproximativ șapte luni. Prin urmare, Curtea nu va lua în considerație aceste șapte luni de întârziere în examinarea cauzei și nici alte trei luni de întârziere care s-au datorat demersurilor lui V. de amânare (a se vedea paragraful 19 de mai sus).

45. În ceea ce privește comportamentul autorităților, Curtea notează că, după cinci ani de la redeschiderea procedurilor, cauza se află încă pe rolul primei instanțe și că o hotărâre în acest sens încă urmează a fi adoptată. Ea mai notează că majoritatea întârzierilor în examinarea cauzei s-au datorat obținerii celor trei rapoarte de expertiză (a se vedea paragrafele 18 și 21 de mai sus), suplimentar celui efectuat în cadrul procedurilor inițiale.

46. Este adevărat că obținerea rapoartelor de expertiză, pe care instanța judecătorească națională în mod rezonabil le considera necesare pentru adoptarea hotărârii, este un factor care explică parțial durata procedurilor. Mai mult, efectuarea rapoartelor suplimentare a fost solicitată de către părțile în proces. Totuși, Curtea consideră că instanțele judecătorești, care au discreția de a respinge cererile părților cu privire la efectuarea rapoartelor suplimentare pe care le consideră că nu sunt necesare, nu trebuie să permită întârzierea nerezonabil de îndelungată a examinării cauzei. Curtea reamintește că „principala responsabilitate pentru întârzierea datorată opiniilor experților este, în cele din urmă, a statului” (a se vedea *Capuano v. Italy*, hotărâre din 25 June 1987, Seria A nr. 119, p. 14, § 32 și *Ciborek v. Poland*, nr. 52037/99, § 55, 4 noiembrie 2003). În acest sens, este, de asemenea, relevant faptul că ambele rapoarte de expertiză, din 2003 și 2004, au fost efectuate de către instituții de stat și că, după cum se pare, instanța de judecată nu a întreprins nicio măsură pentru a asigura prezentarea la timp a rapoartelor.

47. În special, Curtea notează că au existat întârzieri în examinarea cauzei care nu au fost explicate. După casarea din 25 aprilie 2002 doar din motivul că s-a considerat necesar de a obține un raport de expertiză mai calificat, instanța judecătorească națională a dispus întocmirea unui astfel de raport abia la 12 noiembrie 2002. Nu a fost dată nicio explicație pentru această întârziere. Mai multe amânări inexplicabile au avut loc în timpul procesului de întocmire a rapoartelor de expertiză, cum ar fi perioada între 20 februarie 2004, când cererea instanței a fost expediată experților, și 26 octombrie 2004, când experții au vizitat casa în cauză (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Ultimul raport de expertiză a fost dispus la 30 ianuarie 2006 și se pare că acesta încă nu a fost efectuat. În plus, experții nu s-au prezentat la ședințele de judecată fără nicio explicație. Lipsa de diligență în comportamentul experților este vizibilă, precum și omisiunea instanței de a lua măsuri în acest sens. De asemenea, este surprinzător faptul că instanța judecătorească a considerat necesar să dispună întocmirea unui alt raport de expertiză, deși concluziile celor trei rapoarte precedente au fost în favoarea reclamantului. Chiar dacă unele rapoarte de expertiză ar fi putut fi invalidate din cauza unor greșeli procedurale, Curtea consideră că repetarea unor astfel de greșeli în cadrul examinării aceleiași cauze relevă existența unor deficiențe serioase în procedura stabilită de stat pentru obținerea rapoartelor de expertiză (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Wierciszewska v. Poland*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003 și *Pavlyulynets v. Ukraine*, nr. 70767/01, § 51, 6 septembrie 2005).

48. Mai mult, Curtea consideră că, atunci când procedurile sunt redeschise, instanțele judecătorești trebuie să dea dovadă de o diligență deosebită pentru a asigura finalizarea cât mai rapidă a acestor proceduri. Nicio astfel de diligență nu a fost vizibilă în această cauză, în care unicul motiv pentru redeschiderea

procedurilor a fost pretinsa deficiență a raportului de expertiză și în care, aproximativ cinci ani mai târziu, această problemă specifică încă nu a fost remediată, în pofida faptului că au fost întocmite alte două rapoarte noi.

49. *In fine*, Curtea consideră că chestiunea discutată în procedurile în cauză era de o importanță crucială pentru reclamant, ținând cont de faptul că el locuia într-o casă declarată nelocuibilă încă în anul 1999.

50. În consecință, Curtea constată că cauza reclamantului nu a fost examinată într-un termen rezonabil. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 COMBINAT CU ARTICOLUL 6 § 1 AL CONVENȚIEI

51. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 13, de lipsa unui recurs efectiv în ceea ce privește pretenția sa formulată în temeiul articolului 6 al Convenției.

52. Guvernul a declarat că autoritățile nu erau responsabile de neexecutarea unei hotărâri care încă nu a fost adoptată, luând în considerație faptul că procedurile sunt încă pendinte pe rolul primei instanțe. Părțile aveau posibilitatea să conteste orice decizie procedurală.

53. Curtea reiterează că articolul 13 garantează dreptul de a se adresa efectiv autorităților naționale în privința unei preținse încălcări a cerinței impuse de articolul 6 § 1 de a examina cauza într-un termen rezonabil (a se vedea *Kudła v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 156, ECHR 2000-XI). Curtea reamintește că articolul 13 al Convenției cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției formulate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul în care se conformează obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chahal v. the United Kingdom*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, pp. 1869-70, § 145). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv” atât în practică, cât și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi considerate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, nr. 45701/99, § 137, ECHR 2001-XII).

54. În această cauză, Curtea a constatat o violare a articolului 6 § 1 în ceea ce privește neexecutarea hotărârii din 27 mai 1999 și durata de examinare a cauzei după redeschiderea procedurilor la 25 aprilie 2002.

55. Curtea notează că pretențiile reclamantului referitoare la neexecutarea unei hotărâri executorii și durata excesivă a examinării cauzei erau în

mod clar „serioase și legitime” (a se vedea paragrafele 38 și 50 de mai sus). Guvernul nu a invocat nicio prevedere din legislația națională care ar fi permis reclamantului să întreprindă acțiuni pentru a accelera atât executarea hotărârii din anul 1999, cât și examinarea cauzei în urma redeschiderii procedurilor, precum și să obțină compensații pentru întâzieri. Mai mult, reclamantul a solicitat Curții Supreme de Justiție să strămute pricina în altă instanță, ținând cont de pretinsa tergiversare a examinării cauzei de către Judecătoria sectorului Buiucani, însă fără succes (a se vedea paragraful 11 de mai sus).

56. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 în ceea ce privește lipsa unui recurs în dreptul național cu privire la dreptul la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, garantat de articolul 6 § 1, precum și executarea la timp a unei hotărâri judecătorești definitive.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

57. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

58. Reclamantul a solicitat EUR 10,000 cu titlu de prejudiciu material, care a rezultat din devalorizarea în urma inflației a sumei acordate la 27 mai 1999. Reclamantul a mai pretins EUR 170,000 cu titlu de prejudiciu moral și costuri și cheltuieli. El s-a bazat pe rapoartele experților și informația Băncii Naționale a Moldovei privind ratele inflației pentru perioadele relevante.

59. Guvernul nu a fost de acord, susținând că, în lipsa unei hotărâri definitive a instanței judecătorești, nu poate avea loc nicio executare. Prin urmare, niciun prejudiciu nu putea fi cauzat ca urmare a neexecutării. În orice caz, reclamantul nu a prezentat nicio probă care ar susține pretențiile sale, iar orice prejudiciu suferit de el a fost rezultatul propriilor sale acțiuni.

60. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit prejudiciu și suferință ca rezultat al neexecutării hotărârii definitive din 27 mai 1999 timp aproape de trei ani. Mai mult, el a trebuit să locuiască într-o casă ne-locuibilă și periculoasă timp de mai mulți ani și a suferit din cauza incertitudinii procedurilor judiciare prelungite. Ținând cont de circumstanțele acestei cauze și hotărând în bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 2,900 cu titlu de prejudiciu material și moral.

B. Costuri și cheltuieli

61. De asemenea, reclamantul a solicitat rambursarea costurilor și cheltuielilor angajate în fața instanțelor judecătorești naționale și a Curții. El nu și-a argumentat pretențiile.

62. Guvernul a contestat aceste pretenții.

63. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor sale doar dacă s-a dovedit că acestea au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea *Zimmermann and Steiner v. Switzerland*, hotărâre din 13 iulie 1983, Seria A nr. 66, § 36). În această cauză, ținând cont de informațiile de care dispune și criteriile de mai sus, Curtea consideră rezonabil de a acorda reclamantului, care nu a fost reprezentat de un avocat, suma de EUR 100 cu acest titlu.

C. Dobânda de întârziere

64. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* inadmisibile pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 14 și 17 ale Convenției, iar restul cererii admisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește neexecutarea hotărârii judecătorești definitive din 27 mai 1999;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în ceea ce privește neexecutarea hotărârii judecătorești definitive din 27 mai 1999;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește durata excesivă de examinare a cauzei după redeschiderea procedurilor;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției din cauza lipsei unui recurs efectiv în ceea ce privește pretențiile reclamantului privind neexecutarea hotărârii judecătorești definitive și durata procedurilor;

6. *Hotărâște*

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 2,900 (două mii nouă sute euro) cu titlu de prejudiciu material și moral și EUR 100 (o sută euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 10 mai 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T. L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZAR
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MODÂRCĂ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 14437/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

10 mai 2007

DEFINITIVĂ

10/08/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Modârcă c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 12 aprilie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 14437/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Vladimir Modârcă („reclamantul”), la 20 aprilie 2005.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl A. Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul pretinde, în special, că a fost deținut în condiții inumane și degradante și lipsit de asistență medicală, că el a fost deținut ilegal și că instanțele de judecată nu au adus motive relevante și suficiente pentru detenția sa, că el nu a avut acces la materialele relevante din dosarul său penal pentru a contesta, în mod efectiv, detenția sa preventivă, precum și că el a fost împiedicat să aibă întrevederi confidențiale cu avocatul său.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 16 septembrie 2005, o Cameră a acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1949 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a lucrat ca șef al Departamentului Arhitectură și Urbanism al Consiliului municipal Chișinău, una din subdiviziunile Primăriei municipiului Chișinău. Între 24 septembrie 2004 și 23 februarie 2005, el a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC). La 23 februarie 2005, el a fost transferat în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției din Chișinău („Închisoarea nr. 3”, care a fost, ulterior, redenumită „Închisoarea nr. 13”). Reclamantul suferă de „osteoporoză difuză, discopatie a vertebrelor L3-L4-L5-S1, hernie a discului în regiunea L5-S1, radiculopatie în regiunea L5-S1 și dureri sciatică”.

1. *Dosarul penal împotriva reclamantului și detenția preventivă a acestuia*

8. La 23 septembrie 2004, CCCEC a pornit o urmărire penală împotriva reclamantului în temeiul articolului 327 alin. (2) lit. c) al Codului penal pentru săvârșirea infracțiunii de abuz de putere la privatizarea unui lot de pământ. La 24 septembrie 2004, el a fost reținut de către ofițerii CCCEC.

9. La 27 septembrie 2004, Judecătoria Buiucani a emis un mandat de arest pe numele reclamantului pentru un termen de 30 zile. Motivele aduse de instanță pentru emiterea mandatului de arest au fost următoarele:

„Dosarul penal a fost pornit în conformitate cu legislația, în temeiul articolului 327 alin. 2 al Codului penal. [Reclamantul] este bănuit de comiterea unei infracțiuni grave pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de doi ani; probele prezentate instanței de judecată au fost obținute legal, iar judecătorului de instrucție i s-a demonstrat că [reclamantul] era, într-adevăr, periculos pentru societate, aflându-se în libertate, acesta putea să comită o nouă infracțiune sau să distrugă probele, să se eschiveze de la organul de urmărire penală sau de la instanța de judecată, putea să împiedice stabilirea adevărului și să influențeze martorii.”

10. Reclamantul a pretins că avocatul său a cerut accesul la anumite documente din dosarul său penal pentru a contesta temeiurile detenției sale preventive, însă accesul i-a fost refuzat.

11. În recursul său împotriva detenției sale preventive, reclamantul a susținut *inter alia* că el era bolnav și necesita tratament medical pentru a preveni înrăutățirea stării sănătății sale, precum și că nicio probă nu a fost prezentată instanței de judecată cu privire la pericolul eschivării sale sau influențării martorilor. El a declarat că avea familie și domiciliu permanent în Chișinău, un loc de muncă și că nu a fost condamnat anterior. La 1 octombrie 2004, Curtea de

Apel Chișinău a menținut încheierea Judecătoriei Buiucani din 27 septembrie 2004. Instanța a invocat motive similare pentru detenția preventivă a reclamantului, adăugând că starea sănătății acestuia nu era incompatibilă cu detenția.

12. La 8 octombrie 2004, procuratura a pornit o nouă urmărire penală împotriva reclamantului, în temeiul articolului 327 al Codului penal, pentru săvârșirea infracțiunii de abuz de putere în legătură cu emiterea unei autorizații de construcție pentru o companie privată cu încălcarea unei decizii a Consiliului municipal. La 3 ianuarie 2005, dosarele penale împotriva reclamantului au fost conexate.

13. Reclamantul a cerut înlocuirea arestării sale preventive cu arest la domiciliu. La 19 octombrie 2004, judecătorul de instrucție al Judecătoriei Buiucani a respins această cerere. Reiterând prevederile generale ale Codului de procedură penală cu privire la măsurile preventive, inclusiv cele referitoare la arestul preventiv și arestul la domiciliu, el a constatat că reclamantul și avocatul său nu au cerut ca mandatul de arest să fie revocat și înlocuit cu o măsură alternativă. Judecătorul a constatat că prelungirea detenției preventive a reclamantului era necesară, deoarece:

„... temeiurile care au servit la aplicarea măsurii de reprimare sub formă de arest preventiv și-au păstrat forța probantă; [reclamantul] este capabil să influențeze mersul normal al urmăririi penale, poate să împiedice stabilirea adevărului, să influențeze martorii și să se eschiveze de la organul de urmărire penală.”

La 24 octombrie 2004, dosarul penal a fost transmis spre examinare instanței de judecată.

14. La 26 octombrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a constatat că, la 24 octombrie 2004, au expirat cele 30 de zile de arest preventiv dispuse de instanța de judecată inferioară și că examinarea oricărui chestiuni cu privire la detenția reclamantului după transmiterea spre examinare a cauzei instanței de judecată ține în primul rând de competența instanței care judecă cauza. Se pretinde că cererea avocatului de a avea acces la anumite materiale din dosarul împotriva reclamantului a fost din nou respinsă.

15. La 1 noiembrie 2004, reclamantul a cerut încetarea procesului penal împotriva sa ca nefondat și revocarea arestului sau schimbarea acestuia cu garanția personală din partea a trei cetățeni bine cunoscuți.

16. La 2 noiembrie 2004, Judecătoria Centru a respins aceste cereri ca nefondate. Ea a constatat că temeiurile pentru detenție au rămas valabile și că nu exista niciun motiv de a crede că reclamantului nu i s-ar putea acorda asistență medicală în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Reclamantul a atacat cu recurs această încheiere de două ori, însă recursurile nu au fost examinate, instanțele de judecată constatând că încheierile emise în ședința preliminară nu puteau fi contestate cu recurs.

17. La 15 noiembrie 2005, instanța de judecată a dispus înlocuirea detenției reclamantului cu arest la domiciliu.

2. *Pretinsa ingerință în comunicarea dintre reclamant și avocatul acestuia*

18. Avocatul reclamantului a cerut permisiunea de a avea întrevederi confidențiale cu clientul său. Lor li s-a oferit o cameră în care ei erau separați de un perete de sticlă și, aparent, trebuiau să strige pentru a se auzi reciproc. Din înregistrarea video prezentată de Guvern, se pare că în camera prevăzută pentru întrevederile dintre avocați și clienți din cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC, spațiul prevăzut pentru deținuți este separat de restul camerei printr-o ușă și un geam. Aparent, geamul este făcut din două bucăți de sticlă. Ambele bucăți de sticlă au găuri mici care au fost făcute cu un burghiu. Mai mult, între cele două bucăți de sticlă ale geamului există o plasă densă de culoare verde făcută fie din sârmă subțire, fie din plastic, care acoperă toată porțiunea găurită a geamului. Se pare că acolo nu există un spațiu pentru transmiterea documentelor dintre avocat și client.

19. Refuzând de mai multe ori să aibă întrevederi în astfel de condiții, reclamantul a solicitat Judecătoriei Buiucani să oblige administrația Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC să permită întrevederi confidențiale. La 13 octombrie 2004, instanța de judecată a respins demersul ca nefondat, constatând că nu a fost încălcat niciun drept al reclamantului și că întrevederea a avut loc „în condițiile Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC și în conformitate cu articolul 187 al Codului de procedură penală”.

20. La 1 noiembrie 2004, avocatul său a solicitat din nou instanței de judecată să oblige administrația Izolatorului de Detenție Provizorie să permită întrevederi confidențiale cu clientul său. La 2 noiembrie, Judecătoria Centru a admis acest demers.

21. La 4 noiembrie 2004, avocatul reclamantului a prezentat această încheiere administrației CCCEC și a solicitat o încăpere separată pentru a se întâlni cu clientul său în condiții de confidențialitate. Cu toate acestea, ei au trebuit să se întâlnească în aceeași cameră separată de peretele de sticlă.

22. La 16 noiembrie 2004, avocatul reclamantului a solicitat din nou Judecătoria Centru să oblige administrația CCCEC să permită întrevederi confidențiale cu clientul său. La 19 noiembrie 2004, el l-a informat pe Procurorul General despre imposibilitatea sa și a clientului său de a se întâlni de cinci ori între septembrie și noiembrie 2004, din cauza lipsei confidențialității și despre greva foamei declarată de reclamant în semn de protest împotriva acestei situații, grevă care s-a sfârșit doar atunci când instanța de judecată a admis demersul său pentru întrevederi confidențiale la 2 noiembrie 2004. El s-a referit la o grevă a Baroului Avocaților din Republica Moldova din aprilie-mai 2003 în semn de protest față de lipsa de confidențialitate a întrevederilor cu clienții. Mai mult, procurorul responsabil de cauza reclamantului a susținut cererea acestuia pentru întrevederi confidențiale.

23. La 23 noiembrie 2004, Judecătoria Centru a constatat că încheierea sa din 2 noiembrie 2004 nu a fost executată și a dispus aplicarea unei amenzi Directorului CCCEC, care urma a fi plătită în folosul statului.

24. La 26 noiembrie 2004, avocatul reclamantului a solicitat din nou Judecătoria Centru să oblige administrația CCCEC să permită întrevederi confiden-

țiale. În încheierea sa din 3 decembrie 2004, instanța de judecată s-a referit la o scrisoare din partea administrației Izolatorului de Detenție Provizorie, în care se declara că în camera pentru întrevederi nu a fost instalat niciun dispozitiv de interceptare. De asemenea, instanța de judecată a constatat că peretele de sticlă nu împiedica purtarea unor discuții confidențiale și că el era necesar pentru a proteja sănătatea și siguranța reclamantului și pentru a preveni „orice acțiuni distructive cu scopul de a împiedica stabilirea adevărului”. Instanța de judecată a ordonat CCCEC să permită întrevederi confidențiale în aceeași cameră pentru întrevederi ca și anterior. Ea nu a anulat încheierea sa din 2 noiembrie 2004.

25. Potrivit reclamantului, la începutul lunii februarie 2005, el a discutat cu avocatul său în camera pentru întrevederi despre anumite documente relevante cauzei sale și i-a spus acestuia unde se află acele documente. Atunci când avocatul a mers să ia documentele relevante, ofițerii CCCEC se aflau deja la acea adresă. Pe parcursul aceleiași perioade, lui i s-ar fi cerut de către administrația CCCEC să se abțină de la folosirea cuvintelor nepoliticoase la adresa ei, cuvinte pe care el le-a folosit într-o discuție cu avocatul său în camera pentru întrevederi. Guvernul nu a comentat aceste acuzații.

3. *Condițiile de detenție și asistența medicală în centrele de detenție preventivă*

26. Potrivit reclamantului, lui nu i s-a acordat nicio asistență medicală în timp ce era deținut la Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, în absența oricărui personal medical. El s-a plâns în câteva cereri ale sale *habeas corpus* de posibila înrăutățire a stării sănătății sale ca rezultat al detenției sale. Mai mult, asistența medicală acordată în Închisoarea nr. 3 a fost inadecvată și el trebuia să se bazeze pe medicamentele trimise lui de soția sa.

27. Medicul reclamantului a recomandat ca acesta să primească tratament osteopatic o dată la fiecare trei luni, iar în timpul crizelor de durere, să evite frigul și umezeala, precum și să urmeze balneoterapie la fiecare șase luni.

28. Potrivit reclamantului, celula în care el a fost deținut între 23 februarie 2005 și 15 noiembrie 2005 în Închisoarea nr. 3 avea o suprafață de 10 m² pentru patru deținuți. Deoarece mai mult de jumătate din această suprafață era ocupată de paturile în nivele, o masă, o chiuvetă și un veceu, spațiul rămas liber era de 4.78 m², adică 1.19 m² pentru un deținut. Celula avea acces foarte limitat la lumina zilei, deoarece fereastra era acoperită cu trei straturi de plasă din metal. Ea nu era încălzită sau ventilată în mod corespunzător. Reclamantul și ceilalți deținuți trebuiau să-și aducă propriile haine și așternuturi, să repare și să mobilizeze celula. Mai mult, statul a alocat aproximativ EUR 0.28 pe zi pentru cumpărarea hranei pentru fiecare deținut (cea ce reprezenta 35-40 % din suma necesară pentru hrană, conform estimărilor autorităților), iar hrana era necomestibilă. Apa și electricitatea erau livrate potrivit unui orar și nu erau disponibile în anumite perioade, inclusiv pe parcursul întregii nopți. Deținuții trebuiau să se ab-

țină de la utilizarea veceului în asemenea perioade pentru a limita mirosul. În ziua de baie, pe tot parcursul zilei, în celulă nu era practic apă din robinet. Veceul era situat chiar în fața mesei și mirosea urât. *In fine*, spațiul pentru plimbările zilnice era situat chiar sub orificiul de evacuare a sistemului de ventilație aflat în partea izolatorului unde erau tratați deținuții bolnavi de tuberculoză, creând un pericol real de infecție. Guvernul nu a comentat această acuzație.

29. Potrivit Guvernului, condițiile în care a fost deținut reclamantul au fost corespunzătoare, după cum rezultă dintr-o înregistrare video a celulei și a altor părți ale izolatorului. Celula era într-o stare igienică bună și era mobilată, ventilată și încălzită corespunzător, fiind destinată pentru deținerea persoanelor ale căror funcții anterioare le expuneau unei amenințări cu violența din partea altor deținuți. Se permitea o plimbare zilnică timp de o oră și să facă duș o dată în săptămână. Mai mult, reclamantul a fost vizitat în mod regulat de diferiți medici de la spitalul penitenciar și a primit toată asistența necesară. *In fine*, Guvernul a prezentat probe medicale, prin care a demonstrat că recomandarea medicului cu privire la tratamentul osteopatic nu a fost urmată pe parcursului anului anterior arestării reclamantului.

II. MATERIALE NE-CONVENȚIONALE

A. Practica și dreptul interne relevante

30. Practica și dreptul interne relevante au fost expuse în cauza *Boicenco v. Moldova*, nr. 41088/05, §§ 64-71. În special, în ceea ce privește epuizarea căilor de recurs interne, Guvernul a invocat următoarele.

31. Guvernul s-a referit la articolul 53 al Constituției, articolul 1405 al Codului civil și la Legea nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și la cauza *Drugalev c. Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor*, menționată în *Boicenco*, citată mai sus, (§§ 68-71).

32. Partea relevantă a articolului 66 al Codului de procedură penală este următoarea:

»...

(2) Învinuitul ... are dreptul:

...

(21) să ia cunoștință de materialele trimise în judecată pentru confirmarea arestării sale;»

33. Între 1 și 3 decembrie 2004, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o altă grevă, refuzând să participe la orice proceduri în legătură cu persoanele deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va fi de acord să asigure avocaților camere pentru întrevederi confidențiale

cu clienții lor. Cerințele Baroului Avocaților au fost respinse (a se vedea *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 126, 4 octombrie 2005).

34. La 26 martie 2005, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o reuniune la care președintele Baroului Avocaților și un alt avocat au informat participanții la reuniune că ei au făcut parte, împreună cu reprezentanți ai Ministerului Justiției, dintr-o comisie care a inspectat Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Pe parcursul inspecției, ei au cerut ca peretele de sticlă să fie scos pentru a verifica dacă acolo nu sunt dispozitive de interceptare. Ei au subliniat că era necesar de a scoate doar câteva șuruburi și au propus ca toate cheltuielile de verificare să fie acoperite de Baroul Avocaților. Administrația CCCEC a respins propunerea.

35. Reclamantul s-a referit la cauza *Paladi* (la încheierea din 20 septembrie 2005), în care o plângere cu privire la insuficiența asistenței medicale în spitalul penitenciar și o cerere de a primi o astfel de asistență într-un spital specializat nu au fost examinate decât peste aproape trei luni, deși s-a invocat expres articolul 3 al Convenției.

36. La 24 octombrie 2003, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 415-XV privind aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008. Planul include un număr de obiective pentru anii 2004-2008 cu scopul de îmbunătățire a condițiilor de detenție, inclusiv reducerea supraaglomerării, îmbunătățirea tratamentului medical, antrenarea în muncă și reintegrarea deținuților, precum și instruirea personalului. Rapoarte regulate urmează să fie întocmite cu privire la implementarea Planului. La 31 decembrie 2003, Guvernul a adoptat Hotărârea cu privire la aprobarea Concepției reformării sistemului penitenciar și Planul de măsuri pe anii 2004-2013 pentru realizarea Concepției reformării sistemului penitenciar, ambele având scopul *inter alia* de îmbunătățire a condițiilor de detenție în penitenciare.

37. La o dată nespecificată, Ministerul Justiției a aprobat „Raportul său cu privire la implementarea de către Ministerul Justiției a capitolului 14 al Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003”. La 25 noiembrie 2005, Comisia parlamentară pentru drepturile omului a aprobat un raport cu privire la implementarea Planului național de acțiuni. Ambele aceste rapoarte au confirmat finanțarea insuficientă a sistemului penitenciar, precum și omisiunea de a implementa pe deplin planul de acțiuni în ceea ce privește izolatoarele de detenție provizorie din Republica Moldova, inclusiv Închisoarea nr. 3 din Chișinău. Primul din aceste rapoarte menționa *inter alia* că „atât timp cât obiectivele și acțiunile din [Planul Național de acțiuni] nu au acoperire financiară necesară ... el va rămâne doar o bună încercare a statului de a respecta drepturile omului, descrise în Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003, soarta căreia este neimplementarea sau implementarea parțială.”

B. Raportul Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)

38. În raportul său întocmit în urma vizitei din 20-30 septembrie 2004, CPT a constatat că (traducere neoficială):

„55. Situația în majoritatea penitenciarelor vizitate, impusă de starea economică din țară, a rămas dificilă și s-au regăsit un șir de probleme ce țin de condițiile materiale și regimurile de detenție care au fost deja identificate în timpul vizitelor din 1998 și 2001.

La aceasta se adaugă problema supraaglomerării, care rămâne gravă. De fapt, chiar dacă penitenciarele vizitate nu funcționau la capacitatea lor deplină – precum este cazul Închisorii nr. 3 în care numărul deținuților s-a redus sensibil în comparație cu cel din ultima vizită a Comitetului - ele continuă să fie extrem de aglomerate. De fapt, norma de spațiu mai era încă bazată pe un nivel foarte criticabil de 2 m² pentru un deținut, care, în practică, este deseori și mai mică.

79. Vizita de observare efectuată în Închisoarea nr. 3 din mun. Chișinău nu aduce vești îmbucurătoare. Progresele constatate sunt de fapt minime și se limitează la niște reparații curente. Reparația sistemului de ventilare a putut fi efectuată, în primul rând, datorită susținerii financiare a societății civile (în special, a ONG-urilor), iar crearea locurilor pentru plimbări zilnice se datorează susținerii din partea deținuților și a familiilor lor.

Reparația, renovarea și întreținerea celulelor sunt puse, în totalitate, în sarcina deținuților și a familiilor lor, care, de asemenea, plătesc pentru materialele necesare. La fel, ei trebuie să-și aducă cearșafuri și lenjerie de pat, instituția penitenciară putând să le acorde doar saltele folosite.

...Într-un cuvânt, condițiile de viață în marea majoritate a celulelor din blocurile I - II și din celulele de tranzit continuă a fi mizerabile. ...

În fine, deși a fost redusă drastic supraaglomerarea, se observă, în continuare, un nivel foarte înalt, chiar intolerabil al ratei de ocupare a celulelor.

83. ... peste tot, cantitatea și calitatea hranei deținuților constituie o îngrijorare deosebită. Delegația a primit numeroase plângeri cu privire la lipsa cărnii și a produselor lactate. Constatările delegației, atât cu privire la stocurile de hrană, cât și la meniuri, confirmă credibilitatea acestor plângeri. De asemenea, constatările ei confirmă că în anumite locuri (în Închisoarea nr. 3, ...) hrana servită era respingătoare și, cu adevărat, necomestibilă (spre exemplu, prezența insectelor și a paraziților). Acest lucru nu este deloc surprinzător, având în vedere starea generală a bucătăriilor și echipamentul modest al acestora.

Autoritățile moldovenești au subliniat întotdeauna dificultățile financiare în asigurarea alimentării adecvate a deținuților. Totuși, Comitetul insistă că aceasta constituie o cerință fundamentală a vieții, care trebuie asigurată de către stat persoanelor aflate în custodia acestuia și că nimic nu poate să-l exonereze de o astfel de responsabilitate. ...”

C. Acte ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei

39. Rezoluția (73)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la Regulile standard minime cu privire la tratamentul deținuților (adoptată de Comitetul de Miniștri la 19 ianuarie 1973), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„93. Orice deținut preventiv are dreptul, de la încarcerarea sa, să-și aleagă un avocat sau să i se permită să solicite asistență juridică gratuită, atunci când o astfel de asistență este disponibilă, să primească vizite ale avocatului său în vederea apărării sale, și să pregătească și să transmită acestuia, precum și să primească de la acesta, instrucțiuni confidențiale. La cerere, deținutului trebuie să i se acorde toate facilitățile necesare în acest scop. În special, lui i se va acorda asistență gratuită din partea unui interpret în toate relațiile esențiale cu administrația, precum și pentru a-și pregăti apărarea. Întrevederile dintre deținut și avocatul său pot fi urmărite vizual, dar nu și ascultate, fie direct, fie indirect, de un angajat al poliției sau al instituției.”

40. Recomandarea Rec(2006)2 a Comitetului de Miniștri ai statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 11 ianuarie 2006 în cadrul celei de-a 952-a reuniuni a Viceministrilor), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„23.1 Toți deținuții au dreptul să solicite consiliere juridică, iar autoritățile penitenciarelor trebuie să le faciliteze accesul la o astfel de consiliere. ...

23.4 Consultanța și alte comunicări, inclusiv corespondența, purtate între un deținut și avocatul său pe probleme juridice trebuie să rămână confidențiale. ...

23.6 Deținuților trebuie să li se permită accesul la documentele referitoare la procedurile judiciare care îi privesc sau vor fi autorizați să le păstreze în posesia lor.”

ÎN DREPT

41. Reclamantul s-a plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 3 al Convenției. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

42. De asemenea, reclamantul s-a plâns că detenția sa după expirarea ultimei încheieri de arestare, la 24 octombrie 2004, nu a fost „legală” în sensul articolului 5 § 1 al Convenției, partea relevantă a căruia este următoarea:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

(c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;”

43. De asemenea, reclamantul s-a plâns că detenția sa preventivă nu s-a bazat pe motive „relevante și suficiente”. Partea relevantă a articolului 5 § 3 este următoarea:

„3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

44. La fel, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că discuțiile cu avocatul său s-au desfășurat printr-un perete de sticlă și au fost ascultate sau, posibil, chiar înregistrate și că autoritățile nu i-au pus la dispoziție condiții adecvate pentru discuții confidențiale cu avocatul său. Deși această pretenție nu a fost comunicată, Guvernul, totuși, a prezentat comentarii cu privire la ea. În observațiile sale, reclamantul s-a referit la această pretenție prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției. După ce i s-a dat posibilitatea să comenteze cu privire la această schimbare, Guvernul nu a mai prezentat niciun comentariu cu privire la această pretenție. Curtea, care este prima autoritate care decide ce calificare urmează a fi dată în drept faptelor unei cauze (a se vedea *Guerra and Others v. Italy*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, § 44), consideră că este mai potrivit de a examina chestiunea invocată de reclamant prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției.

Paragraful 4 al articolului 5 prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției

1. Condițiile de detenție

45. Reclamantul a pretins că lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC și condițiile sale de detenție în Închisoarea nr. 3 au constituit tratament inuman și degradant, care contravine articolului 3 al Convenției (a se vedea paragrafele 26-28 de mai sus).

46. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne disponibile în ceea ce privește pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției.

47. Referitor la intentarea unei acțiuni civile pentru a cere încetarea imediată a unei pretinse violări (cauza *Drugalev*), Curtea a constatat deja că aceasta nu a constituit o probă suficientă pentru a demonstra că un astfel de recurs era efectiv în perioada relevantă (a se vedea *Holomiov v. Moldova*, nr. 30649/05, § 106, 7 noiembrie 2006). Nefiind informată despre vreo evoluție care să fi avut loc după hotărârea *Drugalev*, Curtea nu vede vreun alt motiv pentru a se abate de la acea constatare în această cauză. Prin urmare, această pretenție nu poate fi respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne disponibile.

2. *Pretinsa lipsă a asistenței medicale*

48. În ceea ce privește pretenția cu privire la lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, Curtea notează că reclamantul a formulat pretenții generale cu privire la o posibilă înrăutățire a stării sănătății sale (a se vedea paragrafele 11 și 26 de mai sus). Totuși, el nu a cerut niciodată personalului izolatorului de detenție provizorie să-i acorde asistență medicală în legătură cu o problemă specifică; mai mult, el a fost vizitat de mai multe ori de medici de la Spitalul Penitenciar. Deși se pare că medicul reclamantului i-a recomandat tratament regulat, care nu i-a fost administrat în timpul detenției, este, de asemenea, clar că acel tratament nu a fost urmat în anul anterior reținerii sale (a se vedea paragrafele 27 și 29 de mai sus).

49. Curtea consideră că lipsa asistenței medicale în circumstanțe în care o astfel de asistență nu este necesară nu poate, în sine, să constituie o violare a articolului 3 al Convenției. Prin urmare, Curtea conchide că această pretenție este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției.

B. **Pretențiile formulate în temeiul articolului 5 al Convenției**

50. Reclamantul a pretins că drepturile sale garantate de articolul 5 §§ 1, 3 și 4 al Convenției au fost încălcate, deoarece el a fost deținut fără o bază legală după 24 octombrie 2004; instanțele judecătorești nu au adus în deciziile lor de autorizare și prelungire a detenției sale preventive „motive relevante și suficiente”; avocatul său nu a avut acces la nicio parte a dosarului penal, pentru a contesta efectiv detenția sa preventivă și pentru a formula cereri *habeas corpus*; și că el nu a putut să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate.

51. Guvernul a susținut că, în conformitate cu principiul subsidiarității, le revine, în primul rând, instanțelor judecătorești naționale să determine legalitatea detenției reclamantului. Dacă s-ar fi constatat de către instanțele judecătorești naționale că el a fost deținut ilegal, el ar fi putut pretinde prejudicii în conformitate cu legislația. Mai mult, instanțele judecătorești aveau competența să aplice direct Convenția. Reclamantul nu a fost de acord.

1. *Accesul la materialele relevante ale dosarului*

52. Curtea notează că părțile dispută dacă au fost făcute cereri verbale de acces la materialele dosarului. Curtea nu dispune de mijloace pentru a stabili dacă astfel de cereri au fost într-adevăr făcute. Totuși, ea notează că reclamantul nu a prezentat nicio probă că el s-ar fi plâns de refuzul procurorului de a-i permite lui sau avocatului său accesul la materialele relevante ale dosarului său, deși, în conformitate cu legislația, el avea dreptul la un astfel de acces (a se vedea paragraful 32 de mai sus).

Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne, în modul stabilit de articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

2. *Pretinsa lipsă a unei baze legale valide pentru detenția reclamantului după 24 octombrie 2004*

53. Curtea notează că reclamantul nu a invocat pretenția sa formulată în temeiul articolului 5 § 1 în fața instanțelor judecătorești naționale. Ea reamintește că, în conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, reclamantul, în mod normal, ar trebui să folosească remediile care sunt accesibile și suficiente pentru a permite redresarea în ceea ce privește încălcările pretinse. Existența remediilor în cauză trebuie să fie suficient de certă nu numai în teorie, dar și în practică, fără de care ele vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, hotărâre din 16 septembrie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, p. 1210, § 66).

54. Curții i se pare că în Republica Moldova exista o practică generală de a deține inculpații, după transmiterea dosarelor lor spre examinare instanței de judecată, fără emiterea unei încheieri judecătorești în acest sens. Ea notează poziția Guvernului pârât în mai multe cauze recente (a se vedea *Boicenco*, citată mai sus, § 146, *Holomiov*, citată mai sus, § 123, și alte cauze aflate pe rolul Curții), în care Guvernul a considerat această practică ca fiind legală și bazată pe mai multe prevederi ale Codului de procedură penală. El nu a prezentat exemple de derogări ale instanțelor judecătorești naționale de la practica descrisă mai sus. Într-adevăr, reclamantii, în ambele cauze menționate mai sus, au invocat, în mod expres, această chestiune în fața instanțelor judecătorești naționale, însă plângerile lor au fost respinse.

55. Mai mult, în această cauză, Curtea de Apel a menționat expres expirarea perioadei de detenție de 30 de zile autorizată prin ultima încheiere judecătorească cu privire la detenția reclamantului (a se vedea paragraful 14 de mai sus) și s-a bazat pe faptul că dosarul a fost transmis în judecată atunci când a decis să nu examineze recursul lui împotriva încheierii prin care s-a respins cererea sa *habeas corpus*.

56. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că reclamantul nu a avut nicio șansă reală de succes dacă ar fi depus o plângere cu privire la lipsa unei baze legale pentru detenția sa, având în vedere practica generală de a permite autorităților să-l dețină în lipsa unei încheieri emise de o instanță judecătorească. Se pare că această practică era aplicată sistematic de instanțele judecătorești la respingerea oricărei contestări a detenției și era pe deplin susținută de Guvern.

3. *Pretinsa lipsă a motivelor „relevante și suficiente” pentru detenție*

57. De asemenea, Curtea notează că reclamantul a invocat pretenția sa formulată în temeiul articolului 5 § 3 în fața instanțelor judecătorești naționale, care nu au constatat nicio aparență a unei încălcări (a se vedea paragrafele 11 și 13-16 de mai sus). În astfel de circumstanțe, nu ar fi rezonabil de a cere reclamantului să inițieze noi proceduri prin care să pretindă compensații pentru pretensele violări pe care instanțele judecătorești le-au respins deja.

C. Concluzie

58. Luând în considerație cele de mai sus, Curtea conchide că pretențiile formulate în temeiul articolului 3 cu privire la condițiile de detenție și pretențiile formulate în temeiul articolului 5 cu privire la lipsa unei baze legale și a motivelor relevante și suficiente pentru detenție nu pot fi declarate inadmisibile pentru neepuizarea căilor de recurs interne. Prin urmare, obiecția Guvernului cu privire la aceste pretenții urmează a fi respinsă. Nu a fost invocată nicio obiecție cu privire la pretenția privind refuzul de a permite întrevederi confidențiale cu avocatul reclamantului (articolul 5 § 4 al Convenției).

59. În continuare, Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 3 (cu privire la condițiile de detenție) și 5 §§ 1, 3 și 4 ale Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, ea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

60. Reclamantul s-a plâns de o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 3 al Convenției în ceea ce privește condițiile sale de detenție în Închisoarea nr. 3 din Chișinău între 23 februarie și 15 noiembrie 2005 (a se vedea paragrafele 26-28 de mai sus). De asemenea, el s-a bazat pe constatările CPT și pe cele ale autorităților naționale (a se vedea paragrafele 37 și 38 de mai sus).

61. Guvernul a susținut că condițiile de detenție a reclamantului în Închisoarea nr. 3 erau acceptabile (a se vedea paragraful 29 de mai sus). Mai mult, autoritățile au întreprins mai multe acțiuni cu scopul de îmbunătățire a condițiilor de detenție (a se vedea paragraful 36 de mai sus).

62. Curtea reamintește că articolul 3 al Convenției consfințește una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). Curtea se referă la alte principii bine stabilite în jurisprudența sa în ceea ce privește, în special, condițiile de detenție (a se vedea *Șarban*, citată mai sus, §§ 75-77, 4 octombrie 2005).

63. În această cauză nu se dispută faptul că reclamantul a fost deținut împreună cu alte trei persoane într-o celulă cu suprafața de 10 m² (ceea ce constituie 2.5 m² pentru un deținut). Mai mult, Guvernul nu a contestat calculele reclamantului și planul celulei, potrivit cărora mai mult de jumătate din suprafața celulei era ocupată de mobilierul din celulă și că fiecărui deținut îi rămâneau 1.19 m² de spa-

țiu liber (a se vedea paragrafele 28 și 29 de mai sus). Se notează că CPT consideră că 4 m² pentru un deținut este un standard potrivit și dorit pentru o celulă de detenție (a se vedea *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, § 82, 13 septembrie 2005).

64. Curtea a constatat deja că supraaglomerarea severă ridică în sine o chestiune prin prisma articolului 3 al Convenției (a se vedea *Kadiķis v. Latvia (no. 2)*, nr. 62393/00, § 52, 4 mai 2006). De asemenea, ea notează că reclamantul a trebuit să petreacă 23 de ore pe zi în condiții de înghesuire (a se vedea paragraful 29 de mai sus) și că singura oră acordată pentru plimbări zilnice se pare că a expus sănătatea sa unui risc de infectare cu tuberculoză (a se vedea paragraful 28 de mai sus).

65. Curtea notează că Guvernul nu a contestat prezența a trei straturi de plasă din metal pe fereastra celulei care, potrivit reclamantului, bloca cea mai mare parte a luminii naturale. În mod similar, nu a fost dat niciun răspuns la pretenția reclamantului precum că aprovizionarea cu electricitate și apă era întreruptă pentru anumite perioade, în special pe parcursul nopții, și că deținuții din celula reclamantului trebuiau să se abțină de la folosirea veceului în aceste perioade pentru a limita mirosul (a se vedea paragrafele 28 și 29 de mai sus).

66. Nu s-a contestat faptul că reclamantul nu a fost asigurat cu lenjerie de pat sau haine de penitenciar și că a trebuit să investească, împreună cu alți co-deținuți, în repararea și mobilarea celulei. Mai mult, masa pentru mâncare era situată în apropierea veceului, care mirosea urât.

67. De asemenea, nu s-a contestat faptul că cheltuielile zilnice pentru hrană erau limitate la EUR 0.28 pe zi pentru un deținut. Curtea notează că CPT a confirmat că, în octombrie 2004, situația în acest domeniu lăsa mult de dorit, hrana fiind „respingătoare și, cu adevărat, necomestibilă” (a se vedea paragraful 38 de mai sus).

68. Rezumând, reclamantul a fost deținut în condiții de supraaglomerare extremă, cu puțin acces la lumina zilei, cu acces limitat la apa de la robinet, în special pe parcursul nopții și în prezența unor mirosuri urâte de la veceu, în timp ce nu era asigurat cu hrană în cantitate și calitate suficientă sau lenjerie de pat. Mai mult, el a trebuit să îndure aceste condiții timp de aproape nouă luni, ceea ce constituie o perioadă mai lungă decât perioada de cincisprezece zile pe care reclamantul a trebuit să o îndure în cauza *Kadiķis* (citată mai sus, § 55).

69. În opinia Curții, efectul cumulativ al condițiilor de detenție de mai sus și perioada de timp relativ lungă pe parcursul căreia reclamantul a trebuit să le îndure au constituit o violare a articolului 3 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 1 AL CONVENȚIEI

70. Reclamantul a susținut că, de la expirarea termenului ultimei încheieri judecătorești, prin care s-a autorizat arestarea sa preventivă, nicio altă decizie judecătorească nu a autorizat detenția sa ulterioară. El a considerat că prevede-

rile legale la care s-a referit Guvernul nu erau previzibile în aplicarea lor, contrar exigențelor articolului 5 al Convenției. El s-a bazat pe cauza *Baranowski v. Poland* (nr. 28358/95, ECHR 2000-III).

71. Guvernul a declarat că, după transmiterea dosarului reclamantului în judecată la 24 octombrie 2004, ținea de competența instanței care judeca cauza să soluționeze orice cereri cu privire la detenția reclamantului la faza judecării cauzei, detenție care s-a bazat pe prevederi clare ale legislației. El a invocat aceleași prevederi legale ca și cele din cauza *Boicenco* (citată mai sus, §§ 64-71).

72. Curtea reamintește că ea a constatat o violare a articolului 5 § 1 al Convenției în cauzele *Boicenco* (citată mai sus, § 154) și *Holomiov* (citată mai sus, § 130). Examinând materialele prezentate ei, Curtea consideră că dosarul nu conține niciun element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

73. Curtea constată, din motivele aduse în cauzele citate mai sus, că detenția reclamantului după transmiterea dosarului pentru examinare în instanța de judecată la 24 octombrie 2004, când termenul de detenție autorizat prin ultima încheiere judecătorească a expirat, nu s-a bazat pe nicio prevedere legală.

74. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

A. Declarațiile părților

75. Reclamantul a pretins că instanțele judecătorești nu au adus „motive relevante și suficiente” pentru încheierile lor de arestare preventivă a sa. În special, instanțele judecătorești au omis să invoce detalii sau probe care să susțină constatările lor cu privire la preținsele pericole cauzate prin eliberarea reclamantului. Reclamantul a prezentat argumente cu privire la fiecare temei pe care, într-o manieră generală, s-au bazat instanțele judecătorești naționale, însă instanțele judecătorești nu au răspuns în niciun fel.

76. Guvernul nu a fost de acord, constatând că instanțele judecătorești au adus motive relevante și suficiente, care s-au bazat pe dosarul care le-a fost prezentat. Guvernul a adăugat că motivele pentru detenția preventivă nu trebuie să fie atât de detaliate încât să dovedească vinovăția acuzatului. El a adăugat detalii cu privire la activitățile reclamantului și probabilitatea ca acesta să influențeze martorii sau să se eschiveze, elemente care nu au fost menționate de către instanțele judecătorești naționale.

B. Aprecierea Curții

77. Curtea reamintește principiile generale stabilite în jurisprudența sa cu privire la motivele detenției preventive (a se vedea, de exemplu, *Șarban*, citată mai sus, §§ 95-99).

78. Curtea va prezuma existența unor motive verosimile precum că reclamantul a comis o infracțiune, având în vedere lipsa probelor suficiente care să dovedească contrariul. Totuși, ea notează că motivele pe care s-au bazat instanțele judecătorești naționale în deciziile lor de a autoriza arestarea preventivă a reclamantului și de a prelungi detenția acestuia (a se vedea paragrafele 9 și 13 de mai sus) au fost cu adevărat identice cu motivele folosite de instanțele judecătorești naționale pentru arestarea preventivă a reclamantului în cauza *Șarban* (citată mai sus, §§ 11 și 14). Ca și în cauza *Șarban*, instanțele judecătorești naționale s-au limitat la parafrazarea motivelor pentru detenție prevăzute de Codul de procedură penală, fără a explica cum se aplică acestea cauzei reclamantului. Prin urmare, Curtea nu consideră că această cauză poate fi distinsă de cauza *Șarban* în ceea ce privește relevanța și suficiența motivelor pentru detenție.

79. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în această privință.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 4 AL CONVENȚIEI

80. Reclamantul a pretins că lui nu i s-a permis să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate și că el a fost separat de acesta printr-un perete de sticlă, care împiedica purtarea unei discuții normale sau lucrul cu documentele. Prin urmare, ei trebuiau să strige pentru a se auzi unul pe celălalt și au refuzat ambii de mai multe ori să se întâlnească în astfel de condiții, informând instanța judecătorească că ei nu puteau să se pregătească pentru ședințe. Reclamantul a depus pretenția sa inițială în temeiul articolului 8 al Convenției, însă, în observațiile sale ulterioare, el s-a referit la aceasta prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției.

81. Guvernul a susținut că reclamantul nu a fost împiedicat să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate și că legislația prevedea expres un asemenea drept. De fapt, ei s-au întâlnit de 18 ori pe parcursul celor cinci luni de detenție a reclamantului în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Niciun ofițer al CCCEC nu a fost prezent la întrevederi. Mai mult, corespondența dintre deținuți și avocații lor nu putea fi cenzurată, iar reclamantului trebuia să-i fie înmănat orice document de la avocatul său în decurs de 24 de ore.

82. Potrivit Guvernului, peretele de sticlă era necesar pentru a proteja deținuții și avocații și nu împiedica comunicarea normală. Reclamantul nu a prezentat probe precum că discuțiile sale cu avocatul au fost interceptate, ceea ce, în orice caz, ar fi fost contrar legislației. În continuare, pentru a justifica prezența peretelui de sticlă, el s-a referit la cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland* (nr. 8463/78, DR 26, p. 40).

83. În hotărârea *Reinprecht v. Austria* (nr. 67175/01, § 31, ECHR 2005-...), Curtea a rezumat principiile care rezultă din jurisprudența sa cu privire la articolul 5 § 4 după cum urmează:

„(a) Articolul 5 § 4 al Convenției dă dreptul persoanei arestate sau deținute să inițieze proceduri cu privire la condițiile procedurale și materiale care sunt esențiale pentru legalitatea, în sensul Convenției, a lipirii ei de libertate (a se vedea, printre multe altele, *Brogan and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 29 noiembrie 1988, Seria A nr. 145-B, p. 34-35, § 65).

(b) Deși nu este întotdeauna necesar ca procedura în temeiul articolului 5 § 4 să fie însoțită de aceleași garanții ca și cele cerute de articolul 6 al Convenției pentru cauze penale sau civile, ea trebuie să aibă un caracter judiciar și să asigure garanții adecvate felului lipirii de libertate în cauză (a se vedea, spre exemplu, *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3302, § 162 și *Wloch v. Poland*, nr. 27785/95, § 125, ECHR 2000-XI, cu referire în ambele cauze la *Megyeri v. Germany*, hotărâre din 12 mai 1992, Seria A nr. 237-A, p. 11, § 22).

(c) Procedurile trebuie să fie contradictorii și trebuie întotdeauna să asigure egalitatea armelor între părți (a se vedea *Lamy v. Belgium*, hotărâre din 30 martie 1989, Seria A nr. 151, § 29). În cazul unei persoane a cărei detenție cade sub incidența articolului 5 § 1(c), este necesară o audiere (a se vedea *Nikolova v. Bulgaria* [GC], nr. 31195/96, § 58, ECHR 1999-II; *Assenov and Others*, citată mai sus, § 162, cu referire la *Schiesser v. Switzerland*, hotărâre din 4 decembrie 1979, Seria A nr. 34, p. 13, §§ 30-31; *Sanchez-Reisse v. Switzerland*, hotărâre din 21 octombrie 1986, Seria A nr. 107, p. 19, § 51 și *Kampanis v. Greece*, hotărâre din 13 iulie 1995, Seria A nr. 318-B, p. 45, § 47).

(d) Mai mult, articolul 5 § 4 cere ca o persoană deținută preventiv să poată iniția proceduri la intervale rezonabile pentru a contesta legalitatea detenției sale (a se vedea *Assenov and Others*, citată mai sus, p. 3302, § 162, cu referire la *Bezicheri v. Italy*, hotărâre din 25 octombrie 1989, Seria A nr. 164, p. 10-11, §§ 20-21).”

84. S-a constatat că articolul 6 se aplică uneori fazei prejudiciare (a se vedea, spre exemplu, *Imbrioscia v. Switzerland*, hotărâre din 24 noiembrie 1993, Seria A nr. 275, p. 13, § 36 și *John Murray v. the United Kingdom*, hotărâre din 8 februarie 1996, *Reports*, 1996-I, p. 54, § 62), în timpul căreia, de obicei, are loc revizuirea legalității detenției preventive. Totuși, această aplicabilitate este limitată la anumite aspecte.

85. S-a constatat că garanțiile prevăzute de articolul 6 cu privire la accesul la un avocat sunt aplicabile procedurilor *habeas corpus* (a se vedea, spre exemplu, *Winterwerp v. the Netherlands*, hotărâre din 24 octombrie 1979, Seria A nr. 33, § 60). În *Bouamar v. Belgium* (hotărâre din 29 februarie 1988, Seria A nr. 129, § 60), Curtea a constatat că este esențial nu numai ca persoana în cauză să aibă posibilitatea să fie audiată în persoană, dar și ca ea să beneficieze de asistența efectivă a avocatului său.

86. Sarcina Curții în această cauză este să decidă dacă reclamantul a putut să primească asistență efectivă de la avocatul său astfel încât aceste cerințe să fie satisfăcute.

87. Unul din elementele cheie ale unei reprezentări efective de către un avocat a intereselor clientului său este principiul conform căruia confidențialitatea informației transmisă între ei trebuie să fie protejată. Acest privilegiu încurajea-

ză o comunicare deschisă și onestă între clienți și avocați. Curtea reamintește că ea, anterior, a constatat că comunicarea confidențială dintre o persoană și avocatul său este protejată de Convenție, reprezentând o garanție importantă a dreptului unei persoane la apărare (a se vedea, spre exemplu, *Campbell v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 martie 1992, Seria A nr. 233, § 46 și Recomandarea Rec(2006)2 (a se vedea paragraful 40 de mai sus)).

88. Într-adevăr, dacă un avocat nu poate să comunice cu clientul său și să primească de la acesta instrucțiuni confidențiale fără a fi supravegheați, asistența sa ar pierde mult din utilitate, pe când Convenția a fost gândită pentru a garanta drepturi care sunt practice și efective (a se vedea, *inter alia*, *Artico v. Italy*, hotărâre din 13 mai 1980, Seria A nr. 37, p. 16, § 33).

89. Curtea consideră că o ingerință în privilegiul avocat-client și, astfel, în dreptul deținutului la apărare, nu cere în mod necesar ca o interceptare sau ascultare să aibă loc. În opinia Curții, o suspiciune veritabilă, bazată pe motive rezonabile că discuția lor a fost ascultată, poate fi suficientă pentru a limita eficacitatea asistenței pe care ar putea s-o ofere avocatul. O astfel de suspiciune, în mod inevitabil, ar inhiba o discuție liberă dintre avocat și client și ar afecta dreptul persoanei deținute de a contesta, în mod efectiv, legalitatea detenției sale.

90. Prin urmare, Curtea trebuie să stabilească dacă reclamantul și avocatul său au avut o suspiciune veritabilă, bazată de motive rezonabile, că discuția lor în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială. Din observațiile reclamantului, se pare că suspiciunea că discuțiile lui cu avocatul său ar fi fost interceptate a fost veritabilă (a se vedea paragraful 22 de mai sus). Curtea, de asemenea, va analiza dacă un observator obiectiv, imparțial și informat ar putea să creadă că în camera pentru întrevederi din cadrul CCCEC discuțiile dintre avocați și clienți sunt interceptate sau ascultate.

91. Curtea notează că problema cu privire la pretinsa lipsă a confidențialității discuțiilor dintre avocați și clienți din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC a constituit o chestiune de îngrijorare serioasă pentru întreaga comunitate a avocaților din Republica Moldova pentru o perioadă lungă de timp și că acest lucru a constituit chiar cauza unei greve organizate de Baroul Avocaților din Republica Moldova (a se vedea paragraful 33 de mai sus). Cererile Baroului de a verifica prezența dispozitivelor de interceptare în peretele de sticlă au fost respinse de către administrația CCCEC (a se vedea paragraful 34 de mai sus) și se pare că acest lucru a întărit suspiciunea avocaților. O astfel de îngrijorare și protestul Baroului Avocaților, în opinia Curții, ar fi suficient pentru a genera dubii despre confidențialitate în mintea unui observator obiectiv.

92. Referirea reclamantului la probe indirecte precum că discuțiile sale cu avocatul său au fost ascultate (a se vedea paragraful 25 de mai sus) nu dovedește

că în camera pentru întrevederi de la CCCEC avea loc o supraveghere. Totuși, în contextul îngrijorării generale a Baroului, o astfel de speculație poate fi suficientă pentru a crește îngrijorarea observatorului obiectiv.

93. Prin urmare, concluzia Curții este că reclamantul și avocatul său puteau, în mod rezonabil, să aibă motive să creadă că discuțiile lor din camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu au fost confidențiale.

94. Mai mult, Curtea notează că, contrar declarațiilor Guvernului că reclamantul și avocatul său puteau ușor să facă schimb de documente, fotografiile prezentate de Guvern (a se vedea paragraful 18 de mai sus) arată că acest lucru nu este așa, datorită lipsei vreunui orificiu în peretele de sticlă. Acest lucru, în opinia Curții, a îngreunat și mai mult sarcina avocatului.

95. Curtea reamintește că, în cauza *Șarban v. Moldova*, ea a respins o pretenție oarecum similară, examinată prin prisma articolului 8 al Convenției, deoarece reclamantul nu a prezentat probe în susținerea pretenției sale și deoarece Curtea a considerat că obstacolele la o comunicare efectivă dintre reclamant și avocatul său nu au împiedicat reclamantul să beneficieze de o apărare efectivă în fața instanțelor naționale. Totuși, luând în considerație informația de care dispune cu privire la impedimentele reale create de peretele de sticlă pentru confidențialitatea discuțiilor și schimbul de documente dintre avocați și clienții acestora deținuți la CCCEC, Curtea este acum convinsă că existența peretelui de sticlă prejudiciază dreptul la apărare.

96. Guvernul s-a referit la cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland*, în care s-a constatat că faptul că avocatul și clienții săi au fost separați de un perete de sticlă nu a constituit o încălcare a dreptului la discuții confidențiale. Curtea notează că reclamantii în acea cauză au fost acuzați de acte extrem de violente și erau considerați foarte periculoși. Totuși, în această cauză, reclamantul nu avea antecedente penale (a se vedea paragraful 11 de mai sus) și a fost urmărit pentru infracțiuni neviolente. Mai mult, se pare că în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC nu s-a luat în considerație caracterul deținuților, peretele de sticlă fiind o măsură generală care afecta, fără deosebire, toate persoanele deținute acolo, indiferent de circumstanțele lor personale.

97. Motivele de securitate invocate de Guvern nu sunt convingătoare, deoarece în dosar nu există nimic care să confirme existența unui risc pentru securitate. Mai mult, în circumstanțe excepționale când supravegherea întrevederilor dintre avocat și client ar putea fi justificată, supravegherea vizuală a acelor întrevederi ar fi suficientă pentru astfel de scopuri.

98. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că imposibilitatea reclamantului să discute cu avocatul său chestiuni direct relevante pentru apărarea sa și pentru contestarea detenției sale preventive, fără a fi separați de peretele de sticlă, a afectat dreptul său la apărare.

99. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

100. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

101. Reclamantul a pretins 13,000 euro (EUR) cu titlu de compensații pentru prejudiciul cauzat lui prin încălcarea drepturilor sale, inclusiv EUR 9,000 pentru violarea mai multor prevederi ale articolului 5 al Convenției. În susținerea pretențiilor sale, el s-a bazat pe jurisprudența Curții pe marginea unor pretenții similare.

102. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, susținând că era excesivă în lumina jurisprudenței Curții. El a declarat că jurisprudența la care a făcut referire reclamantul viza situații care nu aveau nimic în comun cu cauza acestuia în ceea ce privește natura și gravitatea pretinselor violări, efectele acestora asupra reclamantului și atitudinea autorităților de stat. Autoritățile au întreprins toate măsurile necesare pentru a satisface necesitățile reclamantului, iar tratamentul său nu a atins nivelul minim cerut de articolul 3 al Convenției. Orice constatare a unei violări a articolului 5 al Convenției ar trebui să constituie în sine o satisfacție echitabilă.

103. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și neliniște ca rezultat al omisiunii autorităților de a respecta drepturile sale garantate de articolele 3 și 5 (§§ 1, 3 și 4) ale Convenției, adică detenția sa în condiții inumane, precum și detenția sa fără o bază legală adecvată sau motive relevante timp de mai mult de un an și omisiunea de a-i permite să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate. Ea acordă reclamantului suma totală de EUR 7,000 cu titlu de prejudiciu moral (a se vedea *Ječius v. Lithuania*, nr. 34578/97, § 109, ECHR 2000-IX).

B. Costuri și cheltuieli

104. Reclamantul a pretins EUR 8,208 cu titlu de costuri și cheltuieli. El a prezentat o listă a orelor lucrate de avocatul său pentru pregătirea cauzei (77 ore) și a onorariului pe oră pentru fiecare tip de activitate, care a corespuns unei decizii a Baroului Avocaților din Republica Moldova adoptată la 29 decembrie 2005, prin care s-a recomandat nivelul de remunerare pentru avocații care prezintă reclamanți în tribunalele internaționale.

105. Guvernul a considerat aceste pretenții ca fiind nejustificate, având în vedere realitățile economice ale vieții din Republica Moldova. El a susținut că reclamantul nu a prezentat o copie a unui contract de reprezentare a sa și a pus la îndoială numărul de ore prestate pentru cercetarea jurisprudenței Curții și întocmirea observațiilor reclamantului.

106. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea *Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 35, 20 iulie 2004). În conformitate cu articolul 60 § 2 al Regulamentului Curții, o listă detaliată a tuturor pretențiilor urmează a fi prezentată, în caz contrar, Camera poate respinge pretenția în întregime sau în parte.

107. În această cauză, Curtea notează că, în timp ce reclamantul nu a prezentat o copie a unui contract încheiat cu avocatul său, el a autorizat avocatul în mod corespunzător să-l reprezinte în procedurile în fața acestei Curți. Totuși, suma cerută este excesivă și trebuie acceptată doar în parte. Având în vedere lista detaliată a orelor lucrate, numărul și complexitatea chestiunilor examinate, Curtea acordă reclamantului EUR 1,800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

108. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* inadmisibile pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției în ceea ce privește pretinsa lipsă a tratamentului medical adecvat și în temeiul articolului 5 în ceea ce privește omisiunea de a permite accesul la materialele dosarului, iar restul cererii admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește condițiile de detenție a reclamantului în Închisoarea nr. 3;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției în ceea ce privește detenția reclamantului după 24 octombrie 2004 fără o bază legală;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește insuficiența motivelor aduse pentru prelungirea detenției reclamantului;

5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției în ceea ce privește ingerința în dreptul reclamantului de a comunica cu avocatul său în condiții de confidențialitate;
6. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 7,000 (șapte mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,800 (o mie opt sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 10 mai 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA GUȚU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 20289/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

7 iunie 2007

DEFINITIVĂ

07/09/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Guțu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 15 mai 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 20289/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Tatiana Guțu („reclamantul”), la 16 aprilie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dna Doina Străisteanu, care a acționat în numele „Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. La 4 aprilie 2005, Curtea a comunicat Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

4. Reclamantul, dna Tatiana Guțu, este un cetățean al Republicii Moldova, care s-a născut în 1952 și locuiește în satul Cojușna.

5. Fiul său minor M., care avea doisprezece ani la momentul desfășurării evenimentelor, era bănuț frecvent de săvârșirea unor furturi neînsemnate și dus de multe ori la secția de poliție. Din cauza vârstei sale, niciun dosar

penal nu a fost intentat împotriva lui. De câteva ori, el s-a plâns că a fost bătut de polițiștii R.D. și I.B., iar mama sa a depus plângeri penale împotriva acestora. La 28 decembrie 2001, reclamantul s-a plâns procuraturii că, la 4 decembrie 2001, fiul său a fost maltratată de către polițiștii R.D. și I.B., iar ca rezultat el a suferit o comoție și multiple vânătăi.

6. În ziua de duminică, 30 decembrie 2001, la amiază, polițistul R.D. a venit la domiciliul reclamantului și a cerut ca fiul lui să-l însoțească la secția de poliție, deoarece el era bănuțit că ar fi fost implicat într-un furt de la un vecin, care a avut loc la 29 decembrie 2001. Potrivit Guvernului, polițistul a cerut ca atât reclamantul, cât și fiul lui să-l însoțească la secția de poliție. Reclamantul a refuzat să-și lase fiul să plece, decât dacă el ar fi fost citat în mod corespunzător.

7. Un sfert de oră mai târziu, același polițist a venit la domiciliul reclamantului însoțit de polițistul I.B. și de doi vecini. Deoarece poarta era încuiată, polițiștii l-au rugat pe unul din vecini să sară gardul și să o descuie din interior.

8. Unul din polițiști l-a anunțat pe reclamant că el va fi dus la secția de poliție, fiind învinuit de comiterea contravenției administrative de nesubordonare cu rea-voință cererii legitime a colaboratorului poliției, prevăzută de articolul 174 alin. 1 al Codului cu privire la contravențiile administrative („CCA”).

9. Reclamantul a fost dus de cei doi polițiști la secția de poliție din sat. Ei nu l-au lăsat să-și schimbe hainele sau încălțăminte, deși el s-a îmbrăcat cu un palton.

10. Potrivit declarațiilor martorilor, așa cum rezultă din dosarul național, în drum spre secția de poliție reclamantul a fost atacat de vecinul său, care era victima pretinsului furt, și a căzut jos în timpul altercației. Polițiștii au intervenit și l-au încâtușat pe reclamant. Guvernul a susținut că reclamantul și-a atacat vecinul și că căderea lui a fost rezultatul altercației.

11. Când au ajuns la secția de poliție, reclamantului i s-a cerut să semneze o declarație scrisă de unul dintre polițiști, însă el a refuzat. Doi martori, care i-au însoțit, au semnat declarații scrise de polițiști, pe care reclamantul pretinde că ei nu le-au citit.

12. Ulterior, el a fost dus cu un automobil în orașul Strășeni și plasat într-o celulă din izolatorul local de detenție provizorie, unde a fost deținut de la ora 20.00 a zilei de 30 decembrie 2001 până la ora 10.00 a zilei de 31 decembrie 2001.

13. În timpul detenției, lui nu i-a fost acordată posibilitatea să se spele sau să-și schimbe hainele. El nu a fost asigurat cu hrană și apă și nici cu o pătură. El nu a fost interogat, informat despre motivele detenției sale și nu i-a fost acordat un avocat.

14. În ziua de luni, 31 decembrie 2001, reclamantul a fost dus la Judecătoria sectorului Strășeni pentru o ședință judecătorească cu privire la pretinsa abatere de nesubordonare cererii legitime a colaboratorului poliției, prevăzută de articolul 174 alin. 1 al CCA.

15. Potrivit reclamantului, el a fost dus în instanța judecătorească purtând hainele și încălțăminte murdare de noroi. În timpul ședinței de judecată, reclamantul a solicitat un avocat și i-a fost acordat un avocat din oficiu.

16. La cererea avocatului său, ședința de judecată a fost amânată pentru 4 ianuarie 2002. La 4 ianuarie 2002, judecătorul a audiat martorii.

17. Printr-o decizie din 4 ianuarie 2002, Judecătoria sectorului Strășeni a constatat că reclamantul era vinovat de nesubordonare cererii legitime a colaboratorilor poliției și i-a aplicat o amendă de 90 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 7.6 euro (EUR) la acea dată). Instanța judecătorească a constatat că, la 30 decembrie 2001, la amiază, doi polițiști i-au cerut reclamantului să-i însoțească împreună cu fiul său minor la secția de poliție, pentru a fi interogați în legătură cu un furt în care fiul lui era bănuțit că ar fi fost implicat. Prin refuzul de a-i însoți pe polițiști, el a săvârșit contravenția prevăzută de articolul 174 alin. 1 al CCA.

18. La 11 ianuarie 2002, urmărirea penală a fost formal pornită în legătură cu furtul care se pretindea că ar fi fost comis de fiul reclamantului.

19. La o dată nespecificată, reclamantul a depus recurs la Tribunalul Chișinău împotriva deciziei din 4 ianuarie 2002. El a susținut *inter alia* că acțiunile polițiștilor au fost motivate de dorința de a se răzbuna ca urmare a plângerii lui depuse împotriva lor la procuratură la 28 decembrie 2001, în legătură cu o percheziție neautorizată și cu pretinsa maltratare a fiului lui. De asemenea, el a susținut că ordinele polițiștilor au fost ilegale, deoarece el nu a fost citat să se prezinte la secția de poliție; totuși, când polițiștii au insistat ca el să-i urmeze, el nu a opus rezistență și i-a ascultat.

20. La 16 ianuarie 2002, Tribunalul Chișinău a examinat recursul reclamantului în absența acestuia și l-a respins ca fiind nefondat, fără a aduce vreun motiv. Din dosar rezultă că reclamantul nu a fost citat să se prezinte în instanța judecătorească și că nu a fost legal reprezentat în timpul procedurilor.

21. La 2 ianuarie și 25 octombrie 2002, reclamantul s-a plâns Procuraturii Generale de acțiunile ilegale ale celor doi polițiști. El a susținut *inter alia* că ei au intrat ilegal în grădina din fața casei sale și că l-au supus unui tratament inuman și degradant și a solicitat Procuraturii Generale să pornească urmărirea penală împotriva lor.

22. La 25 noiembrie 2002, procuratura a decis să nu pornească urmărirea penală. Ea a constatat că, deoarece reclamantul a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă de comiterea contravenției de nesubor-

donare cererii legitime a colaboratorilor poliției, acțiunile polițiștilor nu puteau fi considerate ilegale.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

23. Articolul 29 al Constituției Republicii Moldova prevede următoarele:

Inviolabilitatea domiciliului

„(1) Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțământul acesteia.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în următoarele situații:

(a) pentru executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;

(b) pentru înlăturarea unei primejdii care amenință viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;

(c) pentru prevenirea răspândirii unei epidemii.

(3) Perchezițiile și cercetările la fața locului pot fi ordonate și efectuate numai în condițiile legii.

(4) Perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, în afară de cazul unui delict flagrant.”

24. Codul de procedură penală, așa cum era în vigoare în perioada relevantă, prevedea în articolul 93 că, după primirea unei plângeri cu privire la o infracțiune, organul de urmărire penală putea doar cere materiale și explicații suplimentare, însă fără a efectua acte de anchetă, decât după pornirea formală a procesului penal. Acesta trebuia să decidă în termen de trei zile dacă să pornească sau nu procesul penal. În cazuri excepționale, o astfel de decizie urma a fi luată în termen de 15 zile. Prevederi că o anchetă preliminară putea fi efectuată doar după pornirea formală a urmăririi penale se conțineau, de asemenea, în articolele 96 și 109.

Articolul 105 prevedea că bănuitul trebuia să fie citat, pentru a se prezenta în fața organului de urmărire penală, prin intermediul unei citații înmânate lui, iar adeverința cu indicarea datei primirii citației se restituia anchetatorului penal. Citația putea fi transmisă și printr-o telefonogramă sau telegramă. Articolul 129 prevedea că bănuitul care nu s-a prezentat, fără a avea motive întemeiate, în fața organului de urmărire penală putea fi adus silit la organul de urmărire penală. Doar persoanele bănuite, care se ascund de urmărire sau care nu au domiciliu stabil, puteau fi aduse la poliție fără a fi citate în prealabil.

25. Prevederile relevante ale CCA, așa cum erau în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 174

„Nesubordonarea cu rea-voință dispoziției sau cererii legitime a unui colaborator al poliției, a altui lucrător din organele afacerilor interne ... atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de pînă la zece unități convenționale sau arest administrativ pe un termen de pînă la cincisprezece zile.

...”

Articolul 249

„Persoanele care ... nu execută cu rea-voință dispozițiile sau cererile legitime ale lucrătorului de poliție ... pot fi reținute pînă la examinarea cazului de către instanța judecătorească respectivă ...”

26. Legea cu privire la poliție din 18 decembrie 1990, în partea sa relevantă, în perioada relevantă, prevedea următoarele:

Articolul 13. Drepturile poliției

„Poliția are dreptul:

(19) să intre în orice timp al zilei în locuințe și în alte încăperi ... pe loturile de pământ ce le aparțin ... și să le cerceteze în scopul curmării infracțiunilor, urmării persoanelor suspectate de comiterea infracțiunilor, persoanelor care se ascund de organele de anchetă și de judecată, se sustrag de la executarea pedepsei penale, de la arestul administrativ, de la tratamentul obligatoriu de alcoolism cronic, narcomanie sau toxicomanie, sau dacă în baza unor date suficiente se poate presupune că în aceste localuri a fost comisă sau se comite vreo infracțiune, precum și în caz de calamități naturale și în alte împrejurări externe care pun în pericol securitatea publică și securitatea personală a cetățenilor. Despre toate cazurile în care colaboratorii de poliție sunt impuși de circumstanțe să pătrundă în locuințe ... procurorul este pus la curent în timp de 24 de ore.”

27. Prevederile relevante ale Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, sunt următoarele:

Articolul 1

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

(a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;

(b) efectuării ilegale, în cazul anchetării ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

(c) supunerii ilegale la arest administrativ ori la muncă corecțională, confiscării ilegale a averii, aplicării ilegale a amenzi;

- (d) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;
- (e) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de cercetare penală, de anchetă preliminară, ale procuraturii și din instanțele judecătorești.”

Articolul 4

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) pronunțării sentinței de achitare;
- b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare;
- c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;
- d) adoptării de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului sau de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului sau a realizării acordului amiabil dintre persoana vătămată și reprezentantul Guvernului Republicii Moldova în Comisia Europeană pentru Drepturile Omului și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acordul menționat se aprobă de către Guvernul Republicii Moldova; ...”

ÎN DREPT

28. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 3 al Convenției, că el a fost supus de către polițiști unui tratament degradant și umilitor. În special, el s-a plâns că a fost aruncat în noroi și, ulterior, încătușat și dus direct la secția de poliție. El a fost plasat într-o celulă murdară, unde a fost deținut timp de aproximativ douăsprezece ore fără hrană, apă sau așternuturi. În ziua următoare, el a fost condus la instanța judecătorească și expus public în aceleași haine murdare de noroi. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

29. Reclamantul a pretins că dreptul său la libertate, garantat de articolul 5 § 1 al Convenției, a fost încălcat, deoarece el a fost deținut timp de aproximativ douăsprezece ore fără niciun temei legal. Articolul 5 § 1, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

(c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;

...”

30. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că el nu a fost citat să se prezinte la ședința de judecată din 16 ianuarie 2002 la Tribunalul Chișinău, la care s-a examinat recursul său. Articolul 6 § 1 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

31. De asemenea, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 §§ 2 și 3, că dreptul său de a fi prezumat nevinovat a fost încălcat, că lui nu i s-a permis să obțină citarea martorilor în timpul procedurilor judecătorești și că nu i s-a acordat un avocat în timpul procedurilor. Articolul 6 §§ 2 și 3, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

...

(c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

(d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

...”

32. În continuare, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că la 30 decembrie 2001 polițiștii au intrat în grădina din fața casei sale sărind gardul, fără o autorizație corespunzătoare, încălcându-i astfel dreptul său la respectarea domiciliului său. De asemenea, el a pretins că, la o dată nespecificată anterioară datei de 30 decembrie 2001, polițiștii au intrat în casa sa în absența lui și au efectuat o percheziție fără nicio autorizație. Articolul 8 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

33. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 13 al Convenției, că el nu a avut un recurs efectiv în ceea ce privește pretinsele abuzuri comise de poliție. În special, el a pretins că nu a existat niciun recurs efectiv în ceea ce privește pretinsele violări ale articolelor 3, 5 și 8. Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA CERERII

A. **Pretențiile în temeiul articolului 3 și al articolului 13 ale Convenției cu privire la acuzația de supunere la tratament degradant și umilitor**

34. Reclamantul a declarat că el a fost supus unui tratament contrar articolului 3 (a se vedea paragraful 28 de mai sus). Potrivit lui, suferința a fost intensificată, în special, de vulnerabilitatea sa în fața a doi bărbați adulți polițiști care s-au comportat în mod agresiv și prin faptul că el trăia într-un sat în care toți se cunoșteau. După eliberarea lui din detenție, el a trebuit să se întoarcă acasă cu transportul public, purtând aceleași haine și încălțăminte murdare și s-a simțit foarte rușinat și intimidat.

35. Guvernul a contestat faptul că hainele reclamantului nu au fost potrivite pentru acel anotimp. În declarațiile acestuia, el a purtat hainele pe care el le-a considerat potrivite, când a ieșit din casa sa pentru a discuta cu polițiștii.

36. În continuare, Guvernul a contestat declarația reclamantului că el a fost trântit la pământ de către polițiști și a făcut referire la declarațiile martorilor care au indicat că el a căzut jos în urma unei altercații cu vecinul său. De asemenea, el a contestat că hainele reclamantului au fost murdărite cu noroi după ce el a căzut și a susținut că temperatura era mai mică de zero grade și că, prin urmare, nu putea fi noroi pe stradă.

37. De asemenea, el a susținut că expunerea publică a reclamantului în cătușe nu putea prejudicia reputația lui, deoarece reputația acestuia în sat nu era foarte bună; în susținerea acestui argument, el a prezentat o scrisoare din partea primarului, în care reclamantul a fost caracterizat negativ.

38. Guvernul nu a contestat acuzația reclamantului cu privire la condițiile de detenție a acestuia pe parcursul nopții de 30 spre 31 decembrie 2001; totuși, el a susținut că tratamentul la care acesta a fost supus nu a atins nivelul minim de severitate cerut de articolul 3 al Convenției.

39. Curtea notează că reclamantul nu a adus nicio probă în susținerea acuzației sale că el a fost adus în instanță în haine care erau murdare de noroi. În ceea ce privește condițiile de detenție a reclamantului, Curtea consideră că în circumstanțele specifice ale cauzei, pretinsa suferință a reclamantului nu a atins nivelul minim de severitate cerut de articolul 3 al Convenției.

40. Prin urmare, Curtea conchide că pretenția în temeiul articolului 3 al Convenției este vădit nefondată și, prin urmare, inadmisibilă în sensul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

41. În lumina constatării de mai sus, Curtea consideră că reclamantul nu are o pretenție serioasă și legitimă în temeiul articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 3. Prin urmare, această pretenție este, de asemenea, vădit nefondată și urmează a fi respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

B. Pretenția în temeiul articolului 6 § 2 al Convenției

42. Cu referire la pretinsa violare a articolului 6 § 2 al Convenției, reclamantul a susținut că judecătorul care a examinat cauza sa l-a văzut în hainele sale murdare și că, prin urmare, a fost influențat atunci când și-a format o opinie cu privire la învinuirile aduse lui. Mai mult, acesta i-a pus întrebări irelevante și nu a acordat atenție plângerilor sale cu privire la umilire, hărțuire, celula murdară și detenția sa ilegală.

43. În ceea ce privește pretenția sa în temeiul articolului 6 § 3, reclamantul a susținut că el nu a fost asistat, în mod efectiv, de un avocat în timpul procedurilor și nu i s-a permis să audieze martori.

44. Guvernul a contestat acuzația reclamantului și a cerut Curții să respingă aceste pretenții.

45. În ceea ce privește aplicabilitatea articolului 6 al Convenției, Curtea se va referi la constatările sale din paragraful 51 de mai jos.

46. În ceea ce privește pretenția cu privire la pretinsa încălcare a prezumției nevinovăției, Curtea reamintește că prezumția nevinovăției, garantată de articolul 6 § 2 al Convenției, cere *inter alia* ca atunci când își îndeplinesc atribuțiile membrii unei instanțe judecătorești nu ar trebui să pornească de la ideea preconcepută că persoana acuzată a comis infracțiunea de care ea este învinuită; sarcina probațiunii aparține acuzării, iar orice dubiu urmează a fi interpretat în favoarea acuzatului (a se vedea, printre altele, *Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain*, hotărâre din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 77).

47. Totuși, Curtea nu găsește niciun indiciu că instanța de judecată a pornit de la prezumția că reclamantul a comis abaterile de care el a fost învinuit. Prin urmare, nu există nicio aparență a unei violări a articolului 6 § 2 al Convenției, iar această pretenție urmează a fi declarată inadmisibilă ca fiind vădit nefondată în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

C. Pretențiile în temeiul articolului 5 § 1, al articolului 6 §§ 1 și 3 și al articolului 8 ale Convenției

48. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 5 § 1, al articolului 6 §§ 1 și 3 și al articolului 8 ale Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului și niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea le declară admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 §§ 1 ȘI 3 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

49. Guvernul a fost de acord că abaterea de care a fost acuzat reclamantul se califică ca „penală” în sensul articolului 6 al Convenției. Totuși, el a contestat declarația reclamantului că el nu a fost citat pentru a participa la judecarea recursului lui și a trimis Curții o scrisoare datată din 21 mai 2005 de la președintele Judecătoriei Strășeni adresată Agentului Guvernamental, în care se menționa că reclamantul a fost citat să participe la ședința din 16 ianuarie 2002 printr-o scrisoare recomandată care, din păcate, a fost distrusă de instanța judecătorească după doi ani.

50. Reclamantul a contestat declarațiile Guvernului și și-a exprimat îndoielile cu privire la memoria președintelui Judecătoriei Strășeni, care a putut să adune informații precise despre citația în cauză sa după mai mult de trei ani. De asemenea, el a notat că o citație este parte a dosarului și nu putea fi distrusă separat decât împreună cu dosarul.

B. Aprecierea Curții

51. Curtea observă că în cauza *Ziliberberg v. Moldova* (nr. 61821/00, §§ 7-36, 1 februarie 2005), s-a decis că abaterea prevăzută de articolul 174 alin. 1 al CCA era „penală” în sensul articolului 6 al Convenției. În această cauză, Curtea nu vede niciun motiv să decidă altfel, în special, deoarece abaterea prevăzută de articolul 174 al CCA era, de asemenea, sancționată prin privațiune de libertate de până la cincisprezece zile (a se vedea paragraful 25 de mai sus), spre deosebire de abaterea de care a fost învinuit reclamantul în cauza *Ziliberberg* (a se vedea *Ziliberberg*, citată mai sus, § 22).

52. Curtea notează că dosarul din instanțele judecătorești naționale, o copie a căruia a fost prezentată de Guvern, nu conține nicio citație pentru ședința judecătorească din 16 ianuarie 2002 la Tribunalul Chișinău. În ceea ce privește scrisoarea de la președintele Judecătoriei Strășeni (a se vedea paragraful 49 de mai sus), în opinia Curții, ea nu constituie o probă suficientă că Tribunalul Chișinău a trimis reclamantului o citație și că ea a fost primită de acesta. Dacă o scrisoare de recomandare ar fi fost trimisă reclamantului, oficiul poștal, în mod normal, ar fi păstrat o înregistrare despre aceasta. Totuși, Guvernul nu a prezentat nicio probă că pentru o astfel de scrisoare instanța de judecată, într-adevăr, a plătit și că ea a fost trimisă reclamantului și primită de acesta.

53. Curtea reamintește că principiile generale cu privire la prezența unui acuzat la o ședință în apel au fost rezumate în hotărârea *Hermi v. Italy* ([GC], nr. 18114/02, §§ 58-67, ECHR 2006-...).

54. În continuare, Curtea notează că în hotărârea *Ziliberberg* ea a constatat că dreptul reclamantului la un proces echitabil a fost încălcat, deoarece citația i-a fost trimisă prea târziu (a se vedea *Ziliberberg*, citată mai sus, § 41). În această cauză, situația este chiar mai gravă, nefiind dovedit pentru a satisface Curtea că reclamantul a fost, de fapt, citat. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției. Din acest motiv, nu este necesar de a examina separat pretenția reclamantului în temeiul articolului 6 § 3 că nu i s-a permis să citeze martori în timpul procedurilor judecătorești și că nu i s-a asigurat un avocat.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

55. Guvernul a susținut că acțiunile polițiștilor au fost conforme legislației naționale și a făcut referire la articolul 249 al CCA, care prevedea posibilitatea deținerii unei persoane pentru nerespectarea cererii legitime a colaboratorului de poliție.

56. Potrivit Guvernului, detenția reclamantului cădea sub incidența paragrafului (c) al articolului 5 § 1 al Convenției, iar condamnarea sa ulterioară de către o instanță independentă și imparțială a dovedit că acțiunile polițiștilor au fost legitime și nu au fost o formă de răzbunare pentru plângerile lui anterioare împotriva lor.

57. Reclamantul a susținut că reținerea și detenția sa au fost arbitrare și nu a fost de acord că ele cădeau sub incidența paragrafului (c) al articolului 5 § 1. El a fost de acord că în conformitate cu articolul 249 al CCA, o persoană care

nu execută cererea legitimă a colaboratorului de poliție ar putea fi privată de liberate până la examinarea cauzei de către un judecător; totuși, el a susținut că nu există prevederi în CCA care să reglementeze durata detenției sau asigurarea garanțiilor procedurale împotriva detenției arbitrare.

B. Aprecierea Curții

58. Curtea reiterează că sintagmele „legală” și „potrivit căilor legale” din articolul 5 § 1 se referă în esență la legislația națională și la obligația statului de a se conforma prevederilor materiale și procedurale ale acesteia. Totuși, „legalitatea” detenției în conformitate cu legislația națională nu este întotdeauna elementul decisiv. Mai mult, Curtea trebuie să fie convinsă că detenția pe parcursul perioadei în cauză era compatibilă cu scopul articolului 5 § 1 al Convenției, care este de a preveni ca persoanele să fie private de libertatea lor într-un mod arbitrar (a se vedea *Anguelova v. Bulgaria*, nr. 38361/97, § 154, ECHR 2002-IV și *Fedotov v. Russia*, nr. 5140/02, § 74, 25 octombrie 2005).

59. Curtea este de acord cu Guvernul că detenția reclamantului cade sub incidența articolului 5 § 1 (c) al Convenției, deoarece ea a fost impusă cu scopul de a-l aduce în fața autorității judiciare competente, fiind bănuit că a comis o abatere.

60. Nu se contestă faptul că poliția, atunci când l-a reținut pe reclamant și l-a dus la secția de poliție din Strășeni, a urmat procedura prevăzută de articolul 249 al CCA (a se vedea paragraful 25 de mai sus).

61. Curtea notează că reclamantul a refuzat să-i însoțească pe polițiști la secția de poliție pe motiv că el nu a fost citat în mod corespunzător. Într-adevăr, se pare că în conformitate cu articolul 129 al Codului de procedură penală, reclamantul și fiul său puteau fi aduși silit la secția de poliție doar dacă ei refuzau să se prezinte după ce au fost citați (a se vedea paragraful 24 de mai sus) și nu se contestă faptul că ei nu au fost niciodată citați. Mai mult, Curtea notează că în conformitate cu articolele 93, 96 și 109 ale Codului de procedură penală, nicio măsură de investigație nu putea fi luată în ceea ce privește abaterea care se pretinde că a fost comisă de fiul reclamantului, decât dacă ar fi fost pornită formal urmărirea penală (a se vedea paragraful 24 de mai sus). *In fine*, Curtea notează că procedurile penale în ceea ce privește furtul care se pretinde că a fost comis de fiul reclamantului au fost pornite abia la 11 ianuarie 2002 (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

62. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că detenția reclamantului pe motiv că el nu s-a conformat cererii legitime a colaboratorului poliției nu poate fi considerată „legală” prin prisma articolului 5 § 1 al Convenției. Prin urmare, a avut loc o violare a acestei prevederi.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

63. Guvernul a acceptat că intrarea polițiștilor în grădina din fața casei reclamantului a constituit o ingerință în dreptul lui la respectarea domiciliului său garantat de articolul 8 al Convenției. Totuși, ingerința a fost „prevăzută de lege”. Potrivit Guvernului, ingerința s-a bazat pe articolul 13 (19) al Legii cu privire la poliție din 18 decembrie 1990 și, în special, pe prevederile care autorizează poliția să intre în locuințe private fără consimțământul proprietarului și să le percheziționeze pentru a curma infracțiunile și a urmări persoanele bănuite de comiterea unei infracțiuni. De asemenea, Guvernul a susținut că ingerința a urmărit un scop legitim și a fost necesară într-o societate democratică.

64. Reclamantul nu a fost de acord cu Guvernul și a susținut că ingerința nu a fost prevăzută de lege, nu a urmărit un scop legitim și nu a fost necesară într-o societate democratică.

B. Aprecierea Curții

65. Nu se contestă faptul că intrarea polițiștilor în locuința reclamantului, în grădina din fața ei, a constituit o ingerință în dreptul lui la respectarea domiciliului. O ingerință va fi contrară articolului 8, decât dacă ea este „prevăzută de lege”, urmărește unul sau mai multe scopuri legitime prevăzute în paragraful 2 și este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge un astfel de scop sau scopuri (a se vedea următoarele hotărâri: *Silver and Others v. the United Kingdom*, 25 martie 1983, Seria A nr. 61, p. 32, § 84; *Campbell v. the United Kingdom*, 25 martie 1992, Seria A nr. 233, p. 16, § 34; *Calogero Diana v. Italy*, 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, p. 1775, § 28; și *Petra v. România*, 23 septembrie 1998, *Reports* 1998-VII, p. 2853, § 36).

66. Expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea *Halford v. the United Kingdom*, *Reports* 1997-III, p. 1017, § 49). Curtea reiterează că legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea *Domenichini v. Italy*, *Reports* 1996-V, p. 1800, § 33).

67. În argumentele sale, Guvernul s-a referit la articolul 13(19) al Legii cu privire la poliție (a se vedea paragraful 26 de mai sus) ca fiind, în opinia sa, temeiul legal pentru ingerință.

68. Analizând acest articol, Curtea notează că niciuna dintre situațiile descrise acolo nu se aplică acestei cauze. În special, polițiștii nu au curmat o infracțiune și nu urmăreau o persoană bănuită, fără a menționa orice altă situație prevăzută de articolul 13(19). Mai mult, Curtea este de opinie că o interpretare extensivă a acestor prevederi, asemenea celei făcute de Guvern, ar fi contrară articolului 29 al Constituției (a se vedea paragraful 23 de mai sus), care proclamă principiul inviolabilității domiciliului și prevede în mod exhaustiv posibilele derogări de la acesta. Aceste derogări par a fi departe de a corespunde circumstanțelor acestei cauze. Rezultă că ingerința pretinsă de reclamant nu a fost „prevăzută de lege” în sensul articolului 8. Prin urmare, nu există necesitatea de a examina dacă ingerința a urmărit un scop legitim și a fost „necesară într-o societate democratică”.

69. Din acest motiv, Curtea constată că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește dreptul reclamantului la respectarea domiciliului său.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

70. Guvernul a susținut că pretenția reclamantului cu privire la lipsa resurselor efective în ceea ce privește pretensele acțiuni ilegale ale polițiștilor era nefondată, deoarece acesta putea să se adreseze instanțelor judecătorești naționale.

71. Reclamantul nu a fost de acord și a argumentat că, în timpul procedurilor administrative împotriva sa, el s-a plâns instanței judecătorești de pretense acțiuni ilegale și abuzive ale polițiștilor. În special, el a anexat la dosar o copie a plângerii sale adresate Procuraturii Generale în care el s-a plâns de pretinsa încălcare ilegală a proprietății sale de către polițiști, de pretinsa lui reținere și detenție ilegală și de pretinsa lui maltratare. Totuși, instanțele judecătorești au ignorat toate declarațiile lui.

B. Aprecierea Curții

72. După cum Curtea a constatat de multe ori, articolul 13 al Convenției garantează disponibilitatea la nivel național a unui recurs pentru a asigura esența drepturilor și a libertăților garantate de Convenție, indiferent de forma pe care acesta ar putea s-o ia în sistemul de drept național. Astfel, efectul articolului 13 al Convenției este de a cere asigurarea unui recurs intern care să se refere la esența unei „pretenții serioase și legitime” în temeiul Convenției și să acorde o redresare corespunzătoare.

73. Curtea a constatat mai sus că reclamantul nu a avut o pretenție serioasă și legitimă în temeiul articolului 13 combinat cu articolul 3 (a se vedea paragraful 41 de mai sus). În ceea ce privește pretenția lui în temeiul articolului 13 combinat cu articolele 5 și 8, Curtea notează că, în conformitate cu articolul 4 al Legii nr. 1545, reclamantul putea pretinde compensații pentru pretinsele acțiuni ilegale ale polițiștilor doar dacă ar fi fost achitat (a se vedea paragraful 27 de mai sus). Totuși, printr-o hotărâre irevocabilă, el a fost găsit vinovat de nesupunere cererii legitime a colaboratorilor de poliție, ceea ce a făcut ca această lege să fie inaplicabilă situației lui. Mai mult, Curtea notează că chiar și procuratura a respins plângerea reclamantului cu privire la pretinsele abuzuri comise de polițiști, fără a desfășura vreo anchetă, ci doar în baza faptului că el a fost găsit vinovat printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă.

74. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că nu s-a dovedit că au existat recursuri efective în ceea ce privește pretențiile reclamantului în temeiul articolelor 5 și 8. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

75. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

76. Reclamantul a pretins EUR 10,000 cu titlu de prejudiciu moral.

77. Guvernul a contestat pretenția și a susținut că ea era nefondată și excesivă.

78. Având în vedere violările constatate mai sus, Curtea consideră că în această cauză este justificată acordarea unei compensații cu titlu de prejudiciu moral. Făcând evaluarea sa în bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului EUR 5,000.

B. Costuri și cheltuieli

79. Avocatul reclamantului a pretins EUR 4,975 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată a orelor de lucru și un contract, în care era indicat că onorariul pe oră al avocatului era

de EUR 50 pentru procedurile naționale și de EUR 150 pentru procedurile în fața Curții.

80. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare și a contestat *inter alia* numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului și onorariul pe oră perceput de el.

81. Curtea reiterează că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

82. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată și complexitatea cauzei, Curtea acordă avocatului reclamantului EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

83. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* pretențiile în temeiul articolului 3 al Convenției separat și combinat cu articolul 13 și în temeiul articolului 6 § 2 al Convenției inadmisibile, iar restul cererii admisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 3 al Convenției;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției;
6. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 5;
7. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 8;

8. *Hotărâște*

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 5,000 (cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

9. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 7 iunie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MALAHOV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 32268/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

7 iunie 2007

DEFINITIVĂ

12/11/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Malahov c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 15 mai 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 32268/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dna Antonina Malahov („reclamantul”), la 9 iulie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl A. Petrenco, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că refuzul instanțelor judecătorești naționale de a examina pretențiile sale, din cauza imposibilității de a plăti taxa de stat, a încălcat drepturile sale garantate de articolele 6 § 1 și 13 ale Convenției și că el a fost discriminat din cauza etniei sale.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 22 septembrie 2005, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1942 și locuiește în Chișinău. El este pensionar.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a lucrat la o companie din Chișinău. Pe lângă salariu, el susține că ar fi primit și onorarii, care erau transferate pe un cont deschis pentru el pe numele companiei. După ce s-a pensionat, el a solicitat companiei să transfere pe contul său toate onorariile acumulate (pe care el le-a evaluat la 25,278 dolari SUA (USD)). Când compania a refuzat să o facă, el a intentat o acțiune judiciară.

8. El a solicitat instanței de judecată să-l scutească de plata taxei de stat, pe motivul situației sale patrimoniale precare. În special, el a prezentat dovada faptului că unicul său venit era pensia lunară de stat în mărime de 102 lei moldovenești (MDL), echivalentul a 8.7 euro (EUR), cu care el abia supraviețuia.

9. La 28 aprilie 2000, Judecătoria sectorului Rîșcani a scutit reclamantul de plata taxei de stat din cauza situației lui patrimoniale precare. La 31 ianuarie 2001, instanța de judecată a respins acțiunea și a obligat reclamantul să plătească taxa de stat în mărime de MDL 9,600 (EUR 826).

10. Tribunalul Chișinău a solicitat plata în avans a taxei de stat suplimentare pentru examinarea cererii sale de apel. Instanța de judecată a redus această taxă în jumătate (de la suma inițială de MDL 7,200 la MDL 3,600 (EUR 307)) „ținând cont de prevederile articolului 89 al Codului de procedură civilă și situația patrimonială a [reclamantului]”.

11. Reclamantul a semnat două citații, prin care părțile erau informate despre datele următoarelor ședințe de judecată (30 octombrie 2001 și 20 noiembrie 2001), care, de asemenea, conțineau propoziția „[Apelantul] Malahova A.S. va plăti taxa de stat în mărime de 3,600 [MDL]”.

12. La 29 octombrie 2001, reclamantul a solicitat instanței de judecată să-l scutească integral de plata taxei de stat, din cauza situației sale patrimoniale (pensia lui era de MDL 143 (EUR 12.2) la acea dată) și a faptului că pretenția sa era legată de activitatea de muncă (el a susținut că onorariile ce nu i-au fost plătite se refereau la „alte pretenții legate de activitatea de muncă” și că, potrivit legii, el trebuia să fie scutit de plata taxei de stat). El a invocat articolul 88 (1) al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 16 de mai jos).

13. La 20 noiembrie 2001, instanța de judecată a refuzat să examineze cauza sa, deoarece el nu a plătit taxa de stat. Aceasta nu a analizat situația lui patrimonială și nu a răspuns la argumentul acestuia potrivit căruia cauza viza plata pentru activitatea de muncă, care nu era supusă taxei de stat.

14. În recursul său, reclamantul a invocat imposibilitatea sa de a plăti taxa de stat și s-a bazat pe dovada pensiei sale mici, precum și pe faptul că soțul său era șomer și nu avea niciun venit. El s-a bazat pe articolul 89 al Codului de procedură civilă (a se vedea paragraful 16 de mai jos).

15. La 10 ianuarie 2002, Curtea de Apel a menținut încheierea instanței de judecată inferioare. Instanța de judecată, fără a se referi la sursele de venit ale reclamantului și fără a analiza situația sa patrimonială, referindu-se doar la documentele deja existente în dosar, a constatat că reclamantul nu a adus probe care ar demonstra imposibilitatea lui de a plăti taxa de stat. Decizia este irevocabilă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

16. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada în cauză, sunt următoarele:

Articolul 83. Cheltuielile de judecată

„Cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și cheltuielile legate de judecarea pricinii.”

Articolul 84. Cuantumul taxei de stat

„Taxa de stat se încasează de la persoane fizice ..., pentru cererile de apel și cererile de recurs ...:

(1) pentru cererile de chemare în judecată privitor la litigiile cu caracter patrimonial de la persoanele fizice – 3 % din valoarea acțiunii sau din suma încasată ...;

(11) pentru cererile de apel împotriva hotărârilor instanțelor judecătorești – 75 % din taxa ce urmează a fi plătită la depunerea cererii de chemare în judecată ...;

(12) pentru cererile de recurs împotriva hotărârilor instanțelor judecătorești – 50 % din taxa ce urmează a fi plătită la depunerea cererii de chemare în judecată ...”

Articolul 88. Înlesniri la încasarea taxei de stat

„Sunt scutiți de plata taxei de stat în instanțele judecătorești:

1) reclamanții (persoane fizice) - în acțiunile de percepere a sumelor de retribuire a muncii și în alte pretenții legate de activitatea de muncă; ...”

Articolul 89. Scutirea de plată, amânarea, eșalonarea achitării taxei sau eșalonarea achitării taxei de stat

„În unele cazuri instanța judecătorească (judecătorul), ținând cont de situația patrimonială a cetățeanului, este în drept să-l exoneraze integral sau parțial de la plata taxei de stat ...”

ÎN DREPT

17. Reclamantul a pretins că refuzul instanțelor de judecată ierarhic superioare de a examina fondul cauzei sale a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea ... cauzei sale, de către o instanță ..., care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

18. De asemenea, reclamantul s-a plâns de violarea articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 6, deoarece el nu a avut un recurs efectiv în ceea ce privește pretenția sa privind obligarea de a plăti taxa de stat. Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

19. Reclamantul s-a mai plâns în temeiul articolului 14 al Convenției, combinat cu articolul 6, susținând că el a fost discriminat din cauza apartenenței sale la minoritatea vorbitoare de limbă rusă. El a declarat că a fost citat în limba română, pe care el nu o înțelegea. Articolul 14 prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

20. În final, reclamantul a susținut că articolul 17 al Convenției a fost violat prin „distrugerea intenționată a dreptului său la un proces echitabil” de către autorități. Articolul 17 prevede următoarele:

„Nicio dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de această convenție.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

21. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 14 și 17 ale Convenției sunt nefondate. El nu a prezentat detalii pentru a le justifica și în dosar nu este nimic care le-ar sprijini. El nu susține că nu a înțeles natura celor două citații (a se vedea paragraful 11 de mai sus) și lui i s-a permis să prezinte toate documentele în limba rusă. Chestiunea propoziției ce apare în citații, privind obligația de a plăti taxa de stat, urmează a fi examinată ca parte a pretenției formulate în temeiul articolului 6 al Convenției.

Prin urmare, aceste pretenții sunt vădit nefondate în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și urmează a fi respinse în conformitate cu articolul 35 § 4.

22. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 6 și 13 ale Convenției ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

23. Reclamantul a pretins că refuzul Tribunalului Chișinău și Curții de Apel de a examina fondul pretenției sale, din cauza imposibilității de a plăti taxa de stat, a constituit o încălcare a dreptului său de acces la o instanță, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției.

24. Guvernul nu a fost de acord și a considerat că reclamantului i-a fost acordată suficientă asistență prin reducerea taxei de stat care trebuia plătită. Mai mult, el a semnat două documente prin care a confirmat obligația sa de a plăti taxa de stat în mărime de MDL 3,600, astfel recunoscând capacitatea sa de a plăti această sumă (a se vedea paragraful 11 de mai sus). *In fine*, reclamantul a beneficiat nu doar de timp suficient pentru a plăti taxele de stat, el a mai beneficiat de o scutire de la plata taxei de stat în prima instanță și de o reducere parțială în instanța de apel.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

25. Curtea reiterează că articolul 6 § 1 garantează oricărei persoane dreptul la judecarea oricărei pretenții cu privire la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil de către o instanță judecătorească sau tribunal. În acest fel, această prevedere cuprinde „dreptul la o instanță”, din care dreptul de acces, adică dreptul de a institui proceduri civile în fața instanțelor judecătorești, reprezintă doar un aspect; aceasta însă este un aspect care face posibilă beneficierea de celelalte garanții consfințite în paragraful 1 al articolului 6 al Convenției. Caracterul echitabil, public și prompt al procedurilor judiciare nu ar avea nicio valoare dacă asemenea proceduri nu ar fi mai întâi inițiate. În proceduri civile, o persoană poate cu greu să conceapă preeminența dreptului fără existența posibilității de acces la instanțele de judecată (a se vedea, printre altele, *Golder v. the United Kingdom*, hotărâre din 21 ianuarie 1975, Seria A nr. 18, p. 16-18, §§ 34 *in fine* și 35-36; *Z and Others v. the United Kingdom* [GC], nr. 29392/95, §§ 91-93, ECHR 2001-V; și *Kreuz v. Poland*, nr. 28249/95, § 52, ECHR 2001-VI).

26. „Dreptul la o instanță” nu este absolut. Acesta poate fi, prin natura sa, supus limitărilor, deoarece dreptul de acces, în sine, cere reglementare din partea statului. Garantând părților în litigiu un drept efectiv de acces la o instanță care să hotărască asupra „drepturilor și obligațiilor lor cu caracter civil”, articolul 6 § 1 acordă statului dreptul de a alege liber mijloacele care să fie utilizate în acest scop; deși Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere în acest sens,

decizia finală privind respectarea prevederilor Convenției îi aparține Curții (a se vedea *Golder și Z and Others*, citate mai sus, *ibidem*, și, *mutatis mutandis*, *Airey v. Ireland*, hotărâre din 9 octombrie 1979, Seria A nr. 32, p. 14-16, § 26).

27. Curtea a constatat că, în unele cauze, în special, unde aceste limitări se refereau la condiții de admisibilitate ale căilor de atac sau unde interesele justiției cereau ca reclamantul să aducă garanții privind suportarea costurilor care puteau fi cauzate celeilalte părți prin calea de atac, pot fi stabilite diferite limitări, inclusiv financiare, dreptului de acces al persoanei la o „instanță judecătorească” sau „tribunal” (a se vedea, spre exemplu, *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, p. 2955, § 33, și *Tolstoy-Miloslavsky v. the United Kingdom*, hotărâre din 13 iulie 1995, Seria A nr. 316-B, p. 80-81, §§ 61 et seq.).

28. Curtea subliniază că restricția impusă accesului la o instanță judecătorească sau un tribunal nu va fi compatibilă cu articolul 6 § 1, decât dacă aceasta urmărește un scop legitim și există o proporționalitate rezonabilă între mijloacele folosite și scopul legitim urmărit (a se vedea, spre exemplu, *Tinnelly & Sons Ltd and Others și McElduff and Others v. the United Kingdom*, *Reports* 1998-IV, p. 1660, § 72).

29. În continuare, Curtea reamintește că, la examinarea dacă au fost respectate standardele menționate mai sus, sarcina sa nu este de a substitui autoritățile naționale competente în stabilirea celor mai potrivite mijloace de reglementare a accesului la justiție și nici de a da o apreciere faptelor care au determinat acele instanțe judecătorești să adopte anume așa o decizie, și nu alta. Rolul Curții este de a revedea, în baza Convenției, deciziile luate de acele autorități la exercitarea marjei lor de apreciere și de a stabili dacă consecințele acelor decizii au fost compatibile cu Convenția (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Tolstoy-Miloslavsky*, citată mai sus, *ibidem*, și *Brualla Gómez de la Torre*, citată mai sus, § 32 *in fine*).

30. În final, Curtea reiterează că controlul său se bazează pe principiul potrivit căruia Convenția nu a fost gândită pentru a garanta drepturi teoretice și iluzorii, ci drepturi practice și efective. Aceasta este mai cu seamă adevărat în ceea ce privește dreptul de acces la o instanță, în lumina locului proeminent al dreptului la un proces echitabil într-o societate democratică (a se vedea *Airey*, citată mai sus, p. 12-14, § 24, și *Ait-Mouhoub v. France*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports* 1998-VIII, p. 3227, § 52).

2. Aplicarea acestor principii în această cauză

31. Curtea notează că nicio instanță de judecată nu a examinat în detaliu situația patrimonială a reclamantului. Folosind fraze generale, precum „ținând cont de situația patrimonială a [reclamantului]”, instanțele judecătorești nu s-au referit niciodată la dovezi concrete în acest sens (a se vedea paragrafele 9, 10

și 13 de mai sus). Pe de altă parte, reclamantul a prezentat informații concrete privind pensia sa relativ modestă, care reprezenta unica sa sursă de existență (a se vedea paragraful 8 de mai sus). Nicio instanță de judecată nu a exprimat dubii cu privire la mărimea pensiei lui și nici cu privire la existența altor surse de venit.

32. Mai mult, deși prima instanță a constatat imposibilitatea reclamantului de a plăti taxa de stat, aceasta l-a obligat să o plătească după ce a respins pretențiile lui. Instanța de judecată nu a explicat motivele schimbării poziției sale și nici nu s-a referit la vreo dovadă care ar fi probat că situația patrimonială a reclamantului s-ar fi îmbunătățit radical. Când Tribunalul Chișinău a examinat cererea reclamantului privind scutirea de plata taxei de stat, acesta nu a ținut cont de faptul că reclamantul era deja obligat să plătească o taxă de stat în mărime de MDL 9,600. Mai mult, ceilalți MDL 3,600 pe care el a fost obligat să-i plătească pentru ca cererea sa de apel să fie examinată, a însemnat că suma finală datorată de el era cu mai mult de 90 de ori mai mare decât venitul său lunar. Chiar dacă se pare că, cinci ani mai târziu, reclamantul a găsit mijloace pentru a plăti o sumă substanțială drept onorariu pentru reprezentantul său (a se vedea paragraful 48 de mai jos), nu există nimic în hotărârile instanțelor judecătorești care ar sugera că acestea au găsit dovezi că reclamantul era în stare să plătească taxele de stat la momentul evenimentelor.

33. În plus, potrivit legislației naționale (a se vedea paragraful 16 de mai sus), părțile în acțiunile judiciare privind „alte pretenții legate de activitatea de muncă” sunt expres scutite de plata taxei de stat, indiferent de situația lor patrimonială. Reclamantul s-a referit expres la această prevedere legală în cererea sa de apel, însă instanța judecătorească nu a răspuns la argumentele acestuia (a se vedea paragraful 12 de mai sus).

34. Referirea Guvernului la cele două documente semnate de reclamant nu combate constatările de mai sus, deoarece acestea nu atestă capacitatea reclamantului de a plăti taxa de stat. Mai mult, atunci când au respins cererile reclamantului privind scutirea de plata taxei de stat, instanțele de judecată nu s-au referit la aceste documente, pe care reclamantul nu putea să nu le semneze, întrucât ele conțineau citații pentru a se prezenta la ședințele judiciare și, prin urmare, acestea sunt irelevante prezentei cereri.

35. Curtea conchide că instanțele judecătorești naționale nu au efectuat o examinare adecvată a capacității reclamantului de a plăti taxele de stat și nu au răspuns la argumentul lui precum că, datorită naturii pretențiilor sale, el avea dreptul la o scutire. Mai mult, taxa de stat solicitată de la reclamant a fost în mod vădit excesivă în comparație cu resursele lui la acea dată.

36. Din aceste motive, Curtea consideră că obligarea reclamantului la plata taxei de stat a reprezentat o limitare disproporțională a dreptului său de acces la o instanță. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

37. Reclamantul s-a mai plâns de lipsa unui recurs efectiv în ceea ce privește pretenția sa, contrar articolului 13 al Convenției, deoarece instanțele de judecată au refuzat să examineze acțiunea sa civilă.

38. Guvernul nu a fost de acord și a solicitat Curții să respingă pretenția.

39. Curtea consideră că pretenția formulată în temeiul articolului 13 al Convenției, în esență, repetă pretenția formulată în temeiul articolului 6 examinată mai sus. Prin urmare, ea nu consideră necesar de a examina separat această pretenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

40. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

41. Reclamantul a pretins EUR 25,278 cu titlu de prejudiciu material, reprezentând suma pe care el a pretins-o în cadrul procedurilor judiciare interne de la fostul său angajator și pe care el nu a putut să o obțină din cauza refuzului instanțelor judecătorești de a-i examina cauza.

42. Guvernul a solicitat Curții să respingă această pretenție, întrucât nu a avut loc nicio încălcare a drepturilor reclamantului, iar instanțele judecătorești au întreprins toate măsurile rezonabile pentru a examina cauza lui.

43. Curtea nu vede nicio legătură cauzală dintre violarea constatată a articolului 6 § 1 al Convenției și suma pretinsă în cadrul procedurilor judiciare interne. În special, ea nu poate specula în privința rezultatului procesului judiciar în cazul în care cauza reclamantului ar fi fost examinată în fond. Prin urmare, ea respinge această pretenție de compensare.

B. Prejudiciul moral

44. Reclamantul a mai pretins EUR 7,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al suferinței și umilinței provocate de respingerea fără examinare a cauzei sale de către instanțele judecătorești.

45. Guvernul nu a fost de acord și a solicitat Curții să respingă această pretenție ca nesusținută.

46. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al încălcării dreptului său de acces la o instanță. Făcând o evaluare în bază echitabilă, ea acordă reclamantului EUR 1,800 cu titlu de prejudiciu moral.

47. Cu toate acestea, Curtea, de asemenea, notează că reclamantul continuă să suporte consecințele refuzului instanțelor judecătorești naționale de a examina fondul cauzei sale. Ea consideră că cea mai potrivită formă de redresare a acestei situații continue ar fi examinarea cererii de apel a reclamantului împotriva hotărârii judecătorești din 31 ianuarie 2001 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bujnița v. Moldova*, nr. 36492/02, § 29, 16 ianuarie 2007).

C. Costuri și cheltuieli

48. Reclamantul a solicitat EUR 600 cu titlu de costuri și cheltuieli. El s-a bazat pe o chitanță care confirma plata acestei sume reprezentantului său în temeiul contractului nr. 183 din 28 februarie 2006, precum și pe decizia Baroului Avocaților din Republica Moldova adoptată la 29 decembrie 2005, care stabilea nivelul recomandat de remunerare al avocaților care reprezintă reclamanți în instanțele internaționale.

49. Guvernul a considerat această pretenție ca fiind nejustificată, în contextul realităților economice ale vieții din Republica Moldova. El a susținut că reclamantul nu a prezentat o copie a contractului cu privire la reprezentarea lui.

50. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea *Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 35, 20 iulie 2004). În conformitate cu articolul 60 § 2 al Regulamentului Curții, trebuie prezentată o listă detaliată a tuturor pretențiilor, în lipsa căreia Camera poate respinge pretențiile în totalitate sau în parte.

51. Curtea notează că reclamantul nu a prezentat o listă a orelor lucrate de avocatul său asupra cauzei sale. În același timp, este evident că reprezentantul a efectuat un anumit volum de lucru și că plata, care nu pare nerezonabilă, a fost deja făcută, după cum se confirmă prin chitanță. Prin urmare, Curtea admite această pretenție integral.

D. Dobânda de întârziere

52. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibile pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 6 și 13 ale Convenției, iar restul cererii inadmisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 13 al Convenției;
4. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,800 (o mie opt sute euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 600 (șase sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 7 iunie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA FLUX (nr. 3) c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 32558/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

12 iunie 2007

DEFINITIVĂ

12/09/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Flux (nr. 3) c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 22 mai 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 32558/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către *Flux* („reclamantul”), un ziar cu sediul în Chișinău, la 13 mai 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Gribincea, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, încălcarea dreptului său la libertatea de exprimare, deoarece el a fost găsit vinovat de defăimarea unui politician.

4. La 9 februarie 2006, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. La 27 martie 1999, în cadrul unei emisiuni televizate, șeful Departamentului pentru Combaterea Crimei Organizate și a Corupției, N. A., l-a acuzat de corupție pe Valeriu Matei, vicepreședinte al Parlamentului de atunci și președinte al unuia dintre partidele politice reprezentate în Parlament, și, împreună

cu o grupare mafiotă, de protejarea câtorva companii care se pretindea că erau implicate în activități criminale. El a declarat *inter alia* că:

„... Dl Matei trebuia să fie arestat pentru că el a comis o infracțiune ... [și] o contravenție administrativă. ... Noi am pregătit materialele care vor fi remise Procuraturii Generale și instanței judecătorești. ... Aceste companii [care erau suspectate de a fi implicate în activități criminale] erau protejate de o grupare criminală în frunte cu M. și de dl Matei din partea Parlamentului... ”

6. La 30 martie 1999, *Flux* a publicat un articol intitulat „Războiul anticorupție: Generalul N.A. împotriva Președintelui Matei. Nicolae Alexei afirmă că Valeriu Matei este „acoperișul” politic al unui clan mafiot.”

7. Articolul conținea reproducerea cuvânt cu cuvânt a emisiunii televizate din 27 martie 1999 și comentariul ziarului.

8. La 30 aprilie 1999, Valeriu Matei a inițiat o acțiune civilă în defăimare împotriva *Flux*, susținând că o mare parte din declarațiile lui N.A. publicate de *Flux* nu corespundeau realității și îl defăimau. Titlul articolului nu se conținea printre acele declarații.

9. La 20 februarie 2003, printr-o decizie irevocabilă, Curtea de Apel a constatat că declarațiile contestate de Valeriu Matei nu erau defăimătoare pentru acesta, *inter alia*, deoarece *Flux* nu a făcut decât să reproducă declarațiile lui N.A. Totuși, ea a constatat că fiind defăimătoare pentru Valeriu Matei următoarea parte a titlului articolului: „N.A. afirmă că Valeriu Matei este „acoperișul” politic al unui clan mafiot.” Instanța de judecată a constatat că o astfel de propoziție nu a fost pronunțată de N.A. în cadrul emisiunii din 27 martie 1999 și că ziarul nu a adus probe care să dovedească că Valeriu Matei era membru al unui clan mafiot. Instanța a obligat ziarul să plătească reclamantului în procedurile naționale 3,600 lei moldovenești (MDL) și să publice o dezmințire în termen de cincisprezece zile. De asemenea, ziarul a fost obligat să plătească taxa de stat.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

10. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în acea perioadă, sunt următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei și demnității

„(1) Orice persoană fizică sau juridică este în drept să ceară prin judecată dezmințirea informațiilor care lezează onoarea și demnitatea ei, dacă cel care a răspândit asemenea informații nu dovedește că ele corespund realității.

(2) În cazul în care asemenea informații au fost răspândite prin intermediul unui mijloc de informare în masă, instanța de judecată obligă redacția acestuia să publice, în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii instanței de judecată, o dezmințire la aceeași rubrică, pe aceeași pagină, în același program sau ciclu de emisiuni.”

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

„(1) Prejudiciul moral, cauzat unei persoane în urma răspândirii unor informații care nu corespund realității și care lezează onoarea și demnitatea acesteia, se repară în folosul reclamantului de către persoana fizică sau juridică care a răspândit aceste informații.

(2) Mărimea compensației se stabilește de către instanța de judecată, în fiecare caz aparte, de la șaptezeci și cinci până la două sute de salarii minime, în cazul în care informațiile au fost răspândite de o persoană juridică, și de la zece până la o sută de salarii minime, în cazul în care au fost răspândite de o persoană fizică. ...”

ÎN DREPT

11. Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că procedurile în fața instanțelor judecătorești naționale nu au fost echitabile, că nu au fost aduse motive pentru hotărârile instanțelor judecătorești naționale și că instanțele nu au fost independente.

Articolul 6, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

12. De asemenea, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 10 al Convenției, că hotărârile instanțelor judecătorești naționale au constituit o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, care nu putea fi considerată necesară într-o societate democratică.

Articolul 10 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

I. ADMISIBILITATEA CERERII

13. În cererea sa inițială, reclamantul a formulat alte pretenții în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, pretinzând că instanțele judecătorești naționale au adus

motive insuficiente pentru hotărârile lor și nu au fost independente. De asemenea, el s-a plâns în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 și articolului 13 al Convenției. Totuși, în observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei, el a cerut Curții să nu examineze pretențiile formulate în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 și articolului 13. Curtea nu vede niciun motiv pentru a le examina.

14. Curtea consideră că pretenția reclamantului în temeiul articolului 10 al Convenției și pretenția în temeiul articolului 6 cu privire la echitatea procedurilor ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului și niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară cererea admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

15. Reclamantul a susținut că titlul articolului pentru care ziarul a fost sancționat nu a fost altceva decât o concluzie făcută de autor din declarațiile făcute de N.A. și, astfel, a reprezentat o simplă judecată de valoare bazată pe un substrat factologic suficient.

16. Articolul a fost scris în contextul unei dezbateri cu privire la o chestiune de o importanță publică deosebită, și anume pretinsa implicare a unui politician de rang înalt în activități ilegale. Prin urmare, în această cauză, marja de apreciere de care dispuneau instanțele judecătorești naționale a fost foarte limitată.

2. Guvernul

17. Guvernul a fost de acord că faptele cauzei dezvăluiau o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare. Totuși, ingerința a fost justificată în temeiul articolului 10 § 2 al Convenției. Reclamantul a fost obligat să plătească prejudicii morale pentru defăimare în baza articolelor 7 și 7/1 ale Codului civil. Astfel, ingerința a fost „prevăzută de lege”, iar legea a fost accesibilă și previzibilă. Ea a urmărit scopul legitim de protecție a demnității lui Valeriu Matei; mai mult, măsura a fost necesară într-o societate democratică.

18. Guvernul a notat marja de apreciere a autorităților naționale în stabilirea necesității ingerinței și a susținut că, atunci când Convenția se referă la legislația națională, ține în primul rând de competența autorităților naționale să aplice și să interpreteze legislația națională. El a declarat că, în această cauză,

autoritățile naționale nu au depășit această marjă de apreciere și au folosit-o cu bună credință, cu precauție și într-un mod rezonabil.

19. Guvernul a susținut că motivele aduse pentru a justifica ingerința au fost „relevante și suficiente” și că instanțele judecătorești naționale au acționat în limitele marjei de apreciere pe care ele o aveau în această cauză.

B. Aprecierea Curții

20. După cum au recunoscut ambele părți și Curtea este de acord, hotărârile instanțelor judecătorești naționale și obligarea reclamantului să plătească prejudicii au constituit un „amestec al autorităților publice” în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare în sensul primului paragraf al articolului 10. De asemenea, nu se contestă faptul că ingerința a fost „prevăzută de lege” și a urmărit un scop legitim. Sarcina Curții este de a stabili dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”.

21. Verificarea dacă ingerința invocată a fost „necesară într-o societate democratică” cere Curții să stabilească dacă aceasta a corespuns „unei necesități sociale imperioase”, dacă ea a fost proporțională scopului legitim urmărit (impactul potențial al împrejurărilor în care a fost făcută exprimarea în cauză este un factor important în determinarea proporționalității ingerinței) și dacă motivele aduse de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt relevante și suficiente. La stabilirea faptului dacă o astfel de „necesitate” există și ce măsuri ar trebui luate pentru aceasta, autoritățile naționale se bucură de o anumită marjă de apreciere. Totuși, această marjă de apreciere nu este nelimitată și este însoțită de supravegherea europeană exercitată de către Curte, a cărei sarcină este de a da o apreciere finală faptului dacă o restricție este conformă cu libertatea de exprimare, după cum aceasta este protejată de articolul 10 (pentru recapitularea mai detaliată a principiilor relevante, a se vedea *Giniewski v. France*, nr. 64016/00, §§ 43-54, ECHR 2006-...; *Aydın Tatlav v. Turkey*, nr. 50692/99, §§ 22-27, 2 mai 2006; *Gündüz v. Turkey*, nr. 35071/97, § 38, ECHR 2003-XI; *Murphy v. Ireland*, nr. 44179/98, §§ 65-69, ECHR 2003-IX (extrase), cu referințele cuprinse în ele).

22. Curtea reamintește că în hotărârea *Lingens v. Austria* (hotărâre din 8 iulie 1986, Seria A nr. 103, § 42) ea a constatat că:

„[politicienii] trebuie să accepte în mod inevitabil și conștient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și a fiecărei fapte atât din partea jurnaliștilor, cât și a publicului larg, și, în consecință, trebuie să dea dovadă de un grad mai mare de toleranță. Fără îndoială, articolul 10 para. 2 garantează că reputația altora – adică a tuturor persoanelor fizice - este protejată și că această protecție se extinde și asupra politicienilor, chiar și atunci când aceștia nu acționează ca persoane private; însă, în astfel de cazuri, cerințele unei astfel de protecții trebuie evaluate prin prisma intereselor de a asigura discuții libere cu privire la chestiuni politice.”

23. Curtea notează, în primul rând, că instanțele judecătorești naționale au constatat ca fiind defăimătoare o declarație de care nici măcar reclamantul în

procedurile naționale nu s-a plâns. Acest lucru în sine ar fi suficient pentru ca Curtea să constate o violare în această cauză. Totuși, chiar dacă se presupune că aceasta nu a fost cazul, declarația contestată a constituit o declarație cu privire la fapte care se pare că este foarte corectă. Într-adevăr, N.A. l-a acuzat pe Valeriu Matei de protecția unei grupări criminale și că părțile nu au contestat că o astfel de acuzație a fost adusă.

24. Având în vedere circumstanțele de mai sus, faptul că declarația contestată a fost făcută de un jurnalist în cadrul unei dezbateri cu privire la o chestiune de interes public, că reclamantul în procedurile naționale era un politician de rang înalt și având în vedere limbajul folosit, Curtea conchide că ingerința nu a corespuns unei necesități sociale imperioase și că, astfel, ea nu a fost necesară într-o societate democratică. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

25. Reclamantul a mai pretins o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, susținând că procedurile au fost inechitabile, deoarece instanțele judecătorești naționale au constatat ca fiind defăimătoare o declarație de care reclamantul în procedurile naționale nici măcar nu s-a plâns. Deoarece această pretenție nu ridică o chestiune separată de cea examinată mai sus prin prisma articolului 10, Curtea nu consideră necesar de a o examina separat.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

26. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

27. Reclamantul a pretins suma de EUR 260 cu titlu de prejudiciu material, reprezentând prejudiciile plătite de el lui Valeriu Matei și taxa de stat pe care a trebuit s-o plătească pentru examinarea apelului și recursului său.

28. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă și a susținut că reclamantul nu ar trebui să fie în drept s-o recupereze, deoarece procedurile au fost echitabile și hotărârile judecătorești au fost amplu motivate. El a solicitat Curții să respingă pretenția reclamantului cu titlu de prejudiciu material.

29. Curtea consideră că pretenția reclamantului cu titlu de prejudiciu material este fondată și o acordă integral.

B. Prejudiciul moral

30. Reclamantul a pretins EUR 18,500 cu titlu de prejudiciu moral cauzat lui prin încălcarea drepturilor sale garantate de Convenție. Atunci când și-a argumentat pretențiile sale cu privire la prejudiciul moral cauzat prin violarea articolului 10, reclamantul a susținut că el a fost obligat să publice o dezmințire a declarațiilor contestate și s-a bazat pe jurisprudența anterioară în cauzele moldovenești. În special, el s-a bazat pe cauzele *Busuioc v. Moldova* (nr. 61513/00, § 104, 21 decembrie 2004) și *Savițchi v. Moldova* (nr. 11039/02, § 64, 11 octombrie 2005), în care au fost acordate patru și, respectiv, trei mii euro.

31. Guvernul a contestat pretenția și a susținut că aceasta era nefondată și excesivă.

32. Având în vedere violarea articolului 10 al Convenției constatată mai sus, Curtea consideră că acordarea compensațiilor cu titlu de prejudiciu moral este justificată în această cauză. Făcând o evaluare în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 3,000 (a se vedea *Savițchi*, citată mai sus, § 64).

C. Costuri și cheltuieli

33. Avocatul reclamantului a pretins EUR 1,455 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată a orelor lucrate și un contract potrivit căruia onorariul pentru o oră de lucru a avocatului era de EUR 60. Calculul din lista detaliată a timpului de lucru nu a inclus timpul petrecut asupra pretențiilor formulate în temeiul articolului 13 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care au fost ulterior retrase de către reclamant.

34. El a susținut că numărul de ore lucrate de el asupra cauzei nu a fost excesiv și a fost justificat de complexitatea acesteia și de faptul că observațiile trebuiau scrise în engleză.

35. În ceea ce privește onorariul pe oră de EUR 60, avocatul a susținut că acesta a fost în limitele ratelor recomandate de Baroul Avocaților din Republica Moldova, care erau de EUR 40-150. De asemenea, el a făcut referire la costul înalt al vieții în Chișinău, dând ca exemple prețurile la locuințe și benzină.

36. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare. El a declarat că aceasta era excesivă și a susținut că suma pretinsă de avocat nu a fost suma care i-a fost în realitate plătită lui de către reclamant. El a contestat numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului și onorariul pe oră perceput de acesta. De asemenea, el a susținut că ratele recomandate de Baroul Avocaților din Republica Moldova erau prea înalte în comparație cu salariul mediu lunar din Republica Moldova și a făcut referire la caracterul non-profit al organizației „Juriștii pentru drepturile omului”.

37. Curtea reiterează că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

38. Rambursarea onorariilor nu poate fi limitată doar la acele sume care au fost deja plătite de către reclamant avocatului său; într-adevăr, o asemenea interpretare ar descuraja mulți avocați să reprezinte în fața Curții reclamânți mai puțin înstăriți. În orice caz, Curtea întotdeauna a acordat costuri și cheltuieli în situații când onorariile nu au fost plătite de reclamânți avocaților lor înainte de hotărârea Curții (a se vedea, printre altele, *Ilașcu and Others v. Moldova and Russia* [GC], nr. 48787/99, § 493, ECHR 2004-VII, și *Christian Democratic People's Party v. Moldova*, nr. 28793/02, § 85, ECHR 2006-...).

În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată și complexitatea cauzei, Curtea acordă avocatului reclamantului EUR 1,200 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

39. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției;
3. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției cu privire la omisiunea instanțelor judecătorești naționale de a-și motiva hotărârile;
4. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
    - (i) EUR 260 (două sute șaiszeci euro) cu titlu de prejudiciu material;
    - (ii) EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;

- (iii) EUR 1,200 (o mie două sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută;
- (iv) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;
- (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 12 iunie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BOTNARI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 19981/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

19 iunie 2007

DEFINITIVĂ

19/09/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Botnari c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dna F. ARACI, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 29 mai 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 19981/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Andrei Botnari („reclamantul”), la 1 aprilie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dna Luciana Iabangi, de la „Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 25 mai 2000 a constituit o încălcare a dreptului său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil într-un termen rezonabil, garantat de articolul 6 al Convenției și a dreptului său la un recurs efectiv, garantat de articolul 13 al Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 7 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în 1968 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul este procuror. Potrivit Legii nr. 902-XII din 29 ianuarie 1992, autoritățile locale sunt obligate să asigure procurorii cu un apartament în termen de un an de la angajarea lor. În 1999, reclamantul a depus o cerere oficială la consiliul local pentru obținerea unui apartament. Consiliul local i-a răspuns că, din cauza lipsei fondurilor alocate din bugetul central, nu au fost construite apartamente noi și, prin urmare, prevederile legii nu pot fi implementate.

8. În martie 2000, reclamantul a intentat o acțiune civilă împotriva consiliului local. La 25 mai 2000, Judecătoria sectorului Centru a dispus consiliului local să-l asigure cu un apartament. Această hotărâre nu a fost contestată cu apel și a devenit irevocabilă și executorie 15 zile mai târziu.

9. Reclamantul a obținut un titlu executor, pe care executorul judecătoresc nu l-a executat. Deoarece consiliul local nu s-a conformat hotărârii judecătorești din 25 mai 2000, precum și altor hotărâri judecătorești, el a fost amendat printr-o decizie din 9 februarie 2001 a Judecătoriei sectorului Centru cu 1,800 lei moldovenești (MDL). Potrivit Guvernului, aceeași instanță judecătorească a amendat consiliul local la 17 februarie 2001 cu MDL 2,700 în urma neexecutării continue a hotărârii judecătorești. Reclamantul contestă faptul că cea de-a doua amendă a fost vreodată aplicată.

10. La o dată nespecificată, reclamantul a scris Ministerului Justiției, plângându-se de neexecutarea hotărârii judecătorești. Printr-o scrisoare adresată reclamantului la 26 decembrie 2000, Ministerul Justiției l-a asigurat pe reclamant că se făcea tot posibilul pentru executarea hotărârii judecătorești.

11. La 23 decembrie 2001, reclamantul a scris Ministerului Justiției o altă scrisoare. Acea scrisoare a fost transmisă Judecătoriei sectorului Centru. De asemenea, reclamantul a scris de multe ori scrisori Prim-ministrului și Președintelui Republicii Moldova.

12. Hotărârea judecătorească din 25 mai 2000 nu a fost încă executată.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

13. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extracts)).

ÎN DREPT

14. Reclamantul pretinde că neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive în favoarea sa a constituit o încălcare a drepturilor lui garantate de articolul 6 § 1 al Convenției.

Articolul 6, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

De asemenea, el a pretins că aceeași omisiune de a executa hotărârea judecătorească a constituit o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 13 al Convenției. Deși această pretenție nu a fost comunicată, totuși, Guvernul a prezentat comentarii cu privire la ea.

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

15. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolelor 6 și 13 ale Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului lor. Niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

16. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești definitive în favoarea sa a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției.

17. Guvernul a considerat că nu a avut loc o încălcare a acelor drepturi, deoarece autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile pentru a asigura executarea hotărârii judecătorești. Acest lucru a fost dificil din cauza lipsei apartamentelor disponibile în Chișinău.

18. Curtea notează că, în această cauză, conform legislației naționale, reclamantul a avut acces la o instanță judecătorească în ceea ce privește litigiul său cu consiliul local. Prin urmare, articolul 6 este aplicabil (a se vedea, pentru o descriere a principiilor relevante, *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [GC], nr. 43803/98, § 62, 19 aprilie 2007).

19. Curtea notează că hotărârea judecătorească din 25 mai 2000 rămâne neexecutată până în prezent. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției în multe cauze cu privire la întâzieri în executarea hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, și *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02,

21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie 2004).

20. Examinând materialul prezentat ei, Curtea notează că dosarul nu conține niciun element care i-ar permite să ajungă în această cauză la o concluzie diferită. În special, ea reamintește principiul reiterat în hotărârea *Prodan* (citată mai sus, § 53) că:

„o autoritate de stat nu poate să invoce lipsa fondurilor și a spațiului locativ alternativ ca scuză pentru neexecutarea unei hotărâri. Firește, o întârziere în executarea unei hotărâri ar putea fi justificată de circumstanțe speciale. Dar întârzierea nu poate fi astfel, încât să prejudicieze esența dreptului protejat conform articolului 6 § 1 al Convenției...”

Întârzierea de șapte ani în executarea hotărârii judecătorești în favoarea reclamantului l-a privat pe acesta de beneficiile acelei hotărâri judecătorești.

21. Prin urmare, Curtea, din motivele aduse în cauzele menționate mai sus, constată că neexecutarea hotărârii judecătorești din 25 mai 2000 a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 6 § 1 AL CONVENȚIEI

22. În continuare, reclamantul a pretins că el nu a avut recursuri efective în ceea ce privește pretenția sa în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției.

23. Guvernul a susținut că reclamantul a avut la dispoziția sa recursuri în ceea ce privește pretenția sa în temeiul articolului 6, precum cererea de inițiere a procedurilor administrative sau penale împotriva persoanei responsabile de neexecutare.

24. Curtea observă că pretențiile reclamantului că refuzul de a executa hotărârea judecătorească în favoarea sa a constituit o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 6 au fost, fără îndoială, serioase și legitime (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Prin urmare, reclamantul avea dreptul la un recurs efectiv în sensul articolului 13. În consecință, Curtea va examina dacă un astfel de recurs a fost disponibil reclamantului.

25. Curtea notează că hotărârea judecătorească în favoarea reclamantului încă nu a fost executată, după șapte ani de la pronunțarea ei. În această cauză, debitorul este un organ al statului. Mai mult, instanțele judecătorești au amendat consiliul local pentru neexecutarea hotărârii judecătorești în favoarea reclamantului. Curtea conchide că recursurile la care s-a referit Guvernul nu au fost efective, deoarece, în absența prevederilor bugetare cu scopul de executare, nicio persoană nu poate fi trasă la răspundere pentru neexecutare.

26. Astfel, este evident că reclamantul nu a avut niciun recurs efectiv fie să prevină continuarea încălcării drepturilor sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției fie să obțină compensații. Prin urmare, a avut loc o violare a articolu-

lului 13 combinat cu acel articol (a se vedea *Romashov v. Ukraine*, nr. 67534/01, § 47, 27 iulie 2004, și *Voytenko v. Ukraine*, nr. 18966/02, § 43, 29 iunie 2004).

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

27. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul moral

28. Reclamantul a pretins 38,000 euro (EUR) cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral cauzat în urma neexecutării hotărârii judecătorești în favoarea sa. El a declarat că familia sa, care include trei copii, a trebuit să trăiască timp de mulți ani într-un apartament care nu oferea nici măcar un confort elementar, deși el avea dreptul potrivit legislației și unei hotărâri judecătorești definitive să primească un apartament de la stat. În sprijinul pretențiilor sale, el a prezentat fotografii ale apartamentului său.

29. Guvernul a considerat că suma pretinsă era excesivă în lumina jurisprudenței Curții.

30. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare în urma neexecutării hotărârii judecătorești, mai ales având în vedere condițiile rele în care el și familia lui au trebuit să trăiască timp de mulți ani, fapt care nu a fost contestat. Totuși, suma pretinsă este excesivă. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

31. De asemenea, reclamantul a pretins echivalentul a 900 dolari americani cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. Reprezentantul său a declarat că această sumă corespunde sumei fixate de Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova.

32. Guvernul a considerat că suma pretinsă era excesivă. El a subliniat că reclamantul nu a prezentat nicio probă cu privire la costurile și cheltuielile pretinse.

33. Curtea notează că reclamantul nu a prezentat nicio probă că ar fi plătit onorariile reprezentantului său sau că astfel de onorarii erau datorate. Prin urmare, având în vedere informația de care dispune și criteriile de mai sus, precum și faptul că reprezentantul, în mod clar, a efectuat un anumit lucru asupra acestei cauze, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantului suma de EUR 100 cu titlu de costuri și cheltuieli ocazionale.

C. Dobânda de întârziere

34. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în urma neexecutării hotărârii judecătorești definitive din 25 mai 2000;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește lipsa unui recurs efectiv cu privire la pretenția reclamantului privind neexecutarea hotărârii judecătorești definitive;
4. *Hotărăște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 100 (o sută euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 19 iunie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Fatoș ARACI
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA CIORAP c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 12066/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

19 iunie 2007

DEFINITIVĂ

19/09/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Ciorap c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judecători*,

și dna F. ARACI, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 29 mai 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 12066/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dl Tudor Ciorap („reclamantul”), la 5 decembrie 2001.

2. Reclamantul, căruia i s-a acordat asistență judiciară, a fost reprezentat de către dl V. Iordachi de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul la Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 3 al Convenției (condiții inumane de detenție și alimentare silită), în temeiul articolului 6 § 1 (accesul la o instanță în ceea ce privește alimentarea sa silită), în temeiul articolului 8 (cenzurarea corespondenței și dreptul de a se întâlni cu familia sa în condiții de confidențialitate) și în temeiul articolului 10 (accesul la regulamentul intern al izolatorului de detenție provizorie).

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 11 octombrie 2005, o Cameră a acelei Secțiuni a declarat cererea parțial inadmisibilă și a decis să comunice Guvernului restul pretențiilor. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1965 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul activa în cadrul organizației non-guvernamentale „Amnistia Socială”, specializată în acordarea asistenței juridice persoanelor private de libertate. El pretinde că, în urma activității lui, a devenit ținta persecuției. În două proceduri, el a fost acuzat de comiterea mai multor infracțiuni grave de escrocherie. Reclamantul este invalid de gradul doi și a fost diagnosticat cu „schizofrenie mozaică”.

1. *Condițiile de detenție*

8. La 23 octombrie 2000, reclamantul a fost reținut. La 6 noiembrie 2000, el a fost transferat în Izolatorul Anchetei Preliminare al Ministerului Justiției (cunoscut, de asemenea, ca Închisoarea nr. 3 care a fost, ulterior, redenumită Închisoarea nr. 13) din Chișinău. El a stat unele perioade de timp în Spitalul Penitenciar Pruncul. El a fost condamnat pentru comiterea câtorva infracțiuni, dar continuă să se afle în stare de arest preventiv cu privire la alte acuzații.

9. Potrivit reclamantului, condițiile de detenție erau inumane. În special, el s-a referit la supraaglomerarea celulelor (care uneori însemna 2-3 deținuți pentru fiecare 2 m² de spațiu), însoțită de faptul că deținuții cu boli infecțioase, precum tuberculoza, erau ținuti împreună cu alți deținuți, în special în timpul grevelor foamei; prezența insectelor parazitare; lipsa ventilației corespunzătoare și a accesului la lumina naturală; condițiile sanitare rudimentare, care nu permiteau intimitatea; sunetul puternic al radioului, care era pornit continuu între orele 07.00 și 22.00; precum și cantitatea și calitatea foarte proaste a hranei servite. Până la 27 mai 2005, electricitatea și apa rece erau disponibile doar timp de câteva ore pe zi. Reclamantul a descris rația sa alimentară pentru o zi ca fiind formată din 100 de grame de terci din ovăz, servit de două ori pe zi, și o supă compusă în mare parte din apă la prânz și 400 de grame de pâine pentru întreaga zi. În susținerea pretenției sale cu privire la supraaglomerarea celulei, el a adus ca exemplu transferarea sa la 2 august 2001 în celula nr. 11, pe care el a împărțit-o cu alte cinci persoane, deși acolo erau disponibile doar două lavițe. El a pretins că, din cauza insuficienței paturilor, el a trebuit să doarmă pe podea și că a avut acces la lumina electrică doar șase ore pe zi. Un alt exemplu a fost detenția sa în celula nr. 17a, în care erau deținute 10 persoane într-un spațiu de 12 m².

10. Reclamantul a făcut referire la raportul Comitetului pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante („CPT”) pen-

tru anul 2004 (a se vedea paragraful 47 de mai jos) și la raportul Ministerului Justiției cu privire la condițiile de detenție din Închisoarea nr. 13 (a se vedea paragraful 43 de mai jos).

11. Potrivit reclamantului, el s-a plâns diferitor autorități cu privire la condițiile sale de detenție. Acest lucru a fost contestat de Guvern. Reclamantul a prezentat răspunsuri ale Departamentului Instituțiilor Penitenciare și Departamentului Ordine Publică al Ministerului Afacerilor Interne, care se refereau *inter alia* la condițiile de detenție a reclamantului. Suplimentar, el a prezentat copii ale plângerilor sale adresate Guvernului și administrației Închisorii nr. 3, în care el, de asemenea, s-a plâns de condițiile de detenție. În scrisoarea sa din 29 decembrie 2003, Departamentul Instituțiilor Penitenciare a recunoscut că Închisoarea nr. 3 era „supraaglomerată periodic”, ceea ce ducea la creșterea răspândirii pediculozei și a bolilor de piele. Prezența insectelor parazitare a fost, de asemenea, confirmată, deși nu a fost primită nicio plângere din partea deținuților cu privire la acest fapt. În 2002-2003, în închisoare a fost făcută o dezinfectie majoră.

12. Într-o scrisoare din 17 februarie 2002 adresată administrației închisorii, reclamantul s-a plâns de absența paturilor în celula nr. 72, unde el era deținut în acel moment, și că deținuții trebuiau să doarmă pe lavițe din lemn. El s-a referit la accesul limitat la lumina naturală și aer curat datorită jaluzelelor metalice, care acopereau fereastra, și la prezența mirosurilor puternice și a umezelii, precum și la prezența insectelor parazitare care nu-i permiteau să doarmă. Într-o scrisoare din 26 mai 2002, reclamantul s-a plâns de transferul lui pentru zece zile în celula nr. 7, unde a fost deținut singur, care era foarte umedă și care i-a cauzat temerea că ar putea să se îmbolnăvească de tuberculoză. În plus, lui nu i s-a dat mâncare timp de trei zile, iar în celulă erau rozătoare. Acolo nu era mobilă, cu excepția unui pat, care era ridicat la perete pe parcursul zilei, reclamantul fiind nevoit să stea pe podeaua goală din beton. Acolo nu era fereastră, el având lumină electrică doar 5-6 ore pe zi, în restul timpului el aflându-se în întuneric total. El a cerut să fie vizitat de un medic și să fie transferat într-o altă celulă. Se pare că reclamantul nu a primit niciun răspuns la aceste două plângeri, iar Guvernul nu le-a comentat. În „jurnalul său cu privire la greva foamei”, reclamantul a notat transferul său la 2 august 2001 în celula nr. 11 și prezența acolo a încă cinci persoane.

13. Potrivit unei scrisori a Ministerului Justiției din 25 noiembrie 2005, reclamantul a fost deținut în celulele nr. 2, 17a, 53, 70a, 84, 89 și 116, toate având 8-12 m². Nu a fost specificat numărul persoanelor care puteau fi deținute în acele celule și nu au fost date detalii cu privire la numărul persoanelor care au fost de fapt deținute în acele celule împreună cu reclamantul. Singura excepție a fost celula nr. 116, unde reclamantul a fost deținut în perioada prezentării observațiilor (13 decembrie 2005), care măsoară 10 m² și în care era deținută încă o persoană. Într-o scrisoare din 13 noiembrie 2005, adresată unei alte persoane deținută în aceeași celulă, nr. 116, Procuratura Generală a declarat că „toate persoanele deținute în acea celulă au pat și lenjerie de pat”. Înregistrarea vi-

deo prezentată de Guvern arăta două lavițe în celulă, una din ele fiind plasată în partea opusă veceului. Potrivit Guvernului, electricitatea și apa rece erau în permanență disponibile și exista lumină naturală în fiecare celulă. Reclamantul avea dreptul la o baie pe săptămână. Hrana era servită în conformitate cu reglementările relevante adoptate de Guvern și includea carne și pește „în funcție de disponibilitate”. Deținuții puteau cumpăra mâncare de la magazinul local și li se permitea să primească colete din afară. În plus, reclamantul a fost tratat de multe ori de diferiți medici ca rezultat al grevelor foamei ținute de el și automutilării, el beneficiind de condiții mai bune în spitalul penitenciar.

2. Alimentarea silită

(a) Alimentarea silită a reclamantului

14. Reclamantul a început greva foamei la 1 august 2001 ca rezultat al pretinselor încălcări ale drepturilor sale și celor ale familiei sale. Deoarece niciun procuror nu a venit să discute cu el despre pretinsele încălcări timp de două săptămâni, în noaptea de 14 august 2001 el și-a tăiat venele și și-a dat foc. El a fost supus tratamentului și a fost ulterior alimentat silit de mai multe ori. Reclamantul a prezentat „jurnalul său cu privire la greva foamei” în care el a notat datele și modul în care a fost alimentat silit, starea sănătății sale în perioada în cauză și transferurile sale în diferite celule. Reclamantul a scris că el a cerut să fie alimentat intravenos în locul alimentării cu un tub stomacal.

15. Ca urmare a plângerii reclamantului, la 13 septembrie 2001, medicul de serviciu a stabilit diagnoza preliminară: „hernie intermusculară inghinală din dreapta?”. La 14 septembrie 2001, un chirurg a stabilit diagnoza: „abces de legătură a peretelui anterior?”. A fost prescris un tratament, însă reclamantul a refuzat să-l urmeze. El a susținut că, în urma refuzului său de a urma tratamentul prescris la 14 septembrie 2001, el a fost transferat pentru câteva zile într-o celulă întunecoasă, rece, umedă și nemobilată, unde a fost deținut singur.

16. Psihiatrul închisorii, care l-a examinat pe reclamant la câteva zile după incidentul din 14 august 2001, a declarat în instanța de judecată că el a constatat că reclamantul era perfect conștient de consecințele acțiunilor sale, explicându-le că aceasta reprezintă unica măsură de protest împotriva limitării abuzive a drepturilor sale. Medicul a adăugat că el a fost presat să semneze un document prin care reclamantul să fie declarat bolnav mintal, ceea ce el a refuzat să facă. În august-septembrie 2003, reclamantul a fost supus tratamentului staționar după ce el a fost diagnosticat *inter alia* cu psihopatie mozaică.

17. Într-un răspuns adresat avocatului reclamantului, administrația închisorii a confirmat că reclamantul a început greva foamei la 3 august 2001 și că în aceeași zi el a fost supus unei examinări medicale. La 15 august, reclamantul și-a tăiat venele și și-a dat foc, dar a fost imediat supus unui tratament medical. La 23 august, un medic a constatat că starea sănătății reclamantului era relativ

satisfăcătoare. La 24 august, un medic a constatat că starea sănătății reclamantului se deteriora și a dispus alimentarea lui silită. El a fost alimentat silit de 7 ori, inclusiv la 28 august, 3, 5, 6, 7 și 10 septembrie 2001. La 14 septembrie 2001, reclamantul a fost transferat într-un spital penitenciar, iar el a sîstat greva foamei la 4 octombrie 2001. Alimentarea silită a fost efectuată în temeiul articolului 33 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea paragraful 40 de mai jos) și al unei instrucțiuni speciale (a se vedea paragraful 41 de mai jos). Această instrucțiune nu a fost publicată, însă se pare că reclamantul cunoștea conținutul acesteia, deoarece el a menționat-o în „jurnalul său cu privire la greva foamei”. Regulamentul închisorii, de asemenea, nu a fost publicat, însă el nu conținea nicio prevedere cu privire la alimentarea silită. La 23 decembrie 2003, o copie a regulamentului a fost, ca excepție, trimisă reclamantului.

18. Potrivit documentelor prezentate de Guvern, reclamantul a fost escortat la 4 și 13 septembrie 2001 în instanța de judecată. Reclamantul a notat în „jurnalul său cu privire la greva foamei” că el nu a fost hrănit la 4 și 13 septembrie 2001, deoarece la acele date el a fost dus în instanța de judecată. În răspunsul la cererea Curții de a prezenta toate documentele medicale relevante cu privire la alimentarea silită a reclamantului, inclusiv rezultatele tuturor testelor medicale făcute, Guvernul a prezentat următoarele documente: câteva tipuri de investigații medicale ale stării sănătății reclamantului, care au fost efectuate după 11 septembrie 2001, inclusiv analizele de sânge și urină, electrocardiograma și alte analize. Potrivit registrului cu privire la vizitele medicului de serviciu, starea sănătății reclamantului era satisfăcătoare pe parcursul perioadei 1-21 august 2001. La 23 august 2001, medicul de serviciu a constatat că starea sănătății reclamantului era „relativ satisfăcătoare”, însă el a considerat că reclamantul nu era în stare să participe la acțiuni de urmărire penală, plângându-se de slăbiciune generală și amețeli. La 24 august 2001, medicul de serviciu a notat „alimentarea silită a fost administrată în conformitate cu instrucțiunea (lapte 800 ml, zahăr 50 g)”. Înscrieri similare au fost făcute la 28 august 2001, 3, 5, 6, 7 și 10 septembrie 2001. La câteva din aceste date, medicul de serviciu a notat că starea sănătății reclamantului era „relativ satisfăcătoare”, în timp ce la 5 septembrie 2001 ea era „satisfăcătoare”. La 5 și 7 septembrie 2001, nu a fost notată nicio indicație cu privire la natura și hrana administrată.

(b) Procedurile judiciare cu privire la alimentarea silită a reclamantului

19. În octombrie 2001, reclamantul a depus o plângere cu privire la alimentarea sa silită, precum și la durerea și umilința care i-au fost cauzate prin acest procedeu. El a descris procedeu în felul următor: el era întotdeauna încătușat, chiar dacă el niciodată nu s-a opus fizic alimentării silită, ci pur și simplu a refuzat să accepte hrana ca o formă de protest. Personalul închisorii îl forța să deschidă gura prin tragerea lui de păr, apucându-l de gât și călcându-l pe picioare până când nu mai putea rezista durerii și deschidea gura. După aceasta, gura lui era fixată într-o poziție deschisă cu ajutorul unui instrument metalic. Limba era trasă din gură cu

ajutorul unui clește metalic, care, potrivit reclamantului, de fiecare dată provoca amortirea limbii și sângerarea ei. Un tub tare era introdus în stomac, prin care se scurgea mâncarea lichidă, provocând, ceva mai târziu, o durere acută. După înlăturarea instrumentului metalic din gură, el sângera, limba era amortită și el nu putea vorbi. Instrumentele folosite pentru alimentarea sa silită nu erau de unică folosință și nu aveau un înveliș moale de protecție pentru a preveni durerea și infectarea.

20. Potrivit declarațiilor martorului C.S., o infirmieră care a fost prezentă în timpul alimentării silite a reclamantului, făcute în instanța de judecată, reclamantul nu întotdeauna a opus rezistență alimentării silite și în aceste cazuri nu a fost necesară încătușarea lui, însă aceasta era o procedură obligatorie pe care ea o considera dureroasă, dar necesară pentru a salva vieți omenești. B.A., un terapeut care personal l-a alimentat silit pe reclamant, a declarat în instanță că, uneori, hrana introdusă „nu corespundea instrucțiunii”.

21. V.B., un deținut din același izolator, a declarat în instanța de judecată că el a văzut sânge pe reclamant și pe alți deținuți după ce aceștia au fost alimentați silit. Reclamantul a cerut să fie alimentat cu lapte sau să-i fie date vitamine prin picurătoarea intravenoasă. De asemenea, el a prezentat copii ale deciziilor de a-l plasa singur în celulă pentru perioade de 10 zile pentru grevele foamei la 22 aprilie și 15 octombrie 1994, 19 și 28 iulie, 21 august, 31 octombrie, 24 noiembrie și 4 decembrie 1995. Ultima sancțiune menționa că reclamantul „a continuat să refuze categoric să accepte hrana”.

22. La 4 noiembrie 2001, Judecătoria sectorului Centru a refuzat să examineze cererea de chemare în judecată a reclamantului, deoarece ea nu a fost depusă cu respectarea procedurii. La 18 februarie 2002, aceeași instanță a refuzat din nou examinarea cererii reclamantului pe același temei. La 25 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău a casat această încheiere și a dispus o nouă examinare a cauzei, constatând că reclamantul, în calitate de deținut, nu putea să respecte pe deplin formalitățile și că caracterul specific al cererii sale de chemare în judecată justifica examinarea cauzei sale în fond.

23. La 7 noiembrie 2002, Judecătoria sectorului Centru a respins cererea lui de chemare în judecată ca neîntemeiată. Instanța s-a bazat pe legalitatea alimentării silite și a calificat refuzul reclamantului de a se alimenta drept încălcare a regulilor de detenție. La 30 aprilie 2003, Tribunalul Chișinău a menținut această hotărâre.

24. La 19 aprilie 2003, Curtea de Apel a casat hotărârile anterioare și a dispus o nouă examinare a cauzei. Instanța a constatat că instanțele ierarhic inferioare nu au stabilit cu certitudine dacă drept temei pentru alimentarea silită a reclamantului a fost o necesitate medicală.

25. La 9 octombrie 2003, articolul 33 al Legii cu privire la arestarea preventivă (care reglementa modul de alimentare silită a arestaților aflați în greva foamei) a fost modificat în sensul interzicerii exprese a alimentării silite a arestaților.

26. La 15 februarie 2005, Judecătoria Centru a respins cererea de chemare în judecată a reclamantului ca neîntemeiată. Instanța a decis că legea (aplicabi-

lă la acea dată) care reglementa alimentarea silită a deținuților care refuzau să se alimenteze nu contravenea standardelor naționale sau internaționale privind drepturile omului și avea drept scop protejarea vieții acestor deținuți. Alimentarea silită a reclamantului s-a bazat pe o necesitate medicală, după cum a fost stabilit de personalul medical, iar încătușarea lui și alte măsuri restrictive erau necesare pentru a-i proteja sănătatea și viața. Instanța a constatat că, din cauza rezistenței opuse de reclamant în procesul de alimentare silită, era necesară aplicarea „față de el a măsurilor speciale, inclusiv a cătușelor” și că acest fapt nu a reprezentat tratament inuman sau degradant. În hotărârea sa, instanța nu a făcut referire la declarațiile martorilor C.S., B.A. sau V.B. (a se vedea paragrafele 20 și 21 de mai sus).

27. La 26 aprilie 2005, Curtea de Apel Chișinău a menținut această hotărâre, reiterând în esență motivele invocate de Judecătoria Centru. Instanța a notat că martorii audiați de prima instanță au negat faptul torturării reclamantului și că nu existau alte probe care ar susține pretenția acestuia.

28. Reclamantul a contestat această decizie cu recurs la Curtea Supremă de Justiție, bazându-se *inter alia* pe probe cu privire la prejudicierea stării sănătății sale ca rezultat al alimentării silite, precum ar fi un dinte rupt și o infecție abdominală. De asemenea, el a invocat incapacitatea sa de a plăti și a menționat invaliditatea sa de gradul doi. Instanța a refuzat să examineze recursul acestuia, deoarece reclamantul nu a plătit taxa de stat în mărime de 45 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 3 euro (EUR) în acea perioadă). El a solicitat instanței scutirea sa de plata taxei de stat din motiv că nu avea surse de venit și nu putea să o plătească. Instanța a răspuns printr-o scrisoare din 13 iunie 2005, în care a explicat că recursul lui:

„nu corespunde prevederilor articolelor 436, 437 ale Codului de procedură civilă. ... Conform articolului 438 alin. 2, dacă cererea de recurs nu corespunde prevederilor art. 437 ori s-a depus fără plata taxei de stat, instanța, printr-o adresă semnată de președintele sau vicepreședintele acestui colegiu, o restituie în termen de 5 zile. Din aceste motive, instanța vă restituie cererea de recurs pentru înlăturarea neajunsurilor. ...”

3. *Accesul la o instanță*

29. Recursul reclamantului în ceea ce privește alimentarea sa silită depus la Curtea Supremă de Justiție nu a fost examinat de această instanță de judecată pe motiv că nu a fost plătită taxa de stat (a se vedea paragraful 28 de mai sus).

30. Reclamantul a obținut câștig de cauză în procedurile judecătorești în 2003 și a primit MDL 1,800. Printr-o hotărâre din 1 iulie 2005, lui i-au fost acordați MDL 5,000. Totuși, această hotărâre a fost contestată și reclamantul nu a primit nimic din suma acordată în 2005. În timp ce se afla în detenție, reclamantul a plătit MDL 1,000 pentru asistența unui avocat. De asemenea, el a fost compensat de către autoritățile poștale din Franța și Regatul Unit (EUR 55) pentru pierderea corespondenței.

31. În câteva scrisori adresate autorităților naționale, el a susținut că taxele de stat și alte cheltuieli au fost plătite de către rudele și prietenii săi. Printr-o scrisoare din 25 septembrie 2003, el a solicitat administrației închisorii să ridice compensația pe care a primit-o de la autoritățile poștale și să o transfere avocatului său.

32. Reclamantul a inițiat proceduri judiciare prin care a cerut instanței să emiță o încheiere prin care să oblige Guvernul să-i acorde resurse financiare pentru inițierea diverselor proceduri judiciare. La 18 iunie 2004, Curtea Supremă de Justiție a respins această cerere pe motiv de nerespectare de către acesta a procedurii de soluționare prealabilă a litigiului înainte de inițierea procedurilor judiciare.

4. *Cenzurarea corespondenței*

33. Reclamantul a mai prezentat copii ale câtorva scrisori, inclusiv de la Parlament (spre exemplu, scrisoarea din 10 octombrie 2002), Ministerul Justiției (11 octombrie 2001), Curtea Constituțională (18 septembrie 2002), un Avocat Parlamentar (23 august 2001), spitalul psihiatric (16 aprilie 2002), de la organele de ocrotire a normelor de drept, cum ar fi procuratura (11 iulie 2002) și organizații non-guvernamentale, cum ar fi „Amnesty International” (28 iulie 2003) și „Juriștii pentru drepturile omului” (10 februarie 2003). Majoritatea acestor scrisori purtau ștampila închisorii, care indica numărul și data de intrare. În unele cazuri, erau date instrucțiuni scrise de mână „să fie înmănată [reclamantului]” sau de o notă cu numele reclamantului și numărul celulei (inclusiv celulele nr. 11, 13, 15, 20 și 72) în care era deținut. Alte scrisori de la aceleași instituții purtau ștampila doar pe plic. Unele scrisori erau adresate administrației închisorii și reclamantului, însă toate scrisorile menționate mai sus au fost adresate doar reclamantului.

5. *Întrevederile cu rudele reclamantului*

34. Reclamantul a declarat că, cu excepția primei întrevederi cu familia sa la începutul detenției sale, el a comunicat cu ei printr-un perete de sticlă, folosind un telefon intern. Aceste întrevederi erau limitate la aproximativ 2 ore pe lună și nu permiteau intimitate, deoarece cele cinci cabine destinate unor asemenea întrevederi erau situate una lângă alta. Orice contact fizic era exclus. Persoanele condamnate aveau însă dreptul la întrevederi mult mai lungi în camere separate destinate întrevederilor fără perete de sticlă. Reclamantul însă nu avea astfel de privilegii din cauza că, deși a fost condamnat pentru comiterea unor infracțiuni, el era cercetat penal cu privire la alte acuzații. Reclamantul a mai declarat că lui i-au fost refuzate întrevederi cu familia sa pentru perioade lungi de timp (până la un an).

35. Reclamantul a solicitat condiții mai bune pentru întrevederi. La 21 august 2003, el a solicitat permisiunea de a avea vizite mai lungi cu prietena sa și sora sa (a se vedea paragraful precedent) și a menționat că condamnarea sa a devenit irevocabilă la 28 mai 2003. Această solicitare a fost însă refuzată în temeiul „Regulamentului izolatorului”.

36. El a inițiat proceduri judiciare împotriva administrației izolatorului, solicitând condiții mai bune pentru întrevederi, și anume posibilitatea de a avea întrevederi cu vizitatorii săi într-o cameră separată pentru o perioadă mai lungă de timp și fără peretele de sticlă. Administrația a declarat că astfel de vizite erau interzise prin „Regulamentul închisorii”, care urmărea scopul de a proteja siguranța și ordinea în izolator. La 25 decembrie 2003, Curtea de Apel a respins cererea reclamantului.

37. În cererea sa de recurs, reclamantul a solicitat suplimentar posibilitatea de a avea mai multe întrevederi regulate și a invocat faptul că el era atât condamnat, cât și arestat preventiv. El a atras atenția asupra perioadelor lungi de timp pe parcursul cărora el nu a avut niciun contact fizic cu rudele sale și a descris cât de mult îi lipsea un astfel de contact, având în vedere și faptul că el nu putea să-i contacteze la telefon. Reclamantul a insistat că el a obținut de multe ori acordul judecătorului responsabil de cauza sa de a se întâlni cu rudele sale, însă administrația închisorii permitea întrevederi doar în cabine din sticlă. El a notat că de câteva ori telefonul intern din cabina de sticlă nu funcționa și că el a trebuit să strige pentru a fi auzit de către rudele sale, ceea ce era o piedică, deoarece celelalte patru familii trebuiau să facă același lucru. Reclamantul a invocat articolul 8 al Convenției.

38. Prin hotărârea sa irevocabilă din 21 aprilie 2004, Curtea Supremă de Justiție a refuzat să examineze cererea cu privire la mai multe vizite regulate pe motiv că aceasta nu a fost făcută în prima instanță. De asemenea, ea a respins cererea de bază privind condiții mai bune pentru întrevederi, invocând securitatea deținuților pentru justificarea peretelui de sticlă.

II. MATERIALE NON-CONVENȚIONALE RELEVANTE

1. *Practica și dreptul interne relevante*

39. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă sunt următoarele:

Articolul 85. Scutirile de taxă de stat

„(1) De taxă de stat pentru judecarea pricinilor civile se scutesc:

a) reclamantii în acțiunile:

- de reparație a prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces;

- de reparație a daunei materiale cauzate prin infracțiune; ...

(4) În funcție de situația materială, persoana fizică poate fi scutită de judecător (de instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.”

Articolul 437. Cuprinsul cererii de recurs

»...

(2) La cererea de recurs trebuie să se anexeze dovada de plată a taxei de stat, prevederile art. 85 alin. (4) și ale art. 86 neavând incidență. ...”

40. Prevederile relevante ale Legii cu privire la arestarea preventivă, din 27 iunie 1997, în vigoare până la 9 octombrie 2003, sunt următoarele:

Articolul 18. Corespondența. Adresarea plîngerilor, cererilor și scrisorilor

„(2) Plîngerile, cererile și scrisorile preveniților se controlează de către administrația locului de arest preventiv. Plîngerile, cererile și scrisorile adresate procurorului nu sunt supuse controlului, urmînd a fi expediate la destinație în 24 de ore de la depunerea lor. ...”

Articolul 19. Acordarea întrevederilor

„(1) Administrația locului de arest preventiv acordă preveniților întrevederi cu rude sau alte persoane cu autorizația scrisă a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza. De regulă, se acordă o întrevedere pe lună. Durata întrevederii poate fi de la o oră pînă la două ore.

(2) Cetățenilor străini arestați preventiv li se acordă întrevederi cu reprezentanții misiunilor diplomatice ale statelor respective, cu acordul Ministerului Afacerilor Externe și cu autorizația scrisă a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza.

(3) Întrevederea acordată prevenitului are loc sub controlul administrației locului de arest preventiv. În caz de încălcare a regulilor stabilite, întrevederea încetează anticipat.”

Articolul 33. Modul de alimentare silită

„(1) Prevenitul care a refuzat să se alimenteze este supus alimentării silite în baza raportului scris al lucrătorului medical care îl supraveghează.

(2) Sînt supuși alimentării silite:

a) persoanele a căror viață se află în pericol ca urmare a refuzului insistent de a se alimenta;

...

(4) Persoana care refuză să se alimenteze este alimentată silit de către lucrătorul medical în prezența a cel puțin doi controlori sau alți reprezentanți ai administrației locului de arest preventiv. În caz de necesitate, acestei persoane i se aplică cătușe, iar controlorii o țin în poziția convenită.

(5) Durata procedurii de alimentare silită a prevenitului, valoarea calorică a hranei, numele și funcția persoanei care l-a alimentat se indică în fișa medicală a persoanei care a refuzat să se alimenteze.

(6) În cazul cînd starea sănătății persoanei care a refuzat să se alimenteze se îmbunătățește, alimentarea silită încetează. În legătură cu aceasta se întocmește un raport medical argumentat și se fac înscrieri în fișa medicală. ...”

41. În conformitate cu Instrucțiunea cu privire la detenția în închisori a persoanelor care refuză să accepte hrana și modul de alimentare silită a acestora, aprobată în 1996 de către Ministerul Sănătății și la 15 august 1996 de către Ministerul Justiției și coordonată cu Procuratura Generală, refuzul „nefondat” de a accepta hrana urma a fi considerat o încălcare a regimului de detenție. O persoană

care încălca regimul urma să fie transferată în carceră în decurs de 24 de ore de la data refuzului de a accepta hrana. Un medic urma să determine necesitatea de a alimenta silit deținutul care refuza să accepte hrana și regimul care urma să fie aplicat, în funcție de starea somatică a organismului și să explice „înainte de fiecare alimentare” pericolele asociate cu refuzul de a se alimenta. Dacă un deținut se opunea alimentării sale silită, el urma a fi încătușat și ținut în poziția necesară de doi gardieni sau alți reprezentanți ai închisorii, care trebuiau să fie întotdeauna prezenți și urma să fie folosit un clește pentru deschiderea gurii. Fiecare alimentare silită era înregistrată în fișa medicală a deținutului, cu indicarea datei, a componenței și cantității hranei. Dacă starea deținutului se îmbunătățea, alimentarea silită urma a fi încetată, iar motivele urmau să fie indicate în fișa medicală.

42. La 24 octombrie 2003, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 415-XV privind aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008. Planul include un număr de obiective pentru anii 2004-2008 cu scopul de îmbunătățire a condițiilor de detenție, inclusiv reducerea supraaglomerării, îmbunătățirea tratamentului medical, antrenarea în muncă și reintegrarea deținuților, precum și instruirea personalului. Rapoarte regulate urmează să fie întocmite cu privire la implementarea Planului. La 31 decembrie 2003, Guvernul a adoptat Hotărârea cu privire la aprobarea Concepției reformării sistemului penitenciar și Planul de măsuri pe anii 2004-2013 pentru realizarea Concepției reformării sistemului penitenciar, ambele având scopul *inter alia* de îmbunătățire a condițiilor de detenție în penitenciare. Suplimentar, la 21 aprilie 2004, Guvernul a aprobat crearea Centrului pentru aprovizionarea tehnico-materială a sistemului penitenciar.

43. La o dată nespecificată, Ministerul Justiției a aprobat „Raportul său cu privire la implementarea de către Ministerul Justiției a capitolului 14 al Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003”. La 25 noiembrie 2005, Comisia parlamentară pentru drepturile omului a aprobat un raport cu privire la implementarea Planului național de acțiuni. Ambele aceste rapoarte au confirmat finanțarea insuficientă a sistemului penitenciar, precum și omisiunea de a implementa pe deplin planul de acțiuni în ceea ce privește izolatoarele de detenție provizorie din Republica Moldova, inclusiv Închisoarea nr. 3 din Chișinău, în special, în ceea ce privește acordarea spațiului, hranei și lenjeriei de pat suficiente. Primul din aceste rapoarte menționa *inter alia* că „atât timp cât obiectivele și acțiunile din [Planul Național de acțiuni] nu au acoperire financiară necesară ... el va rămâne doar o bună încercare a statului de a respecta drepturile omului, descrise în Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003, soarta căreia este neimplementarea sau implementarea parțială”. La 28 decembrie 2005, Parlamentul a adoptat Hotărârea sa nr. 370-XVI „privind rezultatele controlului efectuat de Comisia parlamentară specială asupra situației preveniților ținuți în stare de arest în izolatorul de urmărire penală nr. 13 al Departamentului Insti-

tuțiilor Penitenciare ale căror dosare se află pe rol în instanțele judecătorești.” În hotărâre s-a constatat *inter alia* că „activitatea Ministerului Justiției în domeniul asigurării condițiilor de detenție nu corespunde cerințelor legislației în vigoare”.

44. Prevederile relevante ale legislației interne cu privire la recursurile disponibile pentru pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției au fost rezumate în *Ostrovar v. Moldova* ((dec.), nr. 35207/03, 22 martie 2005) și *Boicenco v. Moldova* (nr. 41088/05, §§ 68-71, 11 iulie 2006).

45. Prevederile relevante ale legislației interne cu privire la corespondența deținuților, suplimentar celor menționate în paragraful 40 de mai sus, au fost rezumate în *Meriakri v. Moldova* ((radiere), nr. 53487/99, §§ 17-24, 1 martie 2005).

Suplimentar, articolul 301 al noului Cod de procedură penală prevede următoarele:

„(1) Cu autorizarea judecătorului de instrucție se efectuează acțiunile de urmărire penală legate de limitarea inviolabilității persoanei, domiciliului, limitarea secretului corespondenței, convorbirilor telefonice, comunicărilor telegrafice și a altor comunicări, precum și alte acțiuni prevăzute de lege. ...”

2. *Rapoartele Comitetului pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)*

46. În raportul său cu privire la vizita din 10-21 iunie 2001 în Republica Moldova, CPT a constatat (traducere neoficială):

„61. Delegația a atras atenția asupra chestiunii cu privire la contactele cu lumea din afară a persoanelor private de libertate. Un număr considerabil de persoane s-a plâns de interdicția de a corespunde cu rudele lor și de a primi vizite. Se pare că contactul deținuților cu lumea din afară a fost lăsat la discreția totală a polițiștilor și/sau a persoanelor responsabile din instituțiile de detenție, care dădeau dovadă de o atitudine foarte restrictivă în acest sens.

În ceea ce privește persoanele acuzate, CPT-ul acceptă că, în interesul urmăririi penale, unele restricții asupra vizitelor pot fi într-adevăr impuse pentru anumite persoane. Totuși, aceste restricții vor fi strict limitate la necesitățile specifice ale cauzei și vor fi aplicate pentru o perioadă pe cât de scurt posibilă. Vizitele permise de un deținut din partea familiei sale și a prietenilor nu pot în nici o circumstanță fi interzise pentru perioade lungi de timp. Dacă se consideră că există un risc continuu de complicitate, este preferabil de a autoriza vizite sub strictă supraveghere; o asemenea abordare va acoperi, de asemenea, corespondența cu familia și prietenii apropiați.

...

În lumina observațiilor formulate mai sus, CPT recomandă ca autoritățile moldovenești să revizuiască prevederile legale și practica existentă în acest domeniu.”

47. În raportul său cu privire la vizita din 20-30 septembrie 2004 în Republica Moldova, CPT a constatat (traducere neoficială):

„50. Delegația CPT a primit din nou plângeri repetate de la persoane acuzate și condamnate pentru contravenții administrative din IDP-uri cu privire la refuzul de a li se permite să primească vizite sau să aibă contacte cu lumea din afară.

CPT reiterează (a se vedea paragraful 61 al raportului cu privire la vizita din 2001) că, în ceea ce privește persoanele acuzate, dacă este necesar, în interesul urmăririi penale, de a institui restricții asupra vizitelor pentru unele din ele, restricțiile vor fi strict limitate la necesitățile specifice ale cauzei și vor fi aplicate pentru o perioadă pe cât de scurt posibilă. Vizitele permise de un deținut din partea familiei sale și a prietenilor nu pot fi în nicio circumstanță interzise pentru perioade lungi de timp. Dacă se consideră că există un risc continuu de complicitate, este preferabil de a autoriza vizite sub strictă supraveghere. ...

55. Situația în majoritatea penitenciarelor vizitate, impusă de starea economică din țară, a rămas dificilă și s-au regăsit un șir de probleme ce țin de condițiile materiale și regimurile de detenție care au fost deja identificate în timpul vizitelor din 1998 și 2001.

La aceasta se adaugă problema supraaglomerării, care rămâne gravă. De fapt, chiar dacă penitenciarele vizitate nu funcționau la capacitatea lor deplină – precum este cazul Închisorii nr. 3 în care numărul deținuților s-a redus sensibil în comparație cu cel din ultima vizită a Comitetului - ele continuă să fie extrem de aglomerate. De fapt, norma de spațiu mai era încă bazată pe un nivel foarte criticabil de 2 m² pentru un deținut, care, în practică, este deseori și mai mică.

73. Condițiile pentru contactul cu lumea din afară lasă mult de dorit. Deși nu existau restricții cu privire la colete și scrisori, deținuții aveau dreptul doar la vizite scurte cu o durată totală de trei ore pentru fiecare trei luni, care în practică, deseori, erau reduse la o oră. Mai mult, vizitele aveau loc în condiții apăsătoare, într-o cameră unde deținuții erau separați de vizitatori printr-un grilaj gros din metal, cu un gardian care stătea alături în permanență.

79. Vizita de observare efectuată în Închisoarea nr. 3 din mun. Chișinău nu aduce vești îmbucurătoare. Progresele constatate sunt de fapt minime și se limitează la niște reparații curente. Reparația sistemului de ventilație a putut fi efectuată, în primul rând, datorită susținerii financiare a societății civile (în special, a ONG-urilor), iar crearea locurilor pentru plimbări zilnice se datorează susținerii din partea deținuților și a familiilor lor.

Reparația, renovarea și întreținerea celulelor sunt puse, în totalitate, în sarcina deținuților și a familiilor lor, care, de asemenea, plătesc pentru materialele necesare. La fel, ei trebuie să-și aducă cearșafuri și lenjerie de pat, instituția penitenciară putând să le acorde doar saltele folosite.

... Într-un cuvânt, condițiile în marea majoritate a celulelor din blocurile I - II și din celulele de tranzit continuă a fi foarte rele. ...

În fine, deși a fost redusă drastic supraaglomerarea, se observă, în continuare, un nivel foarte înalt, chiar intolerabil al ratei de ocupare a celulelor.

83. Cu excepția Coloniei de reeducare pentru minori din Lipcani, unde eforturile făcute în acest sens trebuie subliniate, peste tot, cantitatea și calitatea hranei deținuților constituie o îngrijorare deosebită. Delegația a primit numeroase plângeri cu privire la lipsa cărnii și a produselor lactate. Constatările delegației, atât cu privire la stocurile de hrană, cât și la meniuri, confirmă credibilitatea acestor plângeri. De asemenea, constatările ei confirmă că în anumite locuri (în Închisoarea nr. 3, ...) hrana servită era respingătoare și, cu adevărat, necomestibilă (spre exemplu, prezența insectelor și a paraziților). Acest lucru nu este deloc surprinzător, având în vedere starea generală a bucătăriilor și echipamentul modest al acestora.

Autoritățile moldovenești au subliniat întotdeauna dificultățile financiare în asigurarea alimentării adecvate a deținuților. Totuși, Comitetul insistă că aceasta constituie

o cerință fundamentală a vieții, care trebuie asigurată de către stat persoanelor aflate în custodia acestuia și că nimic nu poate să-l exoneraze de o astfel de responsabilitate. ...”

3. *Regulile Penitenciare Europene*

48. Recomandarea Rec(2006)2 a Comitetului de Miniștri statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 11 ianuarie 2006 în cadrul celei de-a 952-a reuniuni a Viceministrilor), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Contact cu exteriorul

24.1 Deținuților li se va permite să comunice, cât de des posibil, prin corespondență, telefon sau alte mijloace de comunicare cu familiile lor, terțe persoane și reprezentanții organismelor exterioare, precum și să primească vizite de la aceste persoane.

24.2 Orice restricție sau supraveghere a comunicărilor și vizitelor, necesară în cadrul urmăririi și anchetei penale, menținerii ordinii, securității și siguranței, precum și prevenirii infracțiunilor penale și protecției victimelor - inclusiv în urma unui ordin specific dat de o autoritate judiciară - trebuie, totuși, să permită un nivel minim acceptabil de contact.

24.3 Legislația națională trebuie să specifice organismele naționale și internaționale, precum și funcționarii cu care deținuții pot comunica fără restricții.

24.4 Modalitățile de realizare a vizitelor trebuie să permită deținuților să mențină și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil.

24.5 Autoritățile penitenciarului vor ajuta deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul, oferindu-le asistență socială în acest sens.

...”

ÎN DREPT

1. *Pretenții*

49. Reclamantul s-a plâns de încălcarea dreptului său garantat de articolul 3 al Convenției. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

50. De asemenea, el s-a plâns de o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 6 al Convenției ca rezultat al refuzului instanțelor judecătorești de a examina recursul său în cauza cu privire la alimentarea silită pe motiv de neplăta a taxei de stat. Partea relevantă a articolului 6 este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

51. Reclamantul s-a plâns de încălcări ale drepturilor sale garantate de articolul 8 al Convenției ca rezultat al cenzurării corespondenței sale și al refuzului de a-i asigura condiții acceptabile pentru întrevederi cu vizitatorii săi. Articolul 8 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

52. *In fine*, reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 10 al Convenției, de lipsa accesului la regulamentul intern al închisorii. Articolul 10 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

2. *Obiectul cauzei*

53. Curtea notează că în dispozitivul deciziei sale din 11 octombrie 2005, prin care această cerere a fost declarată parțial inadmisibilă, ea a amânat examinarea pretențiilor reclamantului la care s-a făcut referire mai sus și a două alte pretenții, și anume, cu privire la echitatea procedurilor de revizuire din 2001 și dreptul de a se prezenta personal în fața instanțelor judecătorești civile. De fapt, Curtea a constatat în paragraful 5 al deciziei că acele două pretenții erau inadmisibile. Prin urmare, ele nu au fost comunicate Guvernului. Curtea observă că, în pofida dispozitivului deciziei sale din 11 octombrie 2005, aceste două pretenții au fost examinate în acea decizie și că nu există necesitatea de a le examina aici.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

54. Reclamantul a pretins că condițiile în care a fost deținut în Închisoarea nr. 3 au constituit tratament inuman și degradant, care contravine articolului 3 al Convenției (a se vedea paragrafele 9-12 de mai sus).

55. Guvernul nu a fost de acord și s-a bazat pe probe care dovedeau contrariul (a se vedea paragraful 13 de mai sus). El a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne disponibile în ceea ce privește pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției. În special, el s-a bazat pe cauza *Drugalev c. Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor* (la care s-a făcut referire în hotărârea *Boicenco*, citată mai sus, § 68).

56. Curtea reamintește că o persoană nu este chemată să încerce mai mult decât una din căile de recurs, atunci când mai multe căi sunt disponibile (a se vedea, spre exemplu, *Airey v. Ireland*, hotărâre din 9 octombrie 1979, Seria A nr. 32, p. 12, § 23).

57. În ceea ce privește intentarea unei acțiuni civile pentru a cere încetarea imediată a unei pretinse violări, Curtea a constatat deja că cauza *Drugalev*, invocată de Guvern, nu a constituit o probă suficientă pentru a demonstra că un astfel de recurs era efectiv (*Holomiov v. Moldova*, nr. 30649/05, § 106, 7 noiembrie 2006). Plângerea reclamantului cu privire la alimentarea sa silită depusă în instanțele de judecată, în care el s-a referit în mod expres la articolul 3 al Convenției, a fost examinată timp de aproape patru ani (a se vedea paragrafele 19-28 de mai sus), ceea ce confirmă încă o dată lipsa vreunui impact la timp al acțiunilor civile în încercarea de a obține încetarea imediată a unei pretinse violări a articolului 3 al Convenției.

58. Mai mult, reclamantul s-a plâns în mod expres de condițiile sale de detenție Departamentului Instituțiilor Penitenciare și administrației izolatorului de anchetă (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Guvernul nu a susținut că acestea nu au constituit recursuri efective și că nu ar fi trebuit epuizate de reclamant.

În astfel de circumstanțe, această pretenție nu poate fi respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne disponibile.

59. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 3, 6, 8 și 10 ale Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului lor. Niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va trece imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSELE VIOLĂRI ALE ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

A. Condițiile de detenție

60. Reclamantul s-a plâns că condițiile sale de detenție în Închisoarea nr. 3 au constituit tratament inuman și degradant contrar articolului 3 al Convenției (a se vedea paragrafele 9-12 de mai sus).

61. Guvernul a considerat că reclamantul a fost deținut în condiții acceptabile (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Orice suferință pe care el ar fi putut s-o suporte nu a depășit nivelul cauzat în mod normal de detenție.

62. Curtea reamintește că articolul 3 al Convenției consfințește una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). De asemenea, ea a constatat că distincția dintre „tortură” și „tratament inuman ori degradant” a avut scopul să stigmatizeze printr-o astfel de distincție tratamentul inuman deliberat care cauzează suferințe foarte grave și crude (*Ireland v. the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, § 167).

Curtea se referă la alte principii stabilite în jurisprudența sa în ceea ce privește condițiile de detenție (a se vedea *Șarban*, citată mai sus, §§ 75-77, 4 octombrie 2005) și alimentarea silită (a se vedea *Nevmerzhitsky v. Ukraine*, nr. 54825/00, §§ 79-81, ECHR 2005-II (extrase)).

63. Maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă; el depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice și psihice și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei (a se vedea, spre exemplu, *Ireland v. the United Kingdom*, citată mai sus, § 162).

64. Statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul și metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției și ca, având în vedere exigențele detenției, sănătatea și integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare (a se vedea *Kudla v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 94, ECHR 2000-XI). Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum și durata detenției (a se vedea *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, § 80, 13 septembrie 2005).

65. În această cauză părțile nu au fost de acord în ceea ce privește numărul persoanelor deținute în celulă împreună cu reclamantul, volumul spațiului personal disponibil reclamantului și chiar numerele celulelor în care el a fost deținut. Curtea notează că părțile au fost de acord că reclamantul a fost deținut în celula nr. 17a (a se vedea paragrafele 9 și 13 de mai sus). Potrivit reclamantului, el a fost deținut acolo împreună cu alte zece persoane. Acest lucru nu a fost contestat de Guvern, care a notat doar că această celulă măsoară 12 m², însă nu a oferit niciun detaliu cu privire la numărul persoanelor deținute în ea. Curtea conchide că fiecare deținut din acea celulă dispunea de puțin mai mult de 1 m² de spațiu, ceea ce este evident sub minimumul acceptabil.

66. Deși Guvernul a contestat că reclamantul a fost deținut în celula nr. 11, Curtea notează că unele din scrisorile adresate lui au fost transmise reclamantului de către administrația închisorii în celula nr. 11 (a se vedea paragraful 33 de mai sus). De asemenea, reclamantul a notat transferul său în celula nr. 11 în „jurnalul său cu privire la greva foamei” (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Curtea constată că materialele din dosar oferă indicii suficiente că reclamantul a fost deținut în celula nr. 11. Guvernul nu a dat niciun detaliu cu privire la suprafața acelei celule sau numărul persoanelor care puteau fi deținute în ea. Prin urmare, Curtea va prezuma că versiunea reclamantului este corectă și că în celula nr. 11, la 2 august 2001, când el a fost transferat acolo după ce a început greva foamei, erau mai mulți deținuți decât paturi.

67. Curtea notează că constatările de mai sus corespund celor făcute de CPT în raportul său cu privire la vizita sa în Republica Moldova în 2004: în pofida unei reduceri drastice a numărului deținuților din Închisoarea nr. 3, fiecare deținut avea în continuare mai puțin de 2 m² de spațiu (a se vedea paragraful 47 de mai sus). În continuare, ea notează că și autoritățile naționale au recunoscut că închisoarea era periodic supraaglomerată (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Curtea pune la îndoială că reclamantul putea avea 5 m² de spațiu, așa precum a sugerat Guvernul, în timpul perioadei de 5 ani în care a fost deținut, pe când ceilalți deținuți aveau mai puțin de jumătate din acel spațiu. Ea notează că chiar și înregistrarea video prezentată de Guvern arată o capacitate de patru locuri în celula în care reclamantul era deținut la momentul filmării (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Curtea a constatat deja că supraaglomerarea ridică în sine o chestiune în temeiul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Kalashnikov v. Russia*, nr. 47095/99, § 97, ECHR 2002-VI și *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, § 84, 13 septembrie 2005), în special când ea durează perioade lungi de timp, așa cum a fost în cazul reclamantului, care a fost deținut preventiv mai mult de 5 ani în Închisoarea nr. 3.

68. De asemenea, Curtea notează că Departamentul Instituțiilor Penitenciare a confirmat în scrisoarea sa din 29 decembrie 2003 prezența insectelor parazitare în Închisoarea nr. 3 (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Guvernul nu a comentat acest lucru și nici plângerea reclamantului făcută în scrisorile sale din 17 februarie și 26 mai 2002 cu privire la prezența murdăriei, lipsa paturilor, prezența rozătoarelor și lipsa accesului la lumina zilei sau la electricitate timp de mai mult de 18 ore pe zi, în timpul detenției solitare a reclamantului, care a durat 10 zile (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Declarația generală că celulele aveau geamuri și ventilație nu este suficientă pentru a combate învinuirile concrete menționate mai sus.

69. Plângerea reclamantului cu privire la cantitatea și calitatea hranei servite corespunde constatărilor autorităților naționale și ale CPT (a se vedea paragrafele 43 și 47 de mai sus). În hotărârea *Ostrovar v. Moldova* (citată mai sus, § 88), Curtea a făcut o constatare similară în ceea ce privește un reclamant deținut în aceeași închisoare parțial în timpul aceleiași perioade ca și reclamantul în

această cauză. Deși ia în calcul înregistrarea video și alte probe cu privire la îmbunătățiri ale condițiilor de detenție în prezent, care sunt încurajatoare, Curtea observă că pretenția se referă la perioada 2001 și ulterior.

70. În lumina celor de mai sus, Curtea nu consideră necesar de a examina celelalte acuzații aduse de reclamant, deoarece ea constată că condițiile sale de detenție au fost inumane, în special ca rezultat al supraaglomerării extreme, condițiilor antisănătate și al cantității și calității proaste a hranei, precum și perioadei lungi în care reclamantul a fost deținut în astfel de condiții.

71. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește condițiile de detenție a reclamantului.

B. Alimentarea silită

1. Argumentele părților

72. Reclamantul s-a plâns că el a fost alimentat silit în absența unei necesități medicale pentru acest lucru și despre modul în care a fost efectuată alimentarea silită. El a declarat că alimentarea silită a avut un caracter punitiv și că a avut scopul principal de a-l obliga să înceteze greva foamei prin supunerea lui la dureri grave și tratament degradant (a se vedea paragrafele 14-18 de mai sus). Mai mult, modul în care ea a avut loc i-au cauzat dureri și umilință, care nu au fost necesare, și nu a oferit suficientă protecție pentru sănătatea sa. Ca rezultat, lui i-a fost rupt un dinte și a fost contaminat cu o infecție abdominală.

73. Guvernul nu a fost de acord. Potrivit lui, alimentarea silită a reclamantului a fost bazată pe o necesitate medicală în mod clar stabilită, a fost dispusă și efectuată de personal medical calificat și a fost permisă de lege. Refuzul reclamantului de a mânca timp de 24 de zile a expus viața sa unui risc real și ținea de obligația medicilor de a-l proteja. Potrivit Guvernului, viața unei persoane sănătoase este în pericol după 30 de zile de înfometare, în timp ce persoanele mai vulnerabile, precum este reclamantul, ar fi expuse unui risc într-o perioadă mult mai scurtă.

74. În ceea ce privește modul de alimentare silită a reclamantului, în special folosirea cătușelor și a altui echipament, Guvernul a notat că acestea au fost strict necesare din cauza rezistenței opuse de reclamant și au fost aplicate cu respectarea legislației în vigoare în perioada relevantă și a diferitor recomandări ale organizațiilor internaționale. Mai mult, comportamentul suicidal al reclamantului și faptul că el a fost diagnosticat cu „schizofrenie mozaică” (a se vedea paragraful 7 de mai sus), au constituit factori suplimentari care au făcut restrângerile necesare. *In fine*, infecția abdominală a reclamantului nu a avut nicio legătură cu alimentarea silită.

75. Reclamantul s-a bazat pe declarația făcută în instanța de judecată de către psihiatrul închisorii, care l-a examinat la puțin timp după incidentul din 14 august 2001 (a se vedea paragraful 16 de mai sus) și care a constatat că el era în deplinătatea facultăților mintale.

2. *Aprecierea Curții*

76. Curtea notează că în jurisprudența sa anterioară Comisia a constatat că „alimentarea silită a unei persoane implică elemente degradante care, în anumite circumstanțe, pot fi considerate interzise de articolul 3 al Convenției. Totuși, atunci când ... o persoană deținută continuă greva foamei, acest lucru ar putea inevitabil duce la un conflict dintre dreptul unei persoane la integritatea fizică și obligația pozitivă a Înaltei Părți Contractante în temeiul articolului 2 al Convenției – un conflict care nu este soluționat de însăși Convenția” (a se vedea *X v. Germany* (1984) 7 EHRR 152).

77. Curtea reiterează că o măsură, care constituie o necesitate terapeutică din punct de vedere al principiilor generale ale medicinei, nu poate, în principiu fi considerată ca inumană și degradantă (a se vedea *Jalloh v. Germany* [GC], nr. 54810/00, § 69, ECHR 2006-...). Același lucru poate fi spus despre alimentarea silită care are scopul de a salva viața unui deținut care, în mod conștient, refuză să accepte hrana. Totuși, instituțiile Convenției trebuie să se convingă că necesitatea medicală a fost în mod convingător dovedită că există (a se vedea *Herczegfalvy v. Austria*, hotărâre din 24 septembrie 1992, Seria A nr. 244, p. 26, § 83). Mai mult, Curtea trebuie să stabilească cu certitudine dacă garanțiile procedurale pentru decizia de a alimenta silit au fost respectate. Mai mult, modul în care reclamantul este supus alimentării silită în timpul grevei foamei nu trebuie să depășească nivelul minim de severitate prevăzut de jurisprudența Curții în temeiul articolului 3 al Convenției (*Nevmerzhitsky*, citată mai sus, § 94).

(a) **Existența unei necesități medicale de a alimenta silit reclamantul**

78. Curtea notează că reclamantul a declarat greva foamei de mai multe ori, inclusiv în a doua parte a anului 1995, când el s-a aflat în greva foamei cel puțin o dată pe lună (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Nu a fost susținut faptul că în timpul grevelor foamei anterioare el a fost alimentat silit vreodată și nici că viața și sănătatea sa au fost în pericol. Mai mult, cele două perioade de izolare de 10 zile aplicate lui la 24 noiembrie și 4 decembrie 1995 (când el, de asemenea, a fost deținut în Închisoarea nr. 3) reflectă poziția administrației că viața reclamantului nu numai că nu a fost în pericol ca rezultat al grevei sale a foamei, dar și că el a trebuit deținut, ca sancțiune, în condiții mai aspre decât cele normale pentru o perioadă totală de 20 de zile (a se vedea paragraful 21 de mai sus).

79. Sancțiunile aplicate reclamantului în 1994-1995 confirmă că grevele foamei au fost considerate de administrațiile închisorilor ca încălcări ale regulamentului și ca acte de nesupunere față de administrația închisorii, care au cerut un răspuns serios, inclusiv detenția solitară a reclamantului. Se pare că instanțele judecătorești naționale au dat, de asemenea, o apreciere similară cauzei reclamantului (a se vedea paragraful 23 de mai sus) și că instrucțiunea în baza căreia reclamantul a fost alimentat silit conține prevederi exprese în acest sens

(a se vedea paragraful 41 de mai sus). O astfel de atitudine coincide cu pretenția reclamantului că alimentarea sa silită nu a avut scopul de a-i proteja viața, ci, mai degrabă, de a-l descuraja să-și continue protestul.

80. Curtea consideră straniu că starea reclamantului a fost considerată atât de gravă încât să necesite alimentare silită la 3, 5, 6, 7 și 10 septembrie 2001, deși, în același timp, el a fost considerat suficient de apt pentru a participa la ședințele judecătorești din 4 și 13 septembrie 2001 (a se vedea paragraful 18 de mai sus). De asemenea, ea observă că, în pofida pretensei sale slăbiciuni ca rezultat al refuzului său continuu de a accepta hrană timp de 24 de zile, întrerupt de 7 alimentări silită, și, în pofida infecției sale abdominale, starea reclamantului a fost considerată a fi suficient de bună ca lui să-i fie permis să continue greva foamei timp de alte 24 de zile fără nicio necesitate aparentă de a-l alimenta silit (a se vedea paragraful 17 de mai sus).

81. Curtea notează constatarea instanțelor judecătorești naționale că au existat suficiente probe ale unei necesități medicale de a alimenta silit reclamantul pentru a-i salva viața (a se vedea paragrafele 26 și 27 de mai sus). Totuși, examinând materialele prezentate de Guvern la cererea Curții, Curtea nu vede nicio probă cu privire la o testare medicală sau o altă investigație în baza căreia medicul de serviciu a decis de a începe alimentarea silită (a se vedea paragraful 18 de mai sus). Pe de altă parte, au fost efectuate teste detaliate după sfârșitul alimentării silită. Într-adevăr, singura referință care a confirmat începutul alimentării silită a fost o notă simplă din 24 august 2001, care a indicat că alimentarea silită a avut loc, precum și tipul și cantitatea de hrană care au fost administrate. Nu au fost aduse motive pentru decizia de a începe procedura de alimentare silită. Mai mult, de fiecare dată sănătatea reclamantului a fost apreciată de către medicul de serviciu ca „relativ satisfăcătoare” sau chiar „satisfăcătoare” (a se vedea paragraful 18 de mai sus), ceea ce este cu greu compatibil cu o stare care amenință viața și care necesită alimentarea silită.

82. În continuare, Curtea observă că, în conformitate cu articolul 33(1) al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea paragraful 40 de mai sus), precum și cu instrucțiunea în conformitate cu care reclamantul a fost alimentat silit (a se vedea paragraful 41 de mai sus), un medic trebuia să aducă motive pentru alimentarea silită. În cauza reclamantului, astfel de motive nu au fost aduse. Rezultă că, în cauza reclamantului, această garanție procedurală fundamentală nu a fost respectată.

83. Având în vedere lipsa probelor medicale că viața sau sănătatea reclamantului erau în pericol grav, nu se poate spune că autoritățile au acționat în interesele reclamantului atunci când l-au supus alimentării silită, ceea ce, în sine, ridică o chestiune în temeiul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Nevmerzhit-sky*, citată mai sus, § 96). Mai mult, în lumina opiniei administrațiilor închisorilor precum că greva foamei reprezintă o încălcare a ordinii în penitenciar (a

se vedea paragrafele 78 și 79 de mai sus), Curtea constată că există suficiente temeiuri de a accepta pretenția reclamantului că alimentarea sa silită a avut, de fapt, scopul de a-l descuraja să-și continue protestul.

(b) Modul de alimentare silită a reclamantului

84. Mai mult, reclamantul s-a plâns de modul excesiv de dureros al alimentării sale silită, care a avut scopul de a-l descuraja să-și continue protestul său și care a servit drept avertizare pentru alții cu privire la tratamentul dur la care ei puteau fi supuși dacă urmau exemplul lui.

85. Curtea este frapată de modul de alimentare silită în această cauză (a se vedea paragrafele 19-21 de mai sus), inclusiv de faptele necontestate ale încătușării lui obligatorii, deși nu a opus nicio rezistență, cauzarea durerii severe pentru a-l forța să-și deschidă gura și tragerea limbii din gură cu un clește metalic. Curtea va prezuma acea declarație ca fiind adevărată, având, de asemenea, în vedere declarația necontestată făcută în instanța de judecată de V.B. (a se vedea paragraful 21 de mai sus), potrivit căreia, după alimentarea silită a reclamantului, el a văzut sânge pe hainele lui.

86. Suplimentar, mai multe garanții procedurale prevăzute de legislația națională (a se vedea paragrafele 40 și 41 de mai sus), cum ar fi clarificarea motivelor pentru începerea și încetarea alimentării silită sau notarea componenței și a cantității hranei administrate, nu au fost respectate sau au fost respectate doar parțial (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

87. *In fine*, Curtea notează că reclamantul a cerut să-i fie administrată perfuzie venoasă în loc de alimentarea silită și că el a oferit asistență din partea familiei sale în aducerea perfuziilor venoase necesare (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Se pare că el nu a primit un răspuns la această cerere și nici instanțele judecătorești naționale, nici Guvernul nu s-au expus asupra acestei chestiuni. Rezultă că a existat o alternativă mai puțin deranjantă alimentării silită, care nu a fost nici măcar luată în considerare, în pofida cererii exprese a reclamantului.

88. Chiar prezumând că nici dintele său rupt și nici infecția sa abdominală nu au avut nicio legătură cu alimentarea silită a reclamantului, Curtea conchide că modul în care a fost efectuată a fost excesiv de dureros și umilitor.

(c) Concluzie

89. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că alimentarea silită repetată a reclamantului, nefiind determinată de motive medicale valabile, ci, mai degrabă, având scopul de a forța reclamantul să stopeze protestul său, și efectuată într-un mod care l-a expus inutil pe reclamant la o durere fizică mare și la umilire, poate fi considerată doar ca tortură (a se vedea *Nevmerzhitsky*, citată mai sus, § 98).

Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

90. Reclamantul a pretins că refuzul Curții Supreme de Justiție de a examina recursul pe marginea plângerii sale cu privire la alimentarea silită a constituit o încălcare a dreptului său de acces la o instanță, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției.

91. Guvernul nu a fost de acord. El a notat că reclamantul trebuia să plătească MDL 45 (aproximativ EUR 3) cu titlu de taxă de stat. Reclamantul avea suficiente resurse pentru a-i plăti avocatului său MDL 1,000 și a câștigat mai multe acțiuni judiciare, primind peste MDL 6,000 cu titlu de prejudicii (a se vedea paragraful 30 de mai sus). Mai mult, reclamantului i se permitea să lucreze și să obțină venit. Orice bani care aparțineau unui deținut erau depozitați pe contul său personal din închisoare.

92. Reclamantul a susținut că el și-a cheltuit toți banii primiți pe medicamente care nu erau disponibile în închisoare și pe cheltuielile pentru judecarea numeroaselor sale acțiuni judiciare. El nu a primit suma acordată în 2005 (MDL 5,000), deoarece hotărârea a fost contestată, și că această cauză era pendinte atunci când recursul pe marginea plângerii sale cu privire la alimentarea silită era examinat de Curtea Supremă de Justiție. El era invalid de gradul doi, care urma mult timp tratamente și, astfel, nu putea să spere să-și găsească de lucru în închisoare. Pensia sa de invaliditate a fost suspendată în timpul detenției sale și el nu a avut niciun venit în timpul perioadei de 5 ani de detenție.

93. Curtea se referă la principiile generale stabilite în jurisprudența sa cu privire la accesul la o instanță, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției și, în special, la cerința de a plăti taxa pentru examinarea cauzelor judiciare (a se vedea, printre altele, *Kreuz v. Poland*, nr. 28249/95, §§ 52-57, ECHR 2001-VI, și celelalte referințe din aceasta).

94. Curtea notează că procedurile relevante s-au referit la pretenția reclamantului cu privire la prejudicii. Prin urmare, articolul 6 § 1 se aplică sub aspectul său civil (a se vedea *Kreuz*, citată mai sus, § 35).

95. În această cauză, Curtea notează că plângerea reclamantului s-a referit la pretinsul prejudiciu cauzat sănătății sale prin acțiunile autorităților. În conformitate cu articolul 85 alin. 1 al Codului de procedură civilă („CPC”, a se vedea paragraful 39 de mai sus), el trebuia să fie scutit de plata taxei de stat datorită naturii pretenției sale, indiferent de capacitatea sa de plată. Curtea notează că reclamantul nu s-a bazat în mod expres pe acest temei pentru scutirea sa de la plata taxei de stat. Totuși, ea notează, de asemenea, că textul articolului 85 alin. 1 al CPC nu condiționează aplicarea sa de înaintarea unei cereri formale de către partea interesată. Curtea consideră că instanțele judecătorești naționale ar fi trebuit să examineze cererea reclamantului pentru scutirea de taxa de stat și în lumina naturii plângerii sale (așa cum a făcut Tribunalul Chișinău, a se vedea paragraful 22 de mai sus), având în vedere referirea sa expresă la articolul 437 al

CPC (care, la rândul său, se referă la articolul 85), când a refuzat să examineze cauza sa și ținând cont de seriozitatea pretențiilor formulate, care s-au referit la pretinsa tortură.

96. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că reclamantului i-a fost refuzat accesul la o instanță. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

A. Pretinsa cenzurare a corespondenței

97. Reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 8 al Convenției de pretinsa cenzurare a corespondenței sale.

98. Guvernul a susținut că nu a avut loc nicio cenzurare a corespondenței reclamantului, deoarece acest lucru era contrar legislației. Atunci când legislația, în mod excepțional, permitea cenzurarea, era necesară autorizarea prealabilă a unei instanțe judecătorești (a se vedea paragraful 45 de mai sus). Doar scrisorile adresate reclamantului și administrației închisorii au fost deschise și citite de către administrație. Niciuna din cele 580 de scrisori adresate personal reclamantului nu a fost citită. În sprijinul acestei declarații, Guvernul a prezentat o copie a câtorva pagini din registrul poștei primite, potrivit cărora mai multe scrisori adresate reclamantului au fost marcate ca „sigilate”. Mai mult, reclamantul, de două ori, a semnat formulare care confirmau că în acele două ori el a primit scrisorile în plicuri sigilate. Mai mult, Guvernul a sugerat că unele din scrisorile prezentate de reclamant, care aveau o ștampilă și inscripții, puteau fi false.

99. Conform jurisprudenței sale, Curtea trebuie să verifice dacă a avut loc o ingerință în drepturile reclamantului garantate de articolul 8, dacă o astfel de ingerință a fost „prevăzută de lege”, dacă a urmărit un scop legitim menționat în paragraful 2 al acestui articol și dacă a fost „necesară într-o societate democratică” (a se vedea, printre altele, *Messina v. Italy* (nr. 2), nr. 25498/94, § 63, ECHR 2000-X; *Ostrovar v. Moldova*, citată mai sus, § 97). Ea va examina fiecare din aceste criterii consecutiv.

1. Dacă a avut loc o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea corespondenței sale

100. Curtea notează că mai multe scrisori trimise reclamantului în 2001-2003 de către organele de ocrotire a normelor de drept, organizații privind apărarea drepturilor omului și chiar de un spital psihiatric poartă fie o ștampilă a închisorii, fie o altă inscripție (a se vedea paragraful 33 de mai sus). De asemenea, ea notează că toate scrisorile menționate mai sus au fost adresate doar reclamantului. În ceea ce privește pretinsa falsificare a scrisorilor, Curtea notează

că Guvernul nu a identificat care scrisori el consideră că au fost falsificate și nu a prezentat nicio probă în acest sens. Prin urmare, nu există niciun motiv pentru care Curtea să pună la îndoială autenticitatea scrisorilor.

101. Curtea conchide că, contrar declarațiilor Guvernului, în dosar există probe clare că cel puțin o parte din corespondența reclamantului a fost deschisă de către administrația închisorii. Prin urmare, a avut loc o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea corespondenței sale.

2. Dacă ingerința a fost „prevăzută de lege”

102. Curtea reamintește că expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (*Halford v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 iunie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-III, p. 1017, § 49). Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordată autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul, în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (*Domenichini v. Italy*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, p. 1800, § 33).

103. Curtea notează că, până în decembrie 2003, reclamantului nu i s-a oferit acces la regulamentul închisorii, care prevedea *inter alia* modul de distribuire a corespondenței reclamantului (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Deși atât legislația veche, cât și cea nouă prevedea posibilitatea de a deschide corespondența deținuților în anumite condiții, Curtea observă că procedura stabilită de legislație nu a fost respectată în cazul reclamantului. În special, Guvernul nu a prezentat nicio probă că o instanță judecătorească a autorizat deschiderea oricărei din scrisorile la care s-a făcut referire mai sus, ceea ce constituia o condiție esențială pentru deschiderea corespondenței (a se vedea paragrafele 45 și 98 de mai sus).

104. Rezultă că deschiderea corespondenței reclamantului fără autorizarea unei instanțe judecătorești a fost efectuată cu încălcarea legislației și, prin urmare, nu a fost „prevăzută de lege”, în sensul articolului 8 al Convenției. În lumina acestei constatări, Curtea nu consideră necesar să verifice dacă ingerința a fost necesară într-o societate democratică. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește cenzurarea corespondenței reclamantului.

B. Pretinsa omisiune de a asigura condiții acceptabile pentru întrevederi cu familia reclamantului

105. Reclamantul a mai pretins că dreptul său de a se întâlni cu rudele sale și cu prietena sa a fost grav restricționat. În special, lui nu i s-a permis să aibă

vreun contact fizic cu ei, cu excepția câtorva ocazii, și el a trebuit să comunice cu ei printr-un perete de sticlă. Faptul că el a trebuit să stea în una din cele cinci cabine din sticlă situate una lângă alta a însemnat că intimitatea era imposibilă.

106. Guvernul a declarat că reclamantul nu avea nicio relație de familie cu soția și copilul său, deoarece în 2002 el a solicitat divorțul și custodia fiului său. Toate cererile sale de a se întâlni cu prietena sa și cu copilul său au fost satisfăcute, inclusiv întâlnirile cu ei într-o cameră separată pentru perioade lungi de timp, așa cum este dovedit de aprobările pentru astfel de întâlniri la diferite date în 2004. În plus, peretele de sticlă în cabinele de sticlă pentru „vizite scurte” era necesar din motive de securitate și nu împiedica comunicarea liberă între ei.

107. Curtea reiterează că orice detenție, care este legală în sensul articolului 5 al Convenției, impune prin însăși natura sa limite asupra vieții private și de familie și că un anumit control asupra contactelor deținuților cu lumea din afară este necesar și nu este în sine incompatibil cu Convenția (a se vedea *Van der Ven v. the Netherlands*, nr. 50901/99, § 68, ECHR 2003-II). Totuși, deținuții „continuă să beneficieze de toate drepturile și libertățile fundamentale garantate de Convenție, cu excepția dreptului la libertate” (*Hirst v. the United Kingdom (nr. 2)* [GC], nr. 74025/01, § 69, ECHR 2005-...). Mai mult, constituie un element esențial al dreptului deținutului la respectarea vieții de familie ca administrația închisorii să-l sprijine în menținerea contactelor cu familia sa (a se vedea *Messina v. Italy (nr. 2)*, citată mai sus, § 61). Cu respectarea măsurilor de securitate necesare, deținuților trebuie să li se permită să se întâlnească nu doar cu rudele lor, dar și cu alte persoane care doresc să-i viziteze (a se vedea paragraful 48 de mai sus). *In fine*, Curtea reiterează că constituie „un element esențial atât al vieții private, cât și al reabilitării deținuților ca contactul lor cu lumea din afară să fie menținut pe cât acest lucru este posibil, pentru a facilita reintegrarea lor în societate după eliberare și acest lucru se efectuează, spre exemplu, prin asigurarea condițiilor pentru vizite pentru prietenii deținuților și prin permisiunea de a corespunde cu ei și cu alte persoane” (*X. v. the United Kingdom*, nr. 9054/80, D.R. 30, p. 113). Rezultă că vizitele prietenei reclamantului și fiicei ei, precum și a surorii lui, cad sub incidența protecției articolului 8 al Convenției.

108. Curtea va verifica respectarea măsurilor luate față de reclamant în baza testului său obișnuit (a se vedea paragraful 99 de mai sus).

1. *Dacă a avut loc o ingerință în drepturile reclamantului garantate de articolul 8 al Convenției*

109. Deși Guvernul nu a prezentat nicio probă cu privire la declarația sa precum că în 2003 au fost permise întâlniri într-o cameră separată, reclamantul, pe de altă parte, a prezentat ca probă un exemplu că o întâlnire cu prietena sa și cu sora lui a fost refuzată fără motive (a se vedea paragraful 35 de mai sus).

110. Mai mult, în timpul procedurilor pe care reclamantul le-a inițiat în fața instanțelor judecătorești naționale, niciuna dintre autoritățile implicate nu au declarat că reclamantului i s-a permis să se întâlnească cu vizitatorii săi într-o cameră separată. Mai degrabă, ele au susținut că astfel de întâlniri nu erau permise de regulamentul închisorii și că peretele de sticlă a fost necesar din motive de securitate, argument acceptat de către instanțele judecătorești (a se vedea paragraful 36 de mai sus).

111. Curtea conchide că cel puțin pe parcursul anului 2003 reclamantul i-au fost refuzate întâlniri cu sora sa și cu prietena sa, care să aibă loc într-o cameră separată și că ei au trebuit să se întâlnească în una dintre cabinele din sticlă, el fiind separat de vizitatorii săi printr-un perete de sticlă. Prin urmare, a avut loc o ingerință în dreptul reclamantului de a se întâlni cu vizitatorii săi în condiții de intimitate.

2. *Dacă ingerința a fost „prevăzută de lege”*

112. Curtea notează că Guvernul nu s-a referit la niciun act legal care să constituie baza pentru instalarea unui perete de sticlă în cabina pentru întâlnirile dintre deținuți și vizitatorii lor. Prevederea care ar putea fi considerată ca autorizând o astfel de măsură, conținută în articolul 19 alin. 3 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea paragraful 40 de mai sus), prevede următoarele: „întrevederea acordată prevenitului are loc sub controlul administrației locului de arest preventiv.” Curtea consideră că această prevedere este foarte generală, iar în regulamentul închisorii nu este prevăzută nicio altă precizare, ci doar se repetă această prevedere.

113. Se pare că niciun alt act oficial nu conține detalii cu privire la semnificația frazei, care ar sugera că administrației fiecărui izolator i-a fost dată o discreție foarte largă în ceea ce privește modalitatea specifică de a efectua controlul asupra întâlnirilor. Respingând pretențiile reclamantului, administrația închisorii s-a bazat pe articolul 53 alin. 4 al Regulamentului Închisorii nr. 13, document care nu a fost prezentat Curții și care nu a fost niciodată menționat de către instanțele judecătorești naționale. În lumina celor de mai sus și având în vedere că regulamentul închisorii nu a fost publicat (a se vedea paragraful 17 de mai sus), există motive de a considera că Regulamentul Închisorii nr. 13 (prezumiând că nu este același document ca și regulamentul penitenciar), de asemenea nu a fost un document disponibil publicului.

114. Deși faptele de mai sus sugerează în mod clar că ingerința în drepturile reclamantului nu a fost prevăzută de lege, în sensul articolului 8 § 2 al Convenției, Curtea consideră că, în lumina constatărilor sale de mai jos, ea nu trebuie să se expună în mod definitiv asupra acestei chestiuni.

3. *Dacă ingerința a urmărit un scop legitim*

115. Curtea consideră că limitările asupra modului de menținere a contactelor cu lumea din afară, inclusiv instalarea barierelor fizice, cum ar fi un perete de sticlă, ar putea urmări scopul legitim de a proteja siguranța publică și a preveni faptele penale, în sensul paragrafului 2 al articolului 8 al Convenției.

4. *Dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”*

116. Curtea notează că Guvernul s-a bazat pe motive de securitate pentru a justifica necesitatea de a separa reclamantul de vizitatorii săi printr-un perete de sticlă. Acesta a fost și motivul invocat de către instanțele judecătorești naționale pentru respingerea pretenției reclamantului.

117. Curtea observă că instanțele judecătorești naționale nu au făcut nicio încercare pentru a stabili natura chestiunilor de securitate în cazul concret al reclamantului. Instanțele judecătorești s-au limitat la o aparentă necesitate generală de a asigura siguranța deținuților și a vizitatorilor. Curtea notează că reclamantul a fost acuzat de escrocherie (a se vedea paragraful 7 de mai sus). În absența oricărui risc de complicitate, săvârșirea unei noi infracțiuni sau a evadării, în mod rezonabil, se poate considera că permisiunea reclamantului de a se întâlni cu vizitatorii săi nu ar fi creat un risc pentru securitate. Această concluzie este confirmată prin faptul că reclamantului i s-au permis astfel de vizite de mai multe ori în 2004 (a se vedea paragraful 106 de mai sus) și nu s-a pretins faptul că personalitatea reclamantului sau alte circumstanțe relevante din 2003 s-au schimbat drastic în 2004.

118. Deși pot fi cazuri când restricțiile asupra contactelor unui deținut cu lumea din afară ar putea fi necesare, acest lucru nu este valabil în această cauză. Autoritățile nu au prezentat nicio probă cu privire la vreun pericol prezentat de reclamant, iar ulterior au confirmat că nu a existat niciun astfel de pericol prin faptul că i s-a permis să se întâlnească cu vizitatorii săi în condiții de intimitate în 2004. Faptul că instanțele judecătorești au permis astfel de întâlniri (a se vedea paragraful 37 de mai sus) confirmă, de asemenea, această concluzie. Pe de altă parte, efectul perioadei lungi de timp (cel puțin un an în 2003) pe parcursul căreia reclamantul nu a putut să aibă niciun contact fizic cu vizitatorii săi, faptul că el putea să mențină relația cu ei doar prin corespondență și prin întâlnirile cu ei în închisoare (a se vedea paragraful 37 de mai sus) și barierele fizice pentru discuția liberă create de cabina de sticlă nu pot fi ignorate (a se vedea constatările CPT, paragraful 47 de mai sus, și pretențiile necontestate ale reclamantului cu privire la lipsa intimității în cele cinci cabine situate una lângă alta, la care s-a făcut referire în paragraful 105 de mai sus). În absența oricărei necesități dovedite pentru astfel de restricții a drepturilor reclamantului, autoritățile naționale nu au asigurat un echilibru just între scopurile invocate și drepturile reclamantului garantate de articolul 8.

119. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției și în această privință.

VI. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

120. Reclamantul s-a plâns de omisiunea administrației închisorii de a-i acorda acces la regulamentul închisorii, un document care nu a fost publicat, chiar dacă acesta se referea la mai multe dintre drepturile sale.

121. Guvernul nu a fost de acord și a susținut că articolul 10 nu era aplicabil. În orice caz, reclamantului i s-a trimis o copie a regulamentului închisorii în decembrie 2003 și, prin urmare, el nu era victimă a unei încălcări a drepturilor sale.

122. Curtea consideră că, în această cauză, ea nu trebuie să decidă dacă articolul 10 ar putea fi interpretat ca cerând autorităților să asigure accesul reclamantului la informații cum ar fi regulamentul închisorii. În măsura în care o astfel de informație era vitală pentru protejarea drepturilor reclamantului, cum ar fi cele garantate de articolele 3 și 8 ale Convenției, omisiunea autorităților de a acorda reclamantului o copie a regulamentului închisorii a fost luată în considerație atunci când au fost examinate pretențiile lui formulate în temeiul acelor articole.

Prin urmare, Curtea nu consideră necesar de a examina această pretenție separat.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

123. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înălțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

124. Reclamantul a pretins EUR 81,800 cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral cauzat prin preținsele încălcări ale drepturilor sale, inclusiv EUR 50,000 pentru violarea articolului 3, EUR 24,800 pentru violarea articolului 6 și EUR 7,000 pentru violarea articolului 8 al Convenției. El s-a bazat pe jurisprudența Curții cu privire la articolele menționate mai sus.

125. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant și a susținut că reclamantul nu a dovedit violarea niciunui articol din Convenție și nu a prezentat nicio probă cu privire la prejudiciul moral. El a considerat irelevantă jurisprudența invocată de reclamant, deoarece acele cauze s-au referit la situații diferite, iar compensațiile acordate de Curte în acele cauze au reflectat constatarea unei violări a mai multor articole din Convenție.

126. Curtea reamintește că în această cauză ea a constatat violări grave ale articolelor 3, 6 și 8 ale Convenției, cea mai importantă fiind tortura. Hotărând

în bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului EUR 20,000 cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral (a se vedea *Nevmerzhitsky*, citată mai sus, § 145; *Holomiov*, citată mai, § 155).

B. Costuri și cheltuieli

127. Reclamantul a pretins EUR 3,136 cu titlu de costuri și cheltuieli, sumă care includea EUR 3,000 pentru reprezentarea juridică. În susținerea pretențiilor sale, el a prezentat un contract încheiat cu reprezentantul său și o listă detaliată a orelor lucrate asupra cauzei, care confirma că reprezentantul său a lucrat 50 de ore, costul orei de lucru fiind de EUR 60.

128. Guvernul a contestat necesitatea de a lucra 50 de ore asupra cauzei și a notat că reclamantul a fost reprezentat doar după comunicarea către Guvern a cererii. Mai mult, sumele cerute erau nerezonabil de mari și nu a existat nicio probă că reclamantul le-a plătit de fapt reprezentantului său. Mai mult, reprezentantul era membru al unei organizații non-guvernamentale non-profit și trebuia să lucreze gratuit.

129. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Ostrovar v. Moldova*, citată mai sus, § 21).

130. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus, complexitatea cauzei și lucrul efectuat de avocatul reclamantului, care l-a reprezentat pe reclamant doar după ce această cauză a fost comunicată, Curtea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli, din care sunt deduse EUR 850, sumă care a fost primită de la Consiliul Europei cu titlu de asistență judiciară, plus orice taxă pe valoare adăugată care ar putea fi percepută (a se vedea *Nevmerzhitsky*, citată mai sus, § 149).

C. Dobânda de întârziere

131. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește condițiile de detenție a reclamantului;

3. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește alimentarea silită a reclamantului și modul în care aceasta a fost efectuată;
4. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 6 al Convenției în ceea ce privește refuzul de a examina recursul reclamantului pe motiv de neplătă a taxei de stat;
5. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției ca rezultat al cenzurării corespondenței sale;
6. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește condițiile în care reclamantul a trebuit să se întâlnească cu vizitatorii săi în închisoare;
7. *Hotărâște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 10 al Convenției;
8. *Hotărâște*
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției următoarele sume, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
    - (i) EUR 20,000 (douăzeci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
    - (ii) EUR 1,150 (o mie o sută cincizeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
    - (iii) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
9. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 19 iunie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Fatoș ARACI
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

**CAUZA TOCONO ȘI PROFESORII PROMETEIȘTI
c. MOLDOVEI**

(Cererea nr. 32263/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

26 iunie 2007

DEFINITIVĂ

26/09/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Tocono și Profesorii Prometeiști c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, Președinte,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELÄ, judecători,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 5 iunie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 32263/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către S.R.L. Tocono și Fundația Profesorii Prometeiști („reclamanții”), două persoane juridice din Chișinău, la 26 mai 2003.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl V. Nagacevski, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamanții au pretins, în special, violarea articolului 6 § 1 al Convenției prin pretinsa lipsă de imparțialitate a unuia dintre judecătorii care au examinat recursul în cauza lor. De asemenea, ei au pretins încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. La 9 februarie 2006, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. În anul 1991, imediat după destrămarea Uniunii Sovietice, Tocono, Consiliul municipal Chișinău și Ministerul Educației au venit cu inițiativa de a crea în Republica Moldova primul liceu privat („liceul”). Din cauza lipsei legislației care ar fi reglementat învățământul privat, Guvernul a adoptat hotărârea nr. 473, din 29 august 1991, prin care a confirmat că Tocono era unicul fondator al liceului și că liceul urma să fie finanțat din contul bugetului local, donațiilor, taxelor și banilor investiți de Tocono.

6. Liceul, numit Liceu experimental, a fost deschis în toamna aceluiași an.

7. La 9 decembrie 1991, Guvernul a adoptat hotărârea nr. 685, prin care a modificat decizia precedentă și a introdus ca co-fondatori ai liceului alte cinci persoane juridice care au investit în acesta.

8. Între 1991 și 2001, din cauza lipsei legislației care ar fi reglementat acest domeniu, liceul a funcționat fără înregistrare de stat.

9. În anul 2001, după adoptarea legislației cu privire la învățământul privat, liceul a fost obligat să obțină înregistrarea de stat.

10. La 10 decembrie 2001, ca urmare a cererii directorului liceului, Guvernul a adoptat hotărârea nr. 1375, prin care a fost abrogată hotărârea nr. 685. La 20 decembrie 2001, aceasta a fost publicată în Monitorul Oficial și a intrat în vigoare.

11. La 28 decembrie 2001, Tocono și un grup de profesori de la liceu, care și-au unit eforturile pentru a crea fundația „Profesorii Prometeiști”, în conformitate cu legislația nouă, au înregistrat noul statut al liceului. Noul statut menționa doar doi fondatori ai liceului - Tocono și Profesorii Prometeiști - și prevedea că, în continuare, denumirea liceului va fi S.R.L. Prometeu. În aceeași zi, persoana juridică nou-creată a primit certificatul de înregistrare de stat.

12. La 10 iunie 2002, la cererea co-fondatorilor precedenți ai liceului, Guvernul a adoptat hotărârea nr. 718, prin care a abrogat hotărârea nr. 1375.

13. La 25 iunie 2002, patru din co-fondatorii precedenți ai liceului menționați în hotărârea nr. 685 au intentat o acțiune împotriva Camerei Înregistrării de Stat și S.R.L. Prometeu, solicitând declararea nulă a înregistrării nou-createi entități S.R.L. Prometeu, pe motiv că, în conformitate cu hotărârea nr. 685, și ei ar fi trebuit să fie recunoscuți co-fondatori ai liceului.

14. La 11 decembrie 2002, Curtea de Apel a respins acțiunea. Ea a constatat *inter alia* că, la data înregistrării noului liceu (28 decembrie 2001), hotărârea nr. 685 nu era în vigoare.

15. Reclamanții în procedurile naționale au depus recurs la Curtea Supremă de Justiție.

16. La 30 aprilie 2003, un complet al Curții Supreme de Justiție, compus din judecătorii V.M., I.P. și V.B., a admis recursul, a casat hotărârea Curții de Apel și a pronunțat o nouă hotărâre în favoarea foștilor co-fondatori. Ea a constatat *inter alia* că cererea de înregistrare a S.R.L. Prometeu a fost depusă la Camera Înregistrării de Stat la 13 decembrie 2002, când hotărârea nr. 685 din 9 decembrie 1991 era încă în vigoare. De asemenea, ea a dispus excluderea Fundației Profesorii Prometeiști din lista fondatorilor liceului.

17. Reclamanții nu au știut componența completului de judecată până în ziua ședinței. Ei susțin că nu cunoșteau la data ședinței că, cu trei ani mai de vreme, fiul judecătorului V.B. a fost exmatriculat din liceu din cauza comportamentului rău, absențelor nemotivate și notelor proaste, exmatricularea fiind făcută de către directorul liceului și profesorii care făceau parte din Fundația Profesorii Prometeiști. În urma acestui incident, judecătorul ar fi amenințat administrația școlii cu răzbunarea.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

18. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada în cauză, sunt următoarele:

Articolul 19. Temeiurile de recuzare a judecătorului

„Judecătorul nu poate participa la judecarea pricinii și urmează să fie recuzat:

- 1) dacă la judecarea anterioară a procesului dat a participat în calitate de martor, expert, interpret, reprezentant, procuror, grefier;
  - 2) dacă este interesat personal, direct sau indirect în procesul dat sau dacă există alte împrejurări care pun la îndoială nepărtinirea lui;
  - 3) dacă el personal, soțul său, ascendenții ori descendenții lor au vreun interes în judecarea pricinii ...;
  - 4) dacă soțul ... este rudă a uneia din părți ...;
  - 5) dacă este tutore ... al uneia din părți.
- ...”

Articolul 23. Cererea de recuzare

„Dacă există împrejurările arătate în articolele 19..., judecătorul ... este obligat el însuși să declare că se recuză.

Pentru aceleași motive recuzarea [judecătorului] poate fi propusă de participanții la proces.

Recuzarea trebuie să fie motivată și propusă înainte de începerea judecării pricinii în fond. Propunerea de recuzare poate fi făcută mai târziu, numai dacă persoana care

propune recuzarea a aflat motivul recuzării după ce a început judecarea pricinii. Dacă împrejurările arătate [mai sus] au devenit cunoscute instanței de judecată după ce a început judecarea pricinii, instanța este obligată să le comunice în ședința de judecată în scopul soluționării chestiunii [recuzării].”

ÎN DREPT

19. Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 al Convenției, de încălcarea dreptului lor la judecarea echitabilă de către o instanță imparțială, susținând că judecătorul V.B. nu putea fi imparțial, deoarece fiul său a fost exmatriculat din liceu. De asemenea, ei s-au plâns de lipsa de independență a tuturor judecătorilor de la Curtea Supremă de Justiție după venirea la putere a Partidului Comuniștilor și de faptul că Curtea Supremă de Justiție nu și-a motivat suficient decizia sa. Partea relevantă a articolului 6 § 1 este următoarea:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială ... care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. ...”

20. De asemenea, reclamanții au pretins că obligația impusă lor de către Curtea Supremă de Justiție de a se asocia cu alte persoane a încălcat dreptul lor garantat de articolul 11 al Convenției. Articolul 11 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

21. Reclamanții au mai pretins că inechitatea procedurilor a avut ca rezultat încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretenția formulată în temeiul articolului 11 al Convenției

22. Reclamanții au pretins că soluția dată de Curtea Supremă de Justiție a reprezentat o obligație impusă lor de a se asocia cu alți fondatori ai liceului, fapt care, în viziunea lor, era contrar articolul 11 al Convenției.

23. Curtea notează că decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție reprezintă o recunoaștere a statutului celor din urmă de fondatori ai liceului. Nu există nimic în acea decizie care ar indica că reclamanții erau obligați într-un mod sau altul să-și mențină statutul lor de asociați. Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată, după cum prevede articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

B. Pretenția formulată în temeiul articolului 6 al Convenției în ceea ce privește lipsa de independență a Curții Supreme de Justiție

24. În cererea lor inițială, reclamanții s-au mai plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că Curtea Supremă de Justiție nu era independentă. Totuși, în observațiile lor privind admisibilitatea și fondul cauzei, ei au cerut Curții să nu examineze această pretenție. Curtea nu găsește niciun motiv pentru a o examina.

C. Concluzia cu privire la admisibilitate

25. Curtea consideră că pretențiile reclamanților formulate în temeiul articolului 6 al Convenției, cu privire la lipsa de imparțialitate a judecătorului V.B. și motivarea insuficientă a deciziei Curții Supreme de Justiție, precum și pretenția lor formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. În continuare, ea notează că Guvernul nu a ridicat nicio obiecție cu privire la admisibilitate și niciun temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea le declară admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

26. Guvernul a susținut că, în conformitate cu prevederile articolelor 19 și 23 ale Codului de procedură civilă în vigoare în acea perioadă, reclamantii ar fi putut cere recuzarea judecătorului V.B. El a fost de acord că reclamantul nu putea cunoaște componența completului de judecători înainte de începerea ședinței, totuși, el a susținut că ei au avut posibilitate să recuzeze judecătorul chiar după începerea ședinței. De asemenea, el și-a exprimat dubii cu privire la declarațiile reclamantilor precum că directorul liceului, care a fost prezent la ședința Curții Supreme de Justiție, nu l-a recunoscut pe judecătorul V.B. El a susținut că nu a trecut mult timp de la data când a avut loc acel incident între judecător și liceu și că, mai mult, judecătorul V.B. și-a păstrat mustața. Potrivit lui, faptul că el și-a ras barba nu a adus o schimbare atât de radicală în exteriorul lui încât să-l facă de nerecunoscut. Mai mult, președintele completului a citit la începutul ședinței atât prenumele, cât și numele judecătorului V.B., fapt care ar fi trebuit să-i permită directorului liceului să-și dea seama cine era acesta. Guvernul a indicat că în Republica Moldova nu mai este un alt judecător cu prenumele și numele similar celui al judecătorului V.B. și a declarat că, luând în considerație relațiile tensionate dintre directorul liceului și judecătorul V.B., era greu de a crede că primul l-ar fi uitat pe cel din urmă.

27. Reclamantii au recunoscut că Codul de procedură civilă le-a dat dreptul de a-l recuza pe judecătorul V.B., totuși, acest drept nu putea fi exercitat de către ei în mod efectiv, deoarece componența completului de judecători nu le era cunoscută până la ședință. Ei au recunoscut faptul că directorul liceului, care a participat la ședința Curții Supreme de Justiție, își amintea incidentul cu fiul judecătorului V.B., mai cu seamă din cauza că cel din urmă a promis să se răzbune. Totuși, în acel moment el nu l-a recunoscut pe judecător. Potrivit reclamantilor, atunci când fiul lui a fost exmatriculat, judecătorul V.B. lucra la Judecătoria Economică și nu la Curtea Supremă de Justiție. Mai mult, între timp, el și-a schimbat exteriorul răzându-și barba, în plus, numele lui era larg răspândit în Moldova. Abia după câteva zile de la examinarea cauzei la Curtea Supremă de Justiție, reclamantii și-au dat seama că judecătorul V.B. era judecătorul al cărui copil a fost exmatriculat trei ani în urmă. Reclamantii au susținut că, în orice caz, judecătorul era obligat, în temeiul articolului 23 al Codului de procedură civilă, să se abțină de la examinarea cauzei din proprie inițiativă.

Potrivit reclamantilor, judecătorul V.B. nu putea fi considerat imparțial după exmatricularea fiului său din liceu, în special, deoarece el a amenințat cu răz-

bunarea administrația liceului. Ei au notat că, în circumstanțele specifice ale cauzei, Guvernul nu a contestat lipsa de imparțialitate a judecătorului V.B., ci s-a concentrat doar asupra pretensei posibilități de a-l recuza.

B. Aprecierea Curții

28. În ceea ce privește argumentul Guvernului precum că reclamantii nu l-au recuzat pe judecătorul V.B., Curtea consideră că nu i-au fost prezentate argumente suficiente care ar combate declarația reclamantilor precum că directorul liceului nu l-a recunoscut pe judecătorul V.B. în timpul ședinței de judecată.

29. În hotărârea *Kyprianou v. Cyprus* [GC], nr. 73797/01, § 121, ECHR 2005-..., Curtea a rezumat principiile care reies din jurisprudența sa cu privire la imparțialitatea instanței judecătorești după cum urmează:

„Curtea reiterează, în primul rând, că într-o societate democratică este de o importanță fundamentală ca instanțele judecătorești să inspire încredere populației și, în primul rând, acuzatului, în cazul procedurilor penale (a se vedea *Padovani v. Italy*, hotărâre din 26 februarie 1993, Seria A nr. 257-B, p. 20, § 27). În acest sens, articolul 6 cere instanței, care cade sub incidența sa, să fie imparțială. Imparțialitatea, în mod normal, denotă absența prejudecății sau părtinirii, existența sau absența acesteia putând fi probată în diferite moduri. Astfel, Curtea face distincție între o abordare subiectivă, adică încercarea de a constata convingerea personală sau interesul unui judecător într-o anumită cauză, și o abordare obiectivă, adică determinarea dacă el a oferit garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă în acest sens (a se vedea *Piersack v. Belgium*, hotărâre din 1 octombrie 1982, Seria A nr. 53, § 30 și *Grievies v. the United Kingdom* [GC], nr. 57067/00, § 69, ECHR 2003-XII). În ceea ce privește al doilea test, atunci când testul se aplică unui complet de judecători, aceasta înseamnă că este necesar de a stabili dacă, pe lângă comportamentul personal al oricărui dintre membrii aceluși complet, există fapte care pot fi stabilite și care pot trezi dubii în ceea ce privește imparțialitatea. În această privință, chiar aparențele pot avea o anumită importanță (a se vedea *Castillo Algar v. Spain*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports* 1998-VIII, p. 3116, § 45 și *Morel v. France*, nr. 34130/96, § 42, ECHR 2000-VI). Atunci când se hotărăște dacă într-o anumită cauză există motive legitime de a bănuși că un complet nu este imparțial, punctul de vedere al celor care pretind că acesta nu este imparțial este important, dar nu decisiv. Ceea ce este decisiv este dacă această bănuială poate fi obiectiv justificată (a se vedea *Ferrantelli and Santangelo v. Italy*, hotărâre din 7 august 1996, *Reports* 1996-III, pp. 951-52, § 58, și *Wettstein v. Switzerland*, nr. 33958/96, § 44, ECHR 2000-XII).”

30. Curtea este gata să prezume că, din punct de vedere subiectiv, judecătorul V.B. nu a fost părtinitor. Totuși, ea va examina cauza prin prisma testului obiectiv.

31. Părțile nu au contestat faptul că, cu trei ani înainte de ședința Curții Supreme de Justiție, fiul judecătorului V.B. a fost exmatriculat din liceu de către directorul și profesorii care fac parte din organizațiile reclamante și că judecătorul V.B. a amenințat administrația liceului cu răzbunarea. Curtea consideră

că, în mod rezonabil, se poate presupune că judecătorul V.B. știa de relațiile sale trecute cu liceul. În temeiul articolului 23 al Codului de procedură civilă, el era obligat să informeze părțile despre o posibilă incompatibilitate. Curtea reamintește că articolul 6 § 1 al Convenției impune o obligație fiecărei instanțe naționale să verifice dacă, așa cum este formată, ea reprezintă o „instanță imparțială” în sensul acestei prevederi (a se vedea *Remli v. France*, hotărâre din 23 aprilie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II, § 48).

32. Prin urmare, Curtea este de părere că, în circumstanțele acestei cauze, imparțialitatea judecătorului în cauză poate trezi aparențe pentru a fi pusă la îndoială și că bănuiala reclamanților în acest sens poate fi considerată obiectiv justificată.

33. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în această parte. Din acest motiv, nu este necesar de a pătrunde în alte aspecte ale acestei prevederi invocate de reclamant.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

34. Reclamanții pretind că rezultatul examinării cauzei reprezintă o încălcare a drepturilor lor garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

35. Luând în considerație concluziile sale cu privire la violarea articolului 6 § 1 al Convenției (a se vedea paragrafele 32 și 33 de mai sus), Curtea constată că nu este necesar de a examina separat dacă, în prezenta cauză, a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Zanghi v. Italy*, hotărâre din 19 februarie 1991, Seria A nr. 194-C, p. 47, § 23, și *Lungoci v. Romania*, nr. 62710/00, § 48, 26 ianuarie 2006).

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

36. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

37. Reclamanții au pretins 15,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral și au susținut, că, ca urmare a procedurilor inechitabile, Fundația Profesorii Prometeiști a fost exclusă din lista fondatorilor liceului, iar Tocono a fost obligată să se asocieze cu alte trei persoane juridice.

38. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant, declarând că ea este nefondată și excesivă.

39. Având în vedere violarea constatată mai sus, Curtea consideră că în această cauză este justificată acordarea unei compensații cu titlu de prejudiciu moral. Făcând evaluarea sa în bază echitabilă, Curtea acordă, reclamantului EUR 3,000.

B. Costuri și cheltuieli

40. Avocatul reclamantului a pretins EUR 3,675 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată care indica numărul de ore lucrate, onorariul perceput pentru o oră fiind de EUR 75, precum și o chitanță, care confirmă că reclamantul i-au plătit întreaga sumă. De asemenea, el a prezentat o chitanță conform căreia EUR 80 au fost cheltuiți pentru traducerea observațiilor reclamantului din română în franceză.

41. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare și a contestat *inter alia* numărul de ore lucrate de reprezentantul reclamantului și onorariul perceput pe oră.

42. Curtea reiterează că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

43. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată și complexitatea cauzei, precum și faptul că o pretenție a fost declarată inadmisibilă (a se vedea paragraful 23 de mai sus), Curtea acordă avocatului reclamantului EUR 2,080 cu titlu de costuri și cheltuieli.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* inadmisibilă pretenția formulată în temeiul articolului 11 al Convenției, iar restul cererii admisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește lipsa de imparțialitate a judecătorului V.B.;
3. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește omisiunea Curții Supreme de Justiție de a motiva suficient decizia sa;
4. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;

5. *Hotărâște*

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:

- (i) EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
- (ii) EUR 2,080 (două mii optzeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
- (iii) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

6. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 26 iunie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

DEC

DECIZII

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 19245/03

depusă de UNISTAR VENTURES GMBH

împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 20 februarie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 7 martie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, Unistar Ventures GmbH (numit în continuare „UV”), este o companie de naționalitate germană. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl V. Nagacevski și A. Năstase, avocați din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

1. Crearea companiei moldo-germane Air Moldova S.R.L.

La 3 martie 2000, UV a semnat un contract cu Administrația de Stat a Aviației Civile (numită în continuare „ASAC”), în temeiul căruia compania aeriană de stat Air Moldova urma să fie reorganizată într-o companie aeriană moldo-germană cu răspundere limitată cu denumirea Air Moldova S.R.L. (numită în continuare „compania”). Guvernul Republicii Moldova, reprezentat de ASAC, urma să contribuie cu 31,025,504 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 2,548,086 euro (EUR) la acea dată), reprezentând 51% din capitalul statutar, iar UV urma să contribuie cu 2,384,705 dolari SUA (USD) (echivalentul a MDL 29,808,812 și EUR 2,448,161 la acea dată), reprezentând 49% din capitalul statutar. Compania nou-creată a fost declarată succesori de drept al companiei aeriene de stat Air Moldova.

La aceeași dată, a fost adoptat Statutul întreprinderii mixte și a fost ales directorul general („directorul”). Statutul prevedea că el putea fi eliberat din funcție doar cu trei pătrimi din voturi.

La 7 aprilie 2000, Departamentul privatizării al Ministerului Economiei a eliberat un permis companiei nou-create. Permisul prevedea *inter alia* că, după verificarea documentelor de constituire, Departamentul de Privatizare a decis să permită crearea noii companii.

La 25 iulie 2000, un departament specializat al Ministerului Justiției a examinat legalitatea documentelor de constituire a companiei. Acesta a adoptat o decizie conform căreia compania a fost înregistrată legal, iar toate documentele de constituire erau în ordine și în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

La 2 august 2000, ca urmare a unei scrisori a unui deputat din Parlament, Procuratura Generală a verificat legalitatea constituirii companiei. În concluziile sale scrise, ea a declarat că toate documentele de constituire erau în ordine și că prevederile privind crearea unei companii cu participarea statului au fost pe deplin respectate.

Din documentele prezentate de către părți reiese că, la 12 iunie 2000 și 13 iunie 2001, compania a primit de la UV și/sau de la directorul său, prin intermediul Dresdner Bank, în trei tranșe, suma de USD 2,384,705.

2. Cumpărarea aeronavelor noi de către companie

La o dată nespecificată, compania a încheiat un contract cu producătorul brazilian de aeronave Embraer - Empresa Brasileira de Aeronáutica S.A. (numit în continuare „producătorul brazilian de aeronave”) pentru cumpărarea a două aeronave Embraer 145. Din documentele prezentate de părți, reiese că prețul aeronavelor era de aproximativ USD 39 milioane, din care 15% urmau să fie plătite de companie, iar restul urma să fie finanțat de către Dresdner Bank și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare („BERD”) prin intermediul unui credit acordat pe un termen de zece ani.

La o dată nespecificată, compania a plătit un avans nerambursabil de aproximativ USD 3.7 milioane producătorului brazilian de aeronave.

3. Schimbarea Guvernului și litigiul dintre UV și noul Guvern

Faptele prezentate la acest capitol se bazează pe declarațiile și documentele prezentate de reclamant și care nu au fost contestate de Guvern.

În februarie 2001, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova a câștigat alegerile parlamentare. Acesta a declarat în programul său *inter alia* că țările din vest aveau tendința să pătrundă pe piața Republicii Moldova cu orice preț, să preia bunuri valoroase și să impună țării contracte inegale pentru a o face dependentă de creditorii. Unul din scopurile Partidului Comuniștilor a fost să preia controlul asupra ramurilor strategice ale economiei naționale și, în același timp, să mențină caracterul privat al sferelor de comerț și servicii, agricultură și producătorii industriali mici.

În ianuarie 2002, ASAC a făcut o încercare de a schimba directorul companiei, folosind 51% din voturile sale. UV, însă, s-a opus acestei încercări. Poziția UV a fost susținută de Dresdner Bank, care s-a adresat cu o scrisoare Președintelui Republicii Moldova, informându-l că, în opinia sa, schimbarea conducerii era contrară statutului companiei și că, în caz de schimbare a conducerii, aceasta va lua în considerație retragerea liniilor de credit și că BERD va proceda în același fel. Se pare că, după această intervenție, ASAC a cedat pentru un timp. Totuși, compania a început să întâmpine presiuni din partea diferitor organe de stat.

Ulterior, la întrunirea acționarilor din 19 iunie 2002, folosind cele 51% din voturile sale, ASAC, în mod unilateral, l-a eliberat din funcție pe directorul companiei Air Moldova.

La aceeași dată, Dresdner Bank a informat Președintele Republicii Moldova, Prim-Ministrul, Ambasada Germaniei la Chișinău, oficiul BERD la Chișinău, oficiul Băncii Mondiale la Chișinău și oficiul Fondului Monetar Internațional la Chișinău *inter alia* că acțiunile ASAC erau contrare statutului companiei, care prevedea că era nevoie de cel puțin 75% din voturi pentru schimbarea conducerii. De asemenea, ea și-a declarat intenția de a se retrage din proiectul companiei privind cumpărarea aeronavelor noi și a subliniat că acțiunile Guvernului prejudiciau serios imaginea țării și atragerea de către aceasta a investitorilor străini.

La 21 iunie 2002, BERD s-a adresat cu o scrisoare Prim-Ministrului Republicii Moldova în care și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu presiunea exercitată asupra companiei și „schimbarea arbitrară și comercial nenesară a conducerii companiei”. Ea a subliniat că astfel de acțiuni ale Guvernului ar putea duce la stoparea oricăror investiții ale BERD în Republica Moldova și că retragerea eventuală a Dresdner Bank de la finanțarea companiei ar putea duce, de asemenea, la retragerea BERD.

La 3 iulie 2002, Dresdner Bank a informat compania despre închiderea liniei sale de credit pentru cumpărarea aeronavelor Embraer.

La 18 iulie 2002, UV s-a adresat cu o scrisoare către ASAC în care a propus găsirea unei soluții pentru această problemă prin reorganizarea companiei într-o societate pe acțiuni și includerea BERD în calitate de acționar. Ea a subliniat că, în caz contrar, compania risca să piardă avansul de USD 3.7 milioane plătit producătorului brazilian de aeronave și să plătească penalități în mărime de până la USD 7 milioane. Se pare că propunerea lui UV nu a fost urmată.

4. Procedurile judiciare dintre UV și ASAC

La 26 iunie 2002, UV a intentat o acțiune civilă împotriva ASAC, susținând că schimbarea directorului a fost contrară statutului companiei.

La 10 iulie 2002, ASAC a intentat acțiunea proprie împotriva lui UV, solicitând declararea nulă a contractului din 3 martie 2000, prin care a fost creată compania. Temeiurile pe care s-a bazat ASAC au fost *inter alia* că documentele de constituire nu erau conforme cu unele hotărâri de guvern și că reclamantul nu dispunea de capacitate juridică pentru a fi fondator al companiei.

UV a contestat acțiunea ASAC, susținând *inter alia* că ea dispunea de capacitate juridică și că, în conformitate cu Legea privind investițiile străine, hotărârile de guvern nu erau obligatorii pentru companiile cu investiții străine, ci exclusiv legile adoptate de Parlament. De asemenea, aceasta a susținut că, în orice caz, nu exista nicio prevedere în legislația Republicii Moldova care ar interzice stipularea în statutul companiei a unui procentaj mai mare de voturi necesar pentru alegerea conducerii.

Judecătoria Economică a Republicii Moldova a conexas cele două acțiuni și, la 6 august 2002, a hotărât în favoarea ASAC. Instanța a respins acțiunea lui UV pe motiv că, în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 500 din 10 septembrie 1991, privind aprobarea Regulamentului societăților economice, directorul general trebuia ales prin simpla majoritate de 51%.

În același timp, judecătoria economică a admis acțiunea ASAC împotriva lui UV, ordonând rezilierea contractului prin care a fost creată compania. Instanța a acceptat toate argumentele pe care s-a bazat ASAC și, de asemenea, a adăugat, din proprie inițiativă, că nu dispunea de nicio dovadă a plății de către UV a contribuției sale de USD 2,384,705 în fondul statutar al companiei.

În dispozitivul hotărârii, judecătoria economică a indicat următoarele:

„Readucerea părților la situația inițială se va efectua după o verificare de audit contabilă și stabilirea cuantumului investițiilor efectuate. Alineatul dat al hotărârii judecătorești se va executa de către Guvernul RM, Ministerul Finanțelor, Administrația de Stat a Aviației Civile, cu participarea ÎCS „Unistar Ventures GmbH.”

De asemenea, instanța a obligat-o pe UV să plătească taxa de stat, în mărime de MDL 180,000 (aproximativ EUR 13,427).

UV a depus recurs împotriva acestei hotărâri, însă recursul său a fost respins de către Curtea Supremă de Justiție la 18 septembrie 2002. Curtea Supremă de Justiție nu a invocat motive noi.

Hotărârea judecătorei economice din 6 august 2002 a devenit irevocabilă și, la scurt timp după aceasta, compania a fost reorganizată și înregistrată din nou ca companie aeriană de stat, cu denumirea Air Moldova. Se pare că compania nou-înregistrată a păstrat toate bunurile și datoriile companiei.

5. *Evenimentele care au avut loc după procedurile judiciare*

La 25 octombrie 2002, UV s-a adresat cu o scrisoare către ASAC și Compania de Stat Air Moldova, solicitând rambursarea investițiilor sale până la 29 octombrie 2002. De asemenea, UV a declarat că, dacă banii nu vor fi plătiți, aceasta va lua toate măsurile necesare, chiar și până la sechestrarea aeronavei Air Moldova pe teritoriul Germaniei.

La 4 noiembrie 2002, UV a solicitat de la Judecătoria Economică eliberarea titlului executoriu în baza hotărârii din 6 august 2002.

La 21 noiembrie 2002, Judecătoria Economică a răspuns că niciun titlu executoriu nu putea fi eliberat, deoarece executarea urma a fi efectuată doar în baza hotărârii din 6 august 2002.

La 6 decembrie 2002, UV s-a adresat cu o scrisoare Guvernului Republicii Moldova și Ministerului Finanțelor, solicitându-le să se conformeze hotărârii judecătorești din 6 august 2002 și să readucă părțile la situația în care s-au aflat înainte de încheierea contractului de asociere.

La 26 decembrie 2002, Curtea de Conturi a Republicii Moldova, autoritatea care controlează formarea, administrarea și folosirea finanțelor publice în Republica Moldova, a emis o hotărâre privind administrarea patrimoniului de stat la companie. Ea a constatat *inter alia* că UV a investit USD 2,384 milioane în fondul statutar al companiei, ceea ce reprezenta 49% din capital, care, la data examinării de către Curtea de Conturi, a fost plătită în întregime de către UV. Hotărârea Curții de Conturi a fost publicată în Monitorul Oficial.

La 20 februarie 2003, Ministerul Finanțelor a răspuns la scrisoarea lui UV din 6 decembrie 2002, indicând că, deoarece el nu era beneficiarul investiției, el nu putea să plătească.

Deoarece, din cauza neclarității hotărârii din 6 august 2002, Oficiul cadastral refuza să înregistreze din nou unele din bunurile companiei moldo-germane pe numele companiei de stat reorganizate, la 12 februarie 2004, ASAC a solicitat Judecătoriei Economice să explice hotărârea în această parte.

La 6 mai 2004, UV s-a adresat cu o cerere similară Curții de Apel Economice, solicitând *inter alia* explicarea motivului dispunerii verificării de audit contabile odată ce cuantumul investițiilor efectuate era cunoscut părților. De asemenea, ea a întrebat cine trebuia să efectueze verificarea și dacă aceasta ar trebui să fie o organizație națională, internațională, guvernamentală sau non-guvernamentală. În final, ea a întrebat de termenul limită pentru efectuarea verificării și explicarea sintagmei din hotărâre „cu participarea UV”.

La 18 mai 2004, Curtea de Apel Economică a admis cererea ASAC și a indicat ca bunurile să fie înregistrate din nou pe numele acesteia. În același timp, referindu-se la cererea lui UV, instanța a susținut că, în ceea ce privește restituirea investițiilor făcute de UV, dispozitivul hotărârii era suficient de clar și că, deoarece instanței de judecată nu i-au fost prezentate [în cadrul procedurilor] probele care ar stabili cuantumul exact al investițiilor, o verificare de audit a fost dispusă pentru ca cuantumul lor să poată fi stabilit și restituit lui UV.

După comunicarea acestei cauze Guvernului, la 20 mai 2005, ASAC i-a scris lui UV și i-a propus organizarea unei întâlniri în următoarele cincisprezece zile, pentru a ajunge la un acord privind metoda de executare a hotărârii din 6 august 2002. În special, aceasta a subliniat că era necesar de a se ajunge la un acord privind compania de audit care trebuia angajată, costurile de audit și întrebările care trebuiau adresate auditorului.

La 26 mai 2005, reprezentantul UV a răspuns că el era gata să se întâlnească cu reprezentanții ASAC oricând, cu excepția zilelor de 30 și 31 mai și 1, 2, 6 și 14 iunie 2006.

La 30 mai 2005, ASAC s-a adresat în scris Curții de Apel Economice, solicitând explicarea hotărârii din 6 august 2002 și anume: cine trebuia să organizeze auditul și verificarea contabilă și care era măsura de implicare a Guvernului, Ministerului Finanțelor, ASAC și UV. De asemenea, ASAC a solicitat explicații privind compania care trebuia să efectueze verificarea, întrebările care i se vor pune și cine trebuia să plătească pentru audit. Se pare că Curtea de Apel Economică nu a examinat niciodată această cerere.

La 23 august 2005, a avut loc o întâlnire dintre reprezentanții ASAC, Ministerului Finanțelor și UV și s-a ajuns la o înțelegere că primii doi vor formula întrebările care i se vor pune auditorului și le vor trimite lui UV pentru comentarii. Reprezentantul UV și-a exprimat dezacordul cu propunerea celorlalte părți ca compania să contribuie la cheltuielile pentru audit. Ea a susținut că, potrivit hotărârii judecătorești, verificarea de audit trebuia efectuată de către Guvern, Ministerul Finanțelor și ASAC, în timp ce UV doar va „participa”.

La 5 octombrie 2005, reprezentantul UV a primit de la ASAC un set de întrebări care trebuiau adresate auditorului. Întrebările includeau astfel de chestiuni precum starea financiară a companiei Air Moldova la momentul reorganizării sale într-o companie moldo-germană, evoluția ei financiară, impactul contractului privind cumpărarea aeronavelor Embraer asupra companiei, modul în care a fost folosită investiția lui UV, starea financiară a companiei la data declarării nule și fără efect a contractului de asociere, precum și suma care trebuia restituită lui UV. De asemenea, ASAC a propus ca verificarea de audit să fie efectuată de către Deloitte & Touche și ca costurile de verificare să fie divizate între toate părțile.

La 19 octombrie 2005, reprezentantul UV a scris ASAC și a susținut că întrebările puse nu erau conforme cu dispozitivul hotărârii din 6 august 2002 și cu încheierea din 18 mai 2004, deoarece – potrivit lor – verificarea de audit avea drept scop stabilirea sumei de bani investite de UV, pentru rambursarea acesteia, și nu chestiuni precum impactul contractelor încheiate de către companie în perioada existenței sale. De asemenea, el a susținut că evoluția financiară a companiei era irelevantă pentru readucerea părților „la situația de înainte de încheierea contractului”. UV a propus două întrebări care, în opinia sa, erau conforme cu dispozitivul hotărârii din 6 august 2002, constatarea mărimii exacte a investițiilor lui UV și a dobânzii de întârziere datorate lui UV ca rezultat al imposibilității de a se folosi de aceste sume.

La 8 noiembrie 2005, ASAC l-a invitat pe reprezentantul UV la o altă întâlnire fixată pentru 10 noiembrie. Totuși, reprezentantul a refuzat invitația pe motiv că era ocupat la acea dată. El a solicitat ASAC să-l informeze despre data întâlnirii cel puțin cu o săptămână înainte.

La 28 decembrie 2005, ASAC a depus o cerere la Curtea de Apel Economică, solicitând modificarea textului hotărârii din 6 august 2002, susținând că dispozitivul hotărârii diferă de cel pronunțat oral la 6 august 2002.

La 30 decembrie 2005, Curtea de Apel Economică a admis cererea ASAC și a modificat dispozitivul hotărârii, după cum a sugerat ASAC, excluzând cuvintele „audit” și „cu participarea lui”.

La 3 ianuarie 2006, vicepreședintele Curții de Apel Economice i-a scris Agenției Guvernamentale, informându-l, *inter alia*, că, în cazul în care UV dispunea de probe pentru stabilirea cuantumului investiției sale, pentru a recupera banii, aceasta ar fi trebuit să prezinte probele Ministerului Finanțelor.

La 2 martie 2006, a avut loc o întâlnire între reprezentanții ASAC, ai Guvernului, ai UV, ai Ministerului Finanțelor și ai Întreprinderii de Stat Air Moldova, la care reprezentanții statului au insistat asupra întrebărilor propuse lui UV la 5 octombrie 2005. Mai mult, de data aceasta, ei au propus ca verificarea de audit să fie efectuată de Centrul Național de Expertize Judiciare, care se afla sub controlul Ministerului Justiției. Reprezentantul UV a acceptat întrebările, dar și-a exprimat îngrijorarea privind independența auditorului propus de către re-

prezentanții statului. În final, reprezentantul UV a acceptat auditorul propus, cu condiția că el va avea acces la toate documentele care îi vor fi prezentate.

Se pare că lui UV nu i-au fost expediate documentele prezentate Centrului Național de Expertize Judiciare.

La 6 aprilie 2006, acesta a întocmit un raport „tehnico-științific”. Inițial, raportul trebuia să fie semnat de către Ministrul Justiției, după cum a indicat Prim-Ministrul Republicii Moldova. Ministrul Justiției, însă, s-a adresat cu o scrisoare Primului-Ministru, exprimându-și opinia că reclamantul ar fi putut să conteste independența și imparțialitatea Centrului Național de Expertize Judiciare, pe motiv că acesta era subordonat Ministerului Justiției. El și-a exprimat opinia că raportul ar fi fost mai credibil dacă ar fi fost semnat de experții care l-au întocmit, și nu de către el. Propunerea ministrului a fost acceptată și raportul a fost semnat de experți.

Concluzia raportului a fost *inter alia* că UV a investit USD 2,384,705 în compania Air Moldova, dar, deoarece acești bani au fost plătiți ca avans producătorului brazilian de aeronave, ei ar putea fi rambursați lui UV doar după ce Air Moldova îi va recupera sau când aeronavele Embraer vor fi livrate către Air Moldova. Mai mult, raportul constata că banii investiți de UV nu au fost folosiți de către Air Moldova în activitatea sa comercială și că, prin urmare, UV nu putea pretinde la nicio parte din profitul realizat în perioada anilor 2000-2002 și nu putea fi responsabilă de pierderile suportate.

La 11 septembrie 2006, Curtea de Conturi a Republicii Moldova a adoptat o hotărâre privind rezultatele controlului formării fondului statutar al întreprinderii mixte moldo-germane Air Moldova. Ea a constatat *inter alia* că o parte din documente a fost distrusă în conformitate cu legea, în timp ce altele erau contradictorii, și a decis să remită materialele Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției pentru investigații.

Reclamantul nu a fost despăgubit nici până în prezent.

B. Dreptul și practica interne relevante

Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 50. Nulitatea convenției, care nu corespunde prevederilor legii

»...

În cazul unei convenții nule fiecare parte este obligată să restituie celeilalte părți tot ce a primit în baza convenției ...”

Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 198. Hotărîrea care obligă o persoană juridică să plătească o sumă de bani

„Dacă prin hotărîre instanța obligă întreprinderile ... să plătească o sumă de bani, se va arăta în dispozitivul hotărîrii caracterul sumelor ce urmează să fie plătite și din care cont de la bancă al pârâtului trebuie să fie scăzută această sumă.”

Articolul 207. Executarea hotărîrii

„Hotărîrea instanței de judecată se execută, după ce devine definitivă, cu excepția cazurilor de executare imediată.”

Articolul 337. Documentele de executare silită

„Documentele de executare silită sînt:

1) titlurile executorii eliberate pe baza hotărîrilor sentințelor, încheierilor și deciziilor instanțelor de judecată, tranzacțiilor de împăcare întărite de instanța de judecată ... ”

Articolul 338. Eliberarea titlului executor

„Titlul executor se eliberează de către instanța creditorului-urmăritor, după ce hotărîrea a rămas definitivă ... .

Titlul executor se dă la mîna creditorului-urmăritor sau, la cererea acestuia, se trimite spre executare nemijlocit în subdiviziunea teritorială a Departamentului de executare a deciziilor judiciare pe lîngă Ministerul Justiției.”

Articolul 343. Prezentarea documentului de executare silită spre executare

„Executorul judecătoresc începe executarea hotărîrilor la cererea [uneia din părțile în proces] ...”

Articolul 361. Amînarea executării

„Executorul judecătoresc poate amîna executarea numai la cererea creditorului-urmăritor sau pe baza unei încheieri a instanței de judecată.”

Potrivit articolului 143 alin. 8 al Codului de procedură civilă, în vigoare în perioada relevantă, la faza pregătirii pricinii pentru dezbaterile judiciare, judecătorul rezolvă problema efectuării rapoartelor de expertiză, ținînd cont de părerile participanților la proces.

La 12 iunie 2003, a fost adoptat un nou Cod civil, prevederile relevante ale căruia sunt următoarele:

Articolul 619. Dobînda de întîrziere

„(1) Obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întîrzierii. Dobînda de întîrziere reprezintă 5% peste rata dobînzii prevăzută la art. 585 [rata dobînzii de finanțare a BNM] dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(2) În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.”

Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție, nr. 12 din 25 aprilie 2000, prevede următoarele:

„...O hotărîre judecătorească trebuie să fie certă, completă, citată, corectă, clară, consecutivă, convingătoare și concretă. ...

Nu se permite utilizarea în hotărîre a unor formulări inexacte și neclare, ...

Este inadmisibilă adoptarea unei hotărîri executarea căreia este pusă în dependență de survenirea sau nesurvenirea unor condiții.”

PRETENȚII

Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești definitive din 6 august 2002, a fost încălcat dreptul său la un proces echitabil, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției și dreptul de a beneficia de bunurile sale, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1. El a mai pretins, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, violarea principiului securității raporturilor juridice ca rezultat al anulării documentelor de constituire a companiei.

ÎN DREPT

A. Pretenția privind violarea principiului securității raporturilor juridice

În cererea sa inițială, reclamantul a formulat o pretenție, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, cu privire la violarea principiului securității raporturilor juridice, ca rezultat al anulării documentelor de constituire a companiei. Totuși, în observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei, reclamantul a solicitat Curții să înceteze examinarea acestei pretenții. Prin urmare, Curtea nu o va examina.

B. Pretențiile privind neexecutarea hotărârii judecătorești din 6 august 2002

Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești definitive din 6 august 2002, a fost încălcat dreptul lui la un proces echitabil, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, și dreptul de a beneficia de bunurile sale, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1. Aceste articole, în partea lor relevantă, prevăd următoarele:

Articolul 6 § 1

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. ...”

1. *Argumentele Guvernului*

Guvernul a susținut, în raportul său din 6 aprilie 2006, că Centrul Național de Expertize Judiciare a constatat că suma de USD 2,384,705 nu a fost, de fapt, investită de către UV în fondul statutar al companiei, ci a fost folosită de către companie pentru cumpărarea aeronavelor Embraer și că rambursarea ar fi posibilă doar după transmiterea aeronavelor sau rambursarea banilor de către producătorul brazilian de aeronave.

Potrivit Guvernului, hotărârea Curții de Conturi a Republicii Moldova din 26 decembrie 2002 nu trebuie luată în considerație, deoarece aceasta nu se referă în detaliu la investițiile făcute de către părți în companie, ci, mai degrabă, la activitatea atât a companiei de stat „Air Moldova” cât și a companiei în perioada anilor 1998-2002. El s-a referit la o hotărâre nouă a Curții de Conturi din 11 septembrie 2006, care, în viziunea sa, era mai relevantă, deoarece s-a focusat asupra creării fondului statutar al companiei. Guvernul a contestat declarațiile reclamantului, potrivit cărora Curtea de Conturi a acționat sub presiune, și a susținut că aceasta a acționat din inițiativă proprie.

Potrivit Guvernului, faptul că executarea hotărârii din 6 august 2002 a fost supusă unei precondiții a reprezentat o suspendare temporară a executării, ceea ce era permis de Codul de procedură civilă. Prin urmare, aceasta nu contravine hotărârii explicative a Plenului Curții Supreme de Justiție. În orice caz, el a susținut că hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție nu erau obligatorii pentru instanțele ierarhic inferioare.

Condiționarea executării hotărârii judecătorești de o precondiție a fost dictată de nevoia de a avea o imagine clară a investițiilor efectiv făcute de către UV în companie. Dacă reclamantul ar fi prezentat instanțelor judecătorești probe privind mărimea investiției sale, instanțele de judecată nu ar fi condiționat executarea hotărârii de o precondiție.

În continuare, Guvernul a susținut că reclamantul nu a prezentat nicio probă care ar demonstra faptul că autoritățile au intervenit în procesul de executare cu scopul de a-l împiedica, invalida sau întârzia. Dimpotrivă, atât instanțele judecătorești, cât și Guvernul au făcut tot posibilul pentru a asigura efectuarea în mod ireproșabil și prompt a controlului de audit.

În ceea ce privește pretenția formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1, Guvernul a declarat că reclamantul nu avea un „bun” în sensul acestui articol, deoarece datoria în baza hotărârii nu a fost stabilită în mod clar. Condiționarea executării hotărârii judecătorești de efectuarea unui control de audit trebuie considerată drept o formă de „reglementare a folosinței bunurilor”, care nu este contrară articolului 1 al Protocolului nr. 1, deoarece a fost efectuată de către instanță și în conformitate cu legea. Potrivit Guvernului, condiționând în hotărârea din 6 august 2002 plata banilor către reclamant de efectuarea unei verificări preliminare de audit, s-a urmărit scopul legitim de „a încerca excluderea arbitrariului din sferile de protecție ale intereselor investitorilor străini și administrarea fondurilor publice într-o societate care era în proces de tranziție”. De asemenea, Guvernul a susținut că reclamantului nu i-a fost impusă o sarcină excesivă, deoarece investiția trebuia rambursată imediat după stabilirea sumei exacte.

În observațiile sale din 14 aprilie 2006, Guvernul a susținut că neexecutarea s-a datorat comportamentului reclamantului. El s-a bazat pe scrisoarea din 3 ianuarie 2006 a Curții de Apel Economice și a susținut că, pentru ca investiția să fie rambursată, reclamantul trebuia să prezinte Ministerului Finanțelor documente care ar confirma investiția sa, însă ea nu a făcut acest lucru.

De la 30 decembrie 2005, reclamantul avea obligația să participe la verificarea de audit, însă el nu a făcut nimic în această privință.

Referindu-se la scrisoarea reprezentantului reclamantului din 26 mai 2005, Guvernul a susținut că aceasta era o dovadă a lipsei de interes din partea companiei în soluționarea rapidă a problemei. Mai mult, faptul că UV nu dorea să suporte costurile legate de verificarea de audit era o dovadă în plus a lipsei de interes a acesteia în executarea rapidă a hotărârii.

În observațiile sale din 14 aprilie 2006, Guvernul s-a referit la scrisoarea Curții de Apel Economice din 3 ianuarie 2006 adresată Guvernului și a susținut că era suficient ca reclamantul să prezinte Ministerului Finanțelor probe privind investiția sa pentru ca aceasta să fie rambursată.

În observațiile sale din 18 septembrie 2006, Guvernul a susținut că verificarea de audit a fost dispusă cu scopul de a verifica ce a rămas din investiție după crearea și lichidarea companiei. Potrivit Guvernului, crearea și lichidarea au implicat costuri, care trebuie împărțite între părți în baza contribuției lor la fondul statutar: 51% la 49%. De asemenea, el a susținut că, după verificarea din 6 aprilie 2006, părțile urmau să semneze un raport și să-l prezinte instanței judecătorești pentru aprobare.

Potrivit Guvernului, ASAC a semnat raportul din 6 aprilie 2006, în timp ce reclamantul a refuzat să-l semneze. Aceasta era o altă confirmare a faptului că intenția sa a fost să tergiverseze cu orice preț executarea hotărârii din 6 august 2002.

În continuare, Guvernul a susținut că, dacă UV era sigur de investirea banilor în fondul statutar al companiei, aceasta trebuia pur și simplu să prezinte probe în loc să suporte costurile suplimentare ale verificării de audit. El și-a exprimat surprinderea în legătură cu faptul că UV a prezentat astfel de documente pentru prima dată abia în cadrul procedurilor în fața Curții. Totuși, în același timp, el a susținut că documentele prezentate de către reclamant nu au demonstrat că a fost făcută o investiție în fondul statutar al companiei. Guvernul a conchis că intenția adevărată a UV a fost să obțină cu orice preț o hotărâre favorabilă din partea Curții.

2. *Argumentele reclamantului*

Reclamantul a susținut, în primul rând, că presiunea exercitată asupra sa începând cu ianuarie 2002 și procedurile ulterioare care s-au finalizat cu adoptarea hotărârii judecătorești din 6 august 2002 au fost rezultatul implementării de către Guvern a programului Partidului Comuniștilor.

Potrivit reclamantului, condiționarea executării hotărârii din 6 august 2002 de verificarea de audit a urmărit scopul de tergiversare sau chiar de împiedicare a rambursării banilor investiți de aceasta. Impunerea unei astfel de condiții a fost ilegală, deoarece era în contradicție cu hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție, nr. 12 din 25 aprilie 2000. Reclamantul a recunoscut că, teoretic, în conformitate cu legislația națională, hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție nu erau obligatorii pentru instanțele ierarhic inferioare; totuși, nu există o explicație a motivului din care Curtea Supremă de Justiție nu a ținut cont de propria sa jurisprudență. Mai mult, reclamantul a atras atenția asupra faptului că Guvernul nu a prezentat cazuri din jurisprudența națională în care Curtea Supremă de Justiție s-ar fi abătut de la hotărârile sale explicative.

Faptul că prin hotărârea judecătorească din 6 august 2002 a fost dispusă efectuarea unei verificări de audit, după ce hotărârea a devenit irevocabilă, a fost, de asemenea, contrar articolului 143 alin. 8 al Codului de procedură civilă, care prevedea clar că efectuarea rapoartelor de expertiză trebuie dispusă în timpul procedurilor, dar nu după terminarea acestora. Reclamantul pretinde că instanțele care au examinat cauza nu erau independente de Guvern.

În continuare, reclamantul a declarat că Guvernul nu a întreprins nicio măsură în vederea executării hotărârii din 6 august 2002, hotărâre care, în opinia sa, a fost, în orice caz, ilegală. Guvernul a început să acționeze abia după comunicarea acestei cauze de către Curte și toate acțiunile lui aveau drept scop evitarea plății compensației către UV. Reclamantul a expediat Curții copia unui articol de ziar, care conținea o declarație a Ambasadorului Statelor Unite ale Americii în Moldova, în care se menționa *inter alia* că câteva companii străine, inclusiv UV, au fost private de investițiile lor în Republica Moldova fără a fi compensate.

Referindu-se la declarația Guvernului, conform căreia ea (UV) trebuia să prezinte dovezi privind investiția sa în fondul statutar al companiei, reclamantul a susținut că Curtea de Conturi a Republicii Moldova, în hotărârea sa din 26 decembrie 2002, a stabilit în mod clar mărimea investiției în fondul statutar. De asemenea, reclamantul a susținut că nu se contestă faptul că acesta a transferat companiei suma de USD 2,384,705 și că documentele contabile ale companiei au arătat acea sumă ca contribuție a lui UV în fondul statutar. În orice caz, banii nu puteau fi transferați pentru alte scopuri, întrucât nu exista niciun alt motiv decât plata aportului social. Mai mult, faptul că banii au fost introduși în fondul statutar a fost, de asemenea, stabilit de către două companii independente, KPMG și Ernst & Young, în rapoartele lor anuale de audit pentru anii 2000-2003, care au probat că UV a investit USD 2,384,705 în capitalul statutar al companiei.

Referindu-se la articolul 1 al Protocolului nr. 1, reclamantul a susținut că, deși hotărârea din 6 august 2002 a fost contrară legislației interne, deoarece nu a specificat cuantumul exact al banilor care trebuiau să-i fie plătiți, totuși, aceasta a stabilit clar că reclamantul avea o pretenție pecuniară împotriva Guvernului în mărimea investiției sale în companie. Această pretenție putea fi considerată drept „bun”, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1. Neplata către reclamant a banilor investiți a constituit o ingerință în dreptul său de proprietate, care nu a fost prevăzută de lege, nu a fost în interes general și a fost disproporțională.

În observațiile sale din 15 iulie 2006, reclamantul a informat Curtea despre faptul că Guvernul nu era mulțumit de hotărârea Curții de Conturi a Republicii Moldova din 26 decembrie 2002, deoarece aceasta nu era conformă cu poziția sa în această cauză. El a atras atenția Curții asupra faptului că Guvernul întreprindea măsuri pentru modificarea acestei hotărâri. Reclamantul și-a exprimat opinia că hotărârea va fi modificată până la prezentarea observațiilor finale ale Guvernului.

3. *Concluzia Curții privind admisibilitatea*

Curtea notează că Guvernul pârât nu a invocat faptul că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne și, prin urmare, nu este nevoie de a examina această chestiune. În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că cererea ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt de o așa complexitate încât determinarea ei să depindă de o examinare a fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată ca fiind vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției, și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

Prin urmare, aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției în această cauză trebuie încetată, iar fondul trebuie examinat separat.

Din aceste motive, Curtea

Declară, în unanimitate, admisibilă pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, fără a prejudeca fondul ei;

Declară, cu majoritate de voturi, admisibilă pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, fără a prejudeca fondul ei.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 21367/04
depusă de Anatol CEBAN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 13 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSCHI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 21 aprilie 2004,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul acesteia,

Având în vedere scrisoarea părților datată din 10 ianuarie 2007,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Anatol Ceban, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1952 și care locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de dl V. Constantinov, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Grosu.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 2 septembrie 2003, O.M. s-a plâns la Secția de poliție Ciocana din Chișinău că reclamantul a înjurat-o la adunarea membrilor cooperativei de locuit care a avut loc la 29 august 2003.

La 10 septembrie 2003, reclamantul a semnat un document prin care a recunoscut că el a comis o contravenție administrativă. Lui nu i-au fost explicate drepturile sale și el nu a fost asistat de un avocat.

La 25 septembrie 2003, Judecătoria Ciocana a constatat că reclamantul era vinovat de comiterea contravenției administrative și a dispus sancționarea acestuia cu cinci zile de arest administrativ. Reclamantul pretinde că el a cerut, în mod verbal, audierea martorilor apărării și că cererea a fost respinsă fără niciun motiv. În același timp, martorii părții opuse au fost audiați, deși reclamantul a susținut că ei nu au fost prezenți la adunarea respectivă.

Potrivit deciziei instanței judecătorești, ea putea fi atacată cu recurs în termen de 10 zile.

Până la expirarea perioadei de 10 zile, la 1 octombrie 2003, reclamantul a fost reținut de poliție și escortat la Secția de poliție Ciocana, unde el s-a aflat în detenție timp de trei zile. El pretinde că a fost deținut cu persoane arestate pentru infracțiuni grave, care fumau intens, cauzându-i probleme grave de sănătate în lipsa ventilării și că accesul la lumina zilei era foarte limitat, deoarece ferestrele erau acoperite cu tablă metalică găurită. În celulă nu exista veceu și în loc era folosită o găleată. Temperatura în celulă era foarte joasă.

Potrivit reclamantului, ca urmare a condițiilor sale de detenție, el a suferit o cădere nervoasă și la 3 octombrie 2003 el a trebuit să primească asistență medicală de urgență. În aceeași zi, el a fost internat în spital.

La 2 octombrie 2003, avocatul reclamantului a depus recurs împotriva deciziei judecătorești din 25 septembrie 2003, la care a anexat câteva documente cu privire la inechitatea procesului în prima instanță și s-a referit la refuzul nemotivat de a audia martorii apărării. De asemenea, el a pus la îndoială necesitatea ca instanța de judecată să fi ales cea mai severă sancțiune - arestul administrativ, care, în conformitate cu articolul 31 al Codului cu privire la contravențiile ad-

ministrative (CCA), era o măsură excepțională. S-a pretins că instanța de judecată nu ar fi verificat prezența niciunei circumstanțe atenuante, precum ar fi provocarea reclamantului de către O.M..

Au fost pregătite argumente și documente suplimentare pentru a fi prezentate în ședința de judecată, inclusiv o declarație semnată de 17 membri ai cooperativei de locuit, în care a fost negată pretinsa tendință a reclamantului de a înjura, precum și o declarație a unui martor prezent la adunarea în cauză din 29 august 2003.

La 6 octombrie 2003, instanței de judecată i s-a solicitat suspendarea executării sancțiunii până la recuperarea reclamantului și până la pronunțarea unei decizii definitive în privința recursului său. La 10 octombrie 2003, această cerere a fost acceptată.

La 4 noiembrie 2003, reclamantul și avocatul său au aflat că, la 23 octombrie 2003, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul lor.

Instanța de judecată s-a limitat la a declara că:

„Decizia instanței de fond este legală și întemeiată. În baza articolului 282/5 (1) al Codului cu privire la contravențiile administrative, [instanța de judecată] ... respinge recursul ...”

Potrivit deciziei, instanța de judecată a audiat avocatul celeilalte părți. Nu a existat nicio mențiune cu privire la prezența reclamantului sau a avocatului acestuia sau vreo mențiune că instanța de judecată i-a informat pe aceștia despre data și locul ședinței de judecată. Potrivit reclamantului, nici el și nici avocatul său nu au fost informați despre ședința de judecată.

Această decizie a fost definitivă. După recuperarea reclamantului, suspendarea executării deciziei din 25 septembrie 2003 a fost anulată la o dată nespecificată, iar reclamantul a fost plasat în detenție pentru a-și ispăși cele două zile rămase din sancțiunea aplicată lui.

B. Dreptul intern relevant

Dreptul și practica interne relevante au fost expuse în hotărârea *Ziliberberg v. Moldova* (nr. 61821/00, §§ 22-25, 1 februarie 2005).

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de inechitatea procesului său.

2. De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 2 al Protocolului nr. 7 la Convenție, de omisiunea statului de a-i garanta un drept de a contesta hotărârea judecătorească.

ÎN DREPT

La 10 ianuarie 2007, Curtea a primit următoarea declarație semnată de părți:

„Traducere
Original: Română

ACORD DE REGLEMENTARE AMIABILĂ

în cauza

CEBAN CONTRA REPUBLICII MOLDOVA

Cererea nr. 21367/04

Chișinău, 10 ianuarie 2007

Prezentul acord de reglementare amiabilă este încheiat în temeiul articolului 13 al Legii cu privire la Agentul Guvernamental (Legea nr. 353-XV) din 28 octombrie 2004, între Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”), reprezentat de Agentul său, dl Vladimir Grosu, pe de o parte, și dl Anatol Ceban („reclamant”), reprezentat de dl Victor Constantinov, pe de altă parte, denumiți în continuare „părți”.

Părțile prezentului acord,

Luând în considerație că pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului se află cauza *Ceban v. Moldova* (cererea nr. 21367/04), în care reclamantul pretinde că autoritățile statului i-ar fi încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (dreptul la un proces echitabil - invocând încălcarea dreptului său la apărare prin necitarea corespunzătoare și respingerea nemotivată a cererii sale de audiere a martorilor apărării), precum și de articolul 2 al Protocolului nr. 7 la Convenție (dreptul la un dublu grad de jurisdicție în materie penală - prin faptul că potrivit legislației naționale examinarea cauzelor de procedură administrativă se efectuează doar de instanța de fond, a cărei decizie poate fi atacată doar cu recurs, și nu cu apel);

Ținând cont de jurisprudența Curții Europene în cauze similare, în special în cauza *Ziliberg v. Moldova*, hotărâre din 1 februarie 2005;

Au convenit asupra celor ce urmează:

1. Guvernul se obligă să acorde reclamantului în vederea reglementării amiabile a acestei cauze suma de EUR 950 (nouă sute cincizeci euro), achitată în lei conform cursului oficial al Băncii Naționale a Moldovei la ziua achitării, în calitate de compensație pentru orice prejudiciu eventual suportat, precum și pentru costuri și cheltuieli de reprezentare, în decurs de trei luni de la data pronunțării deciziei de radiere a cererii nr. 21367/04 (*Ceban v. Moldova*) de pe rolul Curții Europene.

2. Achitarea acestei sume va constitui soluționarea definitivă a acestei cauze.

3. Reclamantul declară pretențiile sale satisfăcute și își va retrage cererea nr. 21367/04 (*Ceban v. Moldova*), depusă la Curtea Europeană și comunicată Guvernului la 18 octombrie 2006.

4. Reclamantul declară că pe viitor nu va mai avea pretenții de ordin material, moral sau de orice altă natură către Guvern pe marginea acestei cauze.

5. Părțile vor informa Curtea Europeană despre existența prezentului acord și vor solicita radierea cauzei de pe rol.

Prezentul acord este întocmit în trei exemplare, toate având aceeași valoare juridică.

Semnat:

Vladimir GROȘU

Agent Guvernamental

Victor CONSTANTINOV

Reprezentant”

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției).

Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și ea urmează să fie radiată de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 21118/03
depusă de Vladimir GROSU și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 13 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl G. BONELLO,
Dl K. TRAJA,
Dl L. GARLICKI,
Dl J. ŠIKUTA,
Dna P. HIRVELĂ, *judecători*¹,
și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 3 aprilie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul acesteia,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamanți,

În urma deliberării, decide următoarele:

¹ Judecătorul Pavlovski, judecătorul ales din partea Republicii Moldova, s-a abținut de la examinarea cauzei (articolul 28 al Regulamentului Curții) după ce aceasta a fost comunicată Guvernului. La 12 martie 2007, Guvernul, în temeiul articolului 29 § 1 (a) al Regulamentului Curții, a informat Curtea că el este de acord să fie numit în locul acestui judecător un alt judecător ales și a lăsat alegerea judecătorului care urma să fie numit la discreția Președintelui Camerei. La aceeași dată, Președintele l-a numit pe judecătorul Šikuta să participe la examinarea cauzei.

ÎN FAPT

Reclamanții, Vladimir, Aurelia, Sergiu, Rodica și Lucia Grosu, sunt cetățeni ai Republicii Moldova, care s-au născut în 1975, 1950, 1973, 1975 și, respectiv, în 1972 și care locuiesc în Chișinău. Ei au fost reprezentați în fața Curții de dl E. Osmochescu, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Pârlog.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Dl Dumitru Grosu este soțul celui de-al doilea reclamant, tatăl primului și celui de-al treilea reclamanți și socrul celui de-al patrulea și al cincilea reclamanți. El a lucrat în calitate de judecător timp de douăzeci și nouă de ani. În anul 1999, el a demisionat din cauza unei boli grave.

Potrivit reclamanților, articolul 33 alin. 2 (b) al Legii nr. 544-XIII prevedea la acea perioadă plata compensațiilor familiei unui judecător în caz de boală a acestuia din urmă.

Prin urmare, reclamanții s-au adresat Ministerului Finanțelor pentru compensații. Ministerul Finanțelor a refuzat să plătească compensații pe motiv că el nu avea bani prevăzuți pentru acest scop.

În anul 2001, reclamanții au intentat o acțiune civilă împotriva Ministerului Finanțelor și a Ministerului Justiției. În acele proceduri, ei au fost reclamanți, iar Ministerul Finanțelor și Ministerul Justiției au fost pârâți.

La 27 februarie 2001, Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamanților și a indicat Ministerului Finanțelor să-i plătească dlui Dumitru Grosu 257,874.15 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a aproximativ 22,466 euro (EUR) la acea dată).

Ministerul Finanțelor a depus apel împotriva acelei hotărâri judecătorești, însă apelul a fost respins la 13 iunie 2001 de către Tribunalul Chișinău.

La 11 aprilie 2002, Curtea de Apel a respins recursul depus de Ministerul Finanțelor, iar hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 27 februarie 2001 a devenit irevocabilă și executorie.

În septembrie 2002, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare la hotărârile Judecătoriei sectorului Centru din 27 februarie 2001, a Tribunalului Chișinău din 13 iunie 2001 și a Curții de Apel din 11 aprilie 2002.

La 9 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat toate hotărârile judecătorești pe motiv că nu exista o legătură causală între boala lui Dumitru Grosu și lucrul său în calitate de judecător. Prin aceeași decizie, Curtea Supremă de Justiție a hotărât în favoarea Ministerului Finanțelor și a respins acțiunea reclamanților.

După comunicarea acestei cauze de către Curte, Agentul Guvernamental a cerut Procuraturii Generale să depună la Curtea Supremă de Justiție o cerere de

revizuire a deciziei acesteia din 9 octombrie 2002. La 6 mai 2004, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 (j) al Codului de procedură civilă.

La 6 octombrie 2004, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului General, a casat toate hotărârile judecătorești anterioare și a dispus rejudecarea cauzei.

Rejudecarea cauzei s-a sfârșit cu decizia Curții Supreme de Justiție din 4 mai 2005, prin care acțiunea reclamanților a fost respinsă.

La 14 martie 2006, primul reclamant a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire la decizia Curții Supreme de Justiție din 4 mai 2005.

La 22 martie 2006, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire depusă de primul reclamant, a casat toate hotărârile judecătorești pronunțate după 11 aprilie 2002 și a încetat procedura în recurs în anulare. Curtea Supremă de Justiție a constatat că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamanților garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a redeschiderii procedurilor care s-a sfârșit cu decizia judecătorească irevocabilă din 11 aprilie 2002. Ea a acordat reclamanților MDL 168,477 (EUR 10,671) cu titlu de dobândă pentru imposibilitatea de a folosi banii, EUR 9,500 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

PRETENȚII

Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de casarea hotărârii judecătorești irevocabile din 27 februarie 2001 ca urmare a recursului în anulare al Procurorului General.

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- (a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau
- (b) litigiul a fost rezolvat; ...”

Articolul 43 al Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„La orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide radierea unei cauze de pe rol în condițiile art. 37 al Convenției. ...”

La 3 mai 2006, reclamantii au informat Curtea despre rezultatul procedurilor, care s-au sfârșit cu încheierea Curții Supreme de Justiție din 22 martie 2006. Deoarece Curtea Supremă de Justiție le-a acordat compensații cu titlu de prejudiciu material și moral, precum și cu titlu de costuri și cheltuieli, ei au cerut Curții să radieze cererea de pe rol.

La 26 iunie 2006, Guvernul a informat Curtea că reclamantilor le-au fost plătite toate sumele indicate în încheierea Curții Supreme de Justiție din 22 martie 2006 și suma de bază indicată în hotărârea judecătorească din 27 februarie 2001. De asemenea, el a trimis Curții chitanțele relevante, care confirmau plățile. El a cerut Curții să radieze cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 § 1 al Convenției.

Având în vedere articolul 37 § 1 (a) și (b) al Convenției, Curtea constată că reclamantii nu mai doresc să-și mențină cererea, deoarece litigiul a fost rezolvat. Mai mult, în conformitate cu articolul 37 § 1 *in fine*, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale care ar cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și ea urmează să fie radiată de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 5505/04
depusă de Hristo HRISTOV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 13 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSCHI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 20 ianuarie 2004,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul acesteia,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Hristo Hristov, este un cetățean al Bulgariei născut în anul 1941 și care locuiește în Sofia. El a fost reprezentat în fața Curții de

dl I. Tsolov, avocat din Vulcănești. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 21 octombrie 1997, reclamantul a fost reținut la vamă în timp ce trecea frontiera Republicii Moldova și a fost acuzat de posesie ilegală de valută străină.

La 18 noiembrie 1997, Judecătoria sectorului Vulcănești a constatat că reclamantul era vinovat de comiterea unei contravenții administrative, l-a amendat cu 18 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 3.85 dolari SUA (USD) la acea dată) și a dispus confiscarea valutei străine aflate în posesia lui în sumă de USD 4,000.

La 15 decembrie 1998, Tribunalul Cahul a admis apelul reclamantului, a casat hotărârea Judecătoriei sectorului Vulcănești din 18 noiembrie 1997 și a încetat procedurile împotriva lui.

Reclamantul a inițiat împotriva Ministerului Finanțelor („Ministerul”) proceduri în vederea restituirii banilor confiscați. La 3 noiembrie 2000, Judecătoria sectorului Vulcănești a obligat ministerul să-i restituie reclamantului banii confiscați în sumă de MDL 49,160.80 (echivalentul a USD 4,000 la acea dată). De asemenea, ea a emis un titlu executor. Ministerul nu a depus apel și hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă și executorie.

La 30 noiembrie și 6 decembrie 2000, Judecătoria sectorului Vulcănești a trimis titlul executor pentru executare executorului judecătorec al Judecătoriei sectorului Râșcani.

După comunicarea acestei cauze Guvernului, la 19 decembrie 2005, reclamantul a primit de la minister MDL 49,160.80.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 3 noiembrie 2000 a fost încălcat dreptul său de acces la o instanță.

De asemenea, reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 3 noiembrie 2000 i-a încălcat dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

La 22 decembrie 2005 și la 2 martie 2006, Curtea a primit de la Guvernul Republicii Moldova două declarații unilaterale. El a informat Curtea că ministrul i-a plătit reclamantului banii acestuia. La 2 februarie 2006 și 11 aprilie 2006,

Curtea a transmis declarațiile Guvernului către reclamant, care a fost invitat să prezinte comentariile sale scrise până la 2 martie 2006 și, respectiv, 23 mai 2006. Deoarece nu a primit niciun răspuns, Curtea, prin două scrisori recomandate din 21 noiembrie 2006, l-a informat pe reclamant și pe avocatul acestuia că termenul limită pentru depunerea observațiilor a expirat și i-a avertizat că, deoarece nu a fost solicitată o extindere a termenului limită, Curtea ar putea decide să radieze cererea de pe rolul său. Reclamantul și avocatul său au primit acele scrisori, însă nu au răspuns.

În lumina celor de mai sus, în conformitate cu articolul 37 § 1 (a) al Convenției, Curtea consideră că reclamantul nu mai dorește să-și mențină cererea. Mai mult, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale care ar cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și ea urmează să fie radiată de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 18678/04
depusă de Galina ROPOTAN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 13 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl S. PAVLOVSCHI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 23 aprilie 2004,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul acesteia,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Galina Ropotan, este un cetățean al Republicii Moldova născut în anul 1950 și care locuiește la Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul a fost angajat al Departamentului Vamal („Departamentul”). La 16 februarie 2002, el a cerut Departamentului să calculeze și să-i plătească pensia la care avea dreptul în conformitate cu legislația. Deoarece a fost refuzat, la o dată nespecificată în anul 2002, el a intentat o acțiune împotriva Departamentului. Printr-o hotărâre din 2 septembrie 2002, Curtea de Apel a admis acțiunea lui și a indicat Departamentului să calculeze și să-i plătească pensia. Departamentul nu a depus recurs și hotărârea a devenit irevocabilă și executorie. La aceeași dată, Curtea de Apel a emis un titlu executoriu. Hotărârea judecătorească nu a fost încă executată.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 2 septembrie 2002, a fost încălcat dreptul său de acces la o instanță.

2. De asemenea, el a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 2 septembrie 2002 i-a încălcat dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

3. Reclamantul a mai declarat că neexecutarea hotărârii judecătorești irevocabile pronunțată în favoarea sa a constituit o încălcare a drepturilor lui garantate de articolele 8 și 14 ale Convenției.

ÎN DREPT

La 9 martie 2005, Curtea a primit observațiile Guvernului cu privire la această cauză. La 6 aprilie 2005, Curtea a transmis aceste observații reclamantului, care a fost invitat să prezinte comentariile sale scrise până la 18 mai 2005. Deoarece nu a primit niciun răspuns, Curtea, printr-o scrisoare recomandată din 8 decembrie 2005, l-a informat pe reclamant că termenul limită pentru depunerea observațiilor a expirat și l-a avertizat că, deoarece nu a fost solicitată o extindere a termenului limită, Curtea ar putea decide să scoată cererea de pe rolul său. Reclamantul a primit această scrisoare, însă nu a răspuns.

În lumina celor de mai sus, în conformitate cu articolul 37 § 1 (a) al Convenției, Curtea consideră că reclamantul nu dorește să-și mai mențină cererea. Mai mult, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale care ar cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și ea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 28209/03

depusă de Iulia CUMATRENCO și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 20 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 15 aprilie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul acesteia,

Având în vedere scrisoarea reclamantului din 26 februarie 2007,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Vasile Cumatrenco, a fost un cetățean al Republicii Moldova va care s-a născut în anul 1949 și care a locuit în Chișinău. La 31 martie 2004, reprezentantul reclamantului a informat Curtea că reclamantul a decedat; el a declarat că succesorii acestuia doresc ca procedurile să continue și a prezentat o procură. Din motive de comoditate, în această decizie se va face referire în continuare la dl Cumatrenco în calitate de reclamant, deși acum văduva sa și copiii săi sunt considerați ca având acest statut (a se vedea, printre altele, *Vocaturò v. Italy*, hotărâre din 24 mai 1991, Seria A nr. 206-C, § 2).

Reclamantul a fost reprezentat în fața Curții de dra Natalia Mardari, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul a fost judecător și fost vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova. În anul 1997, Parlamentul a acceptat demisia sa din cauza problemelor de sănătate, iar la o dată nespecificată el s-a adresat Ministerului Finanțelor pentru o indemnizație de 245,855 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 18,862 euro (EUR) în acea perioadă), așa cum prevede Legea cu privire la statutul judecătorului. Deoarece ministerul a refuzat să se conformeze cererii sale, reclamantul a intentat o acțiune împotriva acestuia din urmă, solicitând plata indemnizației.

La 26 decembrie 2001, Judecătoria sectorului Rîșcani a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat întreaga sumă pretinsă. Ministerul a contestat cu apel această hotărâre judecătorească.

La 8 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău a admis apelul, a casat hotărârea judecătorească din 26 decembrie 2001 și a dispus rejudecarea cauzei de către judecătoria de sector.

La 18 iunie 2002, Judecătoria sectorului Rîșcani a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat MDL 245,855. Ministerul nu a depus apel și, după cincisprezece zile, hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă și executorie.

Ca urmare a unei cereri a Ministerului Finanțelor, la 6 septembrie 2002, Procurorul General a depus recurs în anulare la hotărârea judecătorească irevocabilă din 18 iunie 2002.

În timpul procedurilor în fața Curții Supreme de Justiție, reclamantul a contestat componența completului de judecători care urma să examineze cauza sa, pe motiv că toți cei trei judecători i-au fost direct subordonați lui și ar fi putut avea o anumită animozitate față de el, în calitate de fostul lor superior. Cererea sa a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 16 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat hotărârea Judecătoriei sectorului Rîșcani din 18 iunie 2002. Reclamantul a pretins că el nu a fost prezent în ședință.

La 4 martie 2004, reclamantul a decedat (a se vedea mai sus).

După comunicarea cauzei de către Curte, Agentul Guvernamental a cerut Procurorului General să depună o cerere la Curtea Supremă de Justiție în vederea casării deciziei acesteia din 16 octombrie 2002 și să înceteze procedura în recurs în anulare. El a considerat că casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea reclamantului în urma recursului în anulare a constituit o încălcare a drepturilor acestuia garantate de Convenție.

La 18 aprilie 2005, Procurorul General s-a conformat cererii Agentului Guvernamental. El a depus o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 (j) al Codului de procedură civilă. Printr-o încheiere din 8 iunie 2005, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului General, a casat decizia sa din 16 octombrie 2002 și a încetat procedura în recurs în anulare.

La 15 februarie 2007, reclamantul a depus o cerere la Curtea Supremă de Justiție, cerând emiterea unei hotărâri judecătorești suplimentare la cea din 8 iunie 2005. În special, el a cerut plata compensațiilor pentru pretinsa încălcare a drepturilor lui garantate de Convenție.

La 21 februarie 2007, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea sa și a constatat că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a casării hotărârii irevocabile a Judecătoriei sectorului Rîșcani din 18 iunie 2002. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție i-a acordat MDL 124,566.65 (EUR 7,459.08 la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul material suferit ca urmare a imposibilității de a-și folosi banii, EUR 4,850 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 950 cu titlu de costuri și cheltuieli, inclusiv onorariile reprezentantului reclamantului în fața Curții.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de casarea hotărârii judecătorești irevocabile din 18 iunie 2002, ca urmare a recursului în anulare al Procurorului General. De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1, că procedurile în recurs în anulare în fața Curții Supreme de Justiție din 16 octombrie 2002 au fost inechitabile, deoarece contestarea imparțialității completului de judecători a fost respinsă. *In fine*, reclamantul a declarat că el nu a fost prezent în ședința Curții Supreme de Justiție din 16 octombrie 2002.

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- (a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau
- (b) litigiul a fost rezolvat; ...”

Articolul 43 § 1 al Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„La orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide radierea unei cauze de pe rol în condițiile art. 37 al Convenției.”

La 26 februarie 2007, Guvernul a informat Curtea despre rezultatul procedurilor, care s-au sfârșit cu încheierea Curții Supreme de Justiție din 21 februarie 2007. Guvernul a considerat că, deoarece reclamantului i-a fost acordată o reparație adecvată, el nu mai poate pretinde că este „victimă”. El a cerut Curții să respingă pretențiile reclamantului ca fiind vădit nefondate în sensul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

La 26 februarie 2007, reclamantul, de asemenea, a informat Curtea despre rezultatul procedurilor, care s-au sfârșit cu încheierea Curții Supreme de Justiție din 21 februarie 2007. Deoarece Curtea Supremă de Justiție i-a acordat o reparație adecvată pentru violarea Convenției, el a cerut Curții să radieze cererea de pe rol.

Având în vedere articolul 37 § 1 (a) și (b) al Convenției și faptul că reclamantului i-a fost acordată o reparație adecvată de către instanțele de judecată naționale, Curtea notează că el nu mai dorește să-și mențină cererea. Mai mult, în conformitate cu articolul 37 § 1 *in fine*, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoloalele sale care ar cere continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 (a) și (b) al Convenției și articolul 43 al Regulamentului Curții). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și ea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 28412/03
depusă de Rodica GURANDA
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 20 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 15 aprilie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul acesteia,

Având în vedere scrisoarea reclamantilor din 26 februarie 2007,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, dra Rodica Guranda și dna Pelaghia Guranda, sunt doi cetățeni ai Republicii Moldova care s-au născut în 1981 și, respectiv, în 1948 și care locuiesc în Chișinău. Reclamanții au fost reprezentați în fața Curții de dra Natalia Mardari, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamanții sunt fiica și soția defunctului Alexandru Guranda, care a fost judecător la Tribunalul Chișinău. El a decedat în ianuarie 2001.

După decesul său, reclamanții s-au adresat Ministerului Finanțelor pentru o indemnizație în mărime de 238,486 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 20,771 euro (EUR) la acea perioadă), așa cum prevede Legea cu privire la statutul judecătorului. Deoarece ministerul a refuzat să le îndeplinească cererea, reclamanții au intentat o acțiune împotriva acestuia, solicitând plata indemnizației.

La 8 noiembrie 2001, Judecătoria sectorului Buiucani a hotărât în favoarea reclamanților și le-a acordat întreaga sumă pretinsă.

La 12 februarie și 16 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău și, respectiv, Curtea de Apel au respins apelul și, respectiv, recursul ministerului. Decizia Curții de Apel a devenit irevocabilă și executorie.

La o dată nespecificată, după pronunțarea hotărârii judecătorești irevocabile, ministerul a executat-o parțial și le-a plătit reclamanților MDL 185,322 (EUR 16,092 în acea perioadă).

Ca urmare a cererii Ministerului Finanțelor, la 16 septembrie 2002, Procurorul General a depus recurs în anulare la decizia irevocabilă din 16 aprilie 2002.

La 16 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat decizia judecătorească irevocabilă în favoarea reclamanților. Deși Curtea Supremă de Justiție a respins acțiunea reclamanților, ea a menționat în decizia sa că suma care a fost deja plătită reclamanților nu urmează a fi restituită.

După comunicarea cauzei de către Curte, Agentul Governamental a cerut Procurorului General să depună o cerere la Curtea Supremă de Justiție în vederea casării deciziei acesteia din 16 octombrie 2002 și să înceteze procedura în recurs în anulare. El a considerat că casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea reclamanților în urma recursului în anulare a constituit o încălcare a drepturilor lor garantate de Convenție.

La o dată nespecificată în anul 2005, Procurorul General s-a conformat cererii Agentului Governamental și a depus o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 (j) al Codului de procedură civilă. Printr-o decizie din 16 noiembrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului

General, a casat decizia sa din 16 octombrie 2002 și a încetat procedura în recurs în anulare.

La 15 februarie 2007, reclamanții au depus o cerere la Curtea Supremă de Justiție, cerând adoptarea unei decizii judecătorești suplimentare la cea din 16 noiembrie 2005. În special, ei au cerut plata compensațiilor pentru pretinsa încălcare a drepturilor lor garantate de Convenție.

La 21 februarie 2007, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea lor și a constatat că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamanților garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a casării deciziei irevocabile a Curții de Apel din 16 aprilie 2002. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție le-a acordat MDL 38,455.76 (EUR 2,302.74 la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul material suferit ca urmare a imposibilității lor de a-și folosi banii, EUR 4,400 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 804 cu titlu de costuri și cheltuieli, inclusiv onorariul reprezentantului reclamanților în fața Curții.

PRETENȚII

Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de casarea hotărârii judecătorești irevocabile din 16 aprilie 2002, ca urmare a recursului în anulare al Procurorului General. De asemenea, ei s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1, că în decizia sa din 16 octombrie 2002 Curtea Supremă de Justiție a comis numeroase erori la aprecierea faptelor cauzei.

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- (a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau
- (b) litigiul a fost rezolvat; ...”

Articolul 43 al Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„La orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide radierea unei cauze de pe rol în condițiile art. 37 al Convenției. ...”

La 26 februarie 2007, Guvernul a informat Curtea despre rezultatul procedurilor, care s-au sfârșit cu decizia Curții Supreme de Justiție din 21 februarie 2007. Guvernul a considerat că, deoarece reclamantilor le-a fost acordată o reparație adecvată, ei nu mai puteau pretinde că sunt „victime”. El a cerut Curții să respingă pretențiile reclamantilor ca fiind vădit nefondate în sensul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

La 26 februarie 2007, și reclamantii au informat Curtea despre rezultatul procedurilor, care s-au sfârșit cu decizia Curții Supreme de Justiție din 21 februarie 2007. Deoarece Curtea Supremă de Justiție le-a acordat o reparație adecvată pentru violarea Convenției, ei au cerut Curții să scoată cererea de pe rol.

Având în vedere articolul 37 § 1 (a) și (b) al Convenției și faptul că reclamantilor le-a fost acordată o reparație adecvată de către instanțele de judecată naționale, Curtea notează că ei nu mai doresc să-și mențină cererea. Mai mult, în conformitate cu articolul 37 § 1 *in fine*, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale care ar cere continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 (a) și (b) al Convenției și articolul 43 al Regulamentului Curții). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și ea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 41790/02
depusă de Claudia NESTOR
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 27 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 12 noiembrie 2002,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarațiile formale ale părților prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Claudia Nestor, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1952 și care locuiește în Strășeni. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl V. Nagacevschi, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În anul 1999, reclamantul a fost învinuit de săvârșirea unui furt, însă, la 12 aprilie 2000, Curtea de Apel l-a achitat.

Reclamantul a intentat o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor (Ministerul), solicitând compensații pentru prejudiciul material și moral cauzat de urmărirea lui penală ilegală.

La 15 septembrie 2000, Judecătoria sectorului Strășeni a decis în favoarea lui și i-a acordat 1,149 lei moldovenești (MDL, echivalentul a 106.91 euro (EUR) la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul material și MDL 50,000 (EUR 4,652.42 la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral. Ambele părți au depus apel.

La 13 decembrie 2000, Tribunalul Chișinău a admis în parte apelul reclamantului și a majorat până la MDL 75,000 (EUR 6,903.6 la acea dată) compensația acordată cu titlu de prejudiciu moral, cu menținerea compensației acordate cu titlu de prejudiciu material. Recursul Ministerului a fost respins prin decizia irevocabilă a Curții de Apel din 20 martie 2001.

În perioada anilor 2001-2002, reclamantul a adresat executorului judecătoresc și Ministerului Justiției câteva cereri privind executarea deciziei din 20 martie 2001, însă fără succes.

La 4 aprilie 2002, la cererea Ministerului, adjunctul Procurorului General a depus recurs în anulare la decizia irevocabilă din 20 martie 2001.

La 19 iunie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului și a casat decizia sus-menționată. Curtea Supremă a adoptat o nouă hotărâre prin care a redus compensația acordată cu titlu de prejudiciu moral până la MDL 5,000 (EUR 381.41 la acea dată).

La 14 aprilie 2003, hotărârea judecătorească din 19 iunie 2002 a fost executată.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de neexecutarea hotărârii judecătorești irevocabile a Curții de Apel din 20 martie 2001.

De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de casarea de către Curtea Supremă de Justiție a hotărârii judecătorești irevocabile din 20 martie 2001 în urma recursului în anulare depus de adjunctul Procurorului General.

În final, reclamantul a susținut că judecarea recursului în anulare de către Curtea Supremă de Justiție la 19 iunie 2002 a fost inechitabilă, deoarece a avut loc violarea principiului „egalității armelor”.

ÎN DREPT

La 5 martie 2007, Guvernul a informat Curtea că, la 2 martie 2007, părțile au semnat un acord de reglementare amiabilă a cauzei. El a prezentat Curții o copie a acordului, prin care Guvernul a recunoscut că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de Convenție și și-a asumat obligația să-i plătească, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, EUR 9,100 pentru orice prejudiciu cauzat reclamantului. Guvernul a solicitat Curții să scoată cererea de pe rol.

La 6 martie 2007, și reclamantul a informat Curtea despre semnarea de către părți a acordului de reglementare amiabilă a cauzei în condițiile sus-menționate și că el nu mai dorea să mențină cererea.

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului, așa cum aceasta este definită prin Convenție și Protocoalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 67517/01
depusă de Alexandru VOLGHIN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 27 martie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. Early, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 14 decembrie 2000,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarațiile formale ale părților prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Alexandru Volghin, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1961 și care locuiește în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul este avocat și membru al Baroului Avocaților din Republica Moldova. La 10 octombrie 1998, poliția a efectuat o percheziție la domiciliul unuia dintre clienții săi. Reclamantul a protestat împotriva unor acte procedurale, pretinse ilegale, și poliția l-a învinuit de comiterea unei contravenții administrative. El a fost reținut pentru aproximativ treisprezece ore. Printr-o hotărâre irevocabilă din 13 octombrie 1998, Judecătoria sectorului Bălți l-a achitat.

La 25 decembrie 1998, reclamantul a intentat o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor (Ministerul), pretinzând plata unei compensații de 650,000 lei moldovenești (MDL, echivalentul a 63,286 euro (EUR) la acea dată) pentru prejudiciul moral suferit ca rezultat al detenției sale de către poliție, pretinsă ilegală.

La 26 aprilie 1999, Judecătoria sectorului Ciocana a decis în favoarea lui și i-a acordat MDL 60,000 (EUR 5,841). Ambele părți au depus apel.

La 29 iunie 1999, Tribunalul Chișinău a respins apelurile și a menținut hotărârea judecătorească din 26 aprilie 1999. Ambele părți au depus recurs.

Printr-o decizie irevocabilă din 15 februarie 2000, Curtea de Apel a respins recursurile înaintate și a menținut hotărârea primei și decizia celei de-a doua instanțe.

În iunie 2000, Procurorul General a depus recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție la hotărârea judecătorească irevocabilă pronunțată în favoarea reclamantului și a solicitat redeschiderea procedurilor.

La 5 iulie 2000, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General, a casat hotărârea judecătorească irevocabilă și a redus suma acordată cu titlu de prejudiciu moral până la MDL 5,000 (EUR 422).

După comunicarea acestei cauze Guvernului, la 5 iulie 2004, reclamantul a primit MDL 5,000 de la Minister. La 19 ianuarie 2005, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia sa din 5 iulie 2000 și a încetat procedura în recurs în anulare. Curtea Supremă de Justiție a menținut hotărârea prin care reclamantului i s-a acordat MDL 60,000 și, la 18 aprilie 2005, acesta a primit de la Minister suma de MDL 55,000.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 5 § 5 al Convenției de imposibilitatea de a primi compensații pentru detenția sa ilegală.

De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de casarea de către Curtea Supremă de Justiție a hotărârii judecătorești irevocabile din 15 februarie 2000 în urma recursului în anulare depus de Procurorul General.

ÎN DREPT

La 14 februarie 2007, Guvernul a informat Curtea că, la 13 februarie 2007, părțile au semnat un acord de reglementare amiabilă a cauzei. El a prezentat Curții o copie a acordului, prin care Guvernul a recunoscut că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de Convenție și și-a asumat obligația să-i plătească, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, suma de EUR 4,000 pentru orice prejudiciu cauzat reclamantului. În schimb, reclamantul s-a angajat să ceară Curții scoaterea cererii de pe rol. Guvernul a solicitat Curții să scoată această cerere de pe rol.

La 20 februarie 2007, și reclamantul a informat Curtea că părțile au semnat un acord de reglementare amiabilă în condițiile sus-menționate și că el nu mai dorea să mențină cererea.

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 10722/02
depusă de Leonid BOXAN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 10 mai 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 14 noiembrie 2001,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarația cu privire la reglementarea amiabilă din 26 mai 2005 primită de la părți,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul s-a născut în anul 1916 și locuiește în Chișinău.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul și tatăl său au fost victime ale represiunilor politice în timpul regimului sovietic. La începutul anilor 1990, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o lege care permitea victimelor represiunilor sovietice să-și revendice proprietățile confiscate.

În anul 1999, reclamantul a cerut restituirea casei părinților săi, însă consiliul local a respins această cerere.

Reclamantul a intentat o acțiune judiciară împotriva consiliului local privind refuzul ultimului de a restitui casa părinților săi.

La 30 septembrie 1999, Tribunalul Chișinău a hotărât în favoarea reclamantului. El a recunoscut dreptul de proprietate al acestuia asupra a două din cele patru apartamente din casă și a obligat consiliul local să evacueze chiriașii și să le acorde alte apartamente. La 1 august 2000, Curtea de Apel a menținut această hotărâre judecătorească. La 20 decembrie 2000, Curtea Supremă de Justiție, de asemenea, a menținut această hotărâre judecătorească. Hotărârea în cauză a devenit irevocabilă și executorie.

Reclamantul a obținut un titlu executoriu pe care executorul judecătoresc nu l-a executat.

Reclamantul a depus la consiliul local cel puțin patru cereri scrise, solicitând executarea hotărârii judecătorești din 30 septembrie 1999. Consiliul local a răspuns de fiecare dată că nu avea posibilitatea s-o execute din cauza lipsei de fonduri și a spațiului locativ alternativ pentru chiriașii apartamentelor.

Reclamantul a depus cel puțin trei cereri scrise executorului judecătoresc de la Judecătoria sectorului Centru, solicitându-i executarea hotărârii judecătorești din 30 septembrie 1999 (și anume la 10 ianuarie, 6 noiembrie 2001 și 27 mai 2002).

La 5 iulie 2002, Departamentul de Executare a Deciziilor Judiciare al Ministerului Justiției a răspuns printr-o scrisoare că hotărârea judecătorească din 30 septembrie 1999 nu putea fi executată din cauza lipsei spațiului locativ alternativ pentru chiriașii apartamentelor.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de neexecutarea hotărârii judecătorești din 30 septembrie 1999, considerând că a fost încălcat dreptul său la o instanță, care să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil.

2. Reclamantul a mai pretins că, din cauza neexecutării hotărârii judecătorești din 30 septembrie 1999, el nu a putut dispune de bunurile sale și, prin urmare, dreptul său la proprietate, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, a fost încălcat.

PROCEDURA

La 11 mai 2004, Curtea a invitat Guvernul să prezinte observațiile sale scrise pe marginea cererii.

Printr-o scrisoare din 1 iulie 2005, reclamantul a informat Curtea despre acordul de reglementare amiabilă semnat de el cu consiliul local la 26 mai 2005 și confirmat la aceeași dată de către o instanță judecătorească. Reclamantul a acționat la recomandarea avocatului său.

Textul acordului prezentat de părți includea următoarele clauze:

„Conform prezentei tranzacții:

Leonid Boxan refuză de la executarea titlului executoriu nr. 2/137 din 30 septembrie 1999 și, implicit, a hotărârii Tribunalului Chișinău din 30 septembrie 1999, privind restituirea apartamentelor nr. 3 și 4 din casa de pe strada Anton Crihan, 13, Chișinău și evacuarea din aceste apartamente a locatarilor cu acordarea altui spațiu locativ. De asemenea, Leonid Boxan refuză la pretențiile materiale, inclusiv în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, privind repararea prejudiciului cauzat în urma executării tardive a hotărârii judecătorești.

Primăria Chișinău, la rândul său, va transfera în contul dlui Leonid Boxan suma de USD 55,000 (cincizeci și cinci mii dolari SUA), bani ce au fost alocați prin decizia Consiliului municipal Chișinău din 17 martie 2005 pentru schimbarea modului de executare a hotărârii judecătorești și încheierea tranzacției amiabile.

...

Efectele și consecințele încheierii tranzacției de împăcare ambele părți le cunosc.”

După ce a primit suma prevăzută în acord, prin scrisoarea sa din 1 iulie 2005, reclamantul și-a retras pretențiile sale privind repararea prejudiciului material. Totuși, el a pretins că acordul nu se referea la repararea prejudiciului moral sau la costuri și cheltuieli, chestiuni care trebuiau să fie decise de Curte.

Guvernul a susținut că, în urma încheierii acordului de reglementare amiabilă cu reclamantul și plata sumei prevăzute în acesta, reclamantul și-a pierdut calitatea de victimă în ceea ce privește încălcarea drepturilor lui. El a solicitat Curții să scoată cererea de pe rol.

ÎN DREPT

Curtea reamintește că articolul 37 al Convenției prevede că ea poate hotărî, la orice stadiu al procedurii, scoaterea de pe rol a unei cereri, atunci când cir-

cumstanțele permit să se tragă una din concluziile specificate la literele (a), (b) sau (c) ale paragrafului 1 al acestui articol. Articolul 37 § 1 (c) dă dreptul Curții să scoată o cerere de pe rol:

„pentru orice alt motiv, constatat de Curte, care nu mai justifică continuarea examinării cererii.”

Articolul 37 § 1 *in fine* prevede următoarele:

„Totuși, Curtea continuă examinarea cererii dacă respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin Protocoalele sale o cere.”

Curtea notează că reclamantul, acționând la recomandarea avocatului său, a fost de acord să soluționeze pretențiile sale prin plata sumei de USD 55,000, semnând în acest sens un acord. Cu toate acestea, ulterior, el a refuzat să respecte prevederile acordului, pe care le-a interpretat că nu reprezintă o reglementare definitivă a cauzei, ci doar o reglementare cu privire la prejudiciul material.

Guvernul a declarat că termenul de „pretenții materiale” era interpretat, de regulă, în sens larg și includea orice pretenții de compensare, și nu doar „prejudiciul material” în sensul articolului 41 al Convenției. Mai mult, aceste „pretenții materiale” se bazau, potrivit acordului, pe „prejudiciul cauzat”, care nu specifica că era vorba doar de „prejudiciul material”.

Curtea consideră că acordul, care a făcut expres referire la procedura din fața Curții, este suficient de clar pentru a fi considerat ca incluzând o reglementare definitivă și integrală a cauzei. Mai mult, reclamantul a fost reprezentat de către avocatul său și era pe deplin conștient de consecințele semnării acordului de reglementare amiabilă. În final, în lumina circumstanțelor cauzei, suma de bani asupra căreia s-a convenit pare a fi rezonabilă.

În aceste circumstanțe, Curtea consideră că nu mai este justificată continuarea examinării cererii în conformitate cu articolul 37 § 1 (c) al Convenției (a se vedea *Paritchi v. Moldova* (dec.), nr. 54396/00, 1 martie 2005). Ea este convinsă că, ținând cont de acordul la care s-a ajuns, respectarea drepturilor omului nu cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, cauza urmează a fi scoasă de pe rol, iar articolul 29 § 3 nu mai este aplicabil acestei cauze.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 940/04
depusă de Anatolii PODGORODEȚCHI
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 29 mai 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSCHI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judecători*,

și dna F. ARACI, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 19 decembrie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarațiile formale ale părților prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Anatolii Podgorodețchi, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1957 și care locuiește în Criuleni. El a fost reprezentat în

fața Curții de către dl A. Chitic, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Printr-o hotărâre definitivă din 18 august 1997, Judecătoria sectorului Centru a obligat Ministerul Afacerilor Interne să plătească reclamantului 1,407 lei moldovenești (echivalentul a 306 euro (EUR) la acea dată). Părțile nu au depus apel și, după cincisprezece zile, hotărârea a devenit irevocabilă și executorie.

După comunicarea acestei cauze Guvernului, la 18 noiembrie 2005, hotărârea a fost executată.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de executarea întârziată a hotărârii definitive a Judecătoriei sectorului Centru din 18 august 1997.

El a mai pretins că executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 18 august 1997 a încălcat dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

La 25 și 28 aprilie 2007, Curtea a primit de la părți două declarații, conform cărora, în vederea reglementării amiabile a acestei cauze, Guvernul s-a obligat să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, EUR 2,300 pentru orice prejudiciu cauzat reclamantului. În schimb, reclamantul a acceptat propunerea și a renunțat la orice alte pretenții împotriva Republicii Moldova în ceea ce privește faptele care au generat această cerere.

Curtea ia notă de declarațiile semnate de părți. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Fatoș ARACI
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 28096/03
depusă de S.C. CARTEA și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 29 mai 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI L. GARLICKI,

DI J. ŠIKUTA,

Dra P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dna F. ARACI, *Grefier adjunct al Secțiunii*

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 22 aprilie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Primul reclamant, S.A. Cartea („compania”), este o companie de naționalitate din Republica Moldova. El este reprezentat de directorul său executiv, dl Eugen Popic. Ceilalți reclamanți sunt Eugen Popic – directorul executiv și un acționar al companiei; S.R.L. Libris – un acționar al companiei, reprezentat, de asemenea, de către Eugen Popic; Irina Popic – un acționar al companiei; și S.A. Spirit Ardent – un acționar al companiei, reprezentat de Irina Popic. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

La baza acestei cereri a fost un litigiu apărut între reclamanți și un grup minoritar de acționari ai companiei privind drepturile de proprietate asupra unei librării din Chișinău.

Litigiul s-a încheiat cu adoptarea hotărârii judecătorești irevocabile a Curții Supreme de Justiție din 21 aprilie 2004, prin care s-a decis în favoarea grupului minoritar de acționari.

PRETENȚII

Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de inechitatea procedurilor și, în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de încălcarea drepturilor lor de proprietate ca urmare a acelor proceduri.

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau
- b) litigiul a fost rezolvat; ...”

Articolul 43 al Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri, în conformitate cu articolul 37 al Convenției. ...”

La 16 decembrie 2005, Curtea a comunicat Guvernului cererea. La 10 martie 2006, Curtea a primit o scrisoare de la Eugen Popic, prin care acesta informa

Curtea că reclamanții pe care îi reprezenta nu mai doreau să continue procedurile în fața ei, deoarece cauza a fost rezolvată la nivel național.

Printr-o scrisoare recomandată din 12 iunie 2006, Curtea a solicitat lui Eugen Popic să-i expedieze documentele relevante privind rezolvarea la nivel național a cauzei; totuși, ea nu a primit niciun răspuns.

La 7 martie 2007, Curtea a solicitat Irinei Popic să o informeze dacă reclamanții pe care ea îi reprezenta mai doreau să-și mențină cererea.

La 3 mai 2007, dra Irina Popic a informat Curtea că cauza a fost rezolvată la nivel național și că nici ea, nici reclamanții reprezentați de ea nu mai doreau să mențină cererea.

În lumina celor de mai sus și în conformitate cu articolul 37 § 1 (a) al Convenției, Curtea consideră că reclamanții nu mai doresc să mențină cererea lor. Prin urmare, în conformitate cu articolul 37 § 1 *in fine*, Curtea constată că nu există circumstanțe speciale privind respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și de Protocoalele sale care ar cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, cauza urmează a fi scoasă de pe rol, iar articolul 29 § 3 nu mai este aplicabil acestei cauze.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

Fatoș ARACI
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 3870/05
depusă de Ion SAMOTIUC
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 5 iunie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

Dra L. MIJOVIĆ,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 23 decembrie 2004,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarațiile formale ale părților prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Ion Samotiuc, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1944 și care locuiește în Edineț. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În anul 1949, reclamantul și familia sa au fost supuși persecuțiilor din partea autorităților comuniste. Fără a fi judecați, proprietatea lor a fost confiscată și ei au fost exilați în Kurgan (Federația Rusă) în vagoane pentru vite. Ei au fost obligați să lucreze în condiții inumane 12-16 ore pe zi, fără zile de odihnă.

În anul 1958, ei au fost eliberați, iar în anul 1989 - reabilitați.

La o dată nespecificată în anul 2003, reclamantul a intentat o acțiune judiciară împotriva Direcției de finanțe Edineț, solicitând compensații pentru proprietatea confiscată.

La 25 septembrie 2003, Judecătoria Edineț a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat Ministerului Finanțelor să-i plătească reclamantului 30,000 lei moldovenești (MDL, echivalentul a 1,950 euro (EUR) la acea dată). Hotărârea nu a fost contestată și, după cincisprezece zile, a devenit irevocabilă și executorie.

La 22 iunie 2004, reclamantul s-a plâns Ministerului Justiției de neexecutarea hotărârii judecătorești din 25 septembrie 2003.

Hotărârea nu a fost executată nici până în prezent.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de încălcarea dreptului său de acces la o instanță în urma neexecutării hotărârii din 25 septembrie 2003.

2. De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 4 al Convenției, de supunerea lui la muncă forțată.

3. În continuare, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției, de detenția sa ilegală între 1949 și 1958.

4. El a mai formulat o pretenție în temeiul articolului 7 al Convenției în urma condamnării sale ilegale în anul 1949.

5. De asemenea, el a invocat articolul 3 al Protocolului nr. 4 la Convenție, susținând că a fost expulzat forțat din Moldova în anul 1949.

6. În final, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 3 al Protocolului nr. 7 la Convenție, de neacordarea compensațiilor pentru condamnarea lui ilegală.

ÎN DREPT

La 10 aprilie și 8 mai 2007, Curtea a primit de la părți două declarații conform cărora, în vederea reglementării amiabile a acestei cauze, Guvernul s-a obligat să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, MDL 30,000 și EUR 1,530. În schimb, reclamantul a acceptat propunerea și a renunțat la orice alte pretenții împotriva Republicii Moldova în ceea ce privește faptele care au generat această cerere.

Curtea ia notă de declarațiile semnate de părți. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoloalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 28495/03
depusă de Totraz SOSKIEV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 5 iunie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 21 iulie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarațiile formale ale părților prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Totraz Soskiev, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1948 și care locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl V. Nagacevschi, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 14 noiembrie 2000, reclamantul a fost reținut de Serviciul de Informație și Securitate („SIS”) și plasat în izolatorul de detenție provizorie al acestuia. Reclamantul pretinde că nu a fost înaintată nicio învinuire împotriva lui. El a fost eliberat la 16 noiembrie 2000, după ce, potrivit lui, el a fost supus unui tratament inuman și degradant.

Reclamantul a intentat o acțiune judiciară împotriva Ministerului Finanțelor și SIS, solicitând compensații pentru prejudicial moral cauzat prin detenția sa ilegală.

La 9 iulie 2001, Judecătoria sectorului Buiucani a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat 250,000 lei moldovenești (MDL), (echivalentul a 19,464 euro (EUR) la acea dată). Părțile au depus apel și, printr-o decizie din 19 noiembrie 2001, Tribunalul Chișinău a admis apelurile, a casat hotărârea din 9 iulie 2001 și a dispus reexaminarea cauzei de către prima instanță.

La 3 iunie 2002, Judecătoria sectorului Buiucani a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat MDL 250,000 pentru compensarea prejudiciului moral și MDL 7,500 (EUR 584 la acea dată) pentru asistență judiciară. Părțile au depus apel.

La 18 septembrie 2002, Tribunalul Chișinău a respins apelul reclamantului și a admis apelurile părților. Instanța a redus suma compensațiilor pentru prejudiciul moral la MDL 150,000 (EUR 11,457) și pentru asistența judiciară la MDL 5,000 (EUR 382). Părțile au depus recurs.

Printr-o decizie irevocabilă din 26 decembrie 2002, Curtea de Apel a admis recursul părților și a redus suma prejudiciului moral la MDL 50,000 (EUR 3,493).

La cererea SIS, la 12 februarie 2003, Procurorul General a depus recurs în anulare la hotărârea judecătorească irevocabilă din 26 decembrie 2002 și a solicitat reducerea sumei prejudiciului.

La 2 aprilie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat hotărârea judecătorească irevocabilă pronunțată în favoarea reclamantului. Curtea Supremă de Justiție a adoptat o nouă hotărâre prin care a redus suma compensațiilor pentru prejudiciul moral la MDL 10,000 (EUR 630 la acea dată) și pentru asistența judiciară la MDL 1,500 (EUR 94 la acea dată).

După comunicarea cauzei de către Curte, Agentul Governamental a solicitat Procurorului General să depună o cerere la Curtea Supremă de Justiție în vederea casării deciziei acesteia din 2 aprilie 2003 și încetării procedurilor în recurs în anulare. El a susținut că casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea reclamantului ca urmare a procedurilor de anulare a încălcat drepturile acestuia prevăzute de Convenție.

La 26 octombrie 2004, adjunctul Procurorului General s-a conformat cererii Agentului Governamental. El a depus o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 (j) al Codului de procedură civilă și a declarat că reclamantul și Guvernul intenționau să încheie un acord de reglementare amiabilă.

Printr-o încheiere din 2 martie 2005, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea de revizuire depusă de adjunctul Procurorului General pe motiv că acesta nu a prezentat nicio probă cu privire la pretinsa reglementare amiabilă.

PRETENȚII

În cererea sa inițială, reclamantul s-a plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolele 3, 5 § 1 și 6 § 1 ale Convenției (pretinsul tratament inuman, detenția ilegală, durata procedurilor, nemotivarea hotărârilor judecătorești și parțialitatea judecătorilor Curții Supreme de Justiție în procedurile din 2 aprilie 2003). Totuși, ulterior, reclamantul a informat Curtea că el nu mai dorea să mențină aceste pretenții.

De asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de casarea de către Curtea Supremă de Justiție a hotărârii judecătorești irevocabile din 26 decembrie 2002 ca urmare a recursului în anulare depus de Procurorul General.

ÎN DREPT

La 4 mai 2007, Guvernul a informat Curtea că, la 4 mai 2007, părțile au semnat un acord de reglementare amiabilă. El a prezentat Curții o copie a acordului, prin care Guvernul a recunoscut că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de Convenție și s-a obligat să-i plătească acestuia, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, EUR 4,500 cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,500 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 700 cu titlu de costuri și cheltuieli. Guvernul a solicitat Curții să scoată cererea de pe rol.

La 12 mai 2007, și reclamantul a informat Curtea despre semnarea de către părți a acordului de reglementare amiabilă în baza condițiilor sus-menționate și că el nu mai dorea să mențină cererea.

Curtea ia notă de acordul de reglementare amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 251/05
depusă de Ilarion CRECIUN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 12 iunie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 26 noiembrie 2004,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarațiile formale ale părților prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Ilarion Creciu, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1938 și care locuiește în Trinca. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În anul 1949, reclamantul și familia sa au fost deportați de către autoritățile sovietice. Toate bunurile familiei au fost confiscate de către stat.

La 8 decembrie 1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1225-XII „privind reabilitarea victimelor represiunilor politice săvârșite de regimul comunist totalitar de ocupație”. Legea a permis victimelor represiunilor sovietice să revendice proprietățile lor confiscate sau naționalizate.

La o dată necunoscută, reclamantul a cerut compensații pentru proprietatea confiscată de la familia sa. La 10 septembrie 2003, Judecătoria Edineț a hotărât în favoarea lui și i-a acordat 41,175 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 2,688 euro (EUR) la acea dată), sumă care urma a fi plătită de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor. Hotărârea judecătorească nu a fost contestată și ea a devenit irevocabilă și executorie 15 zile mai târziu.

La 22 decembrie 2003, reclamantul a cerut Departamentului de Executare a Deciziilor Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției („Departamentul”) să execute hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea sa. La 23 decembrie 2003, Departamentul a răspuns reclamantului că acesta trebuia să depună originalul titlului executoriu.

Potrivit reclamantului, el a cerut Judecătoriei Edineț eliberarea unui astfel de titlu, însă i s-a spus că nu era nevoie de aceasta, deoarece instanța va trimite titlul direct Departamentului.

La 27 iulie 2005, Judecătoria Edineț a adoptat o altă hotărâre pe aceeași chestiune în procedurile între aceleași părți. Ca și în procedurile din anul 2003, instanța a acordat reclamantului aceeași sumă (MDL 41,175) cu titlu de compensație pentru proprietatea confiscată de la familia sa.

Hotărârea din 10 septembrie 2003 nu a fost executată nici până în prezent.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolelor 5 și 6 ale Convenției și în temeiul articolelor nespecificate ale Protocoalelor nr. 1 și nr. 7 la Convenție, de evenimentele de mai sus.

ÎN DREPT

La 22 martie și 2 mai 2007, părțile au prezentat Curții declarațiile semnate, prin care a fost acceptat acordul de reglementare amiabilă a cauzei, în conformitate cu care Guvernul și-a asumat obligația să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, EUR 5,188 pentru orice prejudiciu cauzat reclamantului și orice costuri și cheltuieli angajate de el în cadrul procedurilor în fața Curții. Părțile au declarat că acordul a constituit o reglementare definitivă a cauzei și au solicitat Curții să scoată cererea de pe rol.

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 41244/04
depusă de Ion MARDEASOV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 19 iunie 2007, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl S. PAVLOVSCHI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 11 octombrie 2004,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia,

Având în vedere declarațiile formale ale părților prin care a fost acceptată reglementarea amiabilă a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Ion Mardeasov, este un cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1973 și care locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl V. Pelin, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vladimir Grosu.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În anul 1999, reclamantul a fost învinuit de comiterea unei infracțiuni militare și încarcerat timp de două luni. Totuși, mai târziu el a fost achitat pe toate capetele.

După achitarea sa, reclamantul a inițiat proceduri civile împotriva statului și a pretins compensații materiale și morale pentru urmărirea sa penală eronată.

Printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă a Curții de Apel din 19 aprilie 2001, reclamantului i-a fost acordată suma de 2,598 lei moldovenești (MDL) cu titlu de prejudiciu material și MDL 125,000 cu titlu de prejudiciu moral.

După acea dată, reclamantul a solicitat de mai multe ori autorităților responsabile executarea hotărârii judecătorești din 19 aprilie 2001.

Hotărârea judecătorească a fost executată la 19 noiembrie 2004.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, de neexecutarea de către autorități a hotărârii judecătorești executorii din 19 aprilie 2001 într-un termen rezonabil.

ÎN DREPT

La 20 decembrie 2006, Guvernul a informat Curtea că, la 19 decembrie 2006, părțile au semnat un acord de reglementare amiabilă a cauzei. El a prezentat Curții o copie a acordului, prin care Guvernul și-a asumat obligația să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la adoptarea de către Curte a deciziei de scoatere a cererii de pe rol, 1,709 euro pentru orice prejudiciu cauzat reclamantului. În schimb, reclamantul s-a angajat să ceară Curții scoaterea cererii de pe rol. Guvernul a solicitat Curții să scoată această cerere de pe rol.

În aceeași zi, și reclamantul a informat Curtea despre semnarea de către părți a acordului de reglementare amiabilă a cauzei în baza condițiilor sus-menționate și că el nu mai dorea să mențină cererea.

Curtea ia notă de reglementarea amiabilă la care au ajuns părțile. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale și constată că nu există niciun motiv care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează a fi scoasă de pe rol.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

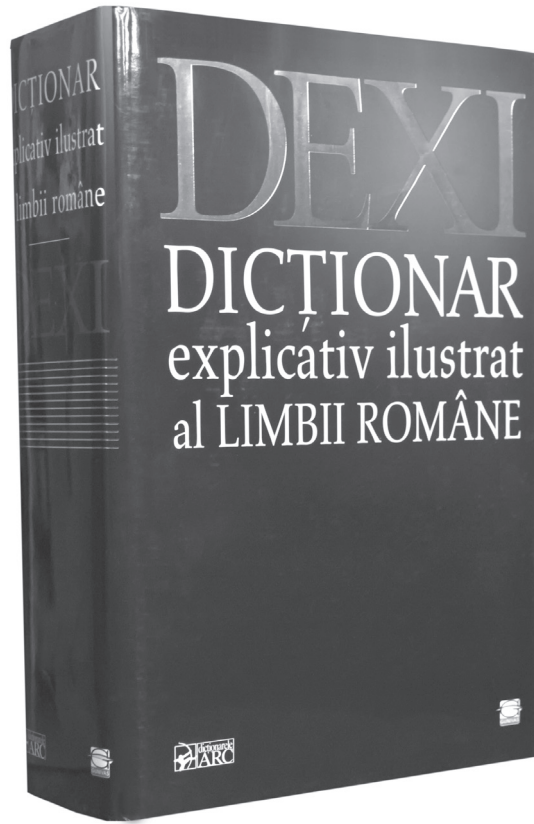
Decide să scoată cererea de pe rolul său.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

DICȚIONAR EXPLICATIV ILUSTRAT AL LIMBII ROMÂNE

---

113 893 de cuvinte-titlu

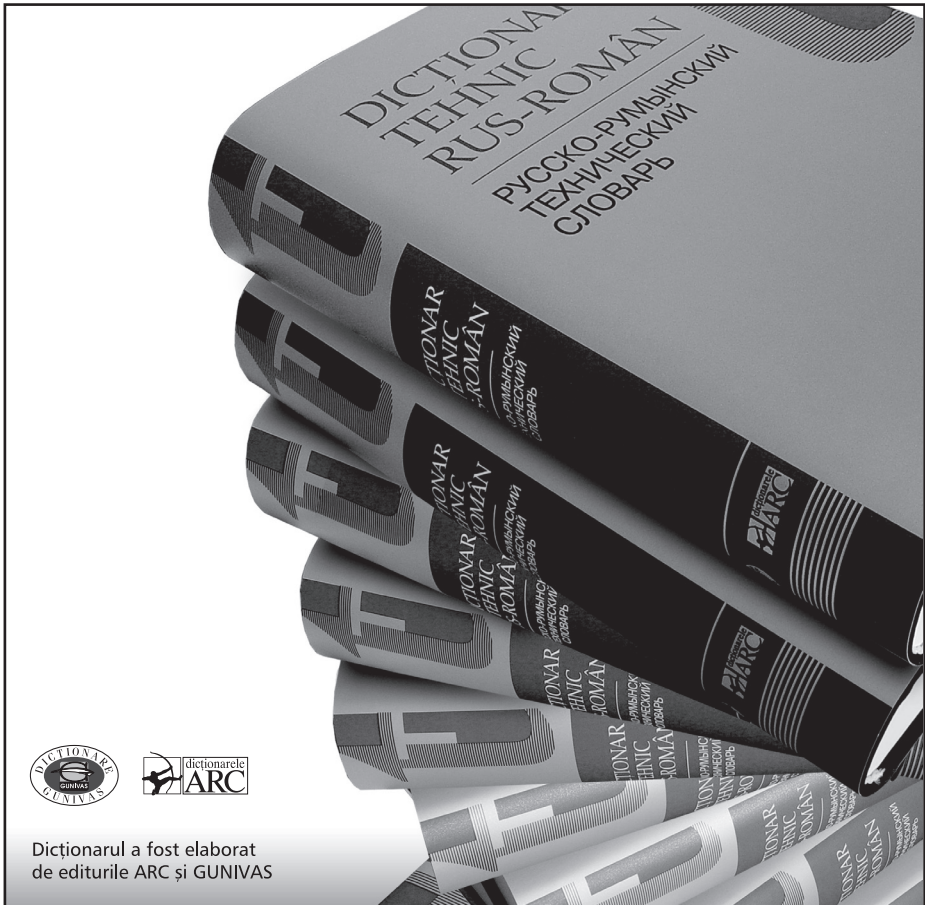
101 805 de articole

12 088 de semnalări

191 384 de sensuri

154 648 de construcții fixe etc.

DEXI este cel mai amplu dicționar explicativ al limbii române apărut în ultimul timp, cuprinzând un număr mare de cuvinte a căror structură conține sensuri de bază, evoluții semantice, valori stilistice, construcții fixe (sintagme, locuțiuni, expresii), indicații gramaticale, ortografice, ortoepice, etimologice. Dicționarul este bogat ilustrat – conține 2083 de imagini alb-negru și 8 planșe color (2240 pag.).

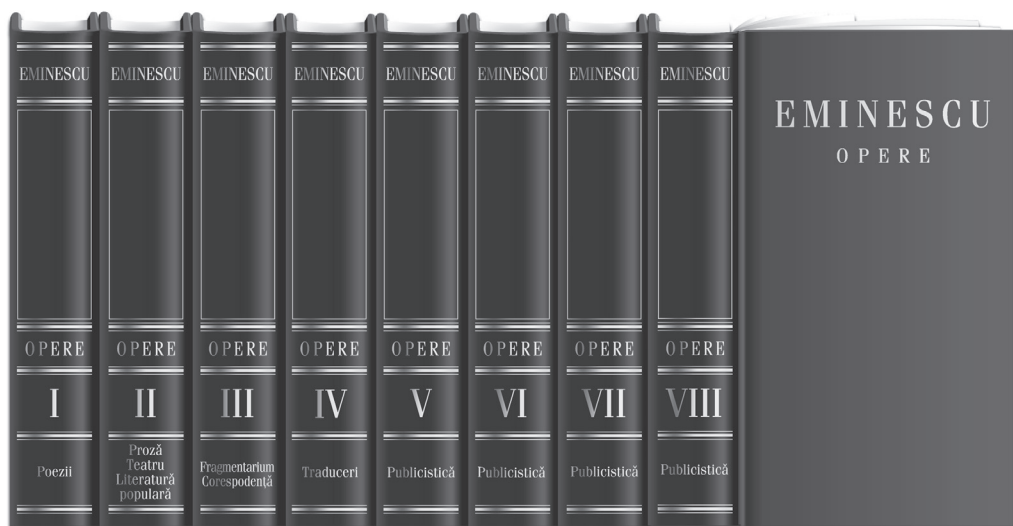

DICȚIONAR TEHNIC RUS-ROMÂN

---

146 720 de termeni științifici și tehnici

Lucrarea conține un sistem terminologic foarte bogat. Ea cuprinde atât termeni din domenii consacrate și discipline științifice, cât și termeni din domenii care au avansat vertiginos în ultimii ani, cum sunt automatica, informatica, cosmonautica etc. Dicționarul este un instrument modern și practic de documentare, recomandat traducătorilor, inginerilor, cercetătorilor, proiectanților, cadrelor didactice, studenților și altor categorii de cititori (1176 pag.).

EMINESCU

OPERE

Cele opt volume cuprind întreaga operă, atât de diversă, a marelui poet

Volumul I. **POEZII** (760 pag.).

Volumul II. **PROZĂ. TEATRU. LITERATURĂ POPULARĂ** (720 pag.).

Volumul III. **FRAGMENTARIUM. CORESPONDENȚĂ** (624 pag.).

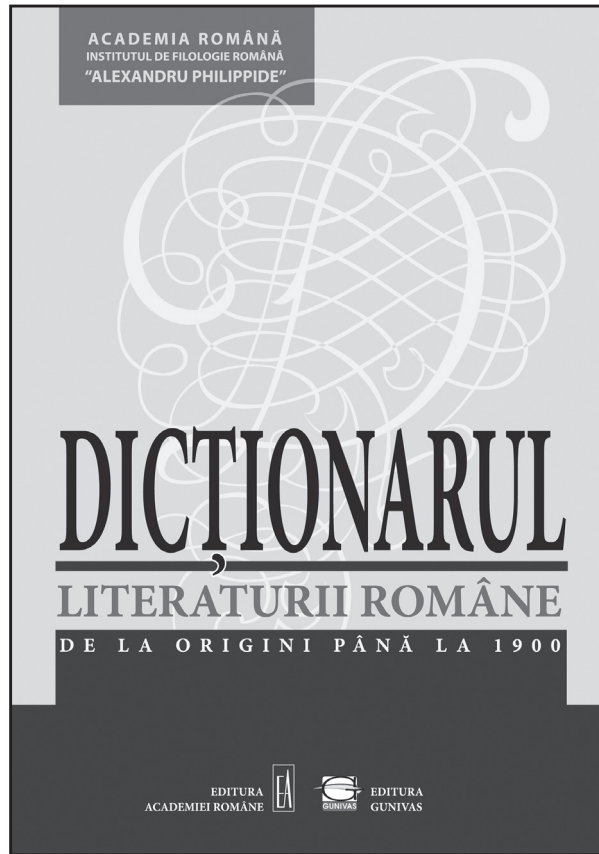
Volumul IV. **TRADUCERI** (640 pag.).

Volumul V. **PUBLICISTICĂ** (704 pag.).

Volumul VI. **PUBLICISTICĂ** (704 pag.).

Volumul VII. **PUBLICISTICĂ** (704 pag.).

Volumul VIII. **PUBLICISTICĂ** (704 pag.).

DICTIONARUL LITERATURII ROMÂNE DE LA ORIGINI PÂNĂ LA 1900

Dicționarul, precum sugerează titlul, cuprinde întreaga literatură română, pornind de la obârșile ei (cărți populare, cronici etc.) și culminând cu opera și biografiile scriitorilor din sec. al XIX-lea

Profilul dicționarului se definește prin următoarele tipuri de articole: *autor* (scriitor, traducător, critic, folclorist, publicist etc.), *operă* (creație populară reprezentativă, scriere cultă anonimă sau cu paternitate controversată, carte populară etc.), *publicație periodică*, *societate literară*, *specie folclorică* (992 pag.).